Agata Kristi

MIRTIS ŠAMPANO TAURĖJE

Agata Kristi

MIRTIS ŠAMPANO TAURĖJE

Romanas

Iš anglų kalbos vertė Laimonas Inis

„Židinys" 1993

UDK 820 - 3
Kr 267

Pirma dalis

ROZMARI

Šeši žmonės vis negalėjo
pamiršti Rozmari Barton,
kuri mirė prieš metus...

PIRMAS SKYRIUS

Iris Merl vėl mąstė apie savo seserį Rozmari.

Beveik metus ji žūtbūtinai stengėsi ištrinti iš atminties Rozmari paveikslą. Iris nebenorėjo jos nė prisiminti: buvo perdaug skaudu, perdaug baisu.

Tas pamėlynavęs veidas, tos šaltos rankos sutrauktais pirštais...

Kaip šitas paveikslas skyrėsi nuo gyvosios Rozmari, kuri atrodė žaviai ir linksmai nelaimės išvakarėse... Nors, atvirai šnekant, teigti, kad ji buvo linksma - ne visiškai atitinka teisybę. Rozmari ką tik buvo persirgusi gripu, todėl atrodė silpna ir prislėgsta. Tai pabrėžė ir per tardymą, sunkios ligos pasekmės, girdite, ir paskatinusios Rozmari nusižudyti.

Po tardymo Iris stengėsi kuo greičiau pamiršti visą tą siaubą. Kam kankintis? Jau geriau pasistengti viską išguiti iš sąmonės.

Ištrinti iš atminties visą tą baisią istoriją...

Bet dabar - ji jautė - reikia vėl prisiminti. Atkakliai analizuoti praeitį... Atkurti atmintyje menkiausias smulkmenas, net ir tas, kurios atrodė visai neįdomios... Susimąstyti paskatino keistas vakarykštis pokalbis su Džordžu. Viskas atsitiko taip netikėtai, kad Iris tiesiog apstulbo.

Taigi vakar vakare, pasikvietęs ją į kabinetą, Džordžas iš stalčiaus ištraukė du laiškus...

Ne, dabar ji nebegali būti abejinga. Ji turi galvoti apie Rozmari. Turi viską atsiminti.

Kokia buvo Rozmari?

Dabar kaip niekad svarbu tai suprasti. Tas supratimas galėjo daug ką lemti.

Iris mintys nuklydo į praeitį.

Ji išvydo save dar vaiką. Iš užmaršties išplaukė kažkokios nuotrupos, permainingi vaizdai, nereikšmingi epizodai. Ji atsiminė save visai mažytę: pusryčiaudama valgo piene išmirkytą duoną; Rozmari susipynė kasytes; ji jau "didelė", turi savų paslapčių ir su Iris nebenori žaisti.

Atplaukė kitas vaizdas - jūros pakrantė vasarą. Iris pavydi Rozmari - ji moka plaukti! Ir vėl mažoji verkia nuskriausta... Vėliau Rozmari mokėsi pensionate - namo grįždavo tik per atostogas.

O kai Iris mokėsi pensionate, Rozmari jau baigė mokslus Paryžiuje. Išvažiavo tokia neišvaizdi mokinukė ilgom sudžiūvusiom rankom ir laibom kojom, o grįžo neatpažįstamai pasikeitusi. Tai buvo jau visai kita Rozmari, graži, elegantiška ir gracinga; ji kalbėjo švelniu balsu, o eidama ritmingai siūbčiojo biustu. Nuostabūs tamsiai rudi plaukai, didelės mėlynos akys juodų šešėlių paunksmėje - burianti būtybė, kuri, rodės, gyveno ne tame pasaulyje, kaip Iris.

Nuo to laiko juodvi retai susitikdavo. Rozmari už ją tebuvo vyresnė šešeriais metais, bet Iris pajuto, koks didelis tas skirtumas.

Iris mokėsi koledže. Rozmari smaginosi gyvenimo linksmybėmis. Net ir tada, kai Iris būdavo Londone, jos nebendraudavo. Ką Rozmari veikdavo? Pietaudavo su draugais - juk ji buvo tikra aristokratė, - beveik kas mielas vakarėlis vis baliai ir baliai...

Jų pašnekesiai apsiribodavo tik keliais trumpais sakiniais: "Iris, gal galėtum užsakyti taksi? Na, būk gera, meilute! Matai, juk vėluoju!" Arba: "Man nepatinka tavo suknelė, Rozmari.Atrodai kaip išpuošta lėlė!"

O štai Rozmari - jau Džordžo Bartono nuotaka. Jaudinantis metas: lakstymai po parduotuves, kalnai ryšulių ir paketų, nepabaigiami pamergių drabužių prisimatavimai... Per tuoktuves, eidama paskui seserį, Iris girdėjo šnibždant:

- Kokia gražuolė!

Kodėl Rozmari ištekėjo už Džordžo? Dėl tos santuokos Iris jau tada jautė kažkokį sunkiai nusakomą nerimą. Tiek puikių vaikinų skambindavo Rozmari telefonu, nuo jos nė per žingsnį neatstodavo! Kodėl ji išsirinko Džordžą Bartoną, penkiolika metų už save vyresnį? Tiesa, jis mielas, malonus, bet toks nepakeliamai nuobodus!

Džordžas buvo turtingas, bet juk Rozmari tekėjo ne dėl pinigų. Ji pati jų į valias turėjo. Juk gavo visą senelio Polio palikimą...

Iris griežtai atmetė tai, ką apie Polį žino dabar - ji stengėsi prisiminti, ką apie dėdę žinojo tada.

Iš tikrųjų Polis nebuvo jų dėdė. Niekas Iris smulkiau apie jį nepasakojo, bet ji žinojo kai kurios faktus. Polis Benetas labai mylėjęs jų motiną, o ji pasirinkusi kitą, ne tokį turtingą. Savo pralaimėjimą Polis apgaubęs savotiška romantine dvasia. Likęs šeimos draugu, motinai rodęs švelnią įsimylėjėlio ištikimybę. Jis tapęs "dėde Poliu" ir pirmojo vaiko, Rozmari, krikštatėviu. Jam mirus paaiškėjo, kad visą savo turtą jis užrašęs mažajai krikštadukrai, kuriai tuo metu buvo trylika metų.

Jeigu Rozmari ir nebūtų buvusi tokia graži, vis tiek ji - "gera partija". Ir staiga nei iš šio, nei iš to sumanė tekėti už suniukėlio Džordžo Bartono!

Kodėl? Iris stengėsi šitą suprasti dar tada, o dabar štai ir vėl ta mintis nedavė ramybės. Ji netikėjo, kad Rozmary ištekėjo iš meilės. Tačiau atrodė, kad su Džordžu ji buvo labai laiminga, gal net jį pamilo. Iris turėjo progos tuo įsitikinti: vos metams praėjus po Rozmari santuokos, mirė jų motina Viola Merl - tokia švelni, bet silpnos sveikatos moteris, ir septyniolikametė Iris persikėlė gyventi pas Rozmari.

Taip, ji buvo jauna septyniolikametė mergina... Iris stengėsi prisiminti save tokią, kokia tada buvo. Kokios mintys ir jausmai ją kankindavo?

Ji priėjo išvados, kad anoji Iris Merl nebuvusi pakankamai nuovoki. Ji nemėgdavo "subtilybių" ir daiktus vadindavo tikraisiais vardais. Ar jautė ji nuoskaudą dėl to, kad motina aiškiai labiau mėgo Rozmari? Gerai pasvarsčiusi, nutarė - ne. Iris, kaip ir dera, buvo tos nuomonės, kad Rozmari šito nusipelnė. Visai natūralu, kad motina didesnę meilę jautė vyresniajai dukrai. Juk Iris dar viskas prieš akys! Viola Merl labiau rūpėjo savo sveikata, o ne

vaikai - juos atiduodavo auklių, guvernančių, koledžų globai. Tačiau tos retos artumo su motina akimirkos įstrigo atmintin visam gyvenimui. Hektoras Merlis mirė, kai Iris tebuvo penkeri metai: jis be saiko gėrė.

Taip, septyniolikametė Iris suvokė gyvenimą tokį, koks jis buvo. Su visom pagarbiom apeigom palaidojus motiną, ji, nėt nenusivilkusi gedulo rūbų, persikėlė pas Rozmari ir jos vyrą į Elvastono aikštę.

Gyvenimas jų namuose nebuvo linksmas. Formaliai Iris dar buvo per jauna ir viena niekur negalėjo išvažiuoti - turėjo laukti dar bent metus. Tris kartus savaitėje Iris lankė prancūzų ir vokiečių kalbų pamokas, o taip pat mokėsi namų ūkio kursuose. Būdavo tokių valandėlių, kai ji neišmanydavo, ko nusitverti, su kuo paplakti liežuviu. Džordžas, visuomet malonus, rodė jai nuoširdžią brolišką simpatiją. Toks jis ir dabar.

O Rozmari?.. Iris retai ją matydavo. Sesuo nebuvo namisėda: kirpykla, vakarėliai su kokteiliais, bridžas...

Vis dėlto ar ji REALIAI ką nors žinojo apie Rozmari? Apie jos pomėgius, viltis, būgštavimus? Tiesiog baisu, kaip mažai pažįstame artimiausius žmones!

Ji turi prisiminti absoliučiai viską! Tai be galo svarbu!

Žinoma, Rozmari ATRODYDAVO laiminga... Jos laime galėjai patikėti iki tos dienos, kai...

O štai kas įvyko prieš savaitę iki... iki "to".

O, šito Iris niekada nepamirš! Rodos, tai atsitiko vakar. Atmintyje ryškiausiai liko kiekviena smulkmena: raudonmedžio stalas, į šalį pastumta kėdė, paskubom popieriuje iškeverzotos raidės...

Iris užsimerkė. Ji vėl išvydo viską, kaip buvo. Ji įeina į mažytę Rozmari svetainę. Sesuo sėdi prie rašomojo stalo ir verkia. Ji mato Rozmari ašaras, ir tas vaizdas ją pribloškia.

Žinoma, Rozmari sunkiai sirgo. Praėjo vos pora dienų, kai pakilo iš patalo. O gripas - visi žino - baisiai iškankina. Ir vis dėlto...

Virpančiu balsu Iris paklausė:

- Rozmari, kas atsitiko?

Sesuo pakėlė galvą, ranka nubraukė plaukų sruogą. Paskubom, stengdamasi kaip nors susivaldyti, atsakė:

- Nieko... Visiškai nieko.

Paskui suspigo:

- Na, ko taip į mane spoksai?

Staiga pašokusi, išbėgo iš kambario. Suglumusi, bet ir suintriguota, Iris prislinko prie stalo. Ant jo gulėjo Rozmari ranka primargintas popieriaus lapas. Iris pirmiausia perskaitė savo vardą.

Iris, mano brangute, matai, aš surašiau testamentą, nepaisydama to, kad mano turtas vis tiek tau atitektų, tačiau norėčiau kai kuriuos savo daiktus palikti kitiems artimiems žmonėms.

Džordžui - brangenybes, kurias jis man dovanojo, ir mažąją inkrustuotą dėžutę, kurią mudu drauge pirkom sutuoktuvių proga. Glorijai King - platino tabokinę. Meizei - kinišką porcelianinį žirgelį, kuris jai labai patiko...

Testamentas tuo ir baigėsi. Iris suakmenėjo. Ką visą tai galėjo reikšti? Ar tik Rozmari nesirengė mirti? Ji sunkiai pakėlė tą prakeiktą gripą, bet juk jau pasveiko. Be to, nuo gripo mirštama ir į kitą pasaulį iškeliaujama labai retai. O Rozmari, nors dar buvo labai silpna, bet jau gerai jautėsi.

Iris dar kartą perskaitė tekstą, ir viena frazė labiausiai krito jai į akis: "...nepaisydama to, kad mano turtas vis tiek tau atitektų..."

Tie žodžiai pirmą kartą ją privertė prisiminti Polio Beneto testamentą. Nuo vaikystės Iris žinojo, kad Rozmari turtinga, o ji, Iris, vargšė. Bet niekad nesusimąstydavo, kas atsitiktų su Rozmari palikimu, jeigu ji numirtų. Iris buvo įsitikinusi - turtą paveldėtų Džordžas, Rozmari vyras, bet Iris tiesiog negalėjo įsivaizduoti, kad sesuo šį pasaulį paliktų anksčiau už Džordžą.

O dabar viskas buvo parašyta juodu ant balto, ir dar pačios Rozmari ranka! Jai mirus, paveldėtoja tampa Iris... Ar taip gali būti? Juk vyras yra žmonos turto paveldėtojas, ir atvirkščiai. Tik ne sesuo. Bet jeigu tai, ką rašė Rozmari, tiesa,reikia manyti, savo testamente kažkokius patvarkymus paliko dėdė Polis. Žinoma, taip ir yra! Taigi pats dėdė Polis bus nusprendęs, kad po Rozmari mirties jo pinigėliai atitenka Iris. Jeigu taip,tai viskas atrodo teisinga.

Teisinga? Ji nustebo: ta mintis lyg ir atsitiktinai šmėstelėjo galvoje. Nejaugi Iris visuomet manė, kad dėdė Polis visą turtą

palikdamas Rozmari, pasielgė neteisingai? Iris prisipažino - širdies gilumoje galėjusi tai jausti. Juk iš tikrųjų pasielgta nedorai. Dvi seserys, vienos motinos vaikai. Kodėl dėdė Polis viską paliko Rozmari?

Rozmari ir taip visuomet viską turėjo! Tualetus, pramogas, garbintojų būrius, vyrą, kuris ją dievino... Jos gyvenime tebuvo tik vienas vienintelis nemalonumas - gripo priepuolis. Bet juk tesirgo kokias aštuonias dienas!

Stovėdama prie stalo, Iris svarstė ir šiaip,ir taip. Tas primargintas popieriaus lapelis... O gal Rozmari tyčia jį paliko matomoj vietoj?

Kiek padvejojusi,Iris paėmė laišką, perlenkė ir įkišo į stalčių.

... Kaip tik ten jį rado po tos tragiškosios vakarienės. Tai buvo papildomas įrodymas, ir labai svarus, - Rozmari, ligos iškankintą, jau anksčiau galvojusi apie savižudybę.

Influencos sukelta nervinė depresija - tokia išvada figūruos tardymo protokoluose. O Iris parodymai tai patvirtins. Išvada galbūt nelabai pagrįsta, bet jai pritars, nes kitų priežasčių nepavyko atskleisti. Tais metais gripas žiauriai siautėjo...

Nei Džordžas, nei Iris negalėjo rasti kokios nors kitos priežasties, kuri būtų galėjusi paskatinti Rozmari šitaip pasielgti. Bent jau iki šio momento...

Nes dabar, mąstydama apie tai, ką rado palėpėje, Iris klausė savęs: kaip ji galėjo būti tokia akla? Juk viskas vyko jos akyse, o ji nieko nematė, nieko nepastebėjo!

Akimoju Iris atmintyje atgimė anoji diena ir tragedija. Bet ne apie tai reikia galvoti! Kad galėtų pamiršti, ištrinti iš atminties tas baisias valandas! Kaip ir tardymą, iškamuotą Džordžo veidą, jo rausvas patinusias akis...

Nors po Rozmari mirties praėjo pusmetis, bet tai, ką ji rado pastogėje...

Po laidotuvių Merlių šeimos advokatas, labai mielas plikagalvis gudraus žvilgsnio senukas, ilgai su ja kalbėjosi. Jis pasikvietė Iris ir smulkiai paaiškino Polio Beneto testamentą. Rozmari paveldėjusi visą Polio turtą ir privalėjusi jį perduoti savo vaikams. Kadangi Rozmari palikuonių nesulaukusi, turtas atitenkąs Iris. Kalba einanti,paaiškino advokatas, apie didelį kapitalą, kuriuo

ji galėsianti laisvai disponuoti, sulaukusi dvidešimt vienerių metų arba anksčiau, jeigu ištekėsianti.

Iris tada dar nežinojo, kur gyvens. Misteris Džordžas Bartonas atkakliai ragino likti pas jį. Iris teta, misis Dreik, dėl savo sūnaus, "šeimos gėdos", prietykių, pakliuvusi į didelius finansinius sunkumus, - galinti persikelti pas juos ir rūpintis mergina.

Iris nieko kito neliko, tik padėkoti misteriui Džordžui. Ji buvo net patenkinta, kad išsisprendė ramybės nedavusi problema. Iris pažinojo tetą Luciliją, pagarbaus amžiaus, gana malonią, nors ir silpnokos valios moterį.

Gyvenimas Elastono aikštės viloje ėmė tekėti nauja vaga. Džordžas buvo laimingas, galėdamas padėti žmonos seseriai, ir po senovei jai jautė brolišką simpatiją. Misis Dreik, nors truputį ir nepaslanki, nuolankiai pataikavo visiems Iris kaprizams. Laikas bėgo be jokių įvykių.

Ir staiga po pusmečio pastogėje...

Mansardon grūsdavo visokį nereikalingą šlamštą. Ko tik ten nebuvo! Seni baldai, nesuskaičiuojama galybė skrynių ir lagaminų.

Tada Iris palipo į pastogę paieškoti seno raudono megztinio, kurį labai mėgo ir nebežinojo, kur nukišusi. Džordžas maldaute maldavo nebevilkėti juodais drabužiais, tikindamas, kad Rozmari neapkentusi gedulingų rūbų. Kadangi tai buvo teisybė, Iris ėmė rengtis kaip anksčiau. Žinoma, Lucilija Dreik tam nepritarė ir, būdama modernių idėjų priešė, laikėsi, kaip ji manė, gero elgesio taisyklių. Ji pati dar nešiojo gedulą, nors vyras buvo miręs prieš dvidešimtį metų.

Iris ėmė raustis skudurų prikimštoje skrynioje. Rado savo smėlio spalvos striukę ir sijoną, kuriuos jau buvo ir pamiršusi, kelias poras kojinių, slidininkės kostiumą ir keletą maudymosi kostiumėlių.

O paskui ištraukė seną Rozmari chalatą, kurio kažkodėl neatidavė vargšams kaip kitus velionės daiktus. Tai buvo originalaus fasono, beveik vyriško kirpimo drabužis su didelėmis kišenėmis.

Iris išvyniojo jį, papurtė ir įsitikinusi, kad chalatas visiškai geras, vėl suvyniojo, ketindama padėti į vietą. Kišenėje kažkas sučežėjo. Ji kyštelėjo ranką ir ištraukė suglamžytą Rozmari ranka primargintą lapelį.

Mano mylimasis Leopardai, tai netiesa, tu kalbi nerimtai... Tai neįmanoma! Mes mylime vienas kitą, ir tu - mano lygiai taip, kaip aš - tavo. Tu tai žinai, kaip ir aš, ir tu taip pat žinai, kad mes negalime mandagiai pasakyti: "Sudie!" - ramiai išsiskirti ir gyventi kiekvienas sau. Tai neįmanoma, mano mylimasis, tu žinai. Aš priklausau tau, aš tavo... ir tu mano amžiams! Aš atsikračiusi prietarų, ir man nusispjauti, ką kalbės žmonės. Man tik viena turi reikšmės: mūsų meilė. Visa kita neegzistuoja. Mes drauge išvažiuosime ir būsime laimingi!..Pamatysi!.. Kažkad sakeisi negalįs be manęs gyventi ir kad be manęs esą neverta gyventi... Atsimeni, mano mylimasai Leopardai? O šiandien tu rašai, kad geriau viską pamiršti... Ir tai reikią daryti mano, mano ramybės labui! Vardan manęs! Suprask gi, mano brangusis, kad be tavęs aš negaliu gyventi! Man labai gaila Džordžo, jis visuomet toks mielas, bet esu įsitikinusi, kad jis supras ir grąžins man laisvę. Kam kartu gyventi, jeigu nebemyli? Dievas sutvėrė mus vieną kitam, mano vieninteli, dėl šito aš nė kiek neabejoju, ir mudu būsime velnioniškai laimingi. Tik reikia turėti tvirtybės. Gali nesirūpinti, aš išdrįsiu Džordžui viską pati pasakyti, nes noriu dorai su juo elgtis. Ir tai padarysiu po savo gimimo dienos.

Aš žinau, mano brangusis Leopardai: tai, ką užsibrėžiau, aš privalau padaryti. Negaliu - ar supranti? -negaliu gyventi toli nuo tavęs. Negaliu... Aš kvailė, ar ne? Rašau tau tiek daug, kai užtektų kelių žodžių: "Aš tave myliu ir niekada neišduosiu!" Reikia pripažinti, mano mielasis...

Laiškas nebuvo baigtas.

Iris apmirusi žvelgė į popierių.

Vadinasi, Rozmari turėjo meilužį. Ji rašė jam liepsningus laiškus, ji rengėsi su juo pabėgti...

Bet kodėl Rozmari šito laiško neišsiuntė? Gal parašė kitą? Apie ką rašė? Pagaliau kas perbėgo Rozmari ir to nežinomojo kelią?

"Leopardas!" Kokie kvaili tie įsimylėjėliai! Sunku įsivaizduoti ką juokingesnio už tą "Leopardą".

Kas jis? Ar mylėjo Rozmari taip pat stipriai, kaip Rozmari jį? Turbūt. Ji buvo labai graži. Bet iš laiško aiškėja, kad jis norėjo ją "pamiršti"... Tai verčia pamąstyti apie... Apie ką? Na, kad ir apie

tai, kad tas tipas gana primanus. Galima spėti, jis įkalbinėjo: reikia viską baigti pačios Rozmari labui, dėl jos šventos ramybės. Bet ar susidėjus panašioms aplinkybėms tokių tauškalų nesigriebia visi vyrai? Ar tai nebyloja, kad Rozmari jau buvo įgrisusi tam nepažįstamajam? Žinoma, jam tai tebuvo trumpa pramoga. Tikriausiai, jis ir nemylėjo kaip reikiant. Iris pati nesuprato, kodėl padarė išvadą, jog tas žmogus - kad ir kas jis būtų - nutarė viską baigti pats, ir visiems laikams, nors Rozmari manė kitaip. Ji buvo tokia ryžtinga ir, rodos, niekas negalėjo jos sulaikyti. Rozmari kažką nusprendė. Ir ryžtyngai siekė savo.

O Iris nieko nežinojo, net nenujautė! Ji manė Rozmari ir Džordžo sąjungą esant sėkminga. Rodės, Rozmari nieko daugiau nebenorėjo, apie nieką nebesvajojo. O ji, pasirodo, tik ir kliedėjo laisve! Reikėjo būti aklam, kad nieko nepastebėtum!

Ir vis dėlto - kas buvo tas nepažįstamasis?

Iris įtemptai mąstė. Kiek jaunuolių sekiojo Rozmari! Ji turėjo nesuskaičiuojamą daugybę garbintojų, visą laiką ją lydinčių ir skambinančių po dešimtį kartų per dieną! Kad bent vienas iš to būrio būtų kuo išsiskyręs! Tačiau vis dėlto tame pulke buvo vienas, užėmęs išskirtinę vietą, o likusieji tebuvo reikalingi tik maskuotei. Tik vienas tebuvo jai reikalingas. Kas? Iris raukė kaktą, stengdamasi prisiminti kad ir menkiausią smulkmeną.

Galvon lindo du vyrai. Taip, tai galėjo būti vienas iš dviejų. Stivenas Faradėjus? Galbūt jis, Bet ką ypatinga Rozmari jame rado? Toks griežtos išvaizdos savimyla... ir dar labai jaunas! Tiesa, būsimas diplomatas, kuriam jau pranašavo valstybės sekretoriaus pareigas. O vienas kitas, žinodamas jo giminystės ryšius su Kiderminsteriais, jau žadėjo ir premjerministro postą. Nejaugi tai sužavėjo Rozmari? Negali būti, tas žmogus šaltas ir nelabai nuoširdus. Sunku patikėti, kad Rozmari jam rašė tokį aistringą laišką. Sklido kalbos, kad Faradėjaus žmona dievinanti savo vyrą, kad ji sukilusi prieš savo galingą šeimą ir ištekėjusi už jo, nežymaus diplomato, turtingo tik asmeninių ambicijų. Jeigu viena moteris galėjo įsimylėti ir likti be galvos, vadinasi, panašiai galėjo atsitikti ir kitai... Taip, tikėtina, kad tai buvo Stivenas Faradėjus.

O jeigu ne Stivenas, tai Entonis Braunas.

Jis iš tikrųjų buvo pats galantiškiausias Rozmari kavalierius,

beveik jos vergas. Tokio švelnaus, labai patrauklaus rusvo veido. Bet tai, kad Entonis atsidavęs Rozmari, visi matė ir Iris negalėjo patikėti, kad tarp jų būtų buvę paslapčių...

Po Rozmari mirties Braunas dingo lyg vandeny. Dėl šito niekas nesistebėjo. Entonis daug keliaudavo. Tik ir pasakodavo apie Argentiną, Kanadą, Ugandą ir Jungtines Valstijas. Iris net manė, kad jis amerikietis arba kanadietis, nors Entonis kalbėjo beveik be akcento. Taigi blaiviai mąstant, nieko ypatinga, kad jis nebesirodė. Rozmari buvo jo draugužė, dėl kurios jis ir ateidavo.

Taip, tai buvo Rozmari bičiulis. Tik bičiulis... Iris kažkodėl nenorėjo, kad jis būtų buvęs kuo kitu. Jai būtų skaudu... Labai skaudu.

...Ji vis dar rankoje spaudė neišsiųstą laišką. Suglamžė - norėjo sunaikinti, sudeginti... Bet nesąmoningai susitvardė. Vieną gražią dieną tas laiškas gali suvaidinti lemiamą vaidmenį. Ji išlygino popierių, o nulipusi į savo kambarį padėjo laišką brangenybių dėžutėn.

Šiaip ar taip, vis tiek kada nors turi paaiškėti, kodėl Rozmari nusižudė.

“Ką daryti? Ką daryti?” - palėpėje rastas laiškas Iris nedavė ramybės.

Kasdien vis labiau stebino ir Džordžo elgesys. Iris jau seniai pastebėjo jo mažyčius keistumus, o po vakarykščio netikėto pokalbio tie keistumai įgavo visai kitą prasmę. Neesminiai faktai, replikos dabar pasirodė esančios be galo reikšmingos.

Horizonte vėl pasirodė Entonis. Žinoma, pirmiausia juo ir reikia pasidomėti, juk tai pirmas chronologijos faktas. Tepraėjo aštuonios dienos kai Iris rado laišką.
Ji gerai atsiminė...

Rozmari mirė lapkrityje. O gegužyje, lydima Lucilijos Dreik, Iris pirmą kartą pasirodė viešumoj. Vėliau ji eidavo į kviestinius pietus, pusryčius, dalyvaudavo baliuose, nors ir nejausdavo didelio pasitenkinimo.

Liepos pabaigoje kažkokiame nuobodžiame baliuje staiga ji išgirdo už nugaros sakant:

- Tai juk Iris Merl!

Ji sutrikusi atsigręžė ir atpažino Entonį - Tonį. Jis kaip

visuomet ironiškai šypsojosi.

- Turbūt manęs nebeprisimenate? - paklausė. - Tačiau...

Iris neleido jam baigti:

- O! Aš puikiai jus prisimenu! Labai gerai prisimenu.

- Šaunu! O aš jau baiminausi, kad būsite pamiršusi. Taip seniai jūsų nebemačiau.

- Iš tikrųjų... Po gimtadienio vakarienės...

Staiga ji nutilo. Žodžiai nuo jos lūpų skrido džiaugsmingai, labai natūraliai, ji net nemąstė, ką kalba. Raudonas jos veidas ūmai išbalo, didelėse akyse suspindo liūdesys.

- Atleiskite, - kiek sutrikęs, tarė Entonis. - Aš negerai pasielgiau, priminęs jums...

Spazmos spaudė Iris gerklę, bet ji atsakė:

- Nieko.

Dar kartą atsiprašęs, Entonis paklausė:

- Ar galiu jus pakviesti šokiui?

Ji sutiko, nors tą šokį jau buvo kitam pažadėjusi.

Entonis apkabino ją, ir Iris plaukte nuplaukė. O toks negrabus, dar ilgakaklis vaikinukas taip ir liko išsižiojęs. Iris jautėsi pranašesnė prieš kitas "debiutantes": juk ji šoko ne su bet kuo, o su Rozmari bičiuliu.

Ta mintis beveik sukėlė šoką. Rozmari bičiulis... Tuoj prisiminė laišką. Nejaugi ji rašė šitam žmogui, kuris nūnai šoko su ja valsą? Buvo jis vinklus, gracingas lyg katinas, ir jam beveik tiko intymi "Leopardo" pravardė...

- Kur jūs buvote dingę? - paklausė Iris.

Entonis truputėlį atsilošė, norėdamas geriau ją matyti. Jis jau nebesišypsojo. Ramiai atsakė:

- Aš keliavau... Reikalai reikaliukai...

- O ko grįžote?

Entonis nusijuokė ir jau linksmai atsakė:

- Kas žino... Galbūt jūsų pamatyti, Iris Merl!

Spausdamas prie savęs merginą ir virtuoziškai laviruodamas tarp porų, suko ją taip, kad svaigo galva. Jis puikiai mokėjo parodyti savo vinklumą. Iris niekaip negalėjo suprasti, kodėl ji jautė ir malonumą, ir baimę.

Nuo tos dienos Entonis nebeišnyko iš jos akių: bent kartą

savaitėje jie pasimatydavo. Kartais susitikdavo Haidparke. Kartais kokiame baliuje. Arba kviestiniuose pietuose nejučia atsidurdavo šalia jo prie stalo.

Vienintelė vieta, kur jis nesilankydavo, buvo vila Elvastono aikštėje. Kažkaip natūraliai Entonis atsisakydavo užeiti. Iris supratusi, kad jis vengia jų namų, nustebo: nejaugi Rozmari ir jis?..

O vieną kartą Džordžas - toks kuklus, puikiai mokąs su kitais bendrauti - nei iš šio, nei iš to, ėmė apie jį klausinėti:

- Kas tas misteris Entonis Braunas, su kuriuo jūs tapote neperskiriami? Iš kur jį pažįstate?

Iris sutrikusi perklausė:

- Iš kur pažįstu?.. Bet juk tai Rozmari bičiulis!

- A, žinoma, žinoma...

Džordžo balsas suvirpo, jo veidą iškreipė skausminga grimasa.

Iris pravirko.

- Atleiskite, Džordžai! Aš neturėjau priminti...

Papurtęs galvą, Džordžas švelniai tarė:

- Kodėl gi, Iris, kodėl? Aš nenoriu jos pamiršti...

Jis kalbėjo lėtai ir rimtai, įsmeigęs akis į grindis. O paskui, jau žvelgdamas tiesiai į ją, tarė:

- Prašau jūsų, Iris, niekada nepamirškite savo sesers!

Jai užgniaužė kvapą:

- Aš niekada jos nepamiršiu!

Aprimęs Džordžas kalbėjo:

- Galimas daiktas, Rozmari jautė šiokią tokią simpatiją jaunajam Entoniui Braunui, bet man susidarė įspūdis, kad ji daug ko apie jį nežinojo. Jūs turite būti labai apdairi, Iris. Juk esate turtinga mergina!

Jai pasidarė liūdna:

- Bet Toniui... Entoniui ir pačiam pakanka pinigų. Kai atvažiuoja į Londoną, gyvena Kleridže.

Džordžas nusijuokė:

- Tai nepaprastai respektabilus viešbutis... Ir labai brangus. O vis dėl to niekas gerai nepažįsta Entonio Brauno.

- Jis amerikietis.

- Galbūt. Bet jeigu taip, tai labai keista, kodėl pasiuntinybė išskirtinai santūri dėl visko, kas tik siejasi su Braunu. Londone jis

retai būna, ar ne?

- Taip. Ir aš visai nesistebiu, kad ir jūs pakliuvote įtarinėjimų nelaisvėn.

Jis mostelėjo ranka ir ją nuramino:

- Aš sakau tai, ką matau. Kad ir kaip ten būtų, Iris, prašau jūsų - būkite atsargi... Perspėsiu ir Luciliją...

- Luciliją! - jos balsas skambėjo taip paniekinamai, kad Džordžas sunerimo.

- Argi judvi nesutariate? Argi ji nesistengia dėl jūsų?

- Ji stengiasi, net per daug.

- Mano mergyte, ko jūs nesakote, jeigu kas ne taip? Mes paieškotume kitos. Jaunesnės, šiuolaikiškesnės ar... Aš noriu, kad jūs būtumėte linksma.

- Aš neliūdžiu, Džordžai!

- Puiku. Matote, aš esu nelabai didelis mėgėjas pramogauti, ir niekad šia liga nesirgau. O jūs galite daryti viską, ką tik pageidaujate. Spręskite pati... ir nesirūpinkite ekonomija.

Štai toks Džordžas: nerangus, bet ir labai mielas. Kaip pažadėjo, taip ir padarė: apie misterį Brauną kažką pripasakojo Lucilijai. Bet taip jau atsitiko, kad pokalbiui jis pasirinko negerą momentą: tą dieną nereikėjo trikdyti senosios damos ramybės. Mat ji ką tik buvo gavusi telegramą iš savo sūnaus, dykūno ir nenaudėlio, kurį dievino ir kuris visuomet mokėjo merkantiliškais sumetimais paliesti jautriausias motinos sielos stygas.

"Gal galėtum atsiųsti du šimtus svarų? - rašė jis telegramoje. - Aš beviltiškoj padėty. Gyvenimas ar mirtis! Viktoras."

Lucilija verkė.

- Viktoras labai geras berniukas, - aimanavo ji. - Jis puikiai žino, kad aš esu sunkioje būklėje, o jeigu jau prašo, tai jo padėtis šimtą kartų blogesnė. Man baugu, kad tik jis nepaleistų sau kakton kulkos!

- Nemanau, kad šito griebtųsi, - ramiai tarė Džordžas.

- Jūs gi jo visai nepažįstatė, o aš esu motina ir žinau, ką gali iškrėsti mano sūnus! Niekad sau neatleisiu, jeigu tučtuoj neįvykdysiu jo prašymo! Parduosiu paskutinius daiktus ir...

Džordžas Bartonas atsiduso:

- Klausykite, Lucilija! Aš telegrafuosiu tenykščiam savo

korespondentui ir paprašysiu viską išsiaiškinti. Tada mes žinosime kokion balon įklimpo Viktoras. Jeigu jis jau toks geras vaikinas, tai galėtų ir apie motiną pagalvoti. O dabar... Manau, nė kiek nepakenktų, jeigu jį truputį prignybtų.

- Koks jūs žiaurus, Džordžai! Mano vargšui berniukui niekad nesisekė...

Džordžas manė kitaip, tik nieko nesakė - tuščias darbas ginčytis su moterimi. Tik pažadėjo:

- Rut tuoj šituo pasirūpins. Rytoj mes viską žinosim.

Lucilija kiek aprimo. Džordžas užsispyrė - jeigu siųsti pinigų, tai ne daugiau, kaip penkiasdešimt svarų. Jeigu norinti, tokią sumą Lucilija galinti kad ir tuoj išsiųsti.

Iris žinojo, kad pinigus duos Džordžas. Vėliau jis prasitars Lucilijai pardavęs vieną kitą savo vertingesnį daiktą. Džordžo kilniadvasiškumas Iris sujaudino, ir, Lucilijai negirdint, ji jam tai pasakė.

- Aš tik tokį ir įsivaizduoju darnios šeimos gyvenimą, - atsakė jis. - Visuomet atsiranda, kam reikia pagalbos... Šiuo atveju tai Viktoras. Kitam padėdamas, visuomet turi aukotis... Taip iki pat mirties!

- O kas jus verčia aukotis? Juk Viktoras - ne jūsų šeimos narys!

- Rozmari šeima - mano šeima.

- Esate geros širdies, Džordžai. O ar aš negalėčiau tam Viktorui ką nors gera padaryti? Juk jūs visuomet primenate, kad turiu daug pinigų.

- Mano mieloji mergyte, - tarė Džordžas, - kol nesukaks dvidešimt vieneri metai, ir labai norėdama, jūs nieko negalite pagelbėti. O jeigu turite bent kiek sveiko proto, tai apskritai nedarykite tokios kvailystės. Atvirai pasakysiu: jeigu kažkoks tipas telegrafuoja grasindamas pasidaryti galą dėl dviejų šimtų svarų, tai žinokite: devyniais atvejais iš dešimties jo gyvybę išgelbės ir dvidešimt svarų... Dvidešimt svarų ar net šilingų! Žinoma, motinai neuždrausi švaistyti savo pinigus, bet galima patarti, kaip sumažinti išlaidas. Nepamirškite šito! Pridursiu, galite būti visiškai rami: Viktoras nebaigs gyvenimo savižudybe. Žmonės, kurie grasina nusižudysią, niekad šito nepadaro.

Niekada?.. Iris dingtelėjo - o Rozmari? Bet Džordžas turėjo galvoj ne ją, o kažkokį pasileidusį vaikiną, kuris šiuo metu buvo Rio de Žaneire.

Bet kodėl taip pasikeitė Džordžas? Nuo kada? Ir kodėl?

Datos jai taip ir nepavyko nustatyti. Po Rozmari mirties Džordžui užeidavo prostracijos akimirkos. Jis pasidarydavo neatidus, susimąstęs, tarsi kažkaip staiga paseno, suglebo. Dėl šito nebuvo ko stebėtis. Bet manyti, kad toks Džordžo elgesys yra visai natūralus, taip pat nebuvo galima.

Iš savo kontoros jis grįždavo anksčiau, užsidarydavo kabinete, ir ten tūnodavo nieko neveikdamas. Kartą Iris, netyčia užėjusi, užtiko Džordžą sėdintį prie stalo ir tarsi snaudžiantį. Kai ji paklausė, kas jam, žvilgtelėjo buku žvilgsniu ir burbtelėjo: “Nieko”.

Bėgo dienos. Džordžas išeidavo susirūpinęs, sielvarto kamuojamas, toks ir grįždavo. Tiesą sakant, niekas į tai nekreipdavo didesnio dėmesio. Gal jis turi kokių rūpesčių? Veiklos žmonėms visuomet jų per akis.

Paskui, rodos, nei iš šio, nei iš to jis ėmė ją klausinėti:

- Sakykite, ar jūs su Rozmari kartais pasikalbėdavote?

- Na, žinoma, pasikalbėdavome. Tačiau... Kas jus domina?

- Pavyzdžiui... Ką ji pasakodavo apie save? Apie savo draugus, savo gyvenimą? Ar neužvesdavo kalbos apie tai, kad jaučiasi laiminga, arba atvirkščiai? Matote...

- Dieve mano! Jūs gi žinote, širdies ji man neatverdavo, amžinai skubėdavo, amžinai ją ginė milijonai neatidėliotinių reikalų...

- Iš tikrųjų... Be to, jūs buvote dar vaikas. Ir vis dėlto gal ji prasitarė...

Džordžo akys maldaute maldavo. Jo žvilgsnis priminė ištikimo šuns žvilgsnį.

Iris papurtė galvą.

Džordžas giliai atsiduso ir nusiminęs burbtelėjo:

- Tiek to... Tai neturi reikšmės.

Kitą kartą jis netikėtai paklausė, kas buvusi geriausia Rozmari draugė.

- Žinoma, Glorija King. Paskui - misis Etven, Meizė Etven... Dar Džeinė Reimon...

- Ar ji artimai su jomis bičiuliavosi?

- Nežinau, tikriausiai...

- Taip, taip, suprantu. O kažin kuria labiausiai pasikliaudavo? Kuriai atverdavo širdį?

- Garbės žodis, aš nežinau. O apskritai... Apie kokį pasitikėjimą kalbate?

- Ar Rozmari niekad neužsiminė kažko bijanti?

- Kažko bijanti? - mergina nuoširdžiai nustebo.

- Taip. Štai ką aš turiu galvoje: ar Rozmari turėjo priešų?

- Jūs norite pasakyti - varžovių?

- Ne, ne, turiu galvoj ne varžoves. Aš kalbu apie priešus, tikrus priešus. Ar buvo toks, kuris būtų norėjęs... ją nužudyti?

Iris taip suglumo, kad Džordžui pasidarė nesmagu dėl savo žodžių. Nuraudęs jis sušnibždėjo:

- Žinau, tai atrodo idiot... melodramiška... ir vis dėlto aš jūsų klausiau...

Po dviejų ar trijų dienų jis ėmė kalbėti apie Faradėjus.

- Ar Rozmari dažnai su jais susitikdavo?

- Nežinau.

- Ar kalbėdavo apie juos?

- Neprisimenu.

- Tačiau ji draugavo su Faradėjais?

- Tiksliau sakant, Rozmari domėjosi politika.

- Taip, teisybė. Nuo to laiko, kai Šveicarijoje susipažino su Faradėjais. O iki tol politika ją domino ne daugiau už pernykštį sniegą.

- Iš tikrųjų. Aš manau, kad kaip tik Stivenas Faradėjus savo kalbom ir sudomino. Gaudavo iš jo knygų, brošiūrų...

- O ką apie tai manė Sandra Faradėj?

- Apie ką?

- Na... Apie tas politikos pamokas?

- Negaliu nė įsivaizduoti.

- Sandra Faradėj - labai valinga moteris. Ji išrodo šalta kaip ledas, bet savo vyrą karštai myli. Ji iš tų, kurios pavydi vyro meilės kitai moteriai... Ir keršija. Tai kaip Sandra Faradėj elgdavosi su Rozmari?

- Man atrodo, jos nerasdavo bendros kalbos. Rozmari San-

dra atrodė juokinga. Ji sakė, kad Sandra esanti panaši į kumelę, - palyginimas vis dėlto gana vykęs, - ir kad ta kumelė prikimšta politikos kaip lėlė - pjuvenų.

Džordžas tyliai suvaitojo. Kiek patylėjęs paklausė:

- Sakykit, ar dažnai susitinkate su Entoni Braunu?

- Gana dažnai, - abejingai atsakė Iris. Ji laukė naujų perspėjimų.

- Girdėjau, jis aistringas keliautojas. Ar pasakojosi apie savo gyvenimą? Jo biografija turėtų užgniaužti žadą...

- Apie save Entonis pasakoja gana šykščiai. Bet jūs sakote tiesą - jis mėgsta klajoti.

- Verslo sumetimais?

- Turbūt.

- O kuo jis verčiasi?

- Nežinau...

- Šiaip ar taip, neprasitarkite Braunui, kad apie jį klausinėjau. Rozmari dažnai su juo susitikdavo, ar ne?

- Taip... Taip, jie susitikinėdavo.

- Tačiau Rozmari labai menkai jį pažino. Braunas tikriausiai jai tebuvo pažįstamas, bet ne bičiulis. Ar Braunas lydėdavo ją į balius?

- Pasitaikydavo.

- Prisipažinsiu, aš truputį nustebau Rozmari jį pakvietus į gimimo dieną. Neįtariau, kad jiedu taip susidraugavę.

- Jis nuostabiai šoka!

- Taip, taip... Tai tiesa.

Nejučia Iris atminty iškilo ta šventinė vakarienė...

“Liuksemburgo” restorane pritemdytos šviesos. Ritmingai groja orkestras. Prie apskrito stalo sėdi septyniesie: ji, Entonis Braunas, Rozmari, Stivenas Faradėjus, Rut Lesing, Džordžas ir dešinėje prie jo - Faradėjaus žmona glotniai sušukuotais plaukais, plačiašnervė, arogantiško balso moteris.

Vakarėlis buvo labai linksmas, ir staiga, per patį įkarštį, Rozmari... Ne, ne. Iris nenori apie tai nė pagalvoti! Jai maloniau prisiminti tą džiaugsmą, kuris apėmė Entoniui pakvietus šokti. Pirmą kartą Iris pamatė jį iš taip arti. Iki tol tai tebuvo tik abstraktus vardas, mažas šešėlis svetainėje, siluetas, kuris, Rozmari lydimas,

leisdavosi laiptais prie mašinos. O štai dabar - Tonis šalia jos...

Iris kone pašoko iš netikėtumo, kai Džordžas, pakartojęs savo klausimą, grąžino ją į realybę.

- Įdomu, kodėl jis taip staiga dingo po to vakaro? Gal žinote, kur jis buvo?

- Manau, Ceilone. O gal Indijoje.

- Ir apie tokią egzotišką kelionę neprasitarė nė pusę žodžio per visą vakarą!

- O ko jau turėjo girtis? Ir apskritai, ar mums verta prisiminti... tą vakarą?

Džordžas išraudo.

- Ne, žinoma, ne... Prašau atleisti. Pakvieskite Brauną kada pietų. Man bus malonu su juo susipažinti.

Iris išskrido tarsi sparnus įgavusi: Džordžas nenori jos atgrasinti nuo Tonio!

Pirmai progai pasitaikius,ji pakvietė Entonį Brauną užsukti pas juos, ir jis kvietimą priėmė, bet atėjus sutartai dienai, atsiprašė - kažkokie reikalai privertę išvykti į Šiaurę...

Liepos pabaigoje Džordžas nustebino Iris ir Luciliją: jis pirkęs kaime namą!

- O aš manau, kad mes išsinuomosim vilą Horinge, - tarė Iris.

- Geriau turėti savo namą... Galėsime nuvažiuoti kiekvieną šeštadienį per visus metus!

- O ar toli?

- Merlinheme, Sasekso grafystėje. Tai Mažosios Abatijos vienasėdis. Du hektarai žemės ir nedidelis senas namas.

- Turbūt pirkote net nematęs?

- Iš tikrųjų... Laimingas atsitiktinumas... Vos spėjo paskelbti, aš tuoj ir čiupau.

- Įsivaizduoju, darbelio ten turėsim iki kaklo, - įsiterpė misis Dreik.

Džordžas nerūpestingai paaiškino:

- Jau viskas sutvarkyta! Aš paprašiau Rut atlikti, kas reikia.

Stojo tyla. Rut Lesing, Džordžo sekretorė, nuostabioji Džordžo sekretorė, buvo verta didelės pagarbos. Graži, visuomet

vilkinti griežto kirpimo šviesiais rūbais, ji atlikdavo daugybę reikalų ir buvo beveik šeimos narė, bet žinojo savo vietą. Rozmari sakydavo: “Tegu tuo užsiima Rut! Ji nuostabi moteris. Maldauju, tegul Rut pasirūpina!”

Ir iš tikrųjų, nebuvo tokio darbo, kurio Rut neįveiktų iki galo. Rut Lesing vadovavo Džordžo kontorai ir aplinkiniai įtarinėjo, kad ji vadovaujanti ir jam. Atrodė, Rut neturi nei savo norų, nei reikalų - jai terūpėjo tik tai, kas rūpėjo Džordžui.

Tačiau misis Dreik manė, kad šiuo atveju ji neturėjusi kištis.

- Misteri Džordžai, - tarė ji, - aš neabejoju Rut sugebėjimais, bet, matote... Savo namuose moterys mėgsta pačios tvarkytis. Jūs turėjote bent pasitarti su Iris, aš nekalbu apie tai, kad galėjote pasitarti ir su manimi, nes suprantu, kad aš čia nieko nereiškiu. Bet kad ten maišosi mis Rut, Iris gali labai nepatikti.

Džordžas, rodos, buvo sukrėstas.

- Aš norėjau padaryti jums siurprizą.

Misis Dreik priverstinai nusišypsojo. O Iris nė nemanė priekaištauti:

- Aš priprasiu prie apmušalų, nes esu įsitikinusi, kad Rut, turėdama tokį gerą skonį išrinko pačius puikiausius. Mane labiausiai domina, ką ten veiksime. Tikiuosi, tame kaime yra teniso kortai?

- O žinoma! Ir golfo aikštelė už šešių kilometrų. O už dvidešimties kilometrų - jūra. Bet svarbiausia - mes turėsime puikius kaimynus. Man atrodo, jei turi pažįstamų, gali keliauti nors į žemės kraštą.

- O kas tie kaimynai? - pasmalsavo Iris.

Vengdamas jos žvilgsnio, Džordžas atsakė:

- Faradėjai. Jie gyvena kitoje parko pusėje, už dviejų kilometrų.

Taip viskas stojosi į savo vietas. Tą istoriją su kaimo namu, kurį Džordžas paskubom pirko ir įrengė, galima paaiškinti tik begaliniu jo noru arčiau susipažinti su Faradėjais. Jų laukus teskirs ežia, taigi norom nenorom jie turės užmegzti kaimyniškus santykius. Gal jie bus draugiški, gal nelabai, bet šiaip ar taip - savo kieme ir norėdamas neužsidarysi.

Tačiau ko Džordžas siekė? Nejaugi jis įtarė, kad Rozmari ir Stiveną siejo ne tik draugystė? O gal tai - pavėluoto pavydo

pasireiškimas? Ko jis tikėjosi iš Faradėjų? Ko vylėsi?

Iris neišėjo iš galvos bukas, rūko apgaubtas Džordžo žvilgsnis - vakarais jis visuomet atrodydavo kažkoks apsiblausęs, ir Lucilija nuoširdžiai tikėjo, kad tai nuo dviejų, o gal ir visų trijų portveino taurių.

Taigi antrąją rugpjūčio pusę jie praleido užmiesty. Iris iš karto ėmė neapkęsti Mažosios Abatijos. Namukas buvo nuostabus, geroj vietoj suręstas ir puikiai apstatytas, kambarių apmušalai skoningai parinkti - Rut niekada neapsirikdavo, - bet štai kas buvo keista ir net baisoka: viskas atrodė nyku, tarsi be gyvybės. Mažojoje Abatijoje jie negyveno, tik nuomavo ją tarsi įkurdinti kareiviai.

Dar skaudžiau buvo tapti klasiškai monotoniška vasaros vakancijų verge: nuo šeštadienio iki pirmadienio priiminėti svečius, žaisti tenisą, pietauti su Faradėjais. Sandra pasirodė esanti gana žavi ir patraukli, naujieji kaimynai beregint jai tapo draugais. Faradėj juos supažindino su apylinkėmis, patardavo, kaip apseiti su arkliais, o jau per patį pirmąjį susitikimą taip mokėjo įsiteikti Lucilijai, kad šita solidaus amžiaus dama, rodos, pakliuvo į devintąjį dangų.

Tačiau, nors ir puikiai apsimetinėdama, Sandra nesugebėjo paslėpti savo jausmų.

Stivenas po senovei buvo pasinėręs į politiką ir kaime retai pasirodydavo. Iris įtarė, kad jis vengia Mažosios Abatijos gyventojų.

Praėjo rugpjūtis ir rugsėjis. Pagaliau nutarė grįžti Londonan. Iris lengviau atsiduso, vildamasi, kad Džordžas, grįžęs įpraston aplinkon, vėl gyvens po senovei.

...Naktį ją pažadino tylus beldimas į duris. Užmigusi apie dešimtą, Iris manė, kad jau priešaušris.

Ji pakilo ir nuėjo atidaryti durų.

Už slenksčio stovėjo smokingu vilkįs Džordžas, vadinasi, jis dar nebuvo atsigulęs.

Džordžas tankiai alsavo, jo veidas buvo išblyškęs.

- Užeikite valandėlei į mano kabinetą! Turiu su jumis pasikalbėti. Aš būtinai noriu su kuo nors pasitarti!

Nustebusi, ne visai pabudusi, ji nusekė paskui. Uždaręs duris, Džordžas pasodino ją, pasiūlė cigaretę, virpančia ranka prikišo ugnelę ir pats patraukė porą dūmų.

- Kas atsitiko, Džordžai? - sunerimusi paklausė Iris.

Džordžas kalbėjo užsikirsdamas, kaip žmogus, staiga sustojęs po ilgo bėgimo.

- Negaliu... Negaliu ilgiau tylėti... Iris! Noriu išgirsti jūsų nuomonę. Pasakykite man... ar tai tiesa? Ar tai gali būti?

- Apie ką jūs, Džordžai?

- Negalimas daiktas, kad jūs NIEKO NEMATĖTE, NIEKO NEPASTEBĖJOTE? Ji turėjo KĄ NORS pasakyti... Turbūt buvo priežastis...

Iris sustingusi žvelgė į jį.

- Turbūt jūs nesuprantate, apie ką kalbu, mergyte, - jis nusišluostė išrasojusią kaktą. - Aš prašau jūsų pagalbos! Būtinai reikia, kad jūs prisimintumėte viską, ką tik galite. Taip, taip! Gal tai pasirodys paika, bet... tuoj suprasite... Parodysiu jums laišką ir...

Atidaręs rašomojo stalo atalčių, jis išėmė du lapelius. Du nekaltai melsvus lapelius, kuriuose didžiosiomis raidėmis, imituojant spaustuvinį šriftą, buvo parašyti keli žodžiai.

- Skaitykite! - tarė Džordžas.

Tekstas aiškus ir nedviprasmiškas. Pirmajame lape parašyta:

JŪS MANOTE, KAD JŪSŲ ŽMONA NUSIŽUDĖ. TAI NETIESA. JĄ NUŽUDĖ.

Kitame:

JŪSŲ ŽMONA NEPAKĖLĖ PRIEŠ SAVE RANKOS. JĄ NUŽUDĖ.

Sutrikusi Iris žvelgė į Džordžą. Ji negalėjo ištarti nė žodžio.

- Aš juos gavau maždaug prieš tris mėnesius, - paaiškino Džordžas. - Iš pradžių tai palaikiau išdaiga. Grubia ir netikusia išdaiga. O paskui ėmiau svarstyti: dėl ko Rozmari galėjo nusižudyti?

Monotoniškai, beveik mechaniškai Iris tarė:

- Dėl influencos sukeltos nervinės depresijos.

- Aš žinau. Bet tai neatlaiko kritikos. Kiek žmonių serga gripu, o gyvena. Argi ne?

Iris šiaip taip prisivertė pasakyti:

- O gal... Gal ji nebuvo laiminga?

Džordžas nei kiek nenustebo.

- Galbūt, - ramiai atsakė. - Galimas daiktas, tai teisybė, bet aš negaliu įsivaizduoti, kad Rozmari griebėsi savižudybės todėl, kad jautėsi nelaiminga. Kraštutiniu atveju ji galėjo tik pagrasinti taip

darysianti, bet kelti ranką prieš save...

- Ir vis dėlto reikia manyti, kad ji šitaip pasielgė, Džordžai. Kito paaiškinimo nėra. Prisiminkite, jos rankinuke buvo rasti nuodai.

- Prisimenu. Viskas pagrįsta. Bet nuo to laiko, kai gavau šituos laiškus, juo daugiau mąstau, juo labiau įsitikinu, kad juose pasakyta tiesa! Štai kodėl pastaruoju metu taip daug jūsų klausinėju. Juk negalėjo ją nužudyti be priežasties!

- Ak, Džordžai, jūs paprasčiausiai pakvaišote!

- Būna akimirkų, kai aš ir pats taip manau, ir vis dėlto esu įsitikinęs, kad neklystu. Šiaip ar taip, reikia sužinoti tiesą! O jūs turite man padėti, Iris. Reikia grįžti į praeitį, viską apmąstyti, atsiminti... Taip, taip - atsiminti... Atkurti atmintyje tos nakties įvykius. Jūs gi suprantate, Iris, - jeigu ją nunuodijo, tai galėjo padaryti tik vienas iš tų, kas tą vakarą sėdėjo prie stalo. Ar ne taip?

Šį kartą ji pritarė Džordžo žodžiams. Iš tikrųjų, ji privalo viską prisiminti. Muziką, būgnų dundesį, užgesintą šviesą, pargriuvusią ant stalo Rozmari pamėlusiu veidu...

Jai pasidarė baisu, net ėmė krėsti drebulis. Tačiau būtinai reikėjo mąstyti, atsiminti, prieš pastatyti faktus... Ji neturėjo teisės nieko pamiršti. Nieko.

ANTRAS SKYRIUS

Rut Lesing, pagaudama kokią laisvą minutę, irgi mąstė apie Rozmari Barton, savo patrono žmoną.

Ji didžiai neapkentė Rozmari. O kaip labai jos nekenčia, pajuto vieną spalio rytą, pirmą kartą kalbėdamasi su Viktoru Dreiku.

Kaip tik tuo pokalbiu viskas ir prasidėjo. Pirma ji nesusigaudė savo mintyse ir jausmuose, bet nuo tos dienos...

Rut atsidavusi tarnavo Džordžui Bartonui. Pas jį ėmė dirbti, būdama dvidešimt trejų metų. Jau tada gerai išmanė savo profesiją. Ir nutarė: reikia jį paimti į savo rankas, ir jai pavyko tai padaryti. Rut taupė Džordžo laiką, pinigus, sirgo jo rūpesčiais; parinkdavo draugus, rūpindavosi jo mėgstamomis pramogomis, sergėdavo nuo abejotinų ar avantiūristinių reikalų ir, atvirkščiai, kartais paskatindavo protingai rizikuoti. Taigi jiedu jau bendradarbiavo gana ilgai, ir Džordžui niekad galvon nebuvo atėjusi kita mintis: Rut tik pavaldinė, atsidavusi ir rūpestinga, kurios veiklą jis visiškai kontroliuoja.

Džordžui buvo malonu su ja bendrauti. Jam patiko Rut juodų plaukų žvilgesys, elegantiškai pasiūti kostiumai ir bliuzelės, ausyse įsegti mažyčiai brangakmeniai, švelniai papudruotas, natūralaus rudumo neslepiantis veidas, ryškus lūpų raudonis. Jis buvo įsitikinęs - Rut pavyzdinga sekretorė, nepriekaištingai atliekanti savo darbą.

Džordžas įprato gana dažnai su ja pasikalbėti ir asmeniniais reikalais. Rut visuomet atidžiai klausydavosi jo žodžių ir dažnai protingai patardavo.

Neliko ji pašaline stebėtoja ir tada, kai Džordžas sumanė vesti. Rut kiek galėdama pagelbėjo misis Merl, tomis karštligiškomis priešsantuokinėmis dienomis didžiausią rūpestį prisiimdama sau.

Pirmaisiais mėnesiais po vestuvių Rut santykiai su patronu truputį pasikeitė. Jai nebereikėjo rūpintis asmeniniais Džordžo reikalais, todėl visą laiką skyrė darbui, kurį Džordžas dosniai krovė ant jos pečių.

Tačiau be Rut pagalbos jaunoji šeima vis dėlto neišsivertė, ir

netrukus, sekdamos Džordžu, vardu ją ėmė vadinti ir Iris su Rozmari.

Džordžas jai nieko nepasakojo apie intymųjį gyvenimą, bet Rut perdaug gerai buvo išstudijavusi savo patroną, ir pro jos akis nepraslysdavo nė menkiausia smulkmena. Rut žinojo, kada ir tie, veikiami kažkokios nesuprantamos priežasties, ėmė nykti. Apie tai bylojo vis didėjantis Džordžo išsiblaškymas, neatidumas, ir dažnai nuo didesnių bėdų gelbėdavo tik sekretorės įžvalgumas, - ji visuomet būdavo kukli ir korektiška.

Vieną spalio rytą Džordžas užsiminė apie Viktorą Dreiką.

- Rut, - tarė Džordžas, - aš norėčiau jums pavesti nelabai malonią misiją.

Ji žiūrėjo į šefą ir laukė nurodymų. Atrodė, Rut viską supranta be žodžių.

- Visose šeimose, - kalbėjo Džordžas, - atsiranda koks netikėlis. Mūsų šeimoje - tai mano žmonos pusbrolis, ir aš susidariau nuomonę, kad tai tikras paršas. Šis pienburnis jau nusmurkdė savo motiną, tokią nedidelio proto ir gana sentimentalią vargšę moterį. Garbingoji dama tik dėl jo turėjo parduoti keturias šeimos brangenybes - viską, ką dar turėjo. Savo žygdarbius sūnelis pradėjo Oksforde, suklastodamas parašą banko čekyje. Tada bylą numarino. Nuo to laiko tas Viktoras Dreikas bastosi po pasaulį, niekur nerasdamas sau vietos.

Rut klausėsi be didelio noro. Ji pažino tokio kirpimo žmones. Jeigu jų nesugundo svaiginanti sutartis su Naujosios Zelandijos šaldytos mėsos fabrikantais ar Šiaurės Amerikos medžiotojais, jie griebiasi intensyvaus apelsinų auginimo arba susižavi racionaliu viščiukų penėjimu. Tai žmonės, kurie niekad nieko nepasiekia, vienoj vietoj ilgai neužsibūna ir įsigudrina leisti svetimus pinigus, juos investuodami į abejotiną biznį. Tiems avantiūristams Rut nejautė nė mažiausios simpatijos. Ji gerbė žmones, pasiekiančius tikslą.

- Viktoras dabar Londone, - aiškino Džordžas, - ir aš pastebėjau, kad jis ėmė persekioti mano žmoną. Kažkada jie kartu mokėsi pirmoje klasėje ir nuo to laiko nebebuvo susitikę, tačiau jam tai nė motais - parašė laišką ir kaulija pinigų. Aš šito nepakenčiu. Paskyriau jam viešbutyje pasimatymą šiandien vidudienį, ir prašau

jūsų nueiti už mane. Labai jau nenoriu turėti reikalų su tuo tipu! Niekad jo nemačiau ir neturiu nei mažiausio noro susitikti, o labiausiai nenorėčiau, kad jis susitikinėtų su Rozmari. Manau, viską galima sutvarkyti. Bet bus geriau, jeigu derybas ves trečias asmuo.

- Turbūt šitaip pasielgti protingiausia. O dėl ko reikia derėtis?

- Aš jam duosiu šimtą svarų ir tegu mauna į Rio de Žaneirą. Čekį gaus tik tada, kai jau bus laivo denyje!

- Tai apdairu, - tarstelėjo Rut ir nusišypsojo. - Norite įsitikinti, kad jis tikrai išplaukė...

- Ar šis darbelis nebus per sunkus?

- Ne! Garantuoju, viską kuo puikiausiai sutvarkysiu.

- Nėra tokių reikalų, kurių negalėtumėte sutvarkyti, Rut, aš seniai šitą žinau.

- Rašykite čekį. Tiesa, kuo vardu... tas misteris?

- Viktoras Dreikas. Štai čekis. Aš paskambinau į laivininkystę ir sužinojau: "San Kristobalas" išplaukia rytoj iš Tilbiuri.

Rut paėmė čekį, patikrino ir įsikišo į rankinuką.

- Tai susitarta, - reziumavo ji. - Pasikliaukite manimi. Kokiame viešbutyje paskirtas susitikimas?

- "Ruperte", prie Raselo aikštės.

Kol ji rašėsi adresą, Džordžas pridūrė:

- Patikėkit manim, mieloji Rut, aš net negaliu įsivaizduoti, ką daryčiau be jūsų!

Susijaudinęs jis uždėjo ranką jai ant peties. Anksčiau šitaip niekada nedarydavo.

- Jūs mano dešinioji ranka. Arba, tiksliau kalbant, mano antrasis "aš"!

Ji paraudo iš pasitenkinimo.

- Tai tiesa, aš turėjau jums šitą pasakyti. Visiškai jumis pasitikiu, absoliučiai viskuo, nes jūs - pati geriausia, pati žaviausia ir gabiausia sekretorė pasaulyje.

Rut ir apsidžiaugė, ir sumišo, bet nenorėjo išsiduoti, todėl juokdamasi atsakė:

- Tokiais komplimentais jūs mane išpaikinsite!

Džordžas paprieštaravo:

- Tai ne komlimentai, tai gryna tiesa! Baugu pagalvoti, kas atsitiktų firmai, jeigu nebūtų jūsų. O savo gyvenimo be jūsų

paprasčiausiai negaliu jau įsivaizduoti.

Nuo tų žodžių apsalo Rut širdis. Visą kelią iki pat "Ruperto" viešbučio ji švytėti švytėjo.

Pavestas darbas jos neišgąsdino, o nevykėlio postringavimus ji paprasčiausiai praleis pro ausis. Susitikimą su Viktoru Dreiku ji vertino kaip kasdieninį darbą, kurį nori nenori tenka atlikti.

Viktoras Dreikas pasirodė esąs kaip tik toks, kokį Rut ir įsivaizdavo. Nebent kiek simpatiškesnis... Ji gerai padarė, iš karto ėmusi griežtai kalbėtis. Tas žmogus jos akyse maža ką reiškė. Patraukli išvaizda slėpė sukčių be jokių pricipų. Ji iš karto šitą suprato. Bet Rut jo neįvertino. Jis nebuvo bukagalvis. Viktoras kaip tik turėjo Dievo dovaną skaityti svetimas mintis ir vėliau graudinti žmones, žaisdamas jų jausmais. Galimas daiktas, Rut pervertino savo jėgas. Viktoras mokėjo patikti. Ir jo neabejotinas patrauklumas paveikė merginą stipriau, negu ji galėjo pamanyti.

Viktoras pasitiko ją džiaugsmingai kaip malonų siurprizą.

- Džordžo emisarė? Kokia garbė!

Gana griežtu, pabrėžtinai oficialiu tonu ji persakė Džordžo sąlygas. Viktoras mielai su jomis sutiko.

- Šimtas svarų! Nuoširdžiausiai dėkoju! Būčiau pasitenkinęs ir šešiasdešimčia... Tik, žinoma, jam šito nesakykite! Sąlygos: neįkyrėti žavingajai pusseserei Rozmari... nerodyti blogo pavyzdžio nekaltajai mažytei pusseserei Iris... nedirginti garbiojo giminaičio Džordžo... Sutinku su visais punktais! O kas mane palydės į "San Kristobalą", trokšdamas savo akimis pamatyti, kaip išvejamas plevėsa? Jūs, misis Lesing? Kokia likimo dovana!

Viktoras nusišypsojo. Jo veidas buvo gražiai įdegęs, o galva išdidžiai iškelta - tarsi toreodoro, prieš savo valią turėjo pripažinti Rut. Iš tikrųjų, jau velnioniškai simpatingas buvo tas Viktoras, ir jis šitą žinojo.

O naujasis pažįstamas kalbėjo toliau:

- Jūs jau gana seniai dirbate su Bartonu, ar ne?

- Šešeri metai.

- Ir jis nebegali išsiversti be jūsų! O, aš žinau... Nes pažįstu jus kur kas geriau, negu manote, mis Lesing!

- Nejaugi?

- Rozmari man viską papasakojo.

- Rozmari? Bet juk...

- Neširskite... Aš nesiruošiu jai įkyrėti. Tiesa, ji man labai gera. Tiesiog nuostabi...

- Jūs turite galvoje...

Ji nebaigė sakyti, ir Viktoras nusijuokė. Rut nustebo pajutusi, kad ir pati juokiasi.

- Šitaip negerai, misteri Dreikai.

- Kodėl? Tai tik byloja, kad aš moku žaisti. Mano technika patikima, patikrinta. Štai motina visuomet pakrapšto piniginę, kai tik atsiunčiu telegramą ir pagrasinu nusižudysiąs.

- Jums turėtų būti gėda.

- O aš ir gėdinuos, mis Lesing. Aš mažai vertas, ir tai žinau. Bet neturėčiau nieko prieš, jeigu jūs, būtent jūs geriau mane pažintumėte.

- Aš? Kodėl aš? - nustebo Rut.

- Nežinau. Gal todėl, kad esate nepanaši į kitas. Su jumis negalėčiau žaisti įprastų mažų triukų. Matau, tai nepaveiktų tų didelių šviesių akių... Su jumis aš bejėgis. Jūs nežinote, kas tai yra gailestis.

Rut veidas surimtėjo:

- Neapkenčiu gailesčio.

- Turite akmeninę širdį?

- Ne, bet silpni žmonės man nesukelia jokių jausmų.

- Kas jums sakė, kad aš silpnas? O, mano mieloji, jūs apsirinkate! Ir aš galėčiau jums pasakyti...

- Ką?

Ironiškai prikandusi lūpą, ji laukė - Viktoras tuoj ims teisintis. Visi nevykėliai mėgsta teisintis.

- ... Galėčiau pasakyti, kad mėgaujuosi savo gyvenimu. Net labai. Žinote, Rut, aš tik dabar pradedu suprasti, kas tai per daiktas - gyvenimas. Dirbau viską arba beveik viską, buvau aktoriumi, kroviku, kavinės padavėju, juodadarbiu, nešiku, cirko agentu, plaukiojau žvejybos laivais ir kažkur Pietų Amerikoje buvau kandidatas į prezidentus! Net sėdėjau kalėjime. Ir yra tik vienas dalykas, kurio iki šiol nežinojau, - sąžiningas darbas!

Jis šypsodamasis pažiūrėjo į ją. Rut jautė. kad turi nustebti, bet nenustebo. Iš tikrųjų, tas žmogus turėjo kažkokių šėtoniškų

savybių. Blogis tapdavo ne blogiu, o kažkuo kitu, keistu ir komišku.

Atspėdamas jos mintis, Viktoras tarė:

- Nesistenkite vaizduoti karštakošės, Rut! Jūs nesate tobulybė, nors ir vengiate apie tai galvoti. Jūs išpažįstate sėkmės religiją ir esate iš tų merginų, kurių karjera baigiasi ištekėjus už savo patrono. Kaip tik taip jūs turėjote pasielgti su Džordžu, kuriam nė už ką nereikėjo imti į žmonas tos mažytės kurapkėles Rozmari! Štai ką jis turėjo vesti - jus! Jam būtų buvę šimtą kartų geriau!

- Tauškiate niekus!

-Rozmari - kvailutė. Nuostabi kaip angelas, ir kvaila kaip žąsis. Tai tipas moters, kurios įsimyli, bet jų meilė greitai praeina. Jūs gi... Jūs - visai kitokia. Jeigu jau kas jus pamiltų, tai visam gyvenimui.

Jis palietė skaudžią temą. Rut nuoširdžiai atsakė:

- Jeigu!.. Tik tas “kas” manęs neįsimyli!

- Jūs kalbate apie Džordžą? Aš jau jį perkandau. Jeigu kas atsitiktų Rozmari, jis vestų jus... Tai aišku kaip dieną. Apskritai, jūs ir pati tai žinote neblogiau už mane!

Rut prisiminė Džordžo ranką, uždėtą ant peties, švelniu balsu ištartus meilius žodžius...

O Viktoras Dreikas nesiliovė:

- Matote, Rut, jūs turite labiau pasitikėti savimi. Rozmari naivi, ir jūs galėtumėte apsukti Džordžą apie savo pirštą.

Ji buvo priversta prisipažinti, kad padauža sako tiesą. Jeigu ne Rozmari, ji lengvai nutemptų Džordžą prie altoriaus. Ir žino - padarytų jį laimingą.

Rut krūtinėje sukilo iki tol snaudę liepsningi jausmai ir ją apėmė aklas įniršis. Viktoras Dreikas susidomėjęs žvelgė į ją: jis mėgo pabudinti žmogaus sielą.

Taip, viskas prasidėjo kaip tik taip. Nuo atsitiktinio pokalbio su žmogumi, kuris rytojaus dieną turėjo išplaukti į kitą žemės kraštą. Kontoron jau grįžo nebe ta Rut Lesing, kuri iš jos išėjo, nors nepasikeitė nei išorė, nei manieros.

Jai sugrįžus, netrukus suskambo telefonas. Rozmari teiravosi vyro.

- Misteris Bartonas ką tik išėjo, - atsakė Rut. - Gal galiu kuo

padėti?

- O! Rut, būkite tokia maloni... Aš gavau telegramą iš pulkininko Reiso. Senasis atgrisėlis į mano gimtadienį negalįs atvažiuoti. Gal paklaustumėte Džordžo, ką pakviesti vietoj jo? Mums užsimuštinai reikalingas ketvirtasis kavalierius, nes bus keturios moterys: Iris, aš, Sandra ir... o kas gi dar, velniai griebtų? Neatsimenu!

- Rodos, aš. Jūs taip maloniai mane kvietėte.

- Na, taip, žinoma! Visai pamiršau!

Rut girdėjo ragelyje linksmą Rozmari juoką ir sukando dantis, o jos skruostus išpylė raudonis.

Rozmari ją pakvietė, nusileisdama Džordžui - tai buvo atsaini malonė. "Na, žinoma, mes pakviesime ją, tavąją Rut Lesing! Ji bus laimunga, be to, reikia pripažinti, Rut skoningai rengiasi".

Tą akimirką Rut suprato, kad neapkenčia Rozmari Barton.

Ji neapkentė jos todėl, kad ta buvo ne tik turtinga, bet ir graži, gyveno be rūpesčių ir be didelio proto. O jai teliko tik darbas - be jokių pramogų! Rozmari viską patiekdavo gatava ant sidabrinio padėklo, ji turėjo tiek ir tiek gerbėjų - neišmanė, kurį ir pasirinkti! - turėjo paklusnų vyrą, ji buvo graži, linksma ir laiminga...

Padėjusi ragelį, Rut piktai rėžė:

- Kad tu padvėstum!

Tie nejučia ištrūkę žodžiai ją apstulbino. Tokie protrūkiai jai nebuvo būdingi. Rut visuomet mokėjo valdytis.

Taip, tą dieną ji suprato, kad neapkenčia Rozmari Barton. Ji ir dabar neapkenčia jos, nors praėjo jau metai. Gal kada nors Rut pamirš Rozmari. Bet tas laikas dar neatėjo.

Štai kodėl ji stengėsi tegalvoti tik apie dabartinio lapkričio įvykius. O regėjo save pernykščią, karščio išpiltą, sėdinčią prie telefono, o paskui bejausmiu balsu Džordžui persakančią Rozmari prašymą dėl ketvirtojo kavalieriaus. Rut norėjo net nebeiti ir taip išlyginti porų skaičių, bet Džordžas kategoriškai paprieštaravo.

Kitą dieną savo patronui ji pranešė, kad "San Kristobalas" jau išplaukęs, Ta naujiena jis aiškiai liko patenkintas.

- Tai vis dėlto jis išplaukė?

- Taip, aš įteikiau jam čekį prieš pat pakeliant trapą.

Kiek padvejojusi, ji pridūrė:

- Kai garlaivis atsistūmė nuo kranto, Dreikas pamojavo man ranka ir šūktelėjo: "Pabučiuokite už mane Džordžą, pasakykite jam, kad šį vakarą aš gersiu į jo sveikatą!"

Džordžas paklausė, ką ji mananti apie Viktorą Dreiką.

- Jis kaip tik toks, kokį įsivaizdavau. Skystablauzdis!

Tai ji pasakė abejingu balsu ir Džordžas negalėjo nė numanyti, kas dėjosi Rut sieloje. Juk ji norėjo išrėkti: "Ir kam mane siuntėte? Ar bent nujaučiate, ką jis su manimi padąrė? Aš jau nebe ta, kuri buvau vakar! Pati neišmanau, kas čia darosi".

Tačiau Rut abejingai paklausė:

- Tai ką darysime su laišku iš San Paulo?

Rut vėl tapo paklusnia, pavyzdinga sekretore, kuria viskuo galima pasikliauti.

Po kelių dienų - Rozmari gimtadienis. Iš ryto, kaip paprastai, Rut triūsė kontoroje. Paskui bėgo pas kirpėją. Vakare apsivilko naują juodą suknelę. Kruopščiai dabinosi - šiek tiek kosmetikos, ir Rut veidas tapo liūdnokas, bet kaip visuomet ryžtingas.

O paskui tas baisus vaizdas - ant stalo nugriuvusi Rozmari!

Matydama karčios grimasos iškreiptą, pamėlynavusį patrono žmonos veidą, Rut nejautė jokio gailesčio. Viktoras Dreikas sakė tiesą: "Jūs nežinote, kas tai yra gailestis".

Šiandien, po vienuolikos mėnesių, ji vėl mąstė apie Rozmari Barton.

TREČIAS SKYRIUS

Raukdamas kaktą, Entonis prisiminė Rozmari Barton.

Na ir kvailys jis buvo! Šauk man galvon - susidraugauti au ta moterimi! Žinoma, gali pasiteisinti: iš jų išeitų nebloga pora. Tą vakarą Dorčesteryje visi į Rozmari ir težiūrėjo. Ji nuostabiai graži. Bet kvaila!

Kvaila ar ne, o Entonis įsimylėjo. Beprotiškai. Jis sugaišo nemažai laiko, ieškodamas, kas galėtų juos supažindinti. Beveik nedovanotina klaida! Londone sunkiai klostėsi jo reikalai, ir jis neturėjo teisės pamiršti, kad ne savo malonumui Kleridže leidžia laisvalaikį.

Taip, jis pamiršo savo įsipareigojimus. Bet Rozmari Barton buvo fejeriškai graži, todėl, net visiškai suvokęs savo pareigas, jis negalėjo savęs įveikti. Kaip lengva po laiko gudrauti!.. O atvirai šnekant, jis nematė darąs kam žalos.

Bet tereikėjo tik Entoniui su ja pasikalbėti, ir Rozmari žavesys ėmė nykti. Bematant viskas stojosi savo vieton. Ne tik apie meilę, bet ir apie stiprų jausmą jau nebebuvo ko nė kalbėti. Tiesiog mažytis nuotykis, nei daugiau ir nei mažiau!

O jeigu kalbėti apie nuotykį, tai jis galėjo atvirai prisipažinti - jis liko juo patenkintas. Tarp kitko, patenkinta liko ir Rozmari. Ji šoko kaip deivė, o kai eidavo pro vyrus, tie neatitraukdavo nuo jos akių. Bet gražioji vizija beregint pranykdavo, kai tik ji praverdavo lūpas. Tą akimirką vyrai norėdavo dėkoti dangui, kad ji ištekėjo už kito. Tai buvo tik tobulas veidas ir kūnas, daugiau nieko. Ji nemokėjo net klausytis, ir nebuvo kito būdo patraukti jos dėmesį, kaip be perstojo kartoti, kad ji puiki ir kad esate pasirengęs mirti už vieną jos bučinį.

Žinoma, Entonis taip samprotavo šiandien.

O tada... Tada jis buvo įsimylėjęs, ir ne juokais. Kviesdavo ją prie telefono, lydėdavo į balius, bučiuodavo taksi... ir taip kasdien. Jis darėsi juokingas. Tai tęsėsi iki tol, kol ji pati netikėtai prisipažino meilėje, ir tada jis rimtai suabejojo savo jausmais.

Jo atmintyje liko gyva kiekviena smulkmena: garbana, nukritusi ant smilkinio, nuostabiai mėlynų, truputį primerktų akių žvilgsnis, gracingos lūpos...

- Entonis Braunas - gražus vardas, - tarė ji.

Jis perėmė tą truputį šelmišką pašnekesį:

- Vardas - gerai žinomas ir gerbiamas. Vienas Entonis Braunas buvo Henriko VIII kamerheras.

- Žinoma, tai jūsų protėvis?

- Sunku pasakyti.

Nusijuokęs jis pridūrė:

- Aš priklausau jauniausiai šakai, kuri emigravo į koloniją.

- Gal į Italiją?..

Šį kartą jis nusikvatojo:

- Jūs taip sprendžiate iš mano tamsios odos?.. Matote, mano motina - ispanė.

- O tada viskas aišku!

- Kas būtent?

- Daug kas, misteri Entoni Braunai!

- Iš tikrųjų, mano vardas jums labai patinka.

- Aš jau sakiau - tai labai gražus vardas.

Tai, ką ji pasakė po to, buvo tarsi perkūno trenksmas iš giedro dangaus:

- Gražesnis nei, sakysim, Tonis Morelis.

Jis tiesiog apmirė. Negalėjo patikėti savo ausimis.

Jis paėmė jos ranką ir taip stipriai suspaudė, kad Rozmari ėmė aimanuoti:

- Man skauda!

Griežtu ir grasinančiu balsu jis pareikalavo prisipažinti: iš kur ji žinanti? O ta kvailutė tik kvatojo, labai patenkinta savo efektinga “išdaiga”.

- Atsakykite: kas pasakė?

- Tas, kas jus gerai pažįsta.

- Kas? Aš rimtai kalbu, Rozmari! Aš turiu žinoti!

Didžiuodamasi ir kiek paslaptingai žvelgdama, ji atsakė:

- Man pasakė pusbrolis, toks svieto perėjūnas Viktoras Dreikas.

- Tokio nė akyse neregėjau.

- Turbūt tada, kai susitikote, jis gyveno svetima pavarde. Iš pagarbos šeimai...

Truputį mikčiodamas, Entonis paklausė:

- Bet jūs turbūt... kartu su juo... kalėjime nesėdėjote?

- Žinoma, ne! Aš daviau Viktorui pamokas, įrodinėdama, kad jis - šeimos gėda. Tačiau mano žodžiai - kaip žąsiai vanduo. Kai baigiau postringauti, jis tarė: "Mieloji pussesere, tu pili kaip iš rašto. Tik noriu pastebėti, kad pati esi akla ir nematai savęs... Antai, kartą regėjau tave šokant su mano draugeliu, su kuriuo susipažinau kalėjime ir su kuriuo tu, rodos, palaikai glaudžius santykius. Dabar jis vadinasi Entoniu Braunu, o iki arešto buvo Tonis Morelis".

Vaizduodamas nerūpestingą, Entonis pareiškė:

- Reikia atnaujinti pažintį su tuo jaunystės bičiuliu. Koledžo draugai turi palaikyti ryšį.

- Pavėlavote! Jis išplaukė į Pietų Ameriką.

Entonis pamažu aprimo.

- Ar tik jūs viena žinote mano paslaptį?

- Taip. Tik nesijaudinkite, aš niekam neprasitarsiu.

- Tai būtų geriausia.

Paskui griežtai pridūrė:

- Atidžiai klausykite, ką pasakysiu, Rozmari! Ta paslaptis pavojinga. Manau, jūs rūpinatės savo mielu veideliu? Tad štai, nepamirškite, kad yra žmonių, kurie nedvejodami gali išgražinti jį peiliu. Ir atsiminkite, kad yra dar vienas būdas, kurį vadina "priversti tylėti". Tai atsitinka ne tik knygose ir kine, bet ir gyvenime.

- Jūs grasinate, Toni?

- Aš perspėju.

Ar Rozmari rimtai susimąstė dėl to, ką išgirdo? Ar pagalvojo, kvailė, kad jis kalbėjo apie gyvenimą arba mirtį? Ne, turbūt ji, turėdama žvirblio protą, nesuprato privalanti tylėti. Dar aiškiau šitą pasakyti buvo neatsargu. Bet vertėjo nors pabandyti į jos tuščią galvą įkalti mintį apie gresiantį pavojų.

- Rozmari, visiems laikams jūs privalote pamiršti tą vardą ir pavardę - Tonis Morelis. Ar supratote?

- Bet, Toni, aš esu visai kitokios prigimties negu manote, ir aš džiaugiuosi, tapusi nusikaltėlio draugužė!

Vargšė kurapkėlė!

Entonis šaltai pažvelgė į ją ir stengėsi suprasti, kaip čia jis, nekenčiąs kvailių, galėjo ją įsimylėti?

- Užmirškite Tonį Morelį, - pakartojo jis, - niekad neištarkite to vardo. Taip reikia!

Nieko kito neliko, tik pasitraukti iš žaidimo. Negalėjo būti garantuotas, kad toks tarškalas tylės. Vieną gražią dieną nežinia kas jai šaus galvon, ir ji viską išplepės.

Rozmari veide švietė nugalėtojos šypsena.

- Na, neraukite nosies, pikčiurna, ir pažadėkite dar šį savaitgalį pašokdinti mane pas Džerou.

- Aš išvažiuoju.

- Jūs negalite išvažiuoti! Aš rengiu mažytę savo gimtadienio šventę, ir kviečiu jus! Neturite teisės atsisakyti. Aš tik ką persirgau tuo prakeiktu gripu, dar gerai ir nepasveikau,ir negalite man prieštarauti. Pažadėkite ateiti...

Jis galėjo trūktelėti pečiais, apsisukti ant kulno, dingti...

Tačiau pro durų plyšį Entonis išvydo laiptais lipančią Iris. Aukštą ir liekną, blyškaus veido, kaštoniniais plaukais, pilkai melsvom akim. Ne tokią gražią, kaip Rozmari, bet su charakteriu, kokio šita gali tik pavydėti.

Tuo momentu jis koneveikė save: kaip galėjo visą tą laiką meilintis Rozmari ir pasiduoti suviliojamas jos lengvabūdiško grožio? Tai priminė Romeo ir Rozalindos santykius iki pirmojo Romeo susitikimo su Džiuljeta.

Staiga jis ryžtingai pakeitė savo sprendimą. Per vieną akimirką Entonio sąmonėje gimė veiklos planas.

KETVIRTAS SKYRIUS

Rozmari...

Džordžas Bartonas nuleido ranką su taure ir išsiblaškęs žiūrėjo, kaip židiny šokinėjo liepsnos liežuvėliai.

Jis šiek tiek išgėrė ir pajuto gailestį pats sau.

Vis dėlto kokia ji buvo žavi, ta Rozmari! Jis svaigdavo į ją pažiūrėjęs, taip mylėjo. Ji tai žinojo. Bet Džordžas visuomet manė, kad Rozmari, išgirdusi prisipažįstant meilėje, tik nusijuoktų.

Neturėdamas didelių vilčių, kartą jis pasiūlė už jo ištekėti.

Jis vėl išvydo save, stovintį priešais Rozmari. Toki juokingą, griozdišką, sutrikusį...

- Tai štai... Tik vienas jūsų žodis... Žinau, jo neištarsite, nes nieko jums nereiškiu. Aš, žinoma, ne erelis, kuris aukštai skraido... Bet noriu, kad žinotumėte apie mano jausmus. Jūs žinote?.. Tada aš... Mano šansai minimalūs, ir vis dėlto aš turėjau jums pasakyti...

Rozmari susijuokė ir pabučiavo jį į kaktą.

- Jūs labai mielas, Džordžai, ir aš prisiminsiu šį nuoširdų pasiūlymą. Bet šiuo metu dar nesiruošiu tekėti.

Jis rimtai atsakė:

- Jūs protingai elgiatės, Rozmari. Mėgaukitės jaunyste, žvalgykitės aplinkui. Jūs turite gerai pasirinkti.

Džordžas nedrįso tikėti turįs kokiu šansų. Štai kodėl be galo sutriko, kartą išgirdęs Rozmari žodžius: ji pasirengusi tapti jo žmona.

- Nereikalaukite iš manęs liepsningos meilės, bet tai, ko aš noriu - patikimos prieplaukos, kur jausčiausi rami, patenkinta, laiminga, - galite suteikti tik jūs, - viską apsvarsčiusi, paaiškino ji. - Matote, nebenoriu veltis į avantiūras. Tai taip iškamuoja ir visuomet riestai baigiasi. Jūs mielas, švelnus žmogus ir, aš manau, neeilinių gabumų. Taigi jeigu sutinkate...

Jis džiaugsmingai sušuko:

- Nutarta! Mes būsime laimingi kaip karaliai!

Džordžas nelabai apsiriko. Jie buvo laimingi. Jis nereikalavo negalimo, ir nuo pat pradžių susitaikė kaip su neišvengiamybe -

Rozmari turės savo asmeninį gyvenimą. Džordžas suprato, kad ji nepasitenkins tokiu banaliu, niekuo neišsiskiriančiu tipu, koks yra jis, kad jam teks susidurti su varžovais. Tai fatališka, ir jis tai vertino blaiviai, žinodamas savo vietą. Tiktai vylėsi, kad tie nuotykiai bus neilgalaikiai ir kad galiausiai Rozmari vėl grįš pas jį. O šiaip niekas netrukdė jiems būti laimingiems, juo labiau, kad Rozmari ėmė suprasti, kas tai yra nuoširdus ir gilus meilės jausmas - to ji niekada nebuvo patyrusi, leisdamasi į gausias meilės avantiūras.

Susituokęs su nepaprasto grožio, laisvę mylinčia ir gyvenimo džiaugsmo kupina moterimi, jis atsidavė neišvengiamybei. Tačiau netrukus pajuto nepakankamai įvertinęs savo jausmus. Džordžas ramiai pakęsdavo Rozmari flirtą su jaunuoliais, bet kai pajuto ją einančią kur kas toliau...

Apie tai, kad "kažkas" egzistuoja dar be jo, jis suprato labai greitai. Rozmari tarsi pasikeitė. Ji tapo jaudulinga, dar gražesnė ir skaistesnė. Jeigu anksčiau Džordžas tik instinktyviai jautė, kad "kažkas ne taip", tai netrukus faktai patvirtino spėlionę.

Kartą įėjęs į mažytę Rozmari svetainę, jis užtiko ją sėdičią prie stalo ir rašančią. Rozmari vikriai ranka pridengė - grynai inpulsyvus gestas! - laišką. Džordžas suprato: ji rašė meilužiui.

Rozmari išbėgo su visu laišku, ir tada jis ėmė tyrinėti sugeriamąjį popierių. Tereikėjo tik priglausti prie veidrodžio ir lengvai perskaitė padrika Rozmari rašysena išvedžiotus žodžius "Mano be galo mylimas..."

Tai jį pribloškė. Džordžas pajuto krūtinėje verdant Otelo pavydą. Protingi sprendimai, apmąstytos išvados - visa tai puiku! Bet vyras lieka vyru, ir įveikti savo jausmus - neįmanoma. Otelas pasmaugė varžovą! O Džordžas sudegintų jį ant laužo... Bet kas jis? Išsiskyrė du, kurie žiūrėjo į Rozmari kaip katinai į žvirblį. Tai nežinia iš kur atsiradęs Braunas ir Faradėjus.

Džordžas išvydo veidrodyje save. Veidas buvo toks raudonas, kad jis persigando: ar tik nebus susirgęs?

Atmintyje išplaukus tai akimirkai, taurė iškrito iš rankų. Džordžas pajuto anų emocijų antplūdį: širdis daužėsi, kraujas mušė į smilkinius, trūko oro... Dabar kartojosi tas pats...

Tik didelių pastangų dėka jis atsikratė prisiminimų. Nebenorėjo kankintis. Juk viskas praėjo! Rozmari mirė. Tegu jai

būna lengva žemelė! Ir jis jau buvo aprimęs, nebeliūdėjo jos...

O vis dėlto įdomu pasamprotauti, ką jam davė Rozmari mirtis? Sielos ramybę...

Bet Rut apie tai jis niekad neužsiminė. Rut gera mergina, turi protingą galvą. Iš tikrųjų, pats savęs klausė Džordžas, kaip jis verstųsi be jos? Rut kuo puikiausiai susidorojo su darbais, suprasdavo jį iš pusės žodžio ir, pagaliau, turėjo dar vieną teigiamybę: ji, rodos, neišmanė, kas tai yra seksas. Dėl vyrų Rut nėjo iš proto, kaip Rozmari...

Rozmari... Jis vėl išvydo ją restorane, sėdinčią prie stalo. Po ligos truputį išvargęs, bet gražus veidas... o vėliau, po valandos...

Gana! Gana apie tai mąstyti! Ne laikas! Dabar jis turi sutelkti mintis svarbesniam dalykui - savo planui...

Pirmiausia Džordžas pasikalbės su Reisu ir jam parodys laiškus. Įdomu, ką jis pasakys?.. Iris buvo sukrėsta. Iš visko matyti, ji nieko neįtarė. Paskui... Jis imsis to, ką sumanė, ir eis iki galo.

Džordžas apmąstė viską iki smulkmenos. Paskyrė datą. Taip pat ir vietą. Tai bus lapkričio antroji, atminų diena.
Vieta - žinoma, "Liuksemburgo" restoranas. Pasistengs užsakyti net tą patį staliuką.

Svečiai - irgi tie patys: Entonis Braunas, Stivenas Faradėjus su žmona. Suprantama, ir Rut, Iris bei jis pats. Norėdamas išlyginti porų skaičių, pakvies pulkininką Reisą, tą patį, kuris turėjo dalyvauti Rozmari gimtadienyje.

Viena vieta liks laisva. Tai bus tam tikra mįslinga paslaptis. Ir dramatiška.

Nusikaltimo repeticija. Arba kažkas panašaus...

Prieš savo valią jis vėl mintimis grįžo į aną šventišką vakarą. Ir vėl prieš akis išvydo Rozmari.

Rozmari, pargriuvusią ant stalo... Mirusią Rozmari.

PENKTAS SKYRIUS

Stivenas Faradėjus taip pat mąstė apie Rozmari.

Labiau už viską jis norėjo išguiti iš atminties vis atgyjantį jos paveikslą. Deja, kokia kibi Rozmari buvo gyva, tokia ji liko ir po mirties. Ji nė už ką nenorėjo išnykti.

Visuomet, kai tik Stivenas prisimindavo aną vakarą restorane, reakcija būdavo viena ir ta pati: šaltas drebulys pašiurpindavo nugarą. Negalėdamas Rozmari visiškai pamiršti, stengdavosi APIE TAI bent negalvoti. Jo prisiminimai siekė tolimesnius laikus. Prieš akis iškildavo gyva Rozmari - besišypsanti, linksma - tokia, ji jam patikdavo.

Tačiau koks pasibaisėtinas stuobrys jis buvo!

Iki šiol Stivenas stebėdavosi - kaip tai apskritai galėjo atsitikti? Šito niekaip nesuprato. Gyvenimas tarsi buvo suskilęs į dvi dalis: pirmoji dalis ilgesnė, o jis, santūrus, ramus žmogus, sėkmingai tiesiantis savo kelią. Antroji dalis - labai trumpa, o jis elgiasi kaip tikras beprotis.

Stivenas visuomet tikėjo sveiko proto pergale ir pirmenybę teikdavo valiai. "Jeigu nori, gali", - mėgdavo sakyti.

Nuo vaikystės Faradėjus grūdino valią. Gyvenime galima pasikliauti tik savimi - tokią išvadą Stivenas padarė būdamas septynerių metų. Vėl regėjo save, mažą berniuką aukšta kakta, išsišovusiais skruostikauliais ir... labai atkaklų. Rodės, jo valia ir ryžtas kasdien stiprėjo. Stivenas aiškiai matė - tėvams jis nerūpi. Motina buvo ištekėjusi prieš savo valią ir dėl to graužėsi. Ji niekino vyrą, smulkų verslininką, protingą ir darbštų, bet storžievį. Jos panieka persidavė ir sūnui. Motina buvo silpnadvasė, gyveno tuščiai leisdama dienas, jos nuotaika keisdavosi kaip rudens oras. Stivenas jos taip ir nesuprato, kol vieną dieną rado be sąmonės išsikėtojusią ant grindų, o šalia - tuščią odekolono flakoną. Jam niekad nebuvo šovę galvon, kad motina - savotiška alkoholikė: juk niekada negerdavo nei vyno, nei likerio. Tik tada jis suprato, kodėl motina taip dažnai skųsdavosi galvos skausmais! Viskuo kaltas potraukis

odekolonui.

Maždaug tuo laiku jis suvokė nemylįs tėvų, ir kad jie taip pat nejaučia jam ypatingo meilumo. Pagal savo metus jis buvo smulkus, be to, dar mikčiojo. Stivenas skyrėsi iš kitų bendraamžių protu, bet namuose būdavo tylus ir užsisklendęs, todėl tėvas jį vadindavo tyleniu. Jis norėjo sūnaus nepasėdos. "Tavo amžiaus, - sakydavo jis, aš krėsdavau kvailystę po kvailystės!" Vien pažiūrėjęs į Stiveną, jis nustėrdavo: berniukas kažkuo buvo panašus į motinos tėvus, ir tarsi jam primindavo, kad vedė kitos socialinės aplinkos moterį.

Pasitikėdamas savo jėgomis, o tas pasitikėjimas kasmet vis stiprėjo, Stivenas nusibrėžė gyvenimo kelią: visur ir visada nugalėti! Pirmiausia nusprendė įveikti mikčiojimą. Tai buvo valios išbandymas, pareikalavęs didelių pastangų. Ir tai, ką užsibrėžė, jis pasiekė. Atėjo diena, ir ėmė sklandžiai kalbėti. Mokėsi labai atkakliai. Dėstytojai, juo susidomėję, išrūpino stipendiją ir įtikino tėvus - jų berniukas turįs didelių perspektyvų. Misteris Faradėjus, tuo laiku uždarbiavęs pigių namų statybose, pasidavė įkalbinėjamas ir pažadėjo negailėti pinigų sūnaus mokslams.

Dvidešimt dviejų metų Stivenas gavo Oksfordo universiteto diplomą. Jis jau buvo pelnęs iškalbingo ir įkvėpto oratoriaus reputaciją, turėjo kai kurių žurnalistinio darbo įgūdžių ir keletą įtakingų pažįstamų. Įveikęs įgimtą kuklumą, išmoko elgtis svečiuose. Jo manieros buvo malonios ir santūrios. Vienas žymus veikėjas jau pranašavo: "Tas jaunuolis toli eis!"

Stiveną patraukė politika. Nors buvo linkęs į liberalizmą, suprato, kad tuo metu liberalų partija bejėgė. Jis pasirinko leiboristus ir netrukus ėmė garsėti kaip jaunas, daug žadantis veikėjas. Tačiau toji partija menkai patenkino. Stivenas pajuto: ji mažiau tinkama naujoms idėjoms ir labiau sukaustyta tradicijų negu jos galingoji varžovė konservatorių partija. O konservatoriai, kaip sykis, ieškojo jaunų ir talentingų žmonių...

Stivenas jiems iš karto patiko. Kaip tik tokie ir buvo reikalingi. Jis puolė šturmuoti gerai įtvirtintas leiboristų pozicijas ir po aršių imtynių kovą laimėjo. Pirmą kartą atsidūręs bendruomenių rūmuose, patyrė, kas tai yra triumfas. Jo karjera prasidėjo, ir ji buvo kaip tik tokia, kokios jis geidė - galėjo panaudoti savo sugebėjimus ir patenkinti savimylą. Stivenas suvokė - jis gimęs

valstybinei veiklai. Jis mokėjo elgtis minios akivaizdoje: įsiteikti, kai šito reikėjo, ar žvelgti iš aukšto. Stivenas galėjo kirsti lažybų - vieną gražią dieną jis gaus ministro portfelį.

Tačiau iki soties pasigardžiavęs parlamentaro džiaugsmais, Stivenas turėjo skaudžiai nusivilti: jo garbės žvaigždė, įsižiebusi laimėjus aršią kovą dėl deputato mandato, švietė tik keletą dienų. Jis tapo toks, kaip visi - eilinis funkcionierius, turįs paklusti grupinei disciplinai ir žinoti savo kuklią vietą. Išsiveržti iš šešėlio į šviesą buvo nelengva. O koją kišo ir jaunas amžius - nepadėjo nė talentas. Reikėjo pagalbos...

Jis ėmė mąstyti apie vedybas. Anksčiau šita problema jo nejaudino. Stivenas įsivaizdavo nuostabų sutvėrimą, einantį su juo ranka rankon, pasirengusį dalytis jo džiaugsmais ir ambicijomis. Žmona jam gimdytų vaikus, jis dalytųsi su ja savo svajonėmis ir rūpečiais. Stiveno susikurtas žmonos paveikslas buvo panašus į jį patį - ji turėjo būti pasiryžusi įveikti visas gyvenimo kliūtis ir mokėti didžiuotis savo pergalėmis.

Kaip tik tuo laiku, kai jį ėmė persekioti tokios mintys, Stiveną pakvietė į didelį priėmimą pas Kiderminsterius. Tai buvo viena galingiausių Anglijos šeimų. Jos politikai garsėjo jau ne vieną šimtmetį. Aukštą aristokratišką lordo Kiderminsterio figūrą ir jo mažą barzdelę visi iš tolo atpažindavo. Amazonišką ledi Kiderminster profilį - dar labiau: ledi rėmė visas labdaros įstaigas, visus pagalbos komitetus. Kiderminsteriai turėjo keturias dukteris - trys iš jų buvo be galo gražios, ir sūnų, Itono koledžo moksleivį.

Kiderminsteriai tikėjo - jų garbės pareiga pastebėti jaunus partijos narius. Štai kodėl į pobūvį pakvietė ir Stiveną.

Jis visai nepažino aukštuomenės publikos ir kone pusvalandį vienišas stovėjo prie lango. Aplinkui būriavęsi žmonės pamažu perėjo į kitą kambarį, ir galų gale prie stalo teliko aukšta, šiek tiek sutrikusi mergina juoda suknele.

Stivenas buvo fizionomistas. Tą rytą metro ant suolelio jis rado kažkieno pamestą moterų žurnalą, ir susidomėjęs jį pervertė. Skyrelyje "Aukštuomenės gyvenimas" pamatė gana nevykusią ledi Aleksandros Heil, grafo Kiderminsterio "trečiosios" dukros, fotografiją su prierašu: "Visuomet drovi ir kukli, dievina gyvūnus; lanko namų ūkio kursus, nes ledi Kiderminster mano, kad jos dukros

būtinai turi gerai išmanyti namų ekonomijos problemas".

Taigi Stivenas atpažino tą už kelių žingsnių stovinčią merginą: tai ledi Aleksandra Heil! Žurnalas rašė tiesą: ji buvo kukli ir nedrąsi. Ne tokia graži, kaip seserys. Aleksandrą kankino nepilnavertiškumo kompleksas. Nors ji gavo tokį pat išsimokslinimą kaip ir seserys, bet su jomis negalėjo nė lygintis. O kaip jai skaudėjo širdį, išgirdus motinos žodžius: "O Sandra galėtų nors truputėlį pasitempti, ir nebūtų tokia kerėpla!"

Šito Stivenas nežinojo, bet buvo įsitikinęs: jaunoji mergina nelaiminga, ji trokšta kitokio gyvenimo. Staiga tarsi žaibas nutvieskė jo sąmonę: "Štai tavo šansas! Nepraleisk progos! Nesvarstyk, kvaiša! Tuojau pat, arba niekad!"

Jis praėjo pro merginą, paėmė nuo bufeto sendvičius, grįžo atgal ir, sunkiai įveikdamas jaudulį, ėmė šnekinti ledi Aleksandrą:

- Atleiskite, mis, ir iš karto sakykite, jeigu manote, kad aš netaktiškai elgiuosi, kreipdamasis į jus... Čia nieko nepažįstu, ir man susidarė įspūdis, kad ir jūs neturite bičiulių. Nepykite. Matote, esu labai drovus, ir jūs tokia...

Jis pagavo save mikčiojant kaip vaikystėje. "Pačiu laiku!" - koneveikė save.

Mergina atsakė:

- Iš tikrųjų, aš esu labai drovi. Ir visuomet tokia buvau.

- Tai be galo nemalonu, - prisipažino Stivenas. - Būna akimirkų, kai ir mano liežuvis tarsi prikimba prie gomurio...

-Ir man taip būna!

Jis vėl ėmė kalbėti labai greitai, kartais mikčiodamas. Sakė ne tuos žodžius, ir apskritai elgėsi kažkaip vaikiškai ir naiviai.

Užvedė kalbą apie teatrą. Prisiminė pjesę, nors ir seniai pastatytą, bet vis dar rodomą. Ledi buvo mačiusi tą spektaklį. Jie ėmė aptarinėti pirmiausia pasikeisdami mintimis apie kūrinį - o kokios tenai aktualios cocialinės problemos, - paskui apie reformas gyvenime, kurių būtinumu jis buvo įsitikinęs.

Stivenas labai gerai žinojo, iki kokios ribos tą vakarą gali žengti. Kai kitame svetainės gale išvydo griežtą ledi Kiderminster veidą - tikriausiai, ji ieškojo dukters, - jis iš tolo jai nusilenkė. Tesiekė vieno - kad dar kartą pakviestų.

- Aš sužavėtas mūsų pokalbiu, - tarė jis. - Vakaras prasidėjo

taip liūdnai ir liūdnai būtų pasibaigęs, jeigu ne jūs! Ačiū!

Jis grįžo namo, netverdamas iš džiaugsmo. Pirmas žingsnis žengtas. Ateis eilė ir kitiems.

Keletą dienų Stivenas klaidžiojo apie Kiderminsterių namus. Matė Sandrą, vaikščiojančią su seserimi. Kitą kartą ji buvo viena, bet kažkur labai skubėjo, matyt, į kokį pasimatymą. Jis neužkalbino. Po aštuonių dienų Stiveno kantrybė buvo atlyginta. Rytą Sandra išvedė pabėginėti škotų veislės terjerį, ir ramiai pasuko į Haidparką.

Metęs gerą lanką, po penkių minučių Stivenas išdygo priešais ją ir apsidžiaugęs sušuko:

- Kokia laimė! O aš jau baiminaus, kad niekada nebesusitiksime!

Stiveno balsas taip džiaugsmingai skambėjo, kad ji net išraudo.

Stivenas pasilenkė ir paglostė šunį.

- Nuostabus sutvėrimas. Kuo vardu?

- Makas Tevišas.

- O! Tikras škotiškas vardas!

Porą minučių pasikalbėjo apie šunis, paskui, apsimetęs droviu, nors drovus nebuvo, Stivenas tarė:

- Noriu atsiprašyti. Matote, aną vakarą aš neprisistačiau . Mano pavardė Faradėjus. Bendruomenių rūmų eilinis deputatas.

Ji sutrikusi tarė:

- Aš Aleksandra Heil.

Jis iš anksto jau buvo sugalvojęs, kaip reaguos. Tai buvo mažas komedijos šedevras. Nuostabą, suglumimą, nerimastį, sutrikimą - visa tai galėjai išskaityti jo veide.

- Ak! Jūs... Jūs - ledi Aleksandra Heil... Dieve mano, Dieve mano! Aną vakarą aš tikriausiai pasirodžiau kaip paskutinis stuobrys!

Ji atsakė taip, kaip jis ir tikėjosi. Sandra per gerai išauklėta, pernelyg mandagi, ji negalėjo kitaip atsakyti.

- Atvirai šnekant, tai mano kaltė. Aš turėjau prisistatyti, - bandė jį nuraminti.

- O aš privalėjau nujausti! Turbūt pasirodžiau jums panašus į asilą?

- Ką jūs, ne! Be to, jūs ir negalėjote atspėti, kas aš. O apskritai - kokią tai turi reikšmę? Nesikrimskite, misteri Faradėjau, ir

palydėkite mane. Matot, Makas Tevišas iš rankų plėšiasi...

Paskui jie dažnai susitikdavo Haidparke. Jis pasakodavo apie savo tuščiagarbius planus, tarkšdavo apie politiką. Stivenas jautė: Sandra protinga, taktiška, be to - patraukli, plačios erudicijos ir blaivios nuovokos. Jie tapo draugais. Kai pakvietė pas Kiderminsterius į balių, Stivenas žengė dar vieną žingsnį. Ir laimėjo.

Ledi Kiderminster ne be ironijos pareiškė, kad misteris Faradėjus - "perspektyvus jaunuolis, su kuriuo galima palaikyti pažintį".

Po dviejų mėnesių Stivenas nutarė sužaisti savo partiją. Jie sėdėjo Serpantino pakrantėje ant suoliuko, ir Makas Tevišas snaudė, padėjęs galvą ant Stiveno pusbačio.

- Sandra, - tarė Stivenas, - noriu, kad jūs žinotumėte... Noriu, kad žinotumėte, jog jus myliu. Ir trokštu jus vesti. Nebūčiau išdrįsęs šito pasakyti, jeigu nebūčiau įsitikinęs, kad netrukus išgarsėsiu. Išgarsėsiu, pamatysite! Prisiekiu, jums neteks raudonuoti dėl savo pasirinkimo!

- Aš tai žinau, - paprastai atsakė ji.

- Tai sutinkate?

- Argi nematote?

- Aš turėjau vilties, bet nebuvau tikras. O ar žinote, kad pamilau jus pačią pirmąją akimirką, kai, sukaupęs visą drąsą, perėjau svetainę ir ėmiau jus šnekinti?.. Niekad gyvenime taip nebijojau, kaip tada!

- Aš irgi pamilau tą pačią akimirką...

Kai Sandra pasakė ištekanti už Stiveno Faradėjaus, šeima vieningai pasipriešino. Kas jis toks? Ką ji apie jaunikį žinanti?

Stivenas, nieko nepaslėpdamas, papasakojo lordui Kiderminsteriui apie savo kilmę, šeimą. Nors atvirai jis nepasakė, bet iš jo pasakojimo viskas išrodė taip, kad Stivenas gailėjosi, jog jo tėvai dar gyvi.

Po to pokalbio lordas Kiderminsteris pasakė žmonai: "Galėjo būti blogiau!"

Jis gerai pažino savo dukrą. Lordas žinojo - ji geležinės valios. Sandra niekad nesitraukia. Jeigu panoro to vaikino, tai jį ir gaus!

- O apskritai, - pridūrė lordas, - jis gali padaryti karjerą. Mums padedant, jis toli eis. Partijai reikia naujų jėgų. Pagaliau ko

jau ko, o klasinio jausmo Faradėjui netrūksta.

Skaudančia širdimi ledi Kiderminster davė sutikimą. Ji svajojo apie kitokį, geresnį jaunikį. Bet, atvirai sakant, Sandrai nelengva ką pripiršti: Siuzana gražuolė, Estera - nepaprastai protinga, Diana, elegantiškiausia iš visų keturių, ištekėjo už jaunojo hercogo Harvičo - geriausia metų pora... Sandrai trūko žavumo. Ji buvo drovi. O visi vienu balsu šnekėjo, kad tas vaikinas vis dėlto turi ateitį...

Ledi Kiderminster kapituliavo.

- Tik reikia padėti jam prasimušti, - dar burbtelėjo.

Štai taip Aleksandra Katerina Heil "savo laimei ir savo nelaimei" sujungė likimą su Stivenu Leopardu Faradėjumi. Vestuvės buvo triukšmingos: prabangūs tualetai, Briuselio nėriniai ir atlasai, šešios palydos poros, du miniatiūriniai pažai, iškilmingos pamaldos, nepamirštami pusryčiai...

Medaus mėnesį jie praleido Italijoje, o grįžę apsistojo nedidelėje gražioje Vestminsterio viloje. Netrukus mirė Sandros krikštamotė, palikusi jai gerą karalienės Anos laikų dvarą. Jaunavedžiai gyveno laimingai. Stivenas su nauja jėga paniro į parlamentinius reikalus, Sandra visaip jį rėmė ir skatino, pritardama garbės trokštančio vyro užmačiom. Stivenas dėkojo maloningajam dangui, taip dosniai jį apdovanojusiam. Dabar jis priklausė galingam Kiderminsterių klanui. Tai buvo spartaus kopimo kalvon garantas, užtikrinantis kilimą tarnyboje. Jo talentas, kuriuo jis šventai tikėjo, leis jam tapti žymiu valstybės ir tautos veikėju.

Dažnai prie stalo, žvelgdamas į savo žmoną, Stivenas slapta džiaugdavosi radęs kaip tik tokią draugę, apie kurią ir tesvajojo. Jam patiko gražiai išriestas jos kaklas, riešuto spalvos akys, skoningai padažyti antakiai, aukšta kakta ir išdidus ereliškos nosies kontūras. Jam kildavo pagunda ją palyginti su geros veislės gyvuliu. Pavyzdžiui, su lenktyniniu žirgu. Tobula būtybė, kilniadvasė ir drąsi. Ideali sąjungininkė. Jų galvos dirbo išvien ir jų nuomonės sutapdavo.

Ką ir sakyti, mažasis Faradėjus, toks reiklus gyvenimui, nebuvo apviltas. Viskas klostėsi taip, kaip jis norėjo. Stivenas tik ką peržengė trisdešimties metų slenkstį ir nesigirdamas galėjo pasakyti: mane visi pripažįsta!

Štai tokiu metu, būdamas be galo laimingas, jis su žmona dviem savaitėm išvažiavo į Sen Moricą, ir ten, viešbučio hole, išvydo

Rozmari Barton.

To, kas atsitiko tą dieną, Stivenas niekada nepamirš. Klastingas likimo revanšas: melagingi, kitai moteriai ištarti žodžiai ūmai tapo pranašingi. Jis beprotiškai įsimylėjo. Taip stipriai, nutrūktgalviškai ir kvailiai, kaip tik galima. Įsimylėjo lyg mokinukas. Šito anksčiau nepasitaikė.

Jis buvo įsitikinęs: meilė - ne jo aistra. Kažkoks efemeriškas prieraišumas, nekaltas flirtas - to ir pakako jo meilei. Fizinis artumas Stiveną menkai domino. Grubūs žaidimėliai, manė jis, neverti išauklėto žmogaus.

Jeigu kas būtų paklausęs, ar jis myląs savo žmoną, Stivenas būtų atsakęs: "Na, taip, žinoma!" - nors tikriausiai žinojo, kad niekad nebūtų pasišovęs jos vesti, jeigu ji būtų buvusi, sakysim, kokio kaimo dvarininko bekraitė duktė. Jis grožėjosi Sandra ir buvo jai nuoširdžiai atsidavęs, be to, jautė ir tam tikrą dėkingumą. Jis žinojo, už ką privalo būti dėkingas, ir nesikratė skolos. Tokia buvo jo meilė.

Ir štai be galo susijaudinęs Stivenas suvokė - jis iki ausų įsimylėjo Rozmari. Visą laiką tegalvojo apie tą puikų, skaidrios šypsenos nušviestą veidą, apie nuostabius plaukus, gracingus kūno linkius. Stivenas neteko apetito, jį kankino nemiga. Jis leisdavosi su Rozmari slidinėti, eidavo į šokius ir, spausdamas ją prie savęs, suprato geidžiąs jos labiau už viską pasaulyje.

Laimei, jis mokėjo slėpti savo jausmus: niekas apie tai net nenujautė, niekas neįtarė jį ištikus skaudžią krizę. Tai suprato tik viena Sandra.

Bartonai išvyko iš Sen Morico aštuoniom dienom anksčiau už Faradėjus. Jiems išvažiavus, Stivenui pasidarė liūdna. Jis pasiūlė Sandrai nutraukti atostogas ir grįžti Londonan. Ji neprieštaravo.

Sugrįžus po penkiolikos dienų jis tapo Rozmari meilužiu.

Atėjo pats nuostabiausias jo gyvenimo laikotarpis. Jis tęsėsi šešis mėnesius. Šešis nepaprastus mėnesius, kurių metu Stivenas gyveno įprastą gyvenimą: lankė savo rinkiminę apygardą, pateikdavo klausimus bendruomenių rūmams, kalbėdavo susirinkimuose, diskutuodavo su Sandra apie politiką. O Rozmari nė akimirkai neišeidavo iš galvos.

Taigi nuostabioji pasaka tesėsi šešis mėnesius. Pasimatymai jų mažyčiame bute, karšti glebėsčiavimaisi...

O paskui pasaka baigėsi, ir jis atsibudo. Nelauktai, netikėtai. Stivenui atrodė: iš ilgo tunelio išniro į dienos šviesą.

Dar vakar jis buvo įsimylėjęs, nepajėgus blaiviai svarstyti, tik ir teklejojo savo meile. Ir ūmai vėl tapo Stivenu Faradėjum. Nauju Stivenu Faradėjum, kuris klausė savęs: ar ne geriau būtų, jeigu rečiau lankytųsi pas Rozmari? Ūmai jis suprato pastaruoju metu elgęsis labai neatsargiai. Jeigu Sandra ką nors įtartų...

Jie pusryčiavo. Stivenas stebėjo kitapus stalo sėdinčią žmoną.

Ne, laimei, ji nieko nenujautė. Ir vis dėlto reikia būti budriam. Kai kurios priežastys, kurias jis sugalvojo pastariesiems savo slaptiems žygiams pateisinti, išrodė labai jau paikai. Kitos moterys būtų sunerimusios. Sandra, ačiū Dievui, juo tikėjo...

Jis atsiduso. Nebuvo abejonių, Rozmari ir jis žaidė su ugnimi. Tiesiog stebuklas, kad jos vyras nieko nesuuodė. Na ir aklys! O apskritai, jis toks, kaip dauguma. Gerokai vyresnis už Rozmari, bet kaip gali nepavydėti tokio nuostabaus sutvėrimo?

Stivenas pabandė galvoti apie ką nors kita.

Prisiminė gaivų kopų vėją... Golfo aikštelė. Žaidėjai papsi pypkutes ir eina nuo duobutės prie duobutės. Vieni vyrai. Moterys į žaidimo aikštelę neįleidžiamos. Koks džiaugsmas, gerai papasavus. Kaip įsitempia raumenys po kiekvieno smūgio...

Ramybė ir atsilsis...

Staiga nei iš šio, nei iš to pasiūlė:

- O jeigu porą dienelių praleistume Ferhevene?

Sandra nustebusi pažvelgė į jį:

- Labai nori? O kaip paliksi darbą?

- Galėčiau dingti iki savaitgalio. Noriu pailsėti.

- Tai rytoj ir važiuokim. Atsiprašysiu Astlejamų dėl antradienio. Bet ką daryti su Lovatais...

- Ir jų atsiprašyk. Tu rasi priežastį. Aš taip noriu išvažiuoti...

Ferhevene jų laukė įprasti ir mieli džiaugsmai: ilgi bendri pietūs terasoje ar sode už tvirtų sienų, golfas Sendli Hite, vakariniai pasivaikščiojimai į fermą, lydint nepailstančiajam Makui Tevišui.

Jis tarsi ligonis sveiko po ligos.

O paskui gavo laišką.

Stivenas suraukė antakius - ant voko atpažino Rozmari braižą! Buvo prašęs nerašyti. Juk tai rizikinga! Sandra ne iš tų

moterų, kurios domisi svetimais laiškais, bet kam šitaip neatsargiai elgtis? O kas nežino, kokios smalsios tarnaitės...

Bjauriai nusiteikęs, jis nuėjo į kabinetą ir atplėšė voką. Kiek daug prirašiusi! Stivenas perskaitė, ir pamažu jį užvaldė pažįstami burtai.

Rozmari jį mylėjo. Labiau negu pirma. Ji negalėjo susitaikyti su mintimi, kad jo nematys net penkias dienas! O jis? Nejaugi jis, puikusis Leopardas, nė truputėlio neliūdįs savo mažosios Etiopės?

Stivenas susijuokė. Kai jis padovanojo Rozmari geltoną chalatą su juodom dėmėm, ji buvo sužavėta: tikras leopardo kailis! Meilės žaidimo ekstazėje Rozmari pavadino jį Leopardu, o jisai dėl jos tamsaus gymio - savo nuostabiąja Etiope.

Iš tikrųjų, ji kaip vaikas. Labai malonu, kad prirašė daugybę puslapių, bet... nereikėjo to daryti! Svarbiausia - atsargumas. Sandra neužmerks akių. O jeigų sužinos tiesą... Ne, rašyti laiškus - pernelyg pavojinga. Kiek kartų jau sakė. Nejaugi negalėjo palaukti, kol jis grįš? Dvi trys dienos - ne amžinybė!

Kitą rytą per pusryčius - naujas laiškas! Išvydęs voką, jis tyliai keiktelėjo. Stivenui pasirodė, kad Sandra jį stebi, tačiau žmona neištarė nė žodžio.

Papusryčiavęs mašina išvažiavo pas kaimynus, už dešimties kilometrų. Jis nenorėjo skambinti iš savo kaimelio. Rozmari pakėlė ragelį.

- Alio, Rozmari? Sveika, mano brangioji! Aš skambinu, norėdamas paprašyti - daugiau man neberašyk!

- Stivenai, meiluti! Kokia aš laiminga, girdėdama tavo balsą!

- Būk atidi! Jeigu išgirs...

- A, nusispjaut!.. Tu neįsivaizduoji, mielasis, kaip man tavęs trūksta! Ar tu liūdi be manęs?

- Žinoma! Bet prašau - daugiau neberašyk! Nei savęs, nei manęs nestatyk į pavojų.

- Sakyk, ar tau patiko mano laiškas? Tai mane be galo domina. Ar perskaitęs supratai, kad net tada, kai mudu išsiskyrę, aš esu su tavimi? Mano mintyse tik tu, mielasis! O ar tu apie mane pagalvoji?

- Taip! Bet nekalbėkim apie tai telefonu...

- Kodėl ne? Ir kam vis patarinėji - būk atsargi, būk atsargi! Ar tai svarbu?

- Aš galvoju apie tave, Rozmari. Nežinau, ką ir daryčiau, jeigu per mano kaltę tau kas atsitiktų!

- Man spjauti į viską! Ir tu puikiai žinai - nieko man neatsitiks!

- Taip, mano brangioji, bet aš negaliu apie tai negalvoti!

- Kada grįši?

- Antradienį.

- Pasimatysime trečiadienį mūsų lizdelyje?

- Hm... Taip... Gerai!

- Sakyk, mano mielasis... Ar negalėtum rasti priežasties ir šiandien atvažiuoti į Londoną?

- Ką tu, apie tai negali būti nė kalbos!

- O gal tu nelabai manęs pasiilgai?

- Beprotė! Puikiai žinai, kad šneki niekus!

Baigęs kalbėtis, jis pasijuto pailsęs, išsekęs. Kodėl moterys tokios neatsargios? Reikėjo įtikinti Rozmari, kad jie turi saugotis. Ir rečiau susitikinėti.

Netrukus prasidėjo nemalonumai. Stiveną užgriuvo įvairiausi darbai, ir jis nebegalėjo daug laiko skirti Rozmari. O ji niekaip neįstengė suprasti - kaip gi šitaip? Stivenas aiškino, bet Rozmari nė klausytis nenorėjo.

- Politika?! - sušuko Rozmari. - Lyg tai turėtų kokios reikšmės!

Jis prieštaravo. Tuščiai. Jos nedomino, kuo jis užsiima. Jo darbas, garbėtroškos viltys, karjera - jai visiškai nesuprantami dalykai. Viena, ko ji siekė, - kad Stivenas be galo kartotų ir kartotų meilės žodžius.

- Kaip ir anksčiau?.. Tai tiesa? Na, pasakyk, kad mane myli stipriai stipriai...

Jis tikėjosi, kad Rozmari pasitenkins patikinimais. Kur tau! Tai buvo be galo graži būtybė, nepajėgi pasiganėdinti vien žodžiais...

Didžiausia klaida, manė Stivenas, yra ta, kad mudu pernelyg dažnai susitinkame. Reikia rečiau matytis!

Rozmari ryžtingai atmetė tokį pasiūlymą. Nė vienas argumentas jos neįtikino. Ji net neketino dėl tokių niekų sukti sau galvą, tik kartojo:

- Tu manęs nebemyli!

Reikėjo ją nuraminti, įtikinti, kad ji klystanti. Visuomet tai

baigdavosi prisiminimų protrūkiu, kažkada jo pasakytų žodžių citavimu.

- Ar atsimeni, mielasis, - ulbėdavo ji, - tą dieną, kai man pasakei: neturėčiau didesnio džiaugsmo, kaip kartu su tavimi numirti? Apsikabinus amžiams užmigti? O ar atsimeni, tu svajojai: su kokiu karavanu patrauksime į dykumą, gyvensime tiktai dviese tarp smėlynų, už tūkstančių kilometrų, nuo visų atsiskyrę, pamiršę visą pasaulį! Kokia nuostabi tai buvo pasaka!

Jis mielai būtų gūžtelėjęs pečiais. Kvailystės, kurias paisto įsimylėjėliai, ir tiek! Paprastai tauški, neimdamas į galvą - juk moterys tiesiog netveria be kvailų išmonių. Kam vyrams priminti jų paistymus - aistros apimti pasakė, na ir kas?..

O Rozmari kurdavo visokiausius, dažnai tiesiog fantastiškus planus. Kartą ji pasiūlė: išvažiuok į Prancūzijos pietus, o aš bematant irgi pribūsiu. Arba į Korsiką, Siciliją - tai nuostabios vietelės, ten galėsime būti tikri, kad nesutiksime nė vieno pažįstamo!

Stivenas burbtelėjo, kad tokios šalies nėra Žemės rutulyje ir kad net pačiuose nuošaliausiuose kampeliuose, pačiose neįtikimiausiose vietose jie būtinai sutiktų kokį koledžo draugelį, kurio nematė šimtą metų.

Ji susinervinusi atrėžė:

- O tai visai nesvarbu!

Stiveną perliejo šaltis.

- Ką tu turi galvoj?

Rozmari žavingai nusišypsojo - jos šypsena visuomet priversdavo smarkiau plakti širdį, bet šį kartą ta šypsena jam pasirodė esanti grėsminga.

- Mano brangusis Leopardai, - ramiai paaiškino ji, - aš dažnai sau kartoju, kad mes elgiamės visiškai kvailai, taip atkakliai slapstydamiesi. Tai negarbinga ir beprasmiška! Kam žaisti ir citi slėpynių, jeigu galime būti kartu? Aš išsiskiriu, tu išsiskiri - ir mes amžiams drauge!

Štai kas!

Tai būtų katastrofa. Visiškas jo karjeros krachas. Rozmari tai nerūpėjo.

Stivenas tarė:

- Aš tau neleisiu šitaip pasielgti!

Ji nedelsdama atsakė:

- Mano mielasis, nekalbek niekų! Aš pati nutrauksiu santuoką. O paskui?.. Neimu į galvą jokių prietarų!

Ji galvojo tik apie save, kvailutė!

- Svarbiausia gyvenime - mylėti ir būti mylimai, - atkakliai teigė ji. - O ką mano žmonės, neturi reikšmės. Nė per nago juodymą!

- Na, gerai, mieloji... Bet tu pamiršti mane. Kiltų skandalas, ir mano karjera nueitų šuniui ant uodegos.

- Na ir puiku! Nebereikėtų vargti su ta politika! Irgi mat laimė... Yra daugybė kitų darbų!

- Nekalbėk kvailysčių.

- Be to, gali ir nedirbti. Aš turiu pinigų... Visi pinigai mano, juk žinai, Džordžui nepriklauso nė skatikas. Mes galėtume keliauti kad ir į pasaulio kraštą, ar, sakysim, į kokią Ramiojo vandenyno salą ir laimingai gyventi. Kaip būtų nuostabu! Kaitri saulė, mėlyna jūra, atolai!

Tuoj ji įsigeis dar ko nors! Kokios nesąmonės!

Stivenas apkvaišęs žvelgė į ją. Graži moteris, tik su vištos smegenim. Rozmari varė jį iš proto. Stivenas tai suprato ir nutarė atsikratyti, kol dar ne vėlu.

Jis nusprendė padaryti taip, kaip jau šimtai ir tūkstančiai vyrų darė pirma jo. Jis parašė Rozmari - viskas baigta! Tai esąs padorumo klausimas. Stivenas nenorįs gadinti jos gyvenimo. Ji turinti suprasti. Ir taip toliau, ir taip toliau.

O ji kaip tik suprasti nenorėjo.

Rozmari tuoj atsakė. Ji mylinti kaip ir pirma, dievinanti jį ir be jo neįsivaizduojanti savo gyvenimo. Susiklosčius tokioms aplinkybėms, jai telieka viską papasakoti Džordžui. Savo ruožtu ir jis turįs pasakyti žmonai teisybę...

Laiškas jį pritrenkė. Vadinasi, ji nutarė nieko nepaisyti. Stivenas puikiai įsivaizdavo, kaip toliau klostytųsi įvykiai. Viską sužinojęs, Džordžas pareikalautų skyrybų. Stivenas turėtų dalyvauti teismo procese. Dėl Sandros reakcijos nebuvo ko abejoti - ji tuoj pat jį pavarytų. Stivenas prisiminė Sandrą pasakojus apie vieną savo draugę: “Ji išsiskyrė. O kas jai liko, jeigu vyras išdavė?” Sandra nesvyruotų. Ji per daug išdidi ir nė už ką nesutiktų su kita dalytis savo vyru.

Ir tada viskas nueitų velniop! Viskas! Galingasis klanas nustotų jį rėmęs. Skandalas jį sunaikintų. Žmonės, galimas daiktas, tokiais atvejais būna ir palankūs, bet yra dalykų, kurių minia neatleidžia. Sudie, kilniosios svajonės! Viskas žūtų. Per moterį! Aistrų protrūkį galima pateisinti tik tada, kai tau dvidešimt metų, bet kad kelių mėnesių beprotybė sugadintų solidaus vyro gyvenimą?.. Kad jis viską prarastų? Viską? Ir Sandrą?..

Stivenas pats nustebo - skaudžiausia jam būtų netekti Sandros... Ne, ne, jis negali leisti, kad šitaip atsitiktų.

Stivenas su viskuo susitaikytų. Tik ne su tuo, kad liktų be Sandros.

Jis perbraukė ranka kaktą: ji buvo drėgna.

Šiaip ar taip, išeitį ras.

Reikėjo atvesti Rozmari į protą. Bet ar tai įmanoma? Rozmari - ir sveikas protas! Žodžiai jai nieko nereiškė. O jeigu jis pasakytų, kad myli kitą moterį? Ne... Ji nepatikėtų. Kokia kvailė! Ir blogiausia - sugebanti įgrįsti.

Pasiutęs pyktis aptemdė jo protą. Argi nėra priemonių priversti ją tylėti? Argi negalima užkišti jai gerklę?

Vapsva, pakliuvusi į uogienės stiklainį, atkakliai zirzeliavo.

“Vargšas vabzdys, - pamanė Stivenas. - Spąstuose. Kaip ir aš... Ji nebegali išskristi”.

O jis išsisuks iš padėties. Bet kuria kaina!

Tik pirmiausia reikia išlošti laiką.

Rozmari serga gripu, ji guli patale. Tai sužinojęs, Stivenas nusiuntė gėlių. Palaiminga liga jam buvo naudinga - gavo šiokį tokį atokvėpį. Kitą savaitę Bartonas pakvietė jį su Sandra vakarienės. Būsianti maža intymi šventė - Rozmari gimtadienis. Taigi iki to laiko jis gali būti ramus.

- Iki gimtadienio aš Džordžui nieko nesakysiu, - pažadėjo Rozmari. - Juk negaliu būti žiauri. Jis toks mielas, taip džiaugiasi būsimu pokyliu.

O jeigu Stivenas paprasčiausiai užsuktų pas ją ir pareikštų: viskas baigta, aš daugiau tavęs nebemyliu! Ne, šitaip neįmanoma. Ją gali ištikti nervų priepuolis, ji šauktųsi pagalbon Džordžą... Arba net dumtų pas Sandrą ir viską išklotų. Stivenui pasirodė, kad jis jau girdi isteriškus Rozmari šūksnius: “Jis sako, kad manęs nebemyli,

bet aš žinau, kad tai netiesa! Jis taip elgiasi iš kilniadvasiškumo, norėdamas atrodyti tyras prieš jus, bet aš esu įsitikinusi ir, manau, jūs su manim sutiksite, - jeigu dvi širdys myli viena kitą, tai niekas neturi teisės kliudyti! Štai kodėl aš prašau grąžinti jam laisvę!"

Tokia tirada arba kas nors panašaus buvo neišvengiama, o Sandra paniekinamai ir išdidžiai pareikštų: "Jis laisvas. Aš jo nelaikau..."

Ji nesuprastų jo pasiaiškinimų. Ir kaip galėtų suprasti?.. Rozmari pateiktų įrodymus, laiškus, kuriuos jisai rašė... Tuos idiotiškus laiškus - kiek juose pritaukšta kvailysčių!.. Laiškus, kurie Sandrai pasirodytų labai įtikinami, kadangi pati nieko panašaus iš jo nėra gavusi.

Reikėjo kažką nedelsiant sugalvoti, rasti būdą, kaip priversti Rozmari protingai elgtis.

"Kaip gaila, - svarstė jis, - kad mes gyvename ne Bordžo laikais!.. Šiek tiek nuodų į Rozmari taurę, ir problema išspręsta. Ji nutiltų visiems laikams!"

Jis galvojo ir apie tai.

Ciano vandenilio rūgšties likučių rado Rozmari taurėje, o taip pat jos rankinuke.

Influencos sukelta nervinė depresija.

Jo akys per stalą susidūrė su Sandros akim.

Praėjo beveik metai. O jis vis dar negalėjo pamiršti.

ŠEŠTAS SKYRIUS

Sandra Faradėj irgi nepamiršo Rozmari Barton.

Jos vaizduotėje vis atgydavo tas vaizdas: Rozmari pargriuvusi restorane ant stalo... Sandra prisiminė - tą akimirką susidūrė jos ir Stiveno žvilgsniai.

Ar jis ką nors perskaitė Sandros akyse? Ar pamatė tą neapykantą, kurią Sandra jautė mirusiajai, ar pajuto triumfo jausmą, kurį ji išgyveno tą baisią akimirką?

Praėjo metai, o kiekviena smulkmena jos sąmonėje liko tokia pat ryški, tarsi visa tai būtų atsitikę vakar. Rozmari mirė, tačiau liko gyva Sandros atmintyje. O taip pat - ji nebuvo įsitikinusi, bet vis dėlto manė - ir Stiveno atmintyje.

Prieš akis vėl iškilo naktinis " Liuksemburgo" restoranas. Gana atgrasi užeiga, pretenduojanti į prabangą, su vikriais ir mandagiais tarnautojais, gera virtuve. Viskuo pertekęs lizdelis, kuriame žmonės griežtai laikėsi taisyklės - kaip nors kitam įtikti.

Ji troško pamiršti, bet tai buvo tuščios pastangos. Vis kas nors primindavo. Net Ferhevenas, kai Mažojoje Abatijoje apsigyveno Džordžas Bartonas...

Ir kas jam šovė į galvą? Et, ko stebėtis, juk jis šiek tiek trenktas! Ne tokį kaimyną ji norėjo regėti. Bartono atsiradimas Mažojoje Abatijoje sudrumstė poilsį. O juk Ferhevenas - vienintelė vietelė, kur ji iki šios vasaros visuomet rasdavo ramybę ir atilsį. Nes Ferhevene, širdžiai mieloje kaimo aplinkumoje, ji su Stivenu būdavo kupina laimės, jeigu apskritai galima pasakyti, kad jie kada nors buvo laimingi.

O galėjo būti... Taip! Šimtą kartų - taip! Jie ir buvo laimingi, ir jeigu ne Rozmari, ta laimė nebūtų dingusi. Rozmari, tik Rozmari sugriovė džiaugsmo rūmus, kuriuos jiedu stengėsi pasistatyti.

Sandra dievino Stiveną. O kažkoks instinktas šnibždėjo, kad savo liepsningą aistrą ji turinti nuo jo slėpti. Sandra įsimylėjo Stiveną iš karto, kai, priėjęs prie jos, tasai ėmė kalbėti apie savo drovumą ir bandė vaizduoti nepažįstąs pašnekovės...

Jis kuo puikiausiai ją pažino! Sandra negalėtų pasakyti, kada šitą suprato, bet buvo įsitikinusi, kad neklysta.

Turbūt tai atsitiko netrukus po vestuvių...

Stivenas jai aiškino gudrų triuką, kurio ketino griebtis bendruomenių rūmuose, siekdamas "prastumti" savo projektą. Netikėtai tas jo sugalvotas miklus manevras jai kažką priminė. Sandra ne iš karto suprato, kad jo taktika tokia pat, kokios jis ėmėsi pirmąjį vakarą, norėdamas ją sužavėti. Šis atradimas Sandros nenustebino. Dabar ji aiškiai suprato tai, ką ilgą laiką tik miglotai nujautė.

Nuo pirmųjų bendro gyvenimo dienų Sandra pajuto, kad Stivenas nemyli jos taip karštai, kaip jinai myli Stiveną. Sandra dėl šito nė kiek nesistebėjo. Tai buvo ne jo kaltė. Meilės - tikros meilės - dovana ne kiekvienam duota. Sandra, savo pačios nelaimei, tą dovaną turėjo. Ji mylėjo Stiveną visa širdimi, visa siela, visa savo esybe... Ir dėl to nėra ko stebėtis - tokia jau jos prigimtis, ir ji mielai būtų dėl to numirusi. Dėl Stiveno Sandra būtų sutikusi veidmainiauti, apgaudinėti, kentėti. Sandra gana nuolankiai susitaikė su ta vieta, kurią Stivenas jai skyrė savo gyvenime, nors toli gražu tai buvo ne tai, ko jinai troško. Jis geidė Sandros pagalbos, palankaus dėmesio, jam reikėjo būtent šios moters proto ir energijos. Stivenas troško ne tiek jos širdies, kiek išminties ir materialinės gerovės, o ir viena, ir kita ji turėjo nuo gimimo. Šitą perpratusi, Sandra nutarė nedirginti vyro nepatenkinamos meilės protrūkiais. Žinoma, Stivenas mylėjo ją savaip ir visiškai nuoširdžiai. Jis sakė teisybę, tvirtindamas, kad jam patinkanti Sandros bičiulystė. Jis laikėsi nuomonės, kad patikimai gerovei sukurti jam pakako tik švelnumo, pasitikėjimo ir draugystės.

Ir štai įsimaišė Rozmari...

Sandra dažnai savęs klausdavo: argi Stivenas aklas, kad mano, jog ji nieko nenutuokianti? Juk ji viską suprato nuo pat pirmos dienos dar jiems būnant ten, Sen Morice. Tereikėjo tik pamatyti, kokiom akim jis žiūrėjo į tą nepažįstamąją moterį.

Ji žinojo ir dieną, kada Rozmari tapo Stiveno meiluže.

Ji žinojo Rozmari mėgiamus kvepalus...

O paskui, vos pažvelgusi į Stiveno veidą, kuris jam pačiam atrodė toks paslaptingas, perskaitydavo jo mintis - jis tegalvojo

apie moterį, su kuria tik ką buvo išsiskyręs.

Sunku apsakyti Sandros sielvartą. Ji didvyriškai pakėlė kančią. Sandra niekam neleido - ir neleis! - pajusti, kad ji liūdi. Stivenas šito nesužinos. Ji išblyško, sumenko, pasidarė lyg pagalys. Valgyti prisiversdavo. Bet kaip užmigti? Be galo ilgas naktis praleisdavo neužmerkdama akių, gulėdama ant nugaros ir žvelgdama į tamsą. Sandra bijojo įprasti prie migdomųjų. Tai būtų nuolaidžiavimas savo silpnybėms. O ji troško likti tvirta. Niekada neprisipažins, kokia kraujuojanti jos žaizda, niekada niekas iš jos lūpų neišgirs skundo ar protesto.

Tik viena, nors ir menka paguoda, maldė skausmą: Stivenas nesirengia jos mesti. Ar dėl savo karjeros, ar iš meilės - Sandra nenorėjo šito svarstyti. Jis nenorėjo palikti mylimos moters, tai buvo faktas.

O gal ateis diena, kada jis įsimylės iš naujo?..

Arba ta moteris... Na, ką ypatinga joje rado? Graži, labai graži, žavi, grakšti. Jeigu prie jos malonių gundytojiškų manierų dar pridėtum proto, reikalai, ko gero, kitaip pasisuktų. Tokia Stiveno neišlaikys. Anksčiau ar vėliau jis pavargs...

Sandra šventai tikėjo, kad Stiveno gyvenime svarbiausia vis dėlto darbas. Jis siekė didelio tikslo, turėjo valstybės veikėjo duomenų, ir troško, kad visi tai pastebėtų. Kai tik akys prašviesės, jis prisimins turįs daug nuveikti.

Nė menkiausią akimirką Sandros galvon nebuvo šovusi mintis - skirtis. Protas nesuvokė - kaip gi taip pasielgti? Siela ir kūnu ji priklausė Stivenui. Jis tapo Sandros gyvenimu. Ir ji degė karščiausia meile...

Nutarę keletą dienų praleisti Ferhevene, Sandra atgavo šiokią tokią viltį - viskas susitvarkys! Stivenas, rodės, vėl buvo toks, kaip anksčiau. Jis džiaugėsi, galėdamas būti su ja, vis smalsavo, apie ką ji galvojanti. Sandra vėl pasijuto esanti dvasiškai artima savo vyrui. Rodės, išsiveržęs iš grobuonies nagų, Stivenas tapo savimi.

Bet grįžus į Londoną, vėl viskas tekėjo sena vaga. Stivenui nesisekė darbas. Jis buvo sutrikęs, užsisklendęs, tiesiog ligonis.

Sandra numanė Stiveno graužatį: turbūt Rozmari pareikalavo - išvažiuokim kur nors ir gyvenkim kartu. Stivenas turėjo ryžtis lemtingam žingsniui, galutinai nutraukti ryšius su viskuo, ką jis

taip vertino, - pirmiausia su galingo klano parama. Šitam jisai negalėjo ryžtis. O Rozmari, nors ir nelabai protinga, bet tokia graži...

Sandra laukė. Juk Stivenas iš tikrųjų temylėjo tik savo profesiją. Bet ar jis laiku šitą prisimins? Toli gražu, jis būtų buvęs ne pirmas, viską paaukojęs dėl gražių moters akių, nors vėliau dėl to būtų tekę ir graužti nagus.

Kartą priėmime geriant kokteilį Sandra nugirdo daug reiškiančius Rozmari žodžius:

- Aš pasikalbėsiu su Džordžu, - šnibždėjo ji, - reikia ryžtis ir baigti...

Netrukus Rozmari susirgo gripu.

Ir vėl Sandra gyveno viltimi. Nuo gripo netoli ir iki pneumonijos. Visaip būna. Viena jos draugė net mirė. Jeigu ir Rozmari mirtų...

Tai ji svarstė labai ramiai. Sandra nežinojo, kas tai yra nekalta romantiška neapykanta. Jos nebaugino baisumai. Visa širdimi ji nekentė Rozmari, ir jeigu būtų galima nužudyti mintimis, Sandra nebūtų svyravusi nė minutės.

Būdama tokios nuotaikos, ji atvažiavo į "Liuksemburgą", į tą šventinį vakarėlį. Kokia žavinga buvo Rozmari! Sandra išvydo ją tualeto kambaryje dar prieš einant prie stalo. Akį vėrė nuostabus mėlynas lapės kailis ant putlių baltų Rozmari pečių. Dar lieknesnė, po ligos kiek išbalusi, ji kerėjo kažkokiu ypatingu trapumu, suteikiančiu jos grožiui nematerialią išraišką. Rozmari pudravosi prie veidrodžio. Stovėdama už jos, Sandra matė ją ir iš priekio, ir iš užpakalio. Rodėsi, kad už Rozmari stovi šalta statula. Be gyvybės. Be širdies.

- Tuojau aš užleisiu jums vietą, - tarė Rozmari, - jau baigiu. Gripas mane taip subjaurojo. Net baisu. Jaučiuosi silpna, ir galvą skauda.

Sandra mandagiai pasidomėjo:

- Bet šiandien, tikiuosi, jaučiatės jau geriau?

- O, jeigu taip būtų... Deja! Gal turite aspirino tabletę?

- Jeigu pageidaujate, galiu pasiūlyti antipirino.

Atidariusi rankinuką, Sandra išėmė paketėlį ir padavė Rozmari.

- Ačiū, gal prireiks, - ir įsikišo į rankinuką.

Tualeto kambaryje dar buvo Bartono sekretorė, dailutė, net graži aukšta brunetė. Ji tylėdama žiūrėjo į jas. Sandrai pasirodė, kad ir ji nekenčia Rozmari.

O po to jos visos drauge išėjo: pirma Sandra, po jos - Rozmari, paskui - mis Lesing ir, žinoma, mažoji Iris, Rozmari sesuo, baltai pasirėdžiusi didelių, pilkai mėlinų akių mergina.

Salėje jų jau laukė vyrai. Rūpestingas metrdotelis tuoj pakvietė prie stalo po monumentaliu skliautu, ir niekas, absoliučiai niekas nepranašavo, kad viena iš jų jau gyva nebeišeis.

Antra dalis

ATMINŲ DIENA

PIRMAS SKYRIUS

Žodžiai byra iš Lucilijos Dreik burnos kaip žirniai iš praplėšto maišo - taip sakydavo apie jos sugebėjimą malti liežuviu. Ir tai nė kiek neperdėta. Gerbiamoji dama tarkšdavo nepailsdama, ir būdavo labai laiminga.

Tą rytą ji turėjo tiek reikalų, kad net nebežinojo, ko griebtis. Sumanius skubiai grįžti į Londoną, iškilo šimtai smulkių ūkio problemų, kurias reikėjo tučtuojau išspręsti, be to, ji turėjo pasirūpinti Iris, kurios išvaizda pastarosiomis dienomis misis Dreik kėlė nerimą.

- Kaip Dievą myliu, Iris, man neramu dėl tavęs, - čirpė ji. - Perbalusi, tarsi naktį nebūtum nė akių sudėjusi. O gal iš tikrųjų kankino nemiga? Sakyk, neslapukauk! Duočiau daktaro Vailio tablečių... Vailio ar Kaskelo? Še tau, nebeprisimenu! Ak, Dieve šventas, užsiplepėjau čia su tavimi, o juk turiu dar pasikalbėti su kepėju.

Iris labai pavargdavo nuo jos liežuvio. Buvo įpratusi prie beprasmiškų misis Dreik poštringavimų, todėl net nepaklausė, kodėl daktaro Kaskelo pavardė jai priminė kaimo kepėją? O jeigu būtų pasmalsavusi, tai teta tikriausiai būtų atrėžusi: "Na, todėl, kad kepėją pravardžiuoja Krenfordu!" Ir suprask, jei gudrus!

O misis Dreik varė toliau:

- Mis Lesing pernelyg daug sau leidžia, šitą visi mato!.. Vargšas Džordžas! Prie moterų tai jis jau tikras teliukas. Bet mes neliksime

abejingi ir apginsime Džordžą nuo jo paties. Būdama tavo vietoje, Iris, aš jam duočiau aiškiai suprasti, kad nors mis Lesing ir labai simpatinga, bet apie vestuves tegu jis nė negalvoja.

Nustebusi Iris sušuko:

- Aš netikiu, kad Džordžas kada nors vestų Rut!

Misis Dreik gūžtelėjo pečiais.

- Tu dar vaikas ir nepastebi, kas dedasi tavo panosėj. Bet ko iš tavęs norėti, juk neturi gyvenimiškos patirties...

Iris nejučia nusišypsojo. Tetulė kartais pasako nei šį, nei tą.

- Tikėk manim, - toliau kalbėjo misis Dreik, - ta jaunoji moteris tik ir svajoja apsukti jam galvą.

- Na ir kas?

- Kaip tai "na ir kas"? Tu nesupranti?

Iris pramogavo, klausydamasi senosios damos tauškalų, ir nebuvo linkusi ginčytis. Ji prisiminė žvilgančius juodus Rut plaukus, jos glotnią švelnią odą, mokėjimą taip rengtis, kad išryškėtų liekna figūra. Ak, ta vargšė teta Lucilija, komforto ir namų ūkio hipnozės auka! Meilė ir poezija jai svetimi, tuos dalykus ji seniai pamiršo, jeigu manysim, kad apskritai kada nors apie tai turėjo kokį supratimą, o dėl šito Iris abejojo, nes pažino savo velionį dėdę.

Hektoro Merlio suvestinė sesuo Lucilija, mirus motinai, tapo brolio maža mamyte. Betvarkydama tėvo namus, ji liko senmerge, ir jau buvo susitaikiusi su likimu, bet, būdama keturiasdešimties metų, susipažino ir ištekėjo už garbiojo tėvo Dreiko, jau persiritusio per penkiasdešimt. Kartu jiedu neilgai gyveno, apie pora metų. Ji liko našle su žindomu kūdikiu. Vėlyva ir netikėta motinystė jai suteikė gyvenimo prasmę. Sūnus buvo jos rūpestėlis ir vargas. Lucilija manė, kad Viktoras, geras ir patiklus vaikinas, leidžiasi įtraukiamas į įtartinas kompanijas tik todėl, kad nieko nenutuokia apie jų juodus darbelius. Jį, nevykėlį, visuomet apmaudavo arba jis tapdavo sukčių auka. Viktoras buvo niekšų priedanga, o tie naudojosi jo patiklumu. Kai kalba užeidavo apie Viktorą, švelnus misis Dreik veidas patamsėdavo. Ji pažįstanti savo sūnų. Jis esąs doriausias žmogus, na, gal kiek perdaug išmoningas, ir todėl tampąs apsimetėlių draugelių auka. Manote, jam lengva ryžtis paprašyti motinos pinigų? Bet ką jis galįs daryti, pakliuvęs į kebeknę? Kas kitas padės, jei ne motina? Juk jis ją vieną ir teturįs.

Nepaisydamas painių jos santykių su sūnumi, Džordžas pasikvietė misis Dreik gyventi pas save ir prižiūrėti Iris. Ji mielai sutiko. Tai buvo tarsi iš dangaus nukritusi mana, nes tuo metu Lucilija, baigusi visas santaupas, jau stovėjo ant vargo bedugnės krašto. Ji buvo labai patenkinta savo gyvenimu ir šiandien, savaime suprantama, labai sunerimusi ėmė galvoti apie tai, kas jai nutiktų, jeigu ta jaunoji moteris, nors ir tūkstantį kartų už ją gabesnė, atplėštų ją nuo Džordžo. Žinoma, Rut svajoja ištekėti už Džordžo vien dėl turto. Tik jau nesekite misis Dreik pasakėlių, kad vieniša mergina, nors ir užsidirbdama pragyvenimui, būtų petenkinta tokiu likimu. Ne, dabartinės sekretorės tokios pat, kokios buvo ir anksčiau.

Iris vėl prisiminė: Faradėjo sodininkas Haukinsas purškė ciano vandenilio rūgštį ir naikino vapsvų lizdus. Ciano vandenilio rūgštis... Rozmari... Kodėl jos mintys, sukusios apsukusios, vis grįžta ir grįžta prie to paties?

Tuo tarpu misis Dreik toliau varė savo monologą, šokinėdama nuo vienos temos prie kitos:

- O štai dar kas man neduoda ramybės - atiduoti sidabrą į banką ar ne? Ledi Aleksandra sako, kad čia siaučia vagys. Žinoma, mūsų langinės stiprios, bet ar gali būti garantuotas?.. O jau tos ledi Aleksandros šukuosena, dievuli mano! Ji pasidaro tokia rūsti... Turbūt iš tikrųjų ji ne iš švelniųjų... O jau kokia nervinga! Tiesa, dabar visi pasidarė be galo nervingi... Kai aš buvau jauna mergina, nežinojau, kas tai yra nervinimasis. Va ir Džordžas pastaruoju metu ne kaip atrodo, aš labai dėl šito jaudinuos. Nė kiek nenustebčiau sužinojusi, kad jis vaikščiodamas persirgo gripu. Porą kartų man net pasirodė, kad jis turi temperatūros. Tikriausiai jį labai išvargino darbas... Šiaip ar taip, bet kažkas jį kankina...

Iris nusipurtė lyg drugio krečiama.

- Na va, va, ką aš sakiau? - triumfuodama sušuko teta Lucilija. - Tu mus visus gripu užkrėsi!

ANTRAS SKYRIUS

- Kaip aš nenoriu tenai eiti!

Sandra Faradėj tuos žodžius ištarė su tokiu kartėliu, kad vyras nustebęs atsigręžo ir atidžiai pažvelgė į ją. Ji garsiai pasakė kaip tik tą, ką tyliai mintijo ir jis, nors stengėsi šito neparodyti. Taigi Sandra irgi buvo tokios pat nuotaikos. Kaip ir Sandra, jis jautė, kad Ferhevenas galutinai sugadintas, kad čia vyravusi ramybė dingo nuo to laiko, kai kitoje parko pusėje apsigyveno naujieji kaimynai.

- Aš nežinojau, kad tu jautiesi lygiai taip, kaip aš...

Sandra paaiškino:

- Kaime gyvenant, svarbiausia geri kaimynai. Jeigu nebūsi pakankamai malonus, tave išvadins chamu. Kaime maža būti tokiam, kaip Londone - paprasčiausiai mandagiam ir nuoširdžiam.

- Taip, taip, - skubiai pritarė jis.

- Ir va mus pakvietė į tą nepaprastą vakarienę!

Jie nutilo, prisimindami per pusryčius suvaidintą scenelę. Abiems pasirodė - Džordžas nėrėsi iš kailio, norėdamas įtikti, nors iš paskutiniųjų tramdė jaudulį. Pastaruoju metu Džordžas Bartonas iš tikrųjų atrodė keistokai. Kol buvo gyva Rozmari, Stivenas mažai kreipė į jį dėmesio. Džordžas jam visuomet likdavo tarsi migloje - toks doras vyriokas, tylenis, vedęs nuostabią jauną būtybę. Stiveno niekada negraužė sąžinė. Bartonas, gerokai vyresnis už žmoną, nepatrauklus, buvo iš tų vyrų, kuriems niekaip nepavyksta nuo kitų apsaugoti gundančios ir lengvabūdiškos draugužės. Be to, Džordžas geriausiai žinojo, kokią vietą jis užima Rozmari pasaulyje, ir neturėjo guostis iliuzijomis. Jis juk puikiai ją pažino...

Tačiau Džordžas mylėjo Rozmari, ir, matyt, stipriai. Stivenas kartais pamanydavo - turbūt Džordžas sunkiai pergyveno Rozmari mirtį? Pastaraisiais mėnesiais jie retai besusitikdavo. Ir tik tada, kai Džordžas, apsigyvenęs Mažojoje Abatijoje, tapo jų kaimynu, Stivenas nustebo: jis labai pasikeitęs. Judresnis, labiau pasitikintis savimi,

bet... keistokas.

Ir šiandien jis elgėsi labai keistai. Nei iš šio, nei iš to, Džordžas ėmė ir pakvietė į pokylį. Girdi, toks suėjimėlis aštuoniolikametės Iris garbei. Jis laukiąs Stiveno ir Sandros, savo puikiųjų kaimynų...

Sandra, žinoma, atsakė, kad jie labai džiaugiasi. Be abejo grįžus į Londoną, Stivenas vėl panirs į darbus, ją taip pat užguls kasdienybės rūpesčiai, bet kaip nors pasitvarkys...

- Jeigu jūs neprieštaraujat, tai iš karto sutarkim dėl datos.

Stiveno mintyse kaip gyvas šmėstelėjo stambus Džordžo veidas. Kviesdamas jis, rodos, šaipėsi.

- Jeigu taip kitą savaitę, a? - siūlė Džordžas. - Trečiadienį arba ketvirtadienį? Ketvirtadienį, lapkričio antrąją, ar jums tinka ši diena? Jeigu patogesnė kita, tai sakykite, ir aš prisitaikysiu.

Štai šitaip, nepaisydamas gero elgesio taisyklių, jis grubiai primetė savo valią, ir nebuvo kaip atsisakyti. Stivenas pastebėjo - Iris Merl sutrikusi paraudo. Sandra elgėsi kilniadvasiškai. Susitaikiusi su neišvengiamybe, ji, maloniai šypsodamasi, atsakė: ketvirtadienis, lapkričio antroji, ją visiškai patenkina.

- Šiaip ar taip, juk mūsų niekas negali priversti tenai eiti! - Stivenas pakėlė balsą.

Sandra atsigręžo į jį:

- Taip manai?

- Mes rasime priežastį...

- Jis stengsis mus pasikviesti kitą kartą. Arba pasiūlys pasirinkti palankesnę dieną. Aš susidariau įspūdį, kad jis truks plyš nori, kad mes būtume.

- Kažin kodėl? Šventės kaltininkė - Iris, ir nemanau, kad jai labai būtų įdomi mūsų kompanija.

- Taip... Žinoma... - atsakė ji ir susimąstė.

Kiek patylėjusi Sandra paklausė:

- Ar žinai, kur rengiama vakarienė?

- Ne.

- "Liuksemburgo" restorane.

Jam net kvapą užgniaužė, veidas išbalo kaip popierius. Tik per didžiausias pastangas susitvardė ir pažiūrėjo į Sandrą. Jam pasirodė, kad žmona buvo visiškai rami.

- Tai juk tiesiog absurdas! - aprimęs tarė Stivenas. -

"Liuksemburge"! Kam gaivinti praeitį? Tas Bartonas jau visai pakvaišo!

- Aš irgi taip pamaniau.

Mudu neinam, ir viskas! Anoji istorija jau suteikė tiek ir tiek nemalonumų. Straipsniai, fotografijos laikraščiuose... Prisimeni?

- Žinoma.

- Nejaugi jis nieko nesupranta?

- Rodos, jis turi priežastį šitaip daryti. Jis man sakė...

Sandra kalbėjo, nežiūrėdama į Stiveną, ir už tai jis buvo dėkingas.

- Po pusryčių Džordžas pasivedė mane tolėliau ir pasakė, kad mažoji Iris iki šiol neatsigaunanti nuo šoko po sesers mirties.

- Galimas daiktas, - užjausdamas tarė Stivenas. - Aš stebėjau ją prie stalo. Iris panaši į sopulingąją, ir ji turbūt šiek tiek nesveikuoja.

- Ir man taip atrodo. Nors ji jaučiasi ne taip jau blogai... Bet grįžkime prie Džordžo Bartono. Jis sakė, kad po sesers mirties Iris visokiais būdais vengė peržengti "Liuksemburgo" slenkstį...

- Buvo ko stebėtis!

- Jam atrodo, kad taip elgtis - kvaila. Džordžas konsultavosi su neuropatologu, dabartinės medicinos garsenybe, ir tas esąs tos nuomonės, kad po šoko reikia nevengti jį sukėlusios priežasties, o atvirkščiai, vėl drąsiai stoti akis į akį. Aviacijos mokyklose avariją patyrusį ir gyvą likusį jauną pilotą priverčia vėl kilti į orą. Ir čia tas pats...

- Atvirai šnekant, tas neuropatologas turbūt yra antrosios savižudybės šalininkas...

- Jis manąs, kad Iris, norėdama sustiprinti nervus, turinti įveikti savo baimę: viskas pasikeis, jeigu ji įsitikins, kad "Liuksemburgas" - toks pat restoranas, kaip ir kiti. Štai kodėl Bartonas ruošia vakarienę, kurioje turės dalyvauti tie patys svečiai, kurie tenai buvo prieš metus, per Rozmari gimimo dieną.

- Ką ir sakyti, tai bus be galo linksmas vakarėlis!

- Tau neramu, Stivenai?

Jį apėmė baimė. Tačiau atsakė gana nerūpestingai.

- Ne, man nėra ko nerimauti... Jaučiu, kad vakaras bus be galo niūrus, štai ir viskas. O apskritai man tas pats, aš rūpinuosi tik

dėl tavęs. Jeigu ir tau tas pats...

- Tai - ne tas pats! Toli gražu - ne tas pats! Bet mus pakvietė. Ir taip paprastai neatsakysi. Juk prisimeni, po to vakaro ir aš, ir tu "Liuksemburge" buvome keletą kartų. Iš tikrųjų, ta vieta tave traukia visą laiką...

- Taip, bet šį kartą aplinkybės labai jau specifinės.

- Tai jau taip.

- Ir tu vis dėlto teisi: atsisakyti sunku, o jeigu mes išsisukinėsime, jis kvies iš naujo. Bet šita nemaloni našta neturi kristi ant tavo pečių. Aš, žinoma, eisiu, o tu paskutinę akimirką atsiprašysi, apsimesi susirgusi migrena, sloga ar dar kuo!

Sandra pakėlė galvą:

- Tai būtų niekšiška. Ne, Stivenai, jeigu tu eini, tai ir aš!

Ji švelniai suspaudė jo ranką.

- Mūsų santuoka, Stivenai, gal ir nelabai ką reiškia, bet vis dėlto tai sąjunga, ir mudu turime drauge pakelti sunkumus, - tarė ji.

Jis pažvelgė į ją. Keli priekaištingi žodžiai nuskambėjo gana natūraliai, tarsi kalba būtų ėjusi apie nereikšmingą, Sandrai seniai žinomą faktą. Stivenas apstulbo, ta naujiena jį pritrenkė.

- Kodėl? - paklausė, sukaupęs visas jėgas. - Kodėl tu sakai, kad mūsų santuoka nedaug ką reiškia?

- Argi ne taip?

Jis energingai paprieštaravo:

- Ne, tūkstantį kartų - ne! Aš noriu, kad žinotum: man mūsų sąjunga nepaprastai daug reiškia!

Ji susijuokė:

- Tikiu... Kažkuria prasme, žinoma. Mes sudarome gerą komandą, Stivenai. Mes iriamės viena valtimi ir pasiekiame puikių rezultatų.

- Aš ne tai turėjau galvoj.

Labai susijaudinęs, jis paėmė ją už rankų ir patraukė prie savęs.

- Sandra, nejaugi nežinai, kad man esi pati brangiausia pasaulyje?

Ji pajuto, kad jis sako tiesą. Ir patikėjo. Tai buvo neįsivaizduojama. Nelaukta. Neįprasta. Bet...

Sandra nesiveržė iš jo glėbio, ir jis spaudė ją vis stipriau, bučiavo, šnibždėjo:

- Sandra, mieloji, aš myliu tave!.. Aš taip bijojau... Taip bijojau tave prarasti!

- Per Rozmarí?

- Taip.

Stivenas atsargiai ją paleido. Jis pasijuto sugniuždytas, jo veidas pasidarė liūdnas.

- Tu... Tu žinojai?

- Žinoma. Nuo pat pradžių.

- Ir tu mane... supranti?

- Ne, nesuprantu. Ir turbūt niekada nesuprasiu. Ar ją mylėjai?

- Ne. Tu - vienintelė moteris, kurią aš mylėjau iš tikrųjų.

Liūdnai nusišypsojusi, ji priminė Stiveno žodžius:

- Nuo pat tos akimirkos, kai išvydai mane mūsų svetainėje, ar ne? Nebekartok to melo, Stivenai. Juk tai neteisybė.

Po šitokios atakos jis nė kiek nesuglumo. Neskubėdamas, pasverdamas kiekvieną žodį, tarė:

- Taip, Sandra, tai neteisybė. Tačiau vis dėlto, nors gali atrodyti ir paradoksalu, aš imu tikėti, kad jau tada sakiau tiesą! O, Sandra, pabandyk suprasti! Yra žmonių, kurie visuomet randa padorių priežasčių savo niekšingam elgesiui pateisinti. Jie sakosi taip darą todėl, kad yra "atlapaširdžiai". Jie pasakoja iš piršto laužtas istorijas, nes jų "garbingumas" tuo ir baigiasi. Bet yra žmonių, šitiems visiškų priešingybių, žmonių, kurie nepasitiki patys savimi ir apie save sprendžia griežčiau negu apie kitą. Tokie žmonės labiau imponuoja. Patikėk, Sandra, tu buvai moteris, kurią aš troškau sužaveti! Ir prisiminęs praeitį, šiandien nuoširdžiai tikiu: jeigu būtų buvę ne taip, aš nė už ką nebūčiau išdrįsęs žengti to žingsnio, savo tikslui pasiekti.

Ji sielvartingai atsakė:

- Tu manęs nemylėjai.

- Taip, aš apskritai nieko niekada nemylėjau. Aš tik vaizdavau, kad, aistros apimtas, galiu netekti proto. Mane kankino garbės troškimas, bet kartu buvau nepaprastai šalto temperamento. Ir štai kartą aš įsimylėjau akimirksniu, eidamas per viešbučio holą. Pasiutęs jausmas, veržlus kaip lekiantis uraganas, ir visa pavergiantis. Tai

paika, ar ne?

Jis kiek patylėjo.

- Ir štai čia, Ferhevene, aš tarsi pabudau ir vėl grįžau į realybę.

- Ką tu nori pasakyti?

- Aš noriu pasakyti: čia supratau,kad mano gyvenime tik vienas žmogus turėjo reikšmės - tai tu. Ir dar: aš nerimauju tik dėl to, kaip išsaugoti tavo meilę. Tai va... Tai tiesa.

Sandra atsakė labai tyliai:

- Jeigu būčiau žinojusi!

Kiek patylėjusi, pridūrė:

- Aš maniau, tu ruošiesi pabėgti su ja.

Jis susijuokė:

- Su Rozmari? Juk būčiau save pasmerkęs amžinai katorgai!

- Bet ji norėjo su tavimi pabėgti?

- Ji - taip.

- Tai kas gi sutrukdė?

Jis atsiduso. Norom nenorom turėjo prisipažinti:

- Sutrukdė... "Liuksemburgas".

Jie nutilo, nes abiem prieš akis iškilo vienas ir tas pats paveikslas. Jie išvydo pamėlynavusią kaukę, kuria pavirto mielas gražios moters veidas. Nuo to baisaus vaizdo tada jie negalėjo atitraukti akių.

- Pamiršk tai, Sandra. Dėl Dievo meilės, nebegalvokim apie tai, kas buvo.

- Lengva pasakyti! Kaip pamiršti?

Vėl stojo ilga tyla. Dabar ją nutraukė Sandra:

- Ką mums daryti?

- Tai, ką tu tik ką pasakei: veikti drauge. Mes turime eiti į tą velnių vakarienę.

- Vadinasi, netiki Bartono žodžiais, kad ji rengiama dėl Iris?..

- Ne. O ar tu tiki?

- Tai, ką sako Bartonas, panašu į tiesą. Bet jeigu jis ir nemeluoja, vis tiek yra dar kita priežastis.

- Kokia?

- Nežinau, Stivenai. Bet bijau...

- Bartono?

- Taip... Aš manau, jis žino.

- Ką - žino?

Sandra žvelgė jam į akis, tačiau Stivenas išsisuko nuo tiesaus atsakymo.

- Nėra ko bijoti, Stivenai. Reikia būti drąsiam... Tu esi iš tų, kurie reikalingi pasauliui, ir niekas tau nepastos kelio... O aš tavo žmona, ir aš tave myliu.

Patylėjęs jis tarė:

- Sandra, bet tu turbūt nemanai, kad ta vakarienė...

- Taip, aš manau, kad tai spąstai.

- Mes neturime išsiduoti, kad šitą suprantame.

- Teisingai.

Staiga Sandra atmetė galvą, nusikvatojo ir sušuko:

- Daryk ką tik nori, Rozmari! Bet nieko tau neišdegs!

Stivenas nutvėrė ją už pečių:

- Tylėk, Sandra! Rozmari mirė...

- Taip manai? Būna akimirkų, kai man atrodo - ji nė nemanė mirti!

TREČIAS SKYRIUS

Jie nuėjo iki parko vidurio.

- Džordžai, ar nepavadinsite manęs nemandagia, jeigu drauge su jumis negrįšiu namo? - paklausė Iris. - Norėčiau palypėti į aną kalną, o po to pasivaikščioti po mišką. Visą rytą galva tiesiog plyšta!

- Vargšė mergaitė! - atjautė Džordžas. - Jeigu labai norite, ka gi, atlikite savo didįjį žygį. Aš negaliu jūsų lydėti, nes po pietų mane turi aplankyti vienas žmogus, o gerai nežinau, kada jis atsiras.

- Tai iki pasimatymo! Grįšiu pavakary arbatos gerti!

Jie nuėjo kas sau. Iris pasuko kalvos link; apaugusi senais medžiais, ji buvo iškilusi virš visos apylinkės.

Iris skubėdama kopė į pačią viršūnę, kol visai neteko kvapo. Purškė lietutis ir, kaip visuomet spalyje, oras slėgte slėgė: drėgni lapai ir žemi pilki debesys pranašavo artėjančią liūtį. Vargu ar kalvos viršūnėje oras buvo gaivesnis, bet Iris atrodė, kad pasidarė lengviau alsuoti. Prisėdusi gėrėjosi peizažu. Aiškiai matė Mažąją Abatiją, kukliai įsispraudusią miškingame slėnyje, o toliau, kairėje, balta juosta žvilgėjo Manuaro vandenys.

Ranka parėmusi smakrą, Iris atsidavė svajonėms. Staiga už nugaros išgirdo tylų šiugždesį. Išsigandusi atsigręžė ir išvydo Entonį Brauną.

Nustebusi ir truputį užpykusi Iris sušuko:

- Toni! Kodėl jūs visuomet išdygstate paslapčia, tartum plėšikas naktį?

Jis kiek patylėjo. Paskui ištraukė iš kišenės portsigarą, pasiūlė merginai cigaretę, o jai atsisakius, pats įsikando, prisidegė, keletą kartų patraukė ir tik tada prabilo:

- Todėl, kad esu tas, kurį žurnalistai vadina paslaptingu riteriu. Baisiai mėgstu išnirti iš nebūties!

- O kaip sužinojote, kad aš čia?

- Matote, mano akys kaip erelio. Nugirdau, kad pusryčiausite pas Faradėjus, tai užėmiau postą priekalnėje ir laukiau, kol išeisite...

- O kodėl paprasčiausiai neužėjote vidun, kaip visi padorūs žmonės?

Vaizduodamas nustebusį, Entonis atsakė:

- Kaip tik todėl, kad aš ne toks žmogus, kaip visi. Esu labai keistas misteris!

- Jau imu tuo tikėti!

Kurį laiką jis žiūrėjo į ją, paskui paklausė:

- Rodos, jūs negaluojate?

- Iš kur ištraukėte? Galų gale... Tai yra...

- Kas jums?

- Aš pavargau nuo čionykčio gyvenimo, - prisipažino ji ir šyptelėjo. - Neapkenčiu Ferheveno ir norėčiau grįžti į Londoną.

- Juk grįšite netrukus, ar ne?

- Kitą savaitę.

Įsitaisęs šalia Iris, jis paklausė:

- Ar jums patinka Faradėjai, Iris?

- Tiesiog nežinau. Ko gero ne. Bet turiu pripažinti - jie labai malonūs.

O kaip manote, ar jūs jiems patinkate?

- Ne, aišku, ne. Esu įsitikinusi - jie mūsų nekenčia.

- Idomu.

- Kad jie mūsų nekenčia?

- Ne, jeigu tai būtų ir tiesa. Įdomu, kad jūs sakote "mes"... Man rūpi tik jūsų asmeniška nuomonė.

- O! Jie manęs neišskiria. Jie neapkenčia mūsų visų, kaip vienos šeimos, paprasčiausiai todėl, kad mes esame jų kaimynai. Mes ir pirma nebuvome labai artimi. Jie draugavo tik su Rozmari.

- Taip... Jie buvo Rozmari bičiuliai. Nors sunkiai įsivaizduoju, kad Sandra ir Rozmari viena kitai būtų jautusios simpatiją.

- Žinoma, ne.

Iris kalbėjo provokuodama. Entonis ramiai sau rūkė.

- O žinote, kas labiausiai mane stulbina? - paklausė jis.

- Ne.

- Tai, kad jie Faradėjai! Man atrodo, jie egzistuoja atskirai, Stivenas - sau, Sandra - sau. Du asmenys, sujungti civilinės ir bažnytinės valdžios, bet ta vienybė dvigalvė: Faradėjai. Rečiausia sąjunga. Abiejų ta pati gyvenimo koncepcija, vienodi tikslai, viltys,

rūpesčiai, tikyba. Bet įdomiausia, kad jų charakteriai - absoliučiai skirtingi. Stivenas - plačių pažiūrų žmogus, jautrus kito nuomonei, bet kartais jam stinga pasitikėjimo savimi, o taip pat dvasios jėgos, moralinės ištvermės. O Sandra, būdama riboto proto, nė užką neužleis kitam to, ką myli, be to, ji padūkusiai drąsi.

- Stivenas man visuomet atrodė labai pretenzingas ir kvailokas...

- Jis ne kvailys. Jis, kaip ir visi gyvenimo numylėtiniai, nelaimingas.

- Nelaimingas?

- Dauguma žmonių, kurie aukštai iškyla, yra nelaimingi... Kaip tik todėl, kad jie nelaimingi, jie ir tarpsta. Tai tokie žmonės , kurie nuolat turi sau įrodinėtį, kad jie egzistuoja, o tai juos verčia elgtis ekstravagantiškai.

- Labai jau keistai jūs samprotaujate, Toni!

- Įsigilinkite į tai, ką sakau, ir jūs pamatysite, kad tai teisybė. Laimingi žmonės niekad nenuveikia didelių darbų, nes jiems visiškai pakanka būti tokiems, kokie yra, Jie nesivaiko sensacijos. Pridursiu, su tais žmonėmis dažniausiai labai malonu bendrauti. Pavyzdžiui, kad ir su manim.

- Jūs apie save esate labai geros nuomonės.

- Stengiuosi atkreipti jūsų dėmesį į tas savo ypatybes, kurių nepastebite...

Iris pralinksmėjo. Niūrios mintys dingo, ji vėl atgavo gerą nuotaiką.

- Eime gerti arbatos, - žvilgtelėjusi į laikrodį, pasiūlė ji. - Suteikite džiaugsmo vargšams mirtingiesiems - sudarykite jiems kompaniją.

Šiandien negaliu. Reikia grįžti.

Ji staiga pasisuko į Tonį:

- Kodėl visuomet atsisakote pas mus užeiti? Turbūt yra kokia priežastis?

Entonis gūžtelėjo pečiais.

- Na, sakysim, todėl, kad esu labai jautrus, ir nemanykit, kad pakanka tarti tik žodį, ir jau lėksiu. Be to, nelabai patinku jūsų svainiui, jis man davė aiškiai šitą suprasti.

- Dėl Džordžo nesigraužkite! Jūs būsite mano, o taip pat

tetos Lucilijos svečias. Tai miela sena dama. Ji jums patiks, pamatysite.

Neabejoju, bet esu priverstas atsisakyti.

- Kai buvo gyva Rozmari, pas mus ateidavote...

- Tai buvo visai kas kita!

Mergaitės širdis suvirpėjo:

- Kodėl šiandien čia atvažiavote? Ar turite kokių reikalų šiame Dievo užmirštame pasaulio pakrašty?

- Atspėjote. Reikalas labai svarbus, ir tai liečia jus, Iris. Aš atsiradau, norėdamas kai ko paklausti.

Mergaitės širdis ėmė dar smarkiau plakti. Tam tikru savo gyvenimo laikotarpiu tokį jaudulį pergyvena visos moterys nuo priešistorinių laikų.

Pasisukusi į jį ir nutaisiusi nekaltą miną, ji paklausė:

- Apie ką jūs?

Entonis buvo rimtas.

- Sakykite atvirai, Iris. Ar manim tikite?

Ji nusivylė. Ji laukė kitokio klausimo. Entonis tai pastebėjo ir tarė:

- Žinau, jūs manėte, kad ne šito klausiu. Tačiau, Iris, tai labai svarbus klausimas. O man - pats svarbiausias... Dar kartą kartoju: ar manim tikite?

Ji, nudelbusi žvilgsnį į žemę, truputį padvejojo.

- Taip.

- Tada užduosiu dar vieną klausimą. Ar sutinkate važiuoti į Londoną ir už manęs ištekėti, niekam nė žodžio apie tai nesakydama?

Ji apstulbusi žiūrėjo į Tonį.

- Tai neįmanoma! Absoliučiai!

- Jūs negalite už manęs ištekėti?

- Tik ne taip!

- Tačiau mane mylite! Juk teisybę sakau - mylite!

- Taip, Entoni, aš jus myliu.

- Bet nenorite eiti su manimi į Blumsberio parapijos Sent Elfrido bažnyčią ir nesutinkate tuoj pat susituokti? Jūs nenorite?..

- Kaip aš galėčiau šito norėti, Toni... Džordžas užpyktų, ir teta niekad nedovanotų! Aš juk dar nepilnametė, man vos

aštuoniolika!

- Amžių mes nuslėpsime. Norėdami susituokti su nepilnamete be globėjų sutikimo, padaro dar ir ne tokių dalykų. Tiesa, kas jūsų globėjas?

- Džordžas. Jis tvarko mano turtą.

- Tai neturi reikšmės. Jokie sunkumai manęs nebaugina, ir niekas negali pastoti kelio mūsų santuokai.

- Ne, tai neįmanoma! Šitaip pasielgti... negerai! Ir kodėl? Kodėl jūs norite nedelsdamas mane vesti?

- Kaip tik todėl, kad negaliu jums šito pasakyti. Ne veltui pirmiausia klausiau, ar tikite manimi. Mano priežastys rimtos, bet negaliu jų atskleisti ir jūs turite pasitikėti mano žodžiu.

Iris giliai atsiduso.

- O, jeigu Džordžas jus bent truputį geriau pažintų! Eime kartu. Namie tiktai Džordžas ir teta Lucilija.

- Jūs manote, kad jie tik dviese?

Pagavęs jos nustebusį žvilgsnį, Entonis paaiškino:

- Eidamas čionai, Mažosios Abatijos parke pastebėjau žmogų. Įdomiausia, kad tas žmogus man pasirodė pažįstamas...

- A, visai pamiršau!... Džordžas kažko laukė po pietų ateinant.

- Jeigu tai tas žmogus, kurį aš kažkada pažinau, tai jis - Reisas...

- Tikriausiai taip ir yra. Džordžas seniai draugauja su pulkininku Reisu. Jis turėjo dalyvauti ir Rozmari gimtadienyje.

Jos balsas suvirpo. Iris nutilo. Entonis paėmė jos ranką.

- Negalvokite apie tai, mano meile!

Iris buvo sunku nuraminti.

- Negaliu atsisakyti atsiminimų! Entoni...

- Ką?

- Ar jums nebūna... ar jūs niekada nesusimąstote... - ji norėjo kažką pasakyti, bet nerado žodžių. Pagaliau, sukaupusi visas jėgas, paklausė:

- Ar jums niekada neatėjo galvon, kad... kad Rozmari ne pati nusižudė? Kad ją galėjo nužudyti?

Jis sušuko:

- Dievas šventas! Iris, ką jūs kalbate? Ir kas jums įkalė galvon tokią mintį?

Ji nesiliovė:

- Ar niekada šitaip nepagalvojote?

- Niekada! Rozmari nusižudė, čia negali kilti nė mažiausios abejonės.

Kadangi Iris tylėjo, Entonis pakartojo klausimą, į kurį ji nebuvo atsakiusi:

- Na, tai kokia miško dvasia jums įkalė tą mintį?

Staiga jai kilo noras papasakoti jam viską, KĄ ŽINOJO, bet susitvardė ir nieko nepasakė.

- Taip sau, įlindo galvon, ir tiek, - nerūpestingai paaiškino Iris.

- Tai bent! Ir sumanyk tu man! Tikra kvailutė! Užmirškite apie tai!

Jis atsistojo ir pabučiavo Iris į skruostą:

- O dabar, mano mylimoji mažoji prasimanėle, išmeskite iš galvos tas liūdnas mintis, pamirškite Rozmari... ir galvokite apie manę!

KETVIRTAS SKYRIUS

Papsėdamas pypkutę, pulkininkas Reisas atidžiai stebėjo Džordžą Bartoną. Jų amžiaus skirtumas buvo dvidešimt metų. Reisas jau persirito per šeštą dešimtį. Tvirtai suręstas, kareiviškos išvaizdos, jis buvo tiesus kaip klevas. Veidas įdegęs saulėje, trumpai kirpti plaukai, truputį pasidabravę, o iš po tirštų juodų antakių švietė protingos akys.

Bartoną jis pažino nuo vaikystės. Džordžo dėdė ir Reisai kaime buvo kaimynai. Nors pulkininkas Reisas ir Džordžas niekad artimai nebendravo, tačiau visam gyvenimui Bartonas jam liko "jaunuoju Džordžu" - vienu iš daugybės jau rūko apneštų personažų, primenančių senus laikus.

Reisas net gerai nežinojo, kokiu žmogumi tapo tas "jaunasis Džordžas". Susitikdavo jiedu retai, pastaruoju metu gyveno toli vienas nuo kito. Iš prigimties Reisas buvo nuotykių ieškotojas, vienas iš tų, kurie pašaukti gyventi pasaulio pakrašty ir užkariauti valdžią... O Bartonas - tipiškas džentelmenas, kuriam ir trumpa išvyka iš Londono jau įvykis. Jų interesai buvo skirtingi, todėl persimetus vienu kitu žodžiu apie "gerus senus laikus", šneka išseko ir įsivyravo nejauki tyla. Pulkininkas neapkentė tuščio liežuvio plakimo.

Klausdamas savęs, kodėl "jaunasis Džordžas" taip atkakliai troško su juo pasimatyti, jis pajuto labai pasikeitusį Džordžo charakterį. Bartonas visuomet jį stebindavo - jau labai solidus, praktiškas ir atsargus. Dabar pulkininkas jo nebeatpažino. Džordžas kažko kankinosi, be saiko nervinosi. Net tris kartus brėžė degtukus, kol prisidegė cigaretę.

Pulkininkas ištraukė iš burnos pypkę ir paklausė:

- Atrodo, jaunasis Džordžai, turite nemalonumų?

- Ne tas žodis, Reisai! Maža pasakyti... Aš noriu prašyti jūsų patarimo... jūsų pagalbos.

- Klausau.

- Maždaug prieš metus jūs turėjote vakarieniauti su mumis Londono "Liuksemburgo" restorane. Paskutinę akimirką atsiuntėte

atsiprašymą: turite skubiai išvykti...

Reisas linktelėjo:

- Į Pietų Afriką.

- Tą vakarą mirė mano žmona.

Pulkininkas pasijuto nejaukiai:

- Aš žinau. Skaičiau laikraščiuose. Neužvedžiau apie tai kalbos ir nepareiškiau užuojautos, nenorėdamas sužadinti liūdnų atsiminimų. Bet patikėkite, drauguži, aš nuoširdžiai jus užjaučiu. Nuoširdžiai...

- Ačiu, - atsakė Džordžas. - Bet kalba ne apie tai... Atrodo, mano žmona nenusižudė.

Reisas susiraukė:

- Ką reiškia "atrodo"?

- Skaitykite!

Pulkininkas paėmė iš Džordžo rankų laiškus ir greitai perbėgo akimis.

- Laiškai anoniminiai...

- Taip. Bet aš tikiu tuo, kas parašyta.

Reisas papurtė galvą:

- Pavojinga politika. Jeigu žinotumėte, kiek klastingų laiškų ateina kiekvieną kartą, spaudai paskelbus apie kokį nusikaltimą, nekreiptumėte dėmesio.

- Žinau. Bet šitie laiškai atsiųsti ne tuoj po ... įvykio, o praėjus pusmečiui.

- Tai jau įdomiau! Nuo ko jie? Ar maždaug spėjate?

- Ne. O apskritai, man tai nerūpi. Svarbu štai kas: aš tikiu, kas rašoma. Mano žmona nužudyta.

Reisas padėjo pypkę ir patogiau įsitaisė krėsle.

- Kodėl šitaip manote? Ką nors įtariate? Ar policija palaikė nužudymo versiją?

- Visa, kas įvyko, mane sukrėtė, aš buvau visai sugniuždytas. Baigus tyrimą, išvadų neužprotestavau. Mano žmona sirgo, buvo apimta depresijos. Be to, tyrė tik vieną - savižudybės - versiją. O jos rankinuke rado nuodų...

- Kokių nuodų?

- Ciano vandenilio rūgšties.

- A, prisimenu. Ištirpdė šampano taurėje?

- Taip. Tuo metu dėl šito nekilo abejonių.

- Ar ji kada nors grasino nusižudysianti?

- Ne, niekada! Ji mylėjo gyvenimą.

Reisas pritardamas linktelėjo. Jis tik vieną kartą matė Bartono žmoną. Rozmari pasirodė labai maloni,šiek tiek lengvabūdiška, bet, be abejonės, nelinkusi į melancholiją.

- Kokia medicinos išvada apie jos psichikos būklę?

- Rozmari gydytojas, senas praktikas, ją gydęs nuo pat vaikystės, tuo metu atostogavo. Jį pavadavęs asistentas, jaunas vyras, tegalėjo pasakyti, kad Rozmari sirgusi ypatinga gripo forma. Po tokios ligos paprastai būną gilios nervinės depresijos periodas.

Kiek patylėjęs, Džordžas kalbėjo toliau:

- Su Rozmari gydytoju aš kalbėjausi gerokai vėliau, jau gavęs šituos laiškus, bet, žinoma, apie juos neužsiminiau. Mes šnekučiavomės apie tragišką Rozmari likimą. Jis sakė, kad tas įvykis jį giliai sukrėtęs, nes nebuvę jokio pagrindo manyti, kad Rozmari pribaigsianti save. Jo žodžiais tariant, tas faktas dar kartą paliudija - kad ir kaip gerai gydytojas pažintų savo ligonį, jis niekada nežino, kaip tas gali pasielgti. Po to pokalbio aš supratau niekada netikėjęs Rozmari savižudybe. Gerai ją pažinau. Žinoma, būdavo periodų, kada ji jausdavosi nelaiminga, kelias savaites iš eilės viskas ją dirgindavo, kartais žengdavo ir neapgalvotą žingsnį, kvailai pasielgdavo, bet niekada nemačiau, kad ji būtų buvusi tokios psichinės būsenos, kaip žmonės, nutarę visiems laikams išeiti iš gyvenimo.

Šiek tiek nerimaudamas, Reisas pasidomėjo:

- O gal buvo kokia ypatinga priežastis, dėl ko ji nebenorėjo gyventi? Gal ji kuo nusivylė?

- Hm... Ne. Ji buvo šiek tiek sutrikusi, ir viskas.

Nežiūrėdamas į pašnekovą, pulkininkas klausinėjo toliau:

- Ar ji turėjo polinkį, kurį aš vadinu “vaidinti dramą”? Antai, yra žmonių, kurie susipykę nori pagąsdinti ir suvaidinti savižudybę, nors iš tikrųjų nė nesiruošia žūti. Jie vadovaujasi vaikišku principu: “Aš jį pamokysiu!”

- Mudu su Rozmari niekada nesipykome.

- Tarp kita ko, sprendžiant iš nuodų, savižudybės versija mažai įtikinama. Pavojinga žaisti su ciano vandeniliu, tai visi žino.

Be to, esu įsitikinęs: jeigu Rozmari būtų ketinusi nusižudyti, ji būtų pasirinkusi kitą būdą: šitas jau labai skausmingas ir bjaurus. Nėra abejonių, ji būtų griebusis stipriai veikančių migdomųjų.

- Sutinku.

- O ar sužinojote, kur ji pirko ciano vandenilį arba bent kokiu būdu nuodai pakliuvo į jos rankas?

Ne. Tačiau kaime pas savo draugus ji matė, kaip sodininkas ciano vandeniliu naikino vapsvų lizdus. Spėjama, kad tą dieną ji ir apsirūpinusi...

- Panašu į tiesą. Be to, ciano vandenilį lengva ištirpdyti. Daugelis sodininkų jį naudoja.

Pulkininkas susimąstė. Paskui tarė:

- Reziumuokime, Bartonai. Neįrodyta, kad ji būtų galvojusi apie savižudybę arba jai ruošusis. Taigi nėra tiesioginių nužudymo įrodymų. Policija vis dėlto ne visuomet miega ir būtų ką nors aptikusi...

- Jeigu būtų ieškojusi. Nusikaltimo hipotezę juk atmetė.

- O po pusmečio jūs manote, kad...

Aš žinau, - ramiai atsakė Džordžas, - kad tardymo rezultatai manęs nepatenkino, kad pasąmonėje visuomet maniau - tai žmogžudystė, o tie laiškai, jeigu juos galima laiškais vadinti, tik patvirtina, ką jau žinojau.

- Tada kelkime klausimą kitaip: ką jūs įtariate?

- Štai čia ir visas keblumas, - Džordžas skėstelėjo rankomis. - Jeigu Rozmari nužudyta, tai nusikaltėlis, be abejonės, vienas tų, kas sėdėjo prie stalo, vienas mūsų draugų. Juk svetimas nebuvo priėjęs...

- O padavėjai? Kas pilstė šampaną?

- Čarlzas, "Liuksemburgo" metrdotelis. Ar jį pažįstate?

Reisas linktelėjo. Visi pažino Čarlzą, ir atrodė gryna nesąmonė įtarti dorąjį metrdotelį turėjus piktą užmačią ir nunuodijus klientę.

- Mus aptarnavo Džiuzepė. Šitą garsoną aš pažįstu porą metų.

- O kas buvo tie svečiai?

- Stivenas Faradėjus, deputatas. Jo žmona ledi Aleksandra Faradėj. Mano sekretorė Rut Lesing. Vienas tipas, pavarde Braunas. Iris, Rozmari sesuo, ir aš. Iš viso septyni. Su jumis būtume buvę

aštuoni. Kai atsisakėte, mes bergždžiai ieškojome, kuo jus pakeisti...

Gerai. Ir įtarimas krenta ant...

- Nė ant vieno! - sušuko Džordžas. - Štai čia ir visas triukas! Nė ant vieno! Jeigu turėčiau bent menkiausią nuovoką...

- Labai gerai, labai gerai, - patenkintas tarė Reisas. - Aš manau, kad jūs jau darysite kokias prielaidas... Vadinasi, nė vieno negalite įtarti. Taigi... Kaip jie sėdėjo?

- Dešinėje prie manęs - Aleksandra Faradėj, už jos - Entonis Braunas, toliau Rozmari, Stivenas Faradėjus, Iris ir pagaliau Rut Lesing - ji sėdėjo man iš kairės.

- Gerai. Ar tą vakarą jūsų žmona gėrė šampaną?

- Taip. Taures pildė keletą kartų. Tai... atsitiko per koncertą. Buvo velnioniškai triukšminga. Scenoje darkėsi negrų grupė, mes žiūrėjome. Rozmari pargriuvo ant stalo kaip tik tuo metu, kada salėje užsiplieskė šviesa. Ji, galimas daiktas, riktelėjo ar sudejavo - niekas neišgirdo. Ačiū Dievui bent už tai, kad ji nesikankino - gydytojas pareiškė: ji mirė akimoju.

Na ką gi, Bartonai, iš pirmo žvilgsnio man viskas aišku.

- Kas jums aišku?

- Nusikaltėlis - Stivenas Faradėjus. Jis sėdėjo jūsų žmonos dešinėje. Taigi misis Barton taurė stovėjo prie jo kairiosios rankos. Užgesus šviestuvams ir scenai patraukus visų dėmesį, jam buvo vieni niekai įberti taurėn nuodų. Kitų padėtis ne tokia gera. Tie apvalieji "Liuksemburgo" stalai gana dideli. Jeigu kuris svečias būtų bandęs pasiekti Rozmari taurę per stalą, šitą tikriausiai kas nors būtų pastebėjęs ir prietamsyje. Lygia dalim įtarimas krenta ir ant kairiojo kaimyno, kuris sėdėjo ne taip patogiai ir jam nepastebėtam ką nors įmesti į jūsų žmonos taurę buvo sunkiau. Žinoma, galėjo būti ir kita galimybė. Tačiau pirmiausia baikime su mūsų tariamais kaltininkais. Stivenas Faradėjus, deputatas, - ar jis turėjo priežastį nužudyti misis Barton?

- Dieve mano, - slopiu balsu atsakė Džordžas, - jie buvo... artimi draugai. Jeigu jis naudojosi ta draugyste, siekdamas dar daugiau, o ji nepakluso jo užgaidom, tai žinoma, jis galėjo sumanyti kerštauti.

- Šiek tiek melodramiška. Ar tai, ką sakėte, vienintelė spėjama priežastis?

- Taip.

Džordžas stipriai išraudo. Reisas tai pastebėjo ir kalbėjo toliau:

- Pereikime prie antro varianto: moterys.

- Kodėl moterys?

- Mielas Džordžai, jūs buvote septyni: keturios moterys ir trys vyrai. Tikriausiai buvo tokių momentų, kai šokdavo trys poros, o viena moteris likdavo prie stalo. Ar visi šokote?

- Visi.

- Gerai. Pasistenkite prisiminti... Prieš koncertą, kai šoko trys poros, kuri liko prie stalo?

Džordžas pagalvojo.

- Manau, kad paskutinį šokį prieš koncertą nešoko Iris, o Rut Lesing praleido prieš paskutinį.

- Ar galite prisiminti, kada jūsų žmona gėrė šampaną paskutinį kartą?

- Na... Pašokusi su Braunu ir grįžusi į vietą, ji pareiškė, kad Entonio choreografinės improvizacijos nepaprastai ją nuvarginusios, ir ji nugėrė truputį šampano. Po kelių minučių ėmė groti valsą - ji šoko su manimi. Rozmari žinojo, kad tai vienintelis šokis, kurį šokdamas, galiu būti geras partneris. Faradėjus valsą šoko su Rut, ledi Aleksandra - su Braunu. Iris liko septintoji. Kaip tik po valso prasidėjo programa.

Šiek tiek aptarkime jūsų svainę. Ar misis Barton mirtis jai žadėjo kokią finansinę naudą?

Mano brangusis Reisai, - sudirgo Džordžas, - meskite iš galvos šias kvailystes. Iris dar vaikas...

- Aš du kartus susidūriau su mažomis mergaitėmis, mokinėmis, kurios jau buvo kriminalinės nusikaltėlės.

- Iris dievino savo seserį!

- Sakykim, Bartonai, kad taip ir buvo. Tačiau ji turėjo realią galimybę įvykdyti žmogžudystę. Noriu žinoti, ar buvo paskata? Jūsų žmona valdė didelį turtą - kas jį paveldėjo? Jūs?

- Ne. Iris.

Bartonas paaiškino, kaip "dėdės Polio" valia Iris tapo sesers turto perėmėja. Reisas įdėmiai klausėsi.

- Originali situacija, - sumurmėjo. - Dvi seserys, viena -

turtinga, kita - vargšė. Labai lengva įsivaizduoti, kaip ta antroji pavydėjo pirmajai.

- Tiktai ne Iris!

- Noriu tikėti. Bet ji turėjo nenuginčijamą stimulą. Šitą prisiminkim ir nagrinėkim toliau. Kas dar galėjo turėti rimtą priežastį?

- Niekas... Iš tikrųjų, niekas! Rozmari neturėjo priešų. Aš domėjausi, klausinėjau, stengiausi ką nors iššniukštinėti. Net nusipirkau šitą namą šalia Faradėjų, kad...

Jis nebaigė sakyti. Reisas sumanė išvalyti savo pypkę.

- Ar jums neatrodo, jaunasis Džordžai, kad būtų geriau, jeigu viską man papasakotumėte? - paklausė nepakeldamas galvos.

- Ką - viską?

- Jūs kažką slepiate. Pasirinkite vieną iš dviejų: arba saugojate savo žmonos reputaciją, arba pasiryžtate sužinoti, kas ją nužudė. Jeigu jums rūpi pastaroji aplinkybė, tai sakykite viską.

Stojo tyla. Pagaliau Džordžas ryžosi:

- Jūs laimėjote, Reisai. Aš papasakosiu.

Tebekrapštydamas pypkę, Reisas nedelsdamas paklausė, kas jam labiausiai rūpėjo:

- Įtariate, kad žmona turėjo meilužį? Ar taip?

- Taip.

- Stiveną Faradėjų?

- Nieko nežinau! Garbės žodis, aš nežinau! Gal jis, o gal ir kitas, tas Braunas. Kuris iš jų? Niekaip negaliu nuspręsti...

- Papasakokite šį tą apie Entonį Brauną. Man atrodo, kad kažkur esu girdėjęs tą pavardę.

- Nieko aiškesnio nežinau. Ir niekas gerai nežino. Gana simpatingas jaunuolis, net originalus, bet jo gyvenimas - paslaptis. Spėjama, kad jis amerikietis, bet kalba be akcento.

- Gal mus apšvies pasiuntinybėje... Na, tai kuris? Faradėjus ar Braunas?

- Aš kartoju, Reisai, nežinau! Vieną kartą užklupau žmoną, berašančią laišką. Ištyrinėjau sugeriamą popierių - tai buvo meilės laiškas, bet kam skirtas,taip ir nesužinojau.

Žiūrėdamas kažkur į šalį, Reisas tarė:

- Mūsų tyrimui didesnių galimybių duotų ir ledi Aleksandra.

Jeigu kas nors buvo tarp jos vyro ir jūsų žmonos, ji turėjo įsitraukti į žaidimą. Tokių išoriškai ramių žmonių viduje verda pašėlusios aistros. Jie dažnai tampa nusikaltėliais. Taigi mes progresuojame, Bartonai! Akiratyje jau yra paslaptingas misteris Braunas, du Faradėjai ir Iris Merl. O ką galima pasakyti apie trečiąją moterį, Rut Lesing?

- Rut čia visai niekuo dėta! Ji tai jau tikrai neturėjo jokių kėslų.

- Sakėte - ji jūsų sekretorė. Kas per viena ta mergina?

- Pati padoriausia, kokią tik galima įsivaizduoti, - tvirtai pareiškė Džordžas. - Faktiškai mūsų šeimos narė, mano dešinioji ranka. Nėra žmogaus, apie kurį būčiau geresnės nuomonės, kuriuo labiau pasitikėčiau.

- Rodos, jai simpatizuojate?

- Maža šitaip pasakyti, Reisai! Rut - nuostabi moteris, ir aš jai pavedu daugybę darbų. Tai pati patikimiausia ir doriausia būtybė, kokia tik yra žemėje!

Reisas sumurmėjo “Hm,hm...” ir pakeitė temą. Iš jo balso bei elgesio Džordžas nė nesuprato, kad pulkininkas Reisas Rut Lesing irgi priskyrė prie galimų nusikaltėlių. Jis manė, kad “pati patikimiausia ir doriausia būtybė žemėje” galėjo turėti svarių priežasčių geisti misis Barton persikėlimo į aną pasaulį. Kadangi jos paskatos savanaudiškos ir jeigu ji dar įsimylėjusi savo patroną, tai galėjo įsivaizduoti antrosios misis Barton vietoje. Puikiausia kriminalinio nusikaltimo priežastis!

Garsiai nepasakydamas šitų savo samprotavimų, jis tarė:

- Manau, Džordžai, jūs gerai suprantate, kad ir jus galima įtarti, turėjusį gana rimtų paskatų tapti žudiku.

- Mane?!

Džordžas pašoko lyg įgeltas.

- Velniai rautų, prisiminkite kad ir Otelą... - pridūrė Reisas.

Džordžas atsiduso.

- Suprantu, ką turite galvoje, bet šitas palyginimas niekam tikęs. Žinoma, aš dievinau Rozmari. Bet vesdamas žinojau, kad yra dalykų... dalykų, su kuriais turėsiu nuolankiai susitaikyti. Ji jautė man palankumą, net didelę simpatiją, o taip pat švelnumą. Bet, kaip pamenate, nesu labai linksmas, smagumus mėgstantis žmogus.

Aš ne romano herojus, šitą pats puikiai žinau. Ir nujaučiau, kad po vestuvių ne visos mano dienos bus šventiškos. Iš tikrųjų, aš kentėjau. Bet manyti, kad galėjau pakelti prieš ją ranką...

Kiek patylėjęs, pasikeitusiu balsu kalbėjo toliau:

- Dar daugiau - jeigu aš būčiau kaltas, tai kokių velnių imčiau atgaivinti istoriją, kuri jau galima sakyti, užmiršta ir palaidota? Vyko tardymas, padaryta išvada - savižudybė, byla baigta. Na?..

- Jūs teisus, Bartonai, ir aš pripažįstu, kad pastaroji versija man šmėstelėjo tik menką akimirką. Jeigu būtumėte žudikas, tai tuos laiškus ramiai būtumėte įmetęs į ugnį ir niekam nė žodžio nesakęs. Tad štai svarbiausias klausimas: kas parašė tuos laiškus?

- Net negaliu įsivaizduoti.

- Tai jums nerūpėjo, o mane nepaprastai domina. Tarp kita ko, šito pirmiausia ir paklausiau. Man atrodo, galima tvirtai pasakyti, kad juos rašė ne žudikas. Kaip jūs tik ką pasakėte, žudikui nėra jokio reikalo atgaivinti bylą, kuri taip laimingai baigta. Taigi, kas rašė laiškus?

- Gal kas iš tarnų? - ėmė spėlioti Džordžas.

- Galbūt, - pritarė Reisas, - šito negalima atmesti. Tada turime sužinoti - kas iš tarnų? Ar Rozmari turėjo kambarinę, kuria pasitikėjo?

- Ne. Tada pas mus dirbo virėja, misis Paund, ji ir dabar tebedirba. O dvi kambarinės po to nebeilgai pas mus tarnavo.

Keletą minučių Reisas mąstė.

- Bartonai, - pagaliau tarė jis, - jeigu norite žinoti mano nuomonę, tad štai: ko nors imdamiesi, į bylą mes turime pažvelgti visapusiškai. Rozmari mirusi, kad ir ką darytume, gyvybės jai nebesugrąžinsime. Sutinku, neįrodyta, kad ji nusižudė, bet taip pat neįrodyta, kad ją būtų nužudę. Mes laikomės nužudymo versijos. Ar iš tikrųjų jūs norite iš naujo pradėti tyrimą? Byla neliks paslapty,spauda ims kapstytis po jūsų asmeninį gyvenimą, atvirai rašys apie jūsų žmonos nuotykius, ir tai nebus malonu...

- O jeigu aš nieko nesiimsiu, - sušuko Džordžas, - tai piktadarys išeis sausas iš vandens. Jūs norite, kad tas Faradėjus, pilstydamas iš tuščio į kiaurą, tęstų savo nuostabią karjerą, žmogžudžio karjerą? Ne, Reisai, jūs negalite manęs priversti tylėti.

- Aš tenorėjau atkreipti jūsų dėmesį į antrąją medalio pusę.

- Aš privalau viską sužinoti!

- Labai gerai. Tuos laiškus reikia parodyti policijai. Esu įsitikinęs, ji labai lengvai ras autorių, ir teliks tik atrišti jo liežuvį. Bet atsiminkite - mašiną paleidus, jos sustabdyti jau bus neįmanoma.

- Neturiu jokio noro kreiptis pagalbos į policiją. Kaip tik todėl norėjau pasikalbėti su jumis. Aš paruošiu žudikui spąstus.

- Velniai rautų, ką esate sumanę?

- Paprasčiausiai "Liuksemburge" suruošiu kuklią vakarienę, kurioje ir jūs dalyvausite. Tenai susitiks visi, kuriuos buvau kvietęs į Rozmari gimtadienį: Faradėjai, Entonis Braunas, Rut ir Iris. Dėl visko jau susitariau...

- Bet kokį turite tikslą?

- Tai mano paslaptis, - Džordžas susijuokė. - Viskas nueis niekais, jeigu papasakosiu. Noriu, kad ateitumėte be jokių užmačių ir pažiūrėtumėte, kaip vystysis įvykiai.

Pulkininkas suraukė antakius.

- Man tai nelabai patinka, - tarė jis. - Apie tokius teatrališkus affektus įdomu skaityti, o gyvenime viskas būna kitaip. Kreipkitės į policiją, tai geriausias patarimas, kurį galiu jums duoti. Jie paskirs rimtus žmones, turinčius patirties panašaus pobūdžio bylose. Profesionalus. Kriminalinei paieškai saviveikla tik kenkia.

- Kaip tik todėl ir kreipiuosi į jus. Esate ne mėgėjas.

- Kadangi šiek tiek dirbau Intelligencer Service*?.. Ačiu, kad nepamiršote... Bet šiaip ar taip kalbėkim, ką aš galiu padaryti, jeigu atvirai nepasakote, ką esate sumanęs.

- Iš anksto aš negaliu šito pasakyti.

Reisas papurtė galvą.

- Labai apgailestauju, bet turiu atsisakyti. Jūsų sumanymas nežada nieko gero, todėl manimi nepasikliaukite. Būkite protingas, Bartonai, meskite iš galvos kvailystes!

- Neįmanoma! Aš viską paruošiau, ir eisiu iki galo.

- Nebūkite užsispyręs! Žinau tuos žaidimus geriau už jus, ir kartoju: man be galo nepatinka jūsų sumanymas. Tai nieko neduos, o gali turėti skaudžių pasekmių. Ar supratote?

---

* Informatorių, žvalgybininkų tarnyboje (angl.).

- Esu įsitikinęs: kai kam tikrai gresia pavojus.

Reisas giliai atsiduso.

- Darykite, ką norite, Bartonai, bet vėliau nesakykite, kad neperspėjau! Jūs nesuvokiate, kokia košę norite užvirti! Paskutinį kartą maldauju: atsisakykite tos beprotystės!

Pulkininkas buvo bejėgis įveikti Džordžo Bartono pasiryžimą, ir turbūt niekas pasaulyje nebūtų galėjęs jį perkalbėti.

PENKTAS SKYRIUS

Lapkričio antrosios rytas išaušo niūrus ir drėgnas.

Elvastono aikštės vilos svetainėje buvo taip tamsu, kad per lenčą teko uždegti lempą.

Iris kavos negėrė patale, kaip buvo pratusi, o nusileido į apačią. Išbalusi sėdėjo prie stalo ir nesavais dantimis kramsnojo sumuštinį. Džordžas nervingai vartė "Time". Kitame stalo krašte nosine ašaras šluostėsi Lucilija Dreik.

- Aš esu įsitikinusi, - kūkčiodama tarė ji, - kad vargšas berniukas ką nors sau pasidarys. Jis toks jautrus!.. Nė už ką nebūtų parašęs "sprendžiu gyvenimo ir mirties klausimą", jeigu taip nebūtų iš tikrųjų.

Laikraštis virpėjo Džordžo rankose.

- Maldauju, Lucilija, liaukitės, - truputį sudirgęs, tarė jis. - Juk sakiau - aš juo pasirūpinsiu.

- Žinau, koks jūs geras, mano mielasis Džordžai, ir ačiū jums. Bet baiminuos, kad nepavėluotume, o tada jau tragedija neišvengiama. Per tuos užklausimus, žinių rinkimus sugaišime daug laiko.

- Ne, ne, būkite rami... Aš pasirūpinsiu, kad viską padrytų greitai.

- Jis rašė " iki lapkričio trečios, ne vėliau", o trečioji - rytoj. Ir jeigu kas atsitiks mano vargšui berniukui, tai kalčiausia būsiu aš!

- Maldauju, nusiraminkite. Nieko jam neatsitiks.

Džordžas baigė gerti kavą.

- Aš turiu dar porą valstybės iždo bilietų, -zirzeliavo Lucilija. - Galėčiau juos...

- Pasikliaukite manimi, Lucilija, aš viskuo pasirūpinsiu.

Iris atėjo jam į pagalbą.

- Tetule Lucilija, būkite pagaliau protinga! Jei Džordžas pažadėjo, tai viską ir sutvarkys. Juk ne pirmas kartas...

- O! - sušuko garbioji dama. - Jis jau seniai nebebuvo prašęs. Paskutinį kartą, kai jį į savo tinklus įtraukė tie rančoje apsigyvenę

niekšai...

- Tai buvo tik prieš tris mėnesius, - panosėj burbtelėjo Džordžas.

Jis servetėle nusišluostė lūpas, atsistojo ir draugiškai patapšnojo misis Dreik per nugarą:

- O dabar, Lucilija, nusišypsokit! Tuoj pat paliepsiu Rut imtis darbo.

Iris pasivijo jį vestibiulyje.

- Džordžai, ar jums neatrodo, kad būtų geriau nukėlus iškilmingąją vakarienę? Teta Lucilija labai susikrimtusi. Gal man pabūti su ja?

Rusvas Džordžo veidas tapo purpurinis.

- Apie tai negali būti nė kalbos, - griežtai atsakė jis. - Nesuprantu, kodėl tas jaunasis niekšas turi sugadinti mums šventę. Pagal savo dūdelę jis tik motiną gali šokdinti. Jeigu misis Lucilija manęs klausytų, Viktoras negautų nė šilingo!

- Tetulė vis tiek juo pasirūpintų!

- Lucilija kvaila... Ir visuomet tokia buvo. Tos moterys, kurios sulaukia keturiasdešimties ir tik tada prasimano vaikų, kaip mat suasilėja. Jos gadina savo vaiką nuo lopšio, visur kur nuolaidžiaudamos... ir tas sveikas žūva! Jeigu būtų bent kartelį leidusi Viktorui pačiam išsikapanoti, gal dar būtų tapęs žmogum!

- Tačiau...

- Iki pasimatymo, Iris, ir būkite linksmesnė. Pasakykite Lucilijai, kad aš viską kuo puikiausiai sutvarkysiu.

Kai Džordžas išėjo, Iris grįžo į svetainę. Tuo metu suskambo telefonas. Ji pakėlė ragelį, ir niūrus veidas iš karto nušvito: atpažino Entonio balsą.

- Tai jūs, Toni?

- Na, žinoma! Skambinau vakar, bet neradau. Rodos, judu su Džordžu kažko labai susirūpinę?

- Ką turite galvoje?

- Na... jis pernelyg jau meiliai mane kvietė į iškilmingąją vakarienę... Pirmą kartą jį tokį mačiau ir esu be galo sukrėstas. Kiek čia seniai rėkė: "Šalin letenas! Nekišk nagų prie mano globotinės!" O dabar: "Ateikite šį vakarą, jūs suteiksite mums didelį džiaugsmą!" Aš pamaniau, ar tik nedarote kokį vinklų manevrą?

- Ne,ne... Aš čia niekuo dėta.

- Negi šitaip, nei iš šio, nei iš to misteris Džordžas ėmė ir pakvietė?

- Ne visai taip. Tai...

Ji nutilo.

- Alio! Ar padėjote ragelį?

- Ne, aš klausau.

- Kažką sakėte... Mano mylimoji, kas atsitiko? Aš girdžiu jus dūsaujant. Turite nemalonumų?

- Ne, ne... Nieko. Rytoj aš atsigausiu. Rytoj viskas susitvarkys.

- Mane žavi jūsų šviesus tikėjimas! Bet vis dėlto sakykite, kas atsitiko?

- Aš negaliu pasakyti... Suprantate, pažadėjau...

- Štai kaip... Ir neatversite savo širdies, mano mylimoji?

- Tikrai, Toni, aš negaliu. O jūs... ar jūs visuomet man sakysite tiesą?

- Jeigu tik galėsiu - mielai!

- Ar jūs buvote... ar jūs buvote įsimylėjęs Rozmari?

Kurį laiką ragelyje viešpatavo tyla, o tada suskambo linksmas juokas.

- Na, iš tikrųjų... Taip, Iris, aš buvau įsimylėjęs Rozmari. Tik truputį ir neilgai. Ji juk buvo nuostabiai graži. O kartą su ja kalbėdamasis išvydau jus, lipančią laiptais. Tą pačią akimirką viskas apsivertė aukštyn kojom. Aš supratau - nemyliu Rozmari, ir man egzistuoja tik vienas žmogus pasaulyje - tai jūs. Tai, Iris, tikroji tiesa, kurią galiu prisiekti Dievu. Prašau tik vieno: perdaug nefantazuokite! Prisiminkite, net Romeo buvo įsimylėjęs Rozalindą prieš pasiryždamas pereiti ugnį ir vandenį dėl Džuljetos!

- Ačiū, Toni. Aš patenkinta...

- Puiku. Pasikalbėsime vakare. Kiek supratau, tai jūsų gimtadienio šventė?

- Po teisybei,iki gimtadienio dar aštuonios dienos. Tačiau mano sukaktuvės švenčiamos šiandien.

- Bet jūs, rodos, nesidžiaugiate?

- Atvirai šnekant, nelabai.

- Manau, Džordžas žino, ką daro. Tačiau vis dėlto labai paika idėja ruošti šventę toje pačioje vietoje, kur...

- O! Žinokite, "Liuksemburgas" - tokia vieta, kurios sunku išvengti, ir aš jau ne kartą tenai buvau.

- Ką gi, tebūnie, kas turi būti! Atnešiu jums mažą dovanėlę. Tikiuosi, būsite patenkinta.

- Aš neabejoju.

Baigusi kalbėtis, Iris nuėjo pas Liuciliją Dreik.

Tuo metu Džordžas, atvažiavęs į savo kontorą, pasikvietė Rut Lesing.

Draugiškai pasveikinęs "Laba diena, Rut!", jis padavė jai telegramą.

- Vėl nemalonumai! Skaitykite...

- Kas nors dėl Viktoro Dreiko?

- Taip. Seniai bėdos neturėjome, a?

Kurį laiką ji spaudė rankoje telegramą ir tylėjo. Rusvas veidas, mažos raukšlelės tarpuakyje, kurios susimesdavo Viktorui juokiantis, ironiškas balsas, kalbant apie "merginas, kurios baigia tuo, kad išteka už savo patrono", - visa tai akimoju atgimė jos atmintyje. Net atrodė - tai buvo tik vakar.

Džordžo balsas grąžino ją į realybę:

- Kada įlaipinote jį į laivą? Prieš metus?

- Panašiai. Atsimenu, tai buvo spalio dvidešimt devintąją.

- Kokia nuostabi sekretorė! Jūs turite nepaprastą atmintį!

Tą datą prisiminti Rut padėjo viena aplinkybė, apie kurią Džordžas nežinojo. Argi ne po pokalbio su Viktoru, švelnių įspūdžių veikiama, išgirdusi telefono ragelyje Rozmari balsą, Rut pajuto labai neapkenčianti patrono žmonos?

- Vis dėlto kurį laiką jis leido mums atsikvėpti! Iš tikrųjų, galime būti patenkinti. Nors ir teko išmesti pusšimtį ar net visą šimtą svarų...

- Šį kartą jis reikalauja trijų šimtų.

- Ar ne per riebu?

- Žinoma, ir jų negaus! Bet pirmiausia, kaip esame pratę turime išpešti kai kurių duomenų.

- Aš tuoj pat susisieksiu su misteriu O'Hilviu.

Aleksandras O'Hilvis dirbo firmos agentu Rio de Žaneire. Patronas apie jį sakydavo: "Blaivus škotas". Tai buvo šalto proto ir ryžtingo veiksmo žmogus.

- Gerai, - pritarė Džordžas. - Tuoj pat telegrafuokite. Viktoro motina eina iš proto. Priepuoliai kartojasi kas penkios minutės, ir ji komplikuoja mūsų šio vakaro planus.

- Gal norite, kad aš pabūčiau su ja?

- Žinoma, nenoriu, - atšovė jis. - Be to, jūs - moteris, kurią šį vakarą noriu regėti šalia savęs. Jūs man labai reikalinga, Rut, ir turiu nors kiek pasirūpinti jumis...

Džordžas suspaudė jos ranką.

- Jeigu man pavyks prisiskambinti misteriui O'Hilviui, gal dar šiandien viską sutvarkysime, -pasakė ji.

- Puiku. Verta tai padaryti, nors ir bus išlaidų.

- Tuoj pat imuosi darbo.

Mergina švelniai ištraukė ranką ir išėjo iš kambario.

Džordžas sutvarkė keletą būtiniausių reikalų, o pusę pirmos iškvietė taksi ir paliepė važiuoti į "Liuksemburgą".

Jį pasitiko Čarlzas; pats žymiausias ir autoritetingiausias tarp Londono metrdotelių. Jis maloningai linkčiojo ir šypsojosi visa burna, nes šitai įėjo į jo pareigas.

- Laba diena, misteri Bartonai!

- Sveiki, Čarlzai! Ar jau viskas paruošta vakarui?

- O, taip! Tikiuosi, jūs būsite patenkintas.

- Staliukas tas pats?

- Tas pats. Lodžijos gilumoj, vidurinysis.

- Nepamiršote padėti papildomų įrankių?

- Kur gi pamirši! Viską sutvarkiau.

- O gavote rožių... rozmarinų? *

- Taip, misteri Bartonai. Aš tik baiminuos, kad puokštė atrodys nelabai prabangiai. Gal pridėti šiek tiek chrizantemų?

- Ne, ne! Nieko daugiau, turi būti tik rozmarinai.

- Klausau, sere. Pageidaujate pažiūrėti valgiaraštį? Džiuzepe!

Metrdoteliui davus ženklą, tarsi iš po žemių išdygo mažas besišypsąs, kokių keturiasdešimties metų italas.

- Valgiaraštį misteriui Bartonui!

Džiuzepė parodė valgiaraštį. Džordžas žvilgtelėjo: austrės,

* Rozmarinas Anglijoje turi simbolinę prasmę, panašiai kaip neužmirštuolės - tai atminimo gėlės.

Diuberi sriuba, plekšnė liuksemburgietiškai, škotų kurapka, vištų kepenėlės su bekoniena ir kita.

Džordžas pasakė - viskas puiku, atidavė valgiaraštį Džiuzepei ir, Čarlzo lydimas, patraukė prie durų.

- Leiskite jums pasakyti, - tyliai šnibždėjo Čarlzas: - Mes esame be galo sujaudinti, kad jūs... vėl ateinate pas mus.

- Na, ką jūs, Čarlzai! Kas buvo - pražuvo. Reikia tai pamiršti ir žinoti - gyvieji turi gyventi.

- Šventa teisybė, misteri Bartonai! Negaliu apsakyti, kaip tada mes visi pergyvenome. Tikiuosi, jaunoji mis liks patenkinta vakariene ir kad viskas bus taip, kaip jūs norite!

Jis gracingai nusilenkė, o vos tik Džordžas peržengė slenkstį, kaip drakonas puolė padavėją, kuris, serviruodamas stalelį palei langą, padarė kažką ne taip.

Džordžas žingsniavo šypsodamasis. Jis nebuvo perdėtai jautrios prigimties ir "Liuksemburgas" jam netapo atgrasus. Galų gale ne restorano kaltė, jei Rozmari pasirinko tą vietą savižudybei arba kas nors nutarė ten ją nužudyti. O apskritai Džoržas nebuvo linkęs apie nieką kitą mąstyti - galvon įstrigusį idėją užvaldė jį visą.

Džordžas papusryčiavo savo klube, dalyvavo dalykiniame susirinkime, o prieš grįždamas kontoron, užėjo į telefono kabiną ir užsakė numerį "Džiaugsmo slėnio" viešbutyje. Džordžas buvo patenkintas. Absoliučiai viskas klojosi taip, kaip jis norėjo.

Kontoroje jo laukė Rut Lesing.

- Dėl Viktoro Dreiko...

- Ką sužinojote?

- Bijau, ar tik šį kartą jis nebus įklimpęs kaip reikiant ir kažin, ar išvengs teismo. Keletą mėnesių jis vogė pinigus iš savo firmos kasos.

- Ar tai pranešė O'Hilvis?

- Taip. Šįryt kalbėjausi su juo telefonu, o jis man paskambino prieš kokį dešimtį minučių ir papasakojo, kad Viktoras veikęs be galo akiplėšiškai.

- Iš tikrųjų?

- Misteris O'Hilvis kalbėjosi su vienu firmos direktoriumi ir gavo garantiją: firma nekelsianti bylos, jeigu Dreikas grąžins visus pinigus. Kalba eina apie šimtą septyniasdešimt penkis svarus.

- Taigi gerbiamas misteris Viktoras iš šitos operacijos dar pasišovė įsidėti kišenėn šimtą dvidešimt penkis svarus!

- Atrodo, taip.

- Ką gi, kaip tik tą sumą mes ir sutaupysime, - patenkintas tarė Džordžas.

- Aš paprašiau misterį O'Hilvį padaryti viską, ką tik galima, ir išspręsti konfliktą. Viskas bus gerai.

Aš tai džiaugčiausi, jei jaunąjį perėjūną įkištų kalėjiman, bet gaila jo vargšės motinos. Ji bukagalvė ir neišmanėlė, bet šiaip dora... Taigi misteriui Viktorui vėl pasisekė!

- Koks jūs geras!

- Aš?

- Taip, jūs! Aš įsitiknusi - jūs pats geriausias žmogus pasaulyje!

Ta panegirika Džordžą sujaudino. Jis pasijuto švelniai paglostytas, ir sutriko. Nebesuvaldęs staiga pratrūkusių jausmų, paėmė jos ranką ir prispaudė prie lūpų:

- Mieloji, mieloji Rut! Mano nuostabioji ir ištikimoji drauge... Ką aš be jūsų veikčiau?

Jie stovėjo taip arti vienas kito.

"Su juo aš būčiau laiminga, - pagalvojo Rut. - Ir jį padaryčiau laimingu! Jeigu tik..."

Savo ruožtu jis klausė savęs, ar neverta pagaliau paklausyti Reiso patarimo ir atsisakyti tos kvailos avantiūros? Ar tik tai nebūtų pats protingiausias sprendimas?

Džordžas dvejojo kokią minutę. paskui ryžtingai tarė:

- Iki vakaro, Rut. Pusę devynių pasimatysime "Liuksemburge".

ŠEŠTAS SKYRIUS

Atėjo visi.

Džordžas lengviau atsiduso. Iki pat paskutinės akimirkos jis bijojo, kad kas nors atsisakys. Neatsisakė, jie visi čia!

Aukštas, solidus Stivenas Faradėjus ir šalia jo labai elegantiška Sandra dailia juodo aksomo suknele, su smaragdo vėriniu ant kaklo. Ypatingos padermės žmogus ta Sandra, ką ir sakyti! Jos manieros grakščios ir nepriekaištingos, be jokios puikybės, tik gal ji kiek meilesnė negu paprastai. Rut irgi vilkėjo juodais drabužiais. Ji nebuvo pasipuošusi jokiomis brangenybėmis, tik ausyse kybojo auksiniai, subtilaus darbo auskarėliai. Džordžas gėrėjosi jos puikia šukuosena, jam patiko gracingas Rut kaklas, labai baltos, baltesnės nei kitų moterų rankos. Rut dirbo, ir jai nelikdavo laiko pasikaitinti saulėje. Jų žvilgsniai susitiko. Mieloji Rut! Tokia šventa, tokia dorutė! Iris, visuomet guvi, šį kartą buvo susikaupusi. Ji vienintelė suprato, kad jų laukia nepaprastas vakaras. Iris vilkėjo žalios spalvos drabužiais, ir todėl atrodė išbalusi, ir tas blyškumas jai tiko, nes jos grožiui suteikė rimtumo ir graudulio. Entonis Braunas prisistatė paskutinis. Džordžas įsidėmėjo jo liauną, elastingą eiseną. Grobuonio aliūras, pamanė jis. Panteros arba, dar geriau - leopardo! Ir visi jie dabar gaudyklėse, kurias Džordžas paruošė. Taigi, žaidimas prasidėjo.

Išgėrę kokteilį, pakilo ir patraukė į restorano salę.

Šokančios poros, rami muzika, vikrūs ir tylūs padavėjai.

Šviesdamas šypsena, priėjo Čarlzas ir nuvedė juos prie stalelio. Salės giluma priminė lodžiją kiek pakeltom grindim ir gana žemom lubom. Ten stovėjo trys staliukai: viėnas didesnis viduryje ir du mažesni dviviečiai šonuose - šitie jau buvo užimti. Prie pirmojo gana patraukli blondinė koketavo su užsieniečiu - tai buvo galima spręsti iš jo tamsios odos, prie kito sėdėjo du įsimylėjėliai, vaikinas ir mergina. Vidurinysis stalas buvo paliktas Bartonui.

Džordžas maloniai kiekvienam parodė vietą.

- Sandra, prašyčiau jūsų sėstis dešinėje, prie manęs... Braunai, jūs - šalia Sandros. Iris, tai tavo sukaktuvės, ir tu turi sėdėti mano kairėje. Faradėjus - šalia Iris. Po to jūs, Rut...

Tarp Entonio ir Rut liko laisva kėdė. Svečių buvo šešį. Įrankių ant stalo -septyni.

- Mano draugas Reisas truputį vėluos, - paaiškino Džordžas. - Jis prašė pradėti be jo. Netrukus ateis, ir aš su malonumu jus supažindinsiu. Tai labai malonus pašnekovas, apkeliavęs visą pasaulį ir kaip niekas kitas mokąs pasakoti visokiausias istorijas.

Susėdo. Iris buvo nusivylusi. Jai skirtoje vietoje turėjo sėdėti Rut. Iris nė kiek neabejojo, kad Džordžas tyčia ją atskyrė nuo Entonio. Vadinasi, jis po senovei nusistatęs prieš Brauną. Sėdėdamas kitoje stalo pusėje, kaip tik priešais Iris, Entonis žiūrėjo į laisvą kėdę ir raukėsi.

- Labai gerai, Bartonai, - tarė jis, - kad laukiate dar vieno svečio, nes gali atsitikti taip, kad aš būsiu priverstas netrukus jus palikti. Ypatingos aplinkybės. Mat susidūriau su pažįstamu tipu...

Džordžas linksmai jį pertraukė:

- Nejaugi jūs dirbate ir poilsiui skirtu laiku? Mūsų amžiaus žmonės šitaip nedaro! Tiesa, aš niekada ir nežinojau, kuo jūs verčiatės.

Ta frazė nuskambėjo kaip tik tuo metu, kai visi tylėjo. Entonis atsakė ramiai ir truputį ironiškai:

- Aš organizuoju nusikaltimus, Bartonai. Jeigu būtumėte anksčiau paklausęs, jau žinotumėt. Mano rūpestis - visokiausios rūšies vagystės, sukčiavimai, apiplėšimai ir panašūs dalykėliai.

- Misteri Braunai, - juokdamasi įsiterpė Sandra, - o gal jūs verčiatės ir ginklų prekyba? Atsimenate, pjesėse vaizduojami patrankų prekijai dažnai atlieka ir išdavikų vaidmenį...

Tik viena Iris pastebėjo - Entonis truputį sutriko, bet akimoju susitvardė ir nerūpestingai atšovė:

- Tai tiesa, ledi Aleksandra, bet šito nedera garsiai sakyti. Tai paslaptis, o užsienio valstybės turi savo ausis. Venkite neapgalvotų žodžių!

Jo šmaikštus atsakymas privertė visus nusijuokti.

Padavė antrąjį patiekalą. Orkestras užgrojo valsą. Stivenas pakvietė Sandrą, o netrukus jau šoko visi. Atmosfera pastebimai

pagerėjo.

Kiek vėliau Iris šoko su Entoniu.

- Negerai Džordžas padarė, išskirdamas mus prie stalo!

- Negerai? Sakyčiau atvirkščiai - labai gerai! Jūs visą laiką mano akyse!

- Juk tai netiesa, kad netrukus turėsite išeiti? Sakykite!

- Tikriausiai teks... - ir tuoj paklausė: - Ar žinojote, kad vakarėlyje dalyvaus ir pulkininkas Reisas?

- Šituo neabejojau.

- Keista.

- Ar jį pažįstate? Kas jis per vienas?

- Niekas kaip reikiant jo nepažįsta.

Jie grįžo prie stalo. Vakarienė tęsėsi. Įtampa buvo tik trumpam išnykusi. Vėl visus apėmė nerimas. Juos gaubė įelektrintas oras. Tiktai svetingasis šeimininkas, rodės, buvo visai laimingas, ramus, be mažiausio rūpesčio.

Iris pastebėjo - Džordžas vis žvilgčioja į laikrodį.

Tuo metu būgno dūžiai paskelbė prasidedant koncertą. Užgeso šviesa. Šokių aikštelės pakraštyje iškilo scena. Pasigirdo stumdomų kėdžių tarškesys. Žmonės patogiau taisėsi, trokšdami geriau matyti. Trys poros, šokusios miniatiūrinį baletą, susilaukė gausių katučių. Po jų pasirodė visuokiausių balsų imituotojas, atkūręs traukinio dundesį, siuvamos mašinos tauškėjimą, net karvės mykimą. Jo programa visiems labai patiko. Tada išėjo Leni ir Flo, kurių choreografinis šokis labiau priminė akrobatinį etiudą. Jiems irgi dosniai plojo. Po pakartotino miniatiūrinio baleto pasirodymo, užsidegė lempos.

Akys merkėsi nuo ryškios šviesos.

Ir kiekvienas, sėdėjęs prie Bartono stalo, pajuto atlėgį. Visi kažko laukė. Kažko, kas neįvyko. Prieš metus šviesos blykstelėjimas lėmė jiems lavono kaimynystę. Šiandien jie galutinai atsikratė tos baisios praeities... Ji nuskendo užmarštyje. Pernykštės tragedijos šešėlis išnyko...

Sandra gyvai šnekučiavosi su Entoniu. Stivenas kažką pasakojo Iris, ir Rut palinko prie jų. Tik vienas Džordžas sustingęs sėdėjo savo vietoje ir žvelgė priešais save. Atrodė, jis negalėjo atitraukti akių nuo tuščios kėdės.

Iris kumštelėjo jo alkūne:

- Atsibusk, Džordžai! Einam šokti. Jūs dar su manim nešokote.

Jis sugrįžo realybėn ir nusijuokęs pakėlė taurę:

- Aš siūlau tostą už jauną merginą, kurios sukaktuves šiandien švenčiame. Iris Merl, visuomet būkite tokia žavinga, kaip dabar!

Išgėrė, paskui linksmi džazo ritmai visus išviliojo į aikštelę. Džordžas šoko su Iris, Entonis su Sandra, Rut su Stivenu.

Muzikai nutilus, plepėdami ir juokdamiesi grįžo prie stalo.

Džordžas paprašė truputį dėmesio.

- Aš noriu pasiūlyti... Štai jau netrukus bus metai, kaip mes buvome čia susirinkę, ir tas vakaras taip tragiškai baigėsi. Nenoriu žadinti niūrių prisiminimų, bet man atrodo, kad Rozmari niekas nepamiršo. Todėl prašau išgerti drauge su manimi už Rozmari atminimą...

Jis pakėlė taurę. Visi juo pasekė. Veidai virto kaukėmis.

Džordžas kiek palinko į priekį ir tarė:

- Geriu už Rozmari atminimą!

Visi prispaudė taures prie lūpų ir išgėrė.

Staiga Džordžas susvyravo ir griuvo ant stalo. Jo rankos, spazmų traukomos, graibėsi apie kaklą, stengdamosios atsegti marškinių apykaklę. Veidas pasidarė purpurinis. Jis duso...

Po pusantros minutės Džordžas mirė.

Trečia dalis

IRIS

PIRMAS SKYRIUS

Skotlend Jardas.

Pulkininkas Reisas vos spėjo užpildyti kortelę, ir jį pakvietė į vyresniojo inspektoriaus Kempo kabinetą.

Juodu maloniai pasisveikino, nes gerai pažino vienas kitą. Kempas kažkuo priminė savo garsųjį pirmtaką, senąjį Betlą. Daug metų dirbęs po jo sparneliu, Kempas nejučia įprato ne tik vaikščioti lygiai kaip Betlas, bet perėmė ir kitas manieras. Kaip ir Betlas, jis buvo panašus į liūtą.

- Labai malonu, pulkininke, kad mums paskambinote, - tarė jis. - Jeigu būna bylų, kurioms išnarplioti reikalinga jūsų pagalba, tai ši kaip tik tokia.

- Šiaip ar taip, byla pakliuvo į geras rankas, - tarė Reisas.

Kempas nesistengė pasirodyti esąs labai kuklus. Jam pavesdavo subtiliausias ir sudėtingiausias bylas, kuriomis plačiai susidomėdavo visuomenė arba kurios buvo ypatingai svarbios, ir jis manė, kad taip ir turi būti.

- Čia įmaišyti Kiderminsteriai, - tarė jis, - ir jūs puikiai suprantate, kokie apdairūs turime būti. Vaikščiosime ant skustuvo ašmenų...

Pulkininkas pritardamas linktelėjo. Jis ne kartą buvo susitikęs su ledi Aleksandra Faradėj. Puikiausios reputacijos. Įsivaizduoti, kad ji galėjo būti susijusi su kokiu nors skandalu, atrodė tikra beprotybė. Jis girdėjo jos viešas kalbas. Ledi nesivaikydavo efekto,

bet puikiai išmanydama temą, nagrinėdavo ją kompetentingai ir aiškiai, gražiausiu stiliumi. Ledi Aleksandra buvo moteris, kurios visuomeninė veikla - lobis žurnalistams, tačiau jos asmeninis gyvenimas likdavo neįžvelgiamame šešėlyje. Ir vis dėlto asmeninį gyvenimą tokios moterys turi. Jos nusivilia ir meilėje,jas ir pavydas kankina. Jos taip pat karštakošės, o atsiduodamos jausmui, rizikuoja laime, net gyvenimu.

- Taigi, Kempai, įsivaizduokite, kad kalta ji...

- Ledi Aleksandra? Jūs drįstate taip manyti?

- Aš nieko nežinau. Sakau - įsivaizduokite, kad tai jį. Arba jos vyras, kurį irgi globoja klanas.

Žalsvai mėlynos inspektoriaus Kempo akys ramiai žiūrėjo į juodas Reiso akis.

- Jeigu nužudė jis, tai mes padarysime viską, kad jį pakartų. Jeigu kalta ji, mes sieksime to paties, jūs tai gerai žinote! Mes gyvename šalyje, kur ryšiai ir baimė - ne žudikų talkininkai. Tik turime būti tvirtai įsitikinę, kad esame teisūs. Prokuratūra pareikalaus tikslių įrodymų, tai aišku kaip dieną.

Reisas patogiau įsitaisė krėsle.

- Gerai. O jeigu mes kartu išanalizuotume turimus faktus?

- Mielai. Džordžas Bartonas buvo nunuodytas ciano vandenilio rūgštimi. Kaip ir jo žmona prieš metus. Jūs sakėtės vakar buvęs restorane?

- Taip. Bartonas pakvietė vakarienės. Bet aš atsisakiau. Man nepatiko jo idėja,ir šito aš neslėpiau. Patariau - jeigu abejoja dėl žmonos mirties priežasties, tegu kreipiasi į kvalifikuotus žmones, tai yra į jus.

- Protingas patarimas.

- Bet jis, susižavėjęs savo idėja, nenorėjo nė klausytis. Jis buvo sumanęs paspęsti žudikui spąstus. Kokie tie spąstai? Bartonas nė už ką nepasakė, bet aš jaučiau, kad jo planas nežada nieko gero. Tai štai kodėl vakar vakare aš irgi nuėjau į "Liuksemburgą". Norėjau pamatyti, kas įvyks. Vengdamas išsiduoti, įsitaisiau gana toli nuo Bartono stalo. O visa bėda ta, kad aš neturiu ką jums pasakyti: nepastebėjau absoliučiai nieko įtartino. Prie Bartono stalo buvo tik svečiai ir padavėjas.

- Tai jau šis tas, - tarė Kempas. - Galime apibrėžti įtariamųjų

ratą. Nusikaltėlis gali būti tik Bartono svečias arba padavėjas Džiuzepė Balzamo. Aš su juo kalbėjausi šį rytą ir manau, kad ir jums bus įdomu su juo pasišnekučiuoti. Tačiau netikiu, kad jis įveltas į šią istoriją. "Liuksemburge" dirba dvylika metų. Puikios reputacijos, vedęs, turi tris vaikus, švari praeitis. Patronas ir klientai vienos nuomonės - puikiausias tarnautojas.

- Taigi lieka tik kviestieji.

- Taip. Jie visi buvo ir tada, kai mirė misis Barton.

- Iš tikrųjų... O ką manote dėl jos... savižudybės?

- Aš perskaičiau dosję, nes akivaizdžiai matyti, kad abi bylos tarpusavy susietos. Pernai tyrimui vadovavo Adamsas. Barton savižudybės versija vis dėlto kelia tam tikrų abejonių. Savižudybė buvo tik tariama. Tačiau kadangi neaptiko jokių įtarimą keliančių prievartinės mirties faktų, mes palaikėme savižudybės versiją. Kitaip negalėjome pasielgti. Kaip jūs gerai žinote, mūsų archyve yra nemažai analogiškų bylų: savižudybė su klaustuku. Visuomenė apie klaustuką nežino, bet mes jį saugome atminties kampelyje. Po truputėlį toliau tirdami bylą, kartais užtinkame kokį faktelį, ir klaustukas nubraukiamas. Kitais atvejais naujų duomenų neatrandam, tada viskas taip ir lieka. Byla, kuri mus domina, kaip tik tokia.

- Iki šio momento.

- Taip, iki šio momento. Kažkas Bartono galvon įkalė mintį, kad jo žmoną nužudė. Po to jis pareiškė užtikęs neginčytinus pėdsakus. Ar iš tikrųjų? Nežinau. Bet žudikas patikėjo Bartono žodžiais ir, kaip matome, juo atsikratė. Štai šitaip, mano manymu, viskas susiklostė. Ar pritariate?

- Taip, visa tai labai įtikinama. Bet kokie buvo tie spąstai - štai kas mane domina. Pastebėjau, kad už stalo liko laisva kėdė. Ar Bartonas laukė kokio nežinomo liudininko? Galbūt. Šiaip ar taip, spąstai suveikė geriau negu jis manė, ir greičiau. Nusikaltėlis, matyt, sunerimo ir aplenkė įvykius.

- Mes turime penkis įtariamuosius, - tarė Kempas. - Reikia kiekvieną patikrinti. O tirdami šią bylą, neturime pamiršti ir misis Barton mirties.

- Kiek suprantu, jūs dabar manote, kad tai nebuvo savižudybė?

- Vakarykštis nusikaltimas tarsi tai įrodo. Nors ir negalima mūsų ūdyti už tai, kad palaikėme savižudybės versiją. Ji buvo pakankamai įtikinama ir paremta tam tikrais įrodymais.

- Influencos sukelta nervinė depresija?

Vos juntama šypsenėlė sušvito nejudriame Kempo veide.

- Taip, tos nuomonės laikėsi tardytojai. Tai patvirtino ir tėismo ekspertas. Bet žinokite, mes taip pat turėjome misis Barton nebaigtą rašyti seseriai laišką, kuriame buvo kai kurie asmeninio pobūdžio pavedimai, ir jie aiškiai bylojo apie jos ketinimą pakelti prieš save ranką. Ji buvo graži ir prislėgta, dėl šito nekyla abejonių. Kodėl? Jeigu kalbėtume apie vyrą, atsakyčiau: dėl pinigų. Su moterimi kas kita, devyniais atvejais iš dešimties galima tvirtinti: tai meilės reikalai.

- Ar žinote, kad ji turėjo meilužį?

- Mes tai tuoj pat nustatėme. Slapti ryšiai ir taip toliau.

- Su Stivenu Faradėjumi?

- Taip. Jie susitikinėdavo mažame butelyje Grafo krantinėje, nuotykiai tęsėsi šešis mėnesius. Net šiek tiek ilgiau. Įsivaizduokim: jie susipyko, arba jis pradėjo jos vengti, ir ji nevilties valandą ryžosi nusižudyti.

- Restorane, išgerdama ciano vandenilio?

- Dieve mano, žinoma! Ji kaip tik galėjo tyčia pribaigti save mylimojo akyse, viešai. Yra tokių žmonių, kurie jaučia ypatingą potraukį vaidinti dramą, dievina visokias scenas. o kiek žinau, ji nebojo įsigalėjusių papročių ar prietarų. Atsargumu ir jų santykių slaptumu rūpinosi tik jis.

- Ar Faradėjaus žmona apie tai žinojo?

- Kiek mums pavyko išsiaiškinti, ne.

- Tai dar ne įrodymas, Kempai, kad ji nieko nenutuokė. Ledi Aleksandra ne iš tų, kurios viešai rodo intymius jausmus.

- Sutinku ir linkęs abudu traktuoti kaip įtariamuosius. Ji galėjo griebtis žmogžudystės iš pavydo, jis - dėl garbės. Skyrybos būtų padariusios galą jo karjerai. Mūsų laikais skyryboms nebeteikiama ypatingos reikšmės, bet šiuo atveju jos būtų nustačiusios prieš Faradėjų visą Kiderminsterių klaną.

- Dabar pašnekėkime apie sekretorę.

- Nėra abejonių, ji irgi įtariamoji. Gal ji mylėjo Bartoną.

darbe jie buvo labai artimi, ir, rodos, Bartonas jai buvo ne tik patronas. Štai kad ir toks pavyzdys: vakar vidudieny viena kontoros telefonistė pamatė Bartoną, laikantį Rut Lesing ranką ir nugirdo jį sakant, kad be jos negalįs apsieiti. Mis Lesing griebė telefonistę už pakarpos. Atsiskaitė už mėnesį ir - lik sveika! Štai šitaip ji tvarkėsi.

Kempas pątylėjo ir vėl kalbėjo:

- Kita galima kaltininkė - sesuo. Mes neturime pamiršti, kad ji tapo turtinga po misis Barton mirties. Iris Merl gana maloni mergina, bet tai dar jokia nekaltumo garantija. Pagaliau paskutinysis svečias - antrasis misis Barton bičiulis.

Įdomu būtų išgirsti, ką apie jį žinote?

- Labai mažai... ir labai neapibrėžtai. Jo pasas tvarkingas. Amerikos pilietis. Štai beveik ir viskas, ką mes žinome. Gyvena Kleridže ir - įdomi detalė - kartais lankosi kiniečių kvartale.

- Tipas, kuris verčiasi abejotinais darbeliais?

- Ko gero.

- Vadinasi, reikia jį pasekti?

- Manau, reikia. Jis gana patrauklus ir, iš visko sprendžiant, moka šituo pasinaudoti.

- Ar skaitėte laiškus, kuriuos gavo Bartonas? - paklausė Reisas.

- Juos rado praėjusią naktį jo stalo stalčiuje. Teisingiau sakant, juos užtiko mis Merl.

- Tie laiškai gana įdomūs. Ką mano ekspertai?

- Popierius pigus, rašalas įprastas. Pirštų atspaudai byloja, kad juos čiupinėjo Bartonas ir Iris Merl. Ant voko daug kitų atspaudų, neidentifikuotų, matyt, pašto tarnautojų. Aiškus braižas, imituojantis spaustuvinį šriftą, specialistų nuomone, byloja apie išsilavinusį, geros sveikatos žmogų.

- Išsilavinusį... Vadinasi, ne tarnas.

- Turbūt ne.

- Dar įdomiau.

- Tai nepaneigiamas įrodymas, kad ne tik Bartonas netikėjo žmonos savižudybe..Kažkas manė lygiai taip.

- Nežinomasis, kuris nutarė pakurstyti Bartoną, o pats nieko nesiėmė. Čia kažkas ne taip, Kempai. Ar nemanote, kad laiškus galėjo parašyti pats Bartonas?

- Hipotezė. Bet kodėl?

- Norėdamas ir antrajai savižudybei suteikti žmogžudystės iliuziją.

- Turėdamas tikslą pasiųsti Stiveną Faradėjų į kartuves? Taip, idėja verta dėmesio... Bet tikslas būtų pasiektas tik tada, jeigu faktai bylotų - Faradėjus žudikas. Dabargi nieko blogo apie jį negalime pasakyti.

- Pakalbėkime apie nuodus. Ar žinome, kaip jie buvo atnešti į "Liuksemburgą?"

- Taip. Po stalu rastas balto popieriaus pakelis, kuriame buvo likę šiek tiek ciano vandenilio kristalų. Jokių pirštų atspaudų neaptikta. Romane apie policiją, žinoma, tai būtų nepaprastas, kažkaip ypatingai suvyniotas popieriukas. O čia - pats paprasčiausias. Aš mielai sutikčiau duoti keletą patarimų žmonėms, kurie rašo detektyvus. Jie pamatytų, kad devyniais atvejais iš dešimties daiktiniai įrodymai yra menkaverčiai, ir kad beveik visuomet liudytojai nieko nepastebi!

Reisas pamanė - Kempas truputį perdeda.

- O ar vakar irgi niekas nieko nepastebėjo? - paklausė jis.

- Kaip tik tai aš pasistengsiu šiandien išsiaiškinti, - atsakė Kempas. - Vakar vakare užrašiau trumpus liudytojų parodymus, o po to kartu su mis Merl nuvykau į Elvastono aikštę, norėdamas užmesti akį į Bartono popierius. Šiandien paprašysiu visų tų žmonių papildyti savo pareiškimus, o taip pat viliuosi šį tą išpešti iš sėdėjusiųjų lodžijoje prie kitų dviejų staliukų.

Jis pavartė užrašus ir pranešė:

- Štai jų pavardės: Džeraldas Tolingtonas, gvardijos grenadierius, ir garbioji Patricija Brais-Vudvort. Įsimylėję jaunikis ir nuotaka, kurie, duodu galvą nukirsti, visą vakarą težiūrėjo vienas į kitą. Ir dar misteris Pedro Moralesas, rodos, meksikietis, geltonas kaip aiva, net akys gelsvos, su mergele Kristina Šešon, maža kurapkėle, gana miela, kuri - esu įsitikinęs - irgi nė velnio nematė... Ji apskritai man atrodo, viskam abejinga, išskyrus, žinoma, pinigėlius. Devyniasdešimt devyni šansai prieš vieną, kad visi tie žmonės nieko nepastebėjo, tačiau aš dėl visa ko užsirašiau jų pavardes ir adresus. Pamatysim. Pradėsim nuo Džiuzepės, padavėjo. Jis jau čia. Įsakysiu, kad tuoj atvestų.

ANTRAS SKYRIUS

Džiuzepė Balzamo buvo mažas, kokių keturiasdešimties metų, protingo ir kartu klastingo veido, nervingas, bet į akis nešokąs žmogelis. Jis laisvai kalbėjo angliškai, nes, jo žodžiais tikint, Anglijoje gyveno nuo šešiolikos metų ir buvo vedęs anglę.

Kempas maloniai kreipėsi į jį:

- Na, o dabar Džiuzepe, papasakokite mums, ką žinote.

- Turiu pareikšti, - atsakė mažasis italas, - kad dėl viso to, kas įvyko, labai liūdžiu. Juk aš aptarnavau staliuką, juk aš pilsčiau į taures šampaną. Žmonės ims kalbėti - matot, jam susimaišė galvoj, ką jis padarė - taurėn nuodų įpylė! Žinoma, tai nesąmonė, bet juk taip kalbės! Misteris Golšteinas jau įsakė man paimti aštuonių dienų atostogas ir šitokiu būdu išsisukti nuo klausinėjimų, Aš nepykstu, misteris Golšteinas labai malonus, ir jis protingai sugalvojo. Juk jis manęs neatleidžia, kaip pasielgtų kito restorano šeimininkas. Misteris Čarlzas tai irgi labai malonus ir apie jį taip pat negaliu pasakyti nė pusę pikto žodžio. O ta nelaimė... tai man didžiausia nelaimė! Tiesiog pradėjo nesisekti, ir viskas. O šito aš labiausiai bijojau. Jau imu svarstyti, ar neįsitaisiau priešo?

- O priešų jūs neturite? - šaltai paklausė Kempas.

Liūdną Džiuzepės veidą nušvietė šypsena.

- Aš -priešų?.. Niekada neturėjau. Gerų draugų - daugybę, o priešų - ne.

- Gerai, pakalbėkim apie vakardienos vakarą, - tarė Kempas. - Pirmiausia, koks buvo šampanas?

- “Kliko našlė 1928”. Populiarus ir labai brangus. Misteris Bartonas tik jo pageidavo. Jis mėgo gerą gėrimą, išmanė valgio skonį. Visuomet užsakydavo tik kas geriausia.

- Ar šampaną užsakė iš anksto?

- Taip, jis dėl visko susitarė su misteriu Čarlzu.

- O kodėl prie stalo liko laisva kėdė?

- Ir tai buvo numatyta. Jis sakė man ir misteriui Čarlzui: tegu būna dar viena kėdė jaunai damai, kuri į vakarėlį ateisianti truputį

vėliau.

- Jauna dama?

Kempas ir pulkininkas Reisas nustebę susižvalgė.

- Kokia dama? Ar ją pažįstate?

- Ne. Ji turėjo ateiti vėliau, štai ir viskas, ką žinau.

- Grįžkime prie šampano. Kiek butelių atnešėte?

- Du, o trečią turėjau po ranka. Pirmąjį ištuštino gana greitai. Aš vėl pripildžiau taures ir pastačiau butelį kibirėlyje su ledais.

- Ar atsimenate, kada misteris Bartonas gėrė paskutinį kartą?

- Palaukite... Po koncerto jie išgėrė į jaunosios mis sveikatą. Kiek supratau, šventė jos gimtadienį. Paskui išėjo šokti. Grįžus misteris Bartonas vėl išgėrė. Po minutės viskas buvo baigta, jis mirė!

- Ar jiems šokant papilstėte taures?

- Ne, sere. Taurės buvo pilnos. Kai jie gėrė į jaunosios mis sveikatą, tai vos gurkštelėjo, nebuvo reikalo papildyti.

- Ar per šokį kas nors negrįžo prie stalo?

- Ne , sere. Esu įsitikinęs, ne.

- Jie visi buvo šokių aikštelėje?

- Taip, sere.

- Ir sugrįžo drauge?

Džiuzepė, stengdamasis prisiminti, raukė kaktą.

- Pirmas sugrįžo misteris Bartonas su jaunąja mis. Jis jau buvo "linksmas", jūs suprantate, ir šoko truputį trumpiau už kitus. Paskui parėjo aukštasis blondinas, misteris Faradėjus, su juodai apsirengusia dama. Ledi Aleksandra Faradėj ir juodaplaukis misteris grįžo paskutiniai.

- Jūs pažįstate misterį Faradėjų ir ledi Aleksandrą?

- Taip, sere. Jis dažnai būna "Liuksemburge". Tai labai žymūs žmonės.

- Dabar, Džiuzepe, gerai pagalvokite. Jeigu kuris nors iš vakarieniavusių būtų ką nors bėręs į misterio Bartono taurę, ar jūs būtumėte pastebėjęs?

- Šito negaliu tvirtinti. Juk buvau darbe, ar ne? Aš aptarnavau ir kitus lodžijos staliukus ir dar du salėje. Taip kad ir labai norėdamas negalėjau visą laiką stebėti misterio Bartono stalą. Po koncerto dauguma klientų pakyla ir eina šokti. tada man šioks toks atokvėpis,

štai kodėl esu įsitikinęs, kad niekas prie Bartono stalo nebuvo priėjęs. Bet kai tik žmonės sugrįžta į savo vietas, tai nebėra kada žvalgytis...

- Iš tikrųjų, - pritarė Kempas.

- Tačiau manau, kad neįmanoma ką nors padaryti nepastebimai, - svarstė Džiuzepė. - Vienintelis, kas tai galėjo padaryti slapčia, - misteris Bartonas. Bet ar šitaip galėjo būti?

Jis nenuleido akių nuo vyresniojo inspektoriaus.

- O kaip jūs manote?

- Aš tikrai nežinau, bet užduodu sau šį klausimą. Lygiai prieš metus žuvo misis Barton. Ji buvo labai graži, tai jūs žinote. Gal misteris Bartonas taip pergyveno, kad nutarė pribaigti save tokiu pat būdu ir toje pačioje vietoje... Poetiška, ar ne? Žinoma, restoranui tai prasta reputacija, bet žmogus, kuris nutaria mirti, apie tokius dalykus nepamano.

Jis žvelgė į pašnekovus, tarsi laukdamas jų pritarimo.

- Bijau, kad tai ne taip paprasta, - apibendrino Kempas.

Jis uždavė dar kelis klausimus,ir Džiuzepė išėjo.

- Galimas daiktas, tą mintį mums nori pašnibždėti žudikas, - tarė Kempas, italui uždarius duris. -Neviltin puolęs našlys pribaigia save žmonos mirties dieną... Tiesa, iki metinių dar šiek tiek yra laiko...

- Tai buvo atminu diena.

- Teisingai... Taip, galimas daiktas, ta ir yra žudiko gudrybė. Bet jeigu taip, tai jis nežino, kad egzistuoja laiškai ir tai, kad Bartonas juos rodė jums, o taip pat Iris Merl.

Kempas pažiūrėjo į laikrodį.

- Pusę pirmos manęs laukia Kiderminsteriai. Bet dar yra laiko pasikalbėti su žmonėmis, sėdėjusiais prie gretimų staliukų. Jeigu nespėsiu su visais, tai šnektelsiu bent su keliais. Eisime drauge, ar ne?

TREČIAS SKYRIUS

Misteris Moralesas gyveno "Ryco" viešbutyje. Tą rytą jis ne kaip atrodė: dar nesiskutęs, krauju pasruvusiom akim, veide - visi sunkių pagirių simptomai.

Jungtinių Valstijų pilietis misteris Moralesas kalbėjo tarme, labai artima amerikietiškajai. Pirmiausia jis drąsiai pareiškė atminsiąs viską, tačiau jo atsiminimai apie vakarykštį vakarą pasirodė esą gana paviršutiniški ir migloti.

- Aš buvau su Kristi, - aiškino jis. - Tikra kelnėta višta! Gyrė, o "Liuksemburgas" - skylė kaip reikiant! Tiesa, ranča pusė bėdos... tik tarp mūsų kalbant, lupa be sarmatos. Nuplėšė trisdešimt dolerių. Orkestras klaikus. Šlapausiai, apie cvingą neturi žalio supratimo!..

Šitaip papasakojęs savo įspūdžius, misteris Moralesas, Kempo paprašytas, ėmėsi svarbiausios temos. Tačiau mažai ką tepasakė.

- Aš mačiau - šalia mūsų buvo didelis, žmonių apsėstas stalas. Bet į juos nežvairavau, kol tas tipas visų neišgąsdino. Pirma pamaniau - va, prisisiurbė!.. Dabar, kai pagalvoju, tai prisimenu vieną iš jų, juočkę. Na, ir kojytės... O eisena, velniai rautų!

- Jūs kalbate apie merginą žalsva suknele?

- Nesijuokite! Juk ta žalioji tai tiesiog skeletas! Ta, apie kurią kalbu, buvo juodai apsirengusi. Ir, atleiskite už žodelį, turi tokių daikčiukų, kuriuos norisi pačiupinėti! Lėlytė!

Moralesas nesiliovė žavėjęsis mis Lesing.

- Aš žiūrėjau, kaip ji šoka, - malė jis. - Išdidi mergička. Dėl viso pikto porą kartų mirktelėjau - kad būtų bent šyptelėjusi! Veidas tarsi akmeninis. Angliškas stilius, velniai rautų!

Kempas netruko įsitikinti, kad iš misterio Moraleso nieko gero neišpeš - lengva širdimi jis prisipažino gerokai įkaušęs dar iki koncerto.

- Rytoj išplaukiu į Niujorką, - pasakė jis, kai Kempas jau ėmė atsilabinti. - Bet jeigu norite, galiu pasilikti.

- Ačiū, - atsakė policininkas. - Nemanau, kad prireiktų jūsų parodymų.

- Gaila! - sušuko Moralesas. - Suprantate, man čia patinka... Ir jeigu policija paparašytų nepakelti inkaro, tai mano patronas niekur nedingtų ir būtų priverstas paklusti. Kai policija sako: “Stok!”, tai visi sustingsta - ir basta! Gal gerai pakrapštęs smegenis, dar ką nors atsiminčiau...

Kempas to masalo neprarijo, ir netrukus, Reiso lydimas, jau buvo Broko gatvėje. Ten juos priėmė labai prastai nusiteikęs džentelmenas: Patricijos Brais-Vudvort tėvas.

Generolas lordas Brais-Vudvortas nė nesistengė slėpti susierzinimo ir savo tiradą perpynė gausiais keiksmais.

Kokio velnio jie įsikalę galvon, kad jo duktė - jo duktė! - galinti būti ipainiota į tokią šlykščią istoriją? Jeigu jauna mergina jau nebegalinti pavalgyti restorane su savo jaunikiu, nerizikuodama pakliūti į detektyvių ar Skotlend Jardo tarnautojų voratinklį, tai iš tikrųjų reikią paklausti: kur ritasi Anglija? Mergina net nepažinusi tų žmonių! Kaip jis ten? Habardas?.. Bartonas! Turbūt krautuvininkas arba panašus tipas. Tai tik dar kartą pamoko - prieš kur einant, reikia gerai pagalvoti, ar verta ten kišti nosį... “Liuksemburgas” atrodęs padorus restoranas, ir še tau, jau antrą kartą toks bjaurus incidentas! Ne, sakykit, ką sau norit, Džerardas padaręs didžiausią kvailystę, nusitempdamas Pat į tokią vietą. Bet jauniems žmonėms atrodo, kad jie jau labai gudrūs... Šiaip ar taip, jis neleisiąs, kad jo dukrą tardytų, žemintų, kištų už grotų, ne, šito neleisiąs! O pirmiausia jis pasitarsiąs su savo advokatu, seniu Andersonu iš Linkolno korporacijos. Tuoj pat jam paskambinsiąs...

Staiga jis užsikirto ir sužiuro į Reisą.

- Velniai rautų, bet mes kažkur matėmės? Nors galvą kirskit - neatsimenu kur!

- Haiderabade, 1923 metais, - šypsodamasis priminė Reisas.

- Ak, velnie! - sušuko generolas. - Tai jūs - Džonis Reisas! Jeigu būčiau žinojęs... Bet kuo jūs dėtas visoj šitoj istorijoj?

- Matote, - atsakė Reisas, - aš kaip tik buvau vyresniojo inspektoriaus Kempo kabinete, kai prireikė jūsų dukters parodymų. pamaniau, maloniau bus pasikalbėti su ja čia negu Skotlend Jarde, ir nutariau važiuoti kartu su savo bičiuliu Kempu.

- Na, Reisai, ačiū... Labai malonu, kad šitaip padarėte.

- Iš tikrųjų, - Kempas pajuto turįs įsiterpti, - mes

pasistengsime neišgąsdinti mis Brais-Vudvort.

Tuo metu atsivėrė durys ir įėjo mis Patricija Brais-Vudvort, kuri tuoj pat, šaltaj ir pasitikėdama savimi, - o tai būdinga tik jaunystėje, - įvertino situaciją. Ji šūktelėjo "Helo!" ir priėjo artėliau prie svečių, aiškiai neslėpdama savo džiaugsmo.

- Jūs iš Skotlend Jardo, ar ne? Ir domitės vakarykščiu įvykiu? Aš nekantraudama jūsų laukiau nuo pat ryto! Ar tėtė dar nespėjo įkyrėti? Tu neteisus, tėveli!Prisimink, ką sakė gydytojas - baisus kraujo spaudimas! O jaudiniesi dėl tokių niekų! Kad ir kas būtų tie ponai - inspektoriai, komisarai ar dar kas, - aš kviečiu juos pas save, o Volderiui paliepsiu, kad atneštų tau sodos su viskiu...

Generolas kone sprogo iš pasiutimo, bet susitvardė ir pristatė svečius. Apie Reisą pasakė - "mano senas draugas", ir tai padarė nemenką efektą: Patricija liovėsi domėjusis pulkininku ir savo šypseną skyrė tik vyresniajam inspektoriui.

Paskui ji švytėdama nusivedė vyrus į savo svetainę, o generolas, gerai paauklėtas, liko bibliotekoje.

- Vargšas tėtė! Amžinai jis turi kištis!

Pokalbis, nors ir labai nuoširdus, nedavė jokių apčiuopiamų rezultatų.

- Jūs manote, neapmaundu? - sielvartavo Patricija. - Gal tai buvo vienintelė proga mano gyvenime - būti nusikaltimo vietoje... Juk tai nusikaltimas, ar ne? Laikraščiuose labai neaiškiai rašoma, bet aš pasakiau telefonu Džeriui, kad tai galėjo būti tik nusikaltimas! Ir še tau! Kažką nužudo šalia manęs, o aš net nepastebėjau!

Iš balso intonacijos buvo galima spręsti - ji sielojosi labai nuoširdžiai.

Buvo akivaizdu, nors ir gaila: jaunuoliai, susižiedavę prieš kokią savaitę, visą vakarą buvo užsiėmę patys savimi. Nors ir labai norėdama, Patricija Brais-Vudvort negalėjo nieko prisiminti, išskyrus kelias nereikšmingas detales.

- Sandra Faradėj vilkėjo Čiapareli stiliaus suknele ir kaip visuomet buvo labai elegantiška.

- Ar ją pažįstate? - pasidomėjo Reisas.

- Tik iš matymo. Jos vyrą irgi. Jis paniurėlis. Kaip ir visi politikai.

- Kitus taip pat iš matymo pažinote?

- Ne, mačiau pirmą kartą. Bent jau taip man atrodė. Tiesą sakant, aš ir Sandros Faradėj nebūčiau pastebėjusi, jeigu ne Čiapareli suknelė.

Kempas iš vilos išėjo be galo rūstus.

- Pamatysite, - niūriai kalbėjo, - misteris Tolingtonas pasakys ne ką daugiau. O gal ir mažiau... Mergina pastebėjo bent suknelę.

- Tai jau taip, sunku įsivaizduoti, kad Faradėjų drabužiai būtų privertę smarkiau plakti jaunuolio širdį, - pritarė Reisas.

- Telieka nuvažiuoti pas Kristiną Šenon.

Kaip Kempas ir sakė, Kristina Šenon buvo neaukšta maloni blondinė. Nuostabūs bangomis krentantys plaukai gaubė švelnų, nors ir nelabai išraiškingą veidelį. Mis Šenon gal ir kvailoka, bent jau taip ją apibūdino inspektorius, - bet žiūrėti į ją buvo malonu. Didelės mėlynos akys kartais gyvai sublizgėdavo bylodamos: nors intelektualiniai merginos gabumai ir riboti, bet materialiniai dalykai vis dėlto ją įkvepia...

Ji gana draugiškai priėmė lankytojus, pasiūlė aperityvo, o atsisakius, primygtiniai bruko cigaretes. jos "moderno" stiliaus butukas buvo kaip kišenė.

- Būsiu laiminga, inspektoriau, jeigu galėsiu kuo padėti, - pareiškė ji. - Klauskite, kas tik rūpi.

Pirmiausia Kempas pasidomėjo didžiojo stalo svečių elgesiu. Ir Kristina tuoj pat įrodė, kad ji moka ir matyti, ir stebėti.

- Nėra kalbos, ten kažkas buvo ne taip, - pareiškė ji. - Tai krito į akis. Man buvo gaila to šaunaus vyrioko, kuris surengė vakarienę. Jis stengėsi iš paskutiniųjų, kad šventė būtų linksma, bet jam nesisekė. Gal todėl taip nervinosi. Aukštoji dama, sėdėjusi jo dešinėje, išrodė kaip mietą prarijusi, o mažoji, ta iš kairės, buvo be galo niūri... Aš iš karto supratau kodėl - kad nepasodino šalia gražiojo bruneto, kuris kėpsojo priešais ją... O tąs aukštasis blondinas atrodė taip, lyg jam būtų pilvą skaudėję. Labai jau negražiai krapštėsi savo lėkštėje, tarsi būtų bijojęs nusinuodyti. Šalia sėdėjusi moteris stengėsi jį išjudinti, nors ir pati išrodė nelabai linksma...

- O, mis Šenon, jūs pastebėjote daugybę dalykų, - konstatavo Reisas.

- Atskleisiu jums paslaptį: matote, aš nuobodžiavau. Su tuo

vaikinu jau leidau trečią vakarą, ir jis man įsipyko iki gyvo kaulo. Jis norėjo pamatyti Londoną, o ypač, kaip sakė, "klasikines karčemas". Pinigų užspaudęs nelaikė, dėl šito jam nepriki ši, ir mes visą laiką gėrėme šampaną. Buvome "Kompradūre", paskui "Tūkstantyje gėlių", tada atvažiavome į "Liuksemburgą", ir aš manau kad jis liko patenkintas. Neblogas vaikinas, bet kalboj didžiausia nuobodulybė. Vis malė apie sėkmingai sutvarkytus reikalus Meksikoje, o aš tai turėjau klausytis jau trečią kartą! Paįvairindamas šneką, prisimindavo ankstyvesnes meilužes - visas moteris iš eilės, kurias tik pažinojo. Šiaip ar taip, bet tai įgriso.. O kadangi Pedro veidas ne toks, kad į jį norėtum visą laiką žiūrėti, tai aš daugiausia domėjausi savo lėkšte ir tuo, kas dėjosi aplinkui.

-Tai labai gerai, - tarė Kempas, - ir aš tikiuosi, mis Šenon, kad, jums padedant, mes daug ką laimėsime.

- Nedėkite didelių vilčių! Nes kas nužudė tą tipą, aš neturiu nė menkiausio supratimo. Nė menkiausio! Jis išgėrė šampaną, visas paraudo ir nugriuvo ant stalo.

- Ar prisimenate, kada jis gėrė paskutinį gurkšnį?

-Taip, - kiek pagalvojusi, atsakė ji. - Tuoj po koncerto. Jis kažką pasakė, pakėlė taurę, ir visi juo pasekė. Man pasirodė, kad jis paskelbė tostą.

- O po to?

- Po to ėmė groti muzika, visi šnekėjo, juokėsi, paskui pakilo šokti. Buvo panašu į tai, kad jau truputį apšilo. Šampanas - puiki priemonė šventei pagyvinti!

- Taigi, jie išėjo į šokių aikštelę. Ar prie stalo niekas neliko?

- Niekas.

- Ir niekas nepalietė misterio Bartono taurės?

- Niekas. Šitą tai jau tikrai galiu patvirtinti.

- Ir niekas nepriėjo prie stalo, kol jų nebuvo?

- Ne, niekas... Žinoma, išskyrus garsoną.

- Garsoną? Kokį dar garsoną?

- Visai jauną, kokių šešiolikos metų, iš tų, kurie su prijuostėlėm. Tai ne tas padavėjas, kuris juos aptarnavo. Ne tas mažasis žmogelis, gana simpatingas, panašus į beždžionę... Italas, duodu galvą nukirsti!

Kempas pritardamas linktelėjo ir paklausė:

- Ar tas jaunasis garsonas ką nors lietė? Gal papildė taures?

- Ne. Nieko nelietė. Jis tik pakėlė rankinuką, kurį viena moteris besistodama numetė ant grindų.

- Kurios damos tas rankinukas buvo?

Kristina ilgokai galvojo. Pagaliau tarė:

- Taip, prisiminiau. Tai buvo jaunosios merginos, vilkėjusios žalsvais rūbais, rankinukas. Kitų dviejų moterų rankinukai buvo juodi.

- O ką garsonas su tuo rankinuku darė?

Kristina nustebo.

- Padėjo ant stalo ir viskas.

- Jūs esate įsitikinusi, kad taurės jis nelietė?

- O! Absoliučiai! Jis padėjo rankinuką ant stalo ir greitai nubėgo. Vienas padavėjas, iš tų tikrųjų, davė jam ženklą, ir jis padarė, kas reikia. Jeigu jaunasis nebūtų vykdęs, tai ohoho, kas jam būtų buvę!

- Ir niekas, išskyrus tą jaunąjį garsoną, prie stalo nebuvo priėjęs?

- Niekas.

- O ar galėjo kas nors prieiti nepastebėtas?

Kristina tvirtai atsakė:

- Žinoma, ne! Suprantate, Pedro nuėjo paskambinti telefonu. Aš viena sėdėjau savo kampe, tai nieko kito man neliko, tik žvalgytis...

- Kokia tvarka jie grįžo po šokio?

- Mažoji mis ir šaunusis tipas, kuris visus vaišino, parėjo pirmi. Jie jau spėjo atsisėsti, kai grįžo aukštasis blondinas ir moteris juodais rūbais. Po jų parėjo antroji moteris ir gražusis brunetas. Tarp kitko, nuostabus šokėjas, - skubiai pridūrė. - Kai visi užėmė savo vietas, padavėjas atnešė dar vieną - pamečiau ir skaičių kelintą! - patiekalą ir kad neatauštų, pastatė ant spiritinės viryklės, o tas tipas palinko į priekį, kažką trumpai pasakė, ir jie vėl visi pakėlė taures. Tada tai ir atsitiko...

Kristina kiek patylėjo ir vėl pasakojo:

- Iš pradžių aš pamaniau, kad jam priepuolis. Vienai mano tetai buvo užėjęs priepuolis, ir ji nugriuvo lygiai taip, kaip jis. Tuo metu grįžo Pedro,ir aš jam tariau: "Žiūrėk, Pedro, antai tam žmogui

priepuolis!" Jis žvilgtelėjo ir atsakė: "Priepuolis? Tu juokauji!.. Paprasčiausiai jis prisilaikė". O iš tikrųjų prisilaikęs buvo pats Pedro. Aš jį visą laiką stebėjau. Tokiose vietose, kaip "Liuksemburgas", tie užsieniečiai dar šiaip taip tvardosi ir nesivelia į istorijas... O apskritai, užsieniečių aš nemėgstu: kai prisilaka, darosi šiurkštūs, ir moteriai su jais pavojinga...

Ji nutilo, paskendusi savo mintyse, paskui, žvilgtelėjusi į puikų laikrodėlį ant rankos, pridūrė:

- Tačiau turiu atvirai pasakyti - jie gana dosnūs!

Ir Kristina ėmė pasakoti lengvo elgesio merginų gyvenimo smulkmenas ir džiaugsmus, bet Kempas paprašė dar kartą papasakoti viską nuo pradžių. Po to abudu vyrai atsisveikino ir išėjo.

- Tai va, - tarė Kempas, - štai ir visa pagalba, kurios galime sulaukti iš pašalinių liudytojų! Nelabai kas. Ta mergina kaip liudytoja man patinka. Ji mato daiktus ir juos prisimena. Jeigu būtų buvę ką matyti, ji būtų mačiusi. Išvada: nebuvo ką matyti. Neįtikėtina, bet taip! Džordžas Bartonas geria šampaną. Šoka, grįžta, vėl pakelia taurę, kurios niekas nebuvo palietęs ir - kaip pasakoje! - krenta negyvas! Nunuodytas. Tiesiog galvoj netelpa!

Kurį laiką jie ėjo tylėdami, paskui Kempas vėl prabilo:

- Kaip čia buvo, kad Džiuzepė mums nepapasakojo apie tą jaunąjį garsoną? Reikia pasidomėti. Galų gale, jis vienintelis, kuris priėjo prie stalo, kai visi šoko. Šitą mįslę turime įminti.

- Jeigu jis būtų ką nors bėręs į Bartono taurę, Šenon būtų mačiusi. Jokia smulkmena nepraslydo pro jos akis. Jos galva buvo blaivi, ir jai nieko kito neliko, tik žvalgytis. Tikėkite manimi, Kempai, paslaptis turi būti labai paprasta. Tik reikia ją įminti...

- Tas, kas kažką įpylė į taurė, tai pats Bartonas. Štai visa paslaptis!

- Ir aš imu tikėti, kad tai realiausia išvada. Bet jeigu taip, Kempai, tai esu įsitikinęs, kad Bartonas nežinojo beriąs ciano vandenilio rūgštį.

- Jums dingojas, kad jis galėjo įberti kažką į savo taurę, manydamas, kad tai vaistai? Ir tuos "vaistus", virškinimo miltelius ar ką nors panašaus, jam pasiūlė... Kas galėjo pasiūlyti? Vienas iš Faradėjų?

- Vargu bau.

- Entonis Braunas? Juo labiau sunku patikėti. Taigi lieka du : Iris, švelnai jį mylinti, ir...

- Ir sekretorė, visiškai jam atsidavusi!

Kempas stabtelėjo ir atidžiai pažiūrėjo į draugą.

- Esu linkęs pritarti antrajam variantui, - tarė jis. - Dabar aš keliauju pas Kiderminsterius. O ką jūs veiksite? Gal pasišnekėsite su mis Merl?

- Reikėtų... Būtų gerai,jei rasčiau ją vieną. Kaip senas draugas, pareikščiau užuojautą ir pakviesčiau papusryčiauti.

- Vadinasi, jūs manote, kad tai ji?

- Nieko nežinau! Ieškosiu siūlo galo.

- Ir vis dėlto jūs turite būtinai susitikti su mis Merl.

- Pirmiausia noriu pasižvalgyti po jos kambarį, kai nebus šeimininkės. O ar žinote kodėl, Kempai?

- Tiesą sakant, ne.

- Todėl, kad ten yra kažkas tokio, kas čiulba. Čiulba tarsi paukštelis. Kai buvau mažas, man kartodavo: "Mažas paukščiukas pačiulbėjo..." paukščiai visuomet čiulba ar čirškia, Kempai, ir kartais pričirškia labai įdomių dalykų...

KETVIRTAS SKYRIUS

Reisas pasišaukė taksi ir vairuotojui paliepė vežti į Bartono kontorą, į patį Sičio centrą, o Kempas, norėdamas kiek sutaupyti, įlipo į autobusą, kuris privežė beveik prie pat prabangios Kiderminsterių rezidencijos durų.

Inspektorius palipo ir paspaudė skambučio mygtuką. Kempo nuotaika buvo nekokia. Teritorija, į kurią žengė inspektorius, - vienos pinklės. Kiderminsterių klanas turėjo didelę jėgą, jo čiulptuvai kaip tinklas gaubė visą šalį. Žinoma, Kempas tikėjo Britanijos teisėtvarkos nepaperkamumu ir objektyvumu. Jeigu kuris Faradėjų, Stivenas arba Sandra, pasirodytų esą Rozmari ar Džordžo Bartono žudikai, tai joks spaudimas, joks įsikišimas jų neišgelbėtų nuo bausmės. Bent jau Kempas taip manė. Tačiau jeigu jie nekalti, jeigu surinktų duomenų pasirodys esą per maža kriminaliniam persekiojimui, už bylą atsakingo policijos karininko kailis dulkės kaip reikiant. Taigi Kempui reikėjo elgtis kaip galima atsargiau. jis jautė, kad gali būti ir paniekintas, ir į šuns dienas išdėtas, ir net be ceremonijų išgrūstas už durų.

Netrukus vyresnysis inspektorius įsitikino, kad jis, šitaip svarstydamas, buvo be galo naivus. Lordas Kiderminsteris - pakankamai patyręs diplomatas ir nesigriebė vulgarių metodų.

Inspektoriui prisistačius, išdidus kaip karalius metrdotelis, nuvedė jį į rūmų gilumą - pustamsiame, knygų lentynomis apstatytame kambaryje, dukters ir žento draugėje, jo laukė lordas Kiderminsteris.

Jis atsistojo, paspaudė Kempo ranką ir gana mandagiai burbtelėjo:

- Jūs tikslus kaip kareivis, inspektoriau! Visų pirma leiskite pareikšti savo padėką. Labai malonu, kad pats atvažiavote, o neiškvietėte mano dukters su vyru į Skotlend Jardą. Žinoma, reikalui esant, jie būtų nuvykę, bet mes vertiname jūsų poelgį.

- Taip, inspektoriau, - ramiu ir šaltu balsu pritarė Sandra.

Ji buvo apsivilkusi raudoną blizgančią granato atspalvio

suknelę ir, pro aukštą siaurą langą krentančių spindulių apšviesta, sėdėjo tokia poza, kaip šventoji spalvotame vitraže, kurį Kempas regėjo kažkuriojc Prancūzijos katedroje. Baltas pailgas veidas, beveik tiesi pečių linija stiprino tą iliuziją. O juk ledi Aleksandra jokia šventoji, jokia!

Stivenas Faradėjus stovėjo šalia žmonos. Jis atrodė visai ramus. Korektiškas ir išdidus, Stivenas vaizdavo pats save: žmogų, kuriantį masėms įstatymus. Tikras vyras būna santūrus. Toks buvo ir Stivenas. Tačiau - inspektorius šitą gerai žinojo - šis žmogus irgi iš gyvo kūno ir nervų...

Lordas Kiderminsteris ėmė kalbėti. Jis pabandė, ir jam pavyko tai gana meistriškai padaryti, nukreipti pokalbį tam tikra vaga.

- Neslėpsiu, inspektoriau, kad ta istorija mums visiems be galo nemaloni. Jau antrą kartą mano duktė ir žentas tampa tiesioginiais prievartinės mirties viešoje vietoje liudytojais. Abi šitos netikėtos mirtys įvyksta vienodomis aplinkybėmis ir siejasi su viena šeima. Tokios rūšies įvykių pagarsinimas visuomet nepakenčiamas žmogui, į kurį nukreipti visuomenės žvilgsniai, bet mes gerai suprantame, kad visiškai šito išvengti nepavyks. Taigi mano duktė ir žentas nori suteikti jums savo paramą, tikėdamiesi kuo greičiau su šituo baigti. Mūsų nuoširdžiausias noras, kad byla pernelyg ilgai nedirgintų minios.

Kempas padėkojo, pridurdamas, kad jis vertina lordo Kiderminsterio nuomonę, ir kad jo geranoriškumas tikriausiai gerokai palengvins policijos užduotį.

Sandra tuoj pareiškė:

- Inspektoriau, aš jūsų paslaugoms. Klauskite, ko tik pageidaujate.

- Ačiū, ledi Aleksandra.

Kempas jau rengėsi pradėti, bet Lordas Kiderminsteris, pasirodo, dar ne viską buvo pasakęs.

- Jūs ,inspektoriau, žinoma, turite savų informacijos šaltinių, o mano draugas policijos komisaras sakė, kad misteris Bartonas greičiausiai ne nusižudė, bet buvęs nužudytas. Tačiau kai kurie požymiai leidžią daryti prielaidą, kad kalba einanti apie savižudybę. Tokia ir tavo nuomonė, Sandra, ar ne?

Vitražo figūra atgijo.

- Prisipažįstu, - tarė jaunoji moteris, - kad po vakardienos vakaro man tai nebekelia jokių abejonių, Visų pirma, vieta! Mes buvome tame pačiame restorane, kur pernai nusinuodijo Rozmari, ir prie to paties stalo. O antra... Praėjusią vasarą su misteriu Bartonu mes dažnai susitikdavome kaime. Jis mums atrodė kažkoks keistas, nepanašus į tą, kurį anksčiau pažinome. Ir mes visi manėme, kad jį be galo paveikė žmonos mirtis. Bartonas labai ją mylėjo, jūs gi žinote, ir aš manau, kad, jos netekęs, jis nerado sau vietos. Šiaip ar taip, hipotezė apie savižudybę man atrodo teisinga, nes aš negaliu įsivaizduoti, kad kas nors būtų norėjęs nužudyti Džordžą Bartoną ir turėjęs priežastį taip pasielgti.

- Lygiai taip ir aš manau, - gyvai atsiliepė Stivenas Faradėjus. - Bartonas buvo šaunus vyrukas, kuris, esu tvirtai įsitikinęs, žemėje neturėjo nė vieno priešo.

Į vyresnįjį inspektorių Kempą atsigręžė visi trys. Jie laukė, ką pasakys inspektorius. Kempas neskubėjo. Kiek pamąstęs, nutarė rėžti tiesiai:

- Ledi Aleksandra, jūsų samprotavimams galima pritarti, bet yra keli fakteliai, kurių nežinote. Ne taip seniai Džordžas Bartonas dviem žmonems pasakė, kad jo žmona nenusižudžiusi, kaip visi manė, o buvusi kažkieno nužudyta. Jis spėjo užtikęs žudiko pėdsakus, ir vakardienos pokylis, surengtas prisidengus mis Merl gimtadieniu, iš tikrųjų buvo dalis to plano, kurį Bartonas sugalvojo nusikaltėliui demaskuoti.

Stojo tyla. Kempas galėjo prisiekti - pašnekovai sunerimo.

Lordas Kiderminsteris susitvardė pirmas.

- Tačiau, - tarė jis, - ar kartais tai nebyloja, kad Bartonas buvo ne visai... ne visai sveikas? Sielvartas ir sunkūs pergyvenimai lengvai galėjo paveikti protą.

Kempas nesiginčijo.

- Bet iš antros pusės tai byloja, kad Bartonas nesiruošė nusižudyti, - pridūrė.

- Tai irgi tiesa, - sutiko lordas Kiderminsteris.

Vėl stojo tyla.

- Bet kas Bartonui galėjo įkalti galvon mintį, kad žmona nužudyta? - ūmai paklausė Stivenas Faradėjus. - Tegu žmonės šneka, ką nori, o vis dėlto misis Barton nusižudė pati.

- Tiesa, - taip pat ramiai atsakė Kempas. - Faktai nesikirto su savižudybės versija, ir nebuvo nė menkiausio pagrindo manyti, kad tai nusikaltimas.

Jis žinojo, kad toks sumanus žmogus, koks buvo lordas Kiderminsteris, supras jį iš pusės žodžio.

Atsisakęs oficialumų, kurių iki šiol laikėsi, inspektorius kreipėsi į Sandrą:

- Jeigu leisite, ledi Aleksandra, aš norėčiau jums užduoti porą klausimų.

- Prašom!

- Ačiū. Po misis Barton mirties ar jums niekada neateidavo galvon mintis, kad tai galėjo būti nusikaltimas?

- Žinoma, ne! Aš buvau įsitikinusi: tai - savižudybė. Ir dabar taip manau.

Tarsi neišgirdęs paskutinių žodžių, Kempas paklausė:

- Ledi Aleksandra, ar pastaraisiais metais jūs gavote anoniminių laiškų?

Jaunoji moteris aiškiai sutriko, ir Kempui akimirką pasirodė, kad ją išduos koks neatsargus judesys. Ne, ji liko kokia buvusi.

- Anoniminių laiškų? - perklausė. - Ne, niekada!

- Ar gerai atsimenate? Žinau, kad tokie laiškai būna labai nemalonūs, ir dažniausiai nenorima kreipti į juos dėmesio. Bet mūsų bylai jie turėtų be galo didelės reikšmės, todėl ir klausiu. Jeigu gavote anoniminių laiškų, ledi Aleksandra, aš būtinai turiu šitą žinoti.

- Labai gerai suprantu jūsų norą, inspektoriau, bet galiu tik pakartoti, ką sakiau: anoniminių laiškų aš negavau.

- Gerai... Jūs sakote, kad praėjusią vasarą misteris Bartonas jums pasirodė kažkoks keistas. Ką turite galvoje, šitą sakydama?

Sandra pamąstė ir atsakė:

- Jis nervinosi, būdavo susijaudinęs. Atrodydavo, sunkiai suvokia, kas jam sakoma.

Ji kreipėsi į vyrą:

- O kaip tu manai, Stivenai?

- Lygiai taip pat. Pridursiu, jis atrodė sergąs. Jis sulįso... Ar nepastebėjote, gal pasikeitė jo santykiai su jumis ar su jūsų vyru? Ar jis nepasidarė, sakysim, ne toks nuoširdus?

- Ne... Atvirkščiai, netoli mūsų jis nusipirko kaimo namelį ir atrodė, kad buvo be galo mums dėkingas už tai, kad supažindinome su vietiniais žmonėmis, tiekėjais, už patarimus ir panašiai. Tai, žinoma, smulkmenos. Savaime suprantama, mes buvome laimingi, galėdami padėti jam ir Iris Merl, tai mielai mergytei.

- Ar artimai draugavote su misis Barton?

- Ne, - atsakė ji ir susijuokė. - Mes nebuvome artimos draugės. Rozmari daugiau bičiuliavosi su Stivenu. Ji susidomėjo politika, ir Stivenas ėmėsi... taip, būtent ėmėsi ją politiškai šviesti. Ir ji labai tuo džiaugėsi. Rozmari buvo žavi moteris...

Kempas pamanė: jeigu Rozmari buvo "žavi", tai Sandra - "labai klastinga", ir kad jis daug ką pažadėtų, jeigu tiksliai galėtų sužinoti: ką iš tikrųjų Sandra žinojo apie savo vyro ir misis Barton santykius.

Kempas pasidomėjo:

- Ar misteris Bartonas jums niekad neprasitarė apie savo abejones dėl žmonos mirties?

- Niekada! Štai kodėl aš iki šiol buvau įsitikinusi - ji pati nusižudė.

- O Iris Merl? Ar ji niekada nesikalbėjo su jumis apie sesers mirtį?

- Niekada.

- Ar žinote, kas paskatino Bartoną nusipirkti kaime namą? O gal jūs pašnibždėjote tokią mintį?

- Ne. Ir Stivenas, ir aš labai nustebome, vieną gražią dieną sužinoję, kad mūsų Ferheveno kaimynas bus Bartonas.

- Ar likus dviese, jis visuomet būdavo draugiškas?

- Visada.

- Gerai... Aš dar norėjau paklausti apie misterį Entonį Brauną, jeigu jūs, žinoma, neprieštarausite. ką žinote apie jį, ledi Aleksandra?

- Nieko, visiškai nieko... Porą kartų su juo susitikau, tai ir viskas.

- O jūs, misteri Faradėjau?

- Manau, aš jį pažįstu dar mažiau negu mano žmona. Ji nors su juo šokdavo. Iš pažiūros simpatingas vaikinas. Amerikietis, jeigu neklystu.

- Ar jums tada neatrodė, kad jo ir misis Barton labai... artimi

santykiai?

- Į ši klausimą, inspektoriau, aš tikrai negaliu atsakyti.

- Aš teklausiu apie jūsų įspūdį, misteri Faradėjau.

Stivenas suraukė kaktą.

- Jie buvo bičiuliai, tai ir viskas ką galėčiau pasakyti.

- O kaip manote jūs, ledi Aleksandra?

- Koks mano įspūdis?

- Taip, pasakykite tik savo įspūdį, daugiau nieko nereikalauju!

- Gerai, nors tai ir netures naudos, bet esu įsitikinusi: jie labai tiko vienas kitam ir buvo labai artimi. Supraskite mane teisingai, tai tik paviršutiniškas įspūdis, nes iš tikrųjų aš nieko nežinau.

- Moterys šioje sritije - geri teisėjai, - pastebėjo Kempas.

Kvailoka šypsenėlė, kuria jis palydėjo savo sentenciją, būtų pralinksminusi pulkininką Reisą.

- O dabar, ledi Aleksandra, - vėl klausinėjo Kempas, - ką jūs žinote apie mis Lesing?

- Kiek pamenu, mis Lesing - Džordžo Bartono sekretorė. Pirmą kartą su ja susitikau tą vakarą, kai žuvo misis Barton. Paskui kaime. Ir pagaliau vakar vakare.

- Norėčiau vėl jūsų paklausti visai oficialiai: ar tarp Bartono ir jos kas nors buvo?

- Neturiu nė menkiausio supratimo.

- Gerai, grįžkime prie vakarykščio įvykio.

Jis uždavė įvairius ir labai tikslius klausimus tiek Stivenui, tiek ir Aleksandrai. Kempas nesitikėjo daug išpešti, ir ištikrųjų nieko įdomaus nesužinojo. Jų atsakymai iš esmės sutapo su tuo, kas jau buvo žinoma. Bartonas pasiūlęs tostą už Iris, išgėrę ir tuoj išėję šokti. Visi kartu pakilę nuo stalo, Džordžas ir Iris grįžę pirmi. Dėl laisvosios kėdės Bartonas pareiškęs, kad ji skirta vėliau ateisiančiam draugui, kažkokiam pulkininkui Reisui (Kempas žinojo, kad Bartonas sakė netiesą). Kai po koncerto užsidegusi šviesa, Džordžas miglotom akim žiūrėjęs į tuščią kėdę ir buvęs toks abejingas viskam, kas vykę šalia, kad net negirdėjęs, kas jam sakoma. Vėliau jis tarsi atsigavęs ir pasiūlęs išgerti už Iris sėkmę.

Tiesa, viena žinia buvo vertinga. Sandrai atpasakojant pokalbį su Bartonu Ferhevene, Kempas suvokė, jog Bartonas primygtinai

norėjęs, kad dalyvautų Faradėjai ir išgavęs iš jų tvirtą pažadą būti jaunosios svainės gimtadienyje.

Užvertęs užrašų knygelę, kurioje šį bei tą pasižymėjo, vyresnysis inspektorius Kempas pakilo ir nuoširdžiai padėkojo už pokalbį.

Lordas Kiderminsteris pasidomėjo, ar jo dukra ir žentas būtinai turėsią dalyvauti teisme.

- Grynas formalumas, - pareiškė Kempas. - Pirmiausia reikia sulaukti medicinos ekspertizės, teismo gydytojo išvadų... taigi šaukimas į teismą ateisiąs tik po savaitės. Inspektorius tikisi, kad iki to laiko jie dar pasimatysią...

- Misteri Faradėjau, - Kempas kreipėsi į Stiveną, - norėčiau su jumis dar apie šį bei tą pasikalbėti, bet nedrįstu trukdyti ledi Aleksandros. Gal malonėtumėte paskambinti man į Skotlend Jardą, ir mes susitartume dėl pasimatymo. Žinau, kad esate labai užimtas žmogus, todėl prisitaikysiu prie jūsų.

Kempas tai pasakė labai paprastai, tarsi ir neskirdamas didesnės reikšmės, bet visi nujautė, kad tas prašymas be galo reikšmingas. Sutelkęs visas jėgas, Stivenas sugebėjo susitvardyti. Jis pasakė, kad Kempas galįs pasikliauti jo bičiuliška parama, paskui žvilgtelėjo į laikrodį ir skubiai atsisveikino: jo laukią bendruomenių rūmuose.

Netrukus išėjo ir Kempas.

Kai tik liko vieni, lordas Kiderminsteris priėjo prie dukters, pasiryžęs užduoti jai klausimą, kuris jau seniai sukosi ant liežuvio:

- Sakyk man, Sandra... Ar Stivenas buvo tos moters meilužis?

Sandra nė nemirktelėjusi atsakė:

- Žinoma, ne! Jeigu kas tarp jų būtų buvę, aš juk būčiau žinojusi. Be to, ne toks Stiveno būdas...

Lordo veidas persikreipė.

- Mieloji mano mergyte, strutis, kuris slepia galvą smėlyje, tikėdamasis išvengti pavojaus, - kvailas sutvėrimas. Nepradėkime jo mėgdžioti. Yra dalykų, kurie vis tiek anksčiau ar vėliau išlenda į dienos šviesą, todėl mes turime užimti aiškią poziciją.

- Ką aš dar galiu pasakyti? Rozmari Barton buvo artima to Entonio Brauno draugužė. Jie visur eidavo kartu.

- Aš nereikalauju, Sandra, bet... Pati gerai žinai, ką sakyti!

Ji neįtikino tėvo. Lordas Kiderminsteris tuoj nuėjo pas žmoną, kuri jo laukė savo mažojoje svetainėje pirmajame aukšte. Tą rytą lordas buvo uždraudęs žmonai užsukti į biblioteką, žinodamas, kad jos šiurkštus būdas gali viską sugadinti, o jis buvo tos nuomonės, kad svarbiausia palaikyti su policija gerus korektiškus santykius.

- Tai ką, viskas gerai baigėsi? - paklausė ji.

- Kuo puikiausiai, - atsakė vyras. - Bent jau taip atrodo. Tas Kempas gerai išauklėtas ir gana simpatingas. Jis daug ką pasakė savo elgesiu. Sakyčiau, net perdaug.

- Vadinasi,tai rimta?

- Rimta. Matai, mums nereikėjo leisti Sandrai tekėti už to vaikino.

- O ką aš tau sakiau!

- Taip, tu buvai teisi, o aš apsirikau. Tik viena paguoda - ir be mūsų leidimo ji savo būtų pasiekusi. Jeigu jau kas jai įstrigo galvon, niekuo neišmuši. Šiaip suk ar taip - tiesiog nelaimė, kad ji susipažino su tuo Faradėjum! Su žmugumi, apie kurio protėvius mes nieko nežinome! Kaip toks žmogus pasielgs kritiškoje situacijoje? Neįspėsi.

- Tai tu manai, kad mes į savo šeimą įsileidome žmogžudį? - paklausė ledi Kiderminster.

- Šito nežinau ir negaliu teisti žmogaus va taip, vienu ypu. Bet policijja mano, kad jis kaltas ir, rodos, tuo net tiki. Jis buvo tos Rozmari Barton meilužis, dėl šito tai jau neabejoju. Ar ji nusižudė, ar jis ją nužudė?.. Vienaip ar antraip, Bartonas viską sužinojo ir ryžosi pakelti vėją. Įsivaizduoju, Stivenas ramiai negalėjo laukti ir jis...

- Nunuodijo Bartoną?

- Taip.

Ledi Kiderminster tvirtai pareiškė:

- Aš netikiu!

- Norėčiau, kad tu liktum teisi. ir vis dėlto kažkas jį nunuodijo!

- Taip, kažkas. Bet ne Stivenas. Jam neužtektų drąsos.

- Iš kur žinai? Stivenas labai gabus, tai būsimas ministras, jis kliedi savo karjera. Vengdamas kompromitacijos, jis gali viskam ryžtis. Niekad nežinosi, ko laukti iš žmogaus, kuriam kilpa jau veržia

kaklą.

- Sakau, jam neužtektų ryžto. Šito griebtis gali tik žmogus, turįs lošėjo temperamentą ir beprotišką drąsą. Man baisu, Viljamai, baisu...

Jos veidas persikreipė.

- Nejaugi tu nori pasakyti, kad tai... Sandra... Sandra...

- Tai baisu, bet negalime užsimerkti prieš realybę. Ji be galo myli savo vyrą - ir visuomet mylėjo, o jos būdas šiek tiek keistas ir klastingas. Aš niekad gerai jos nepažinau, ji visuomet mane baugino. Dėl savo Stiveno ji pasirengusi rizikuoti kuo tik nori - niekas jos nesulaikytų. Štai šitą žinau. Ir taip pat žinau: jeigu ji beprotiškumo priepuolio apimta ką nors padarė, mes turime ją ginti.

- Ginti? Ką turi galvoj?

- Tiktai tai, kad mūsų, tėvų, pareiga - padaryti viską dėl savo dukters, viską, kas tik reikalinga. Ačiū likimui. tu turi tokių galimybių.

Lordas Kiderminsteris žiūrėjo į žmoną taip, tarsi ją pirmą kartą regėtų. Tarėsi gerai ją pažįstąs, o dabar ji pasirodė esanti visai kitas žmogus: valinga ir drąsi, šaltakraujiškai vertinanti įvykius, atmetanti pralaimėjimo galimybę ir apskritai neturinti moralinių skrupulų.

- Tu nori pasakyti: jeigu mūsų duktė - nusikaltėlė, tai aš privalau panaudoti savo įtaką ir išplėšti ją iš teisingumo rankų?

- Na, žinoma!

- Mano mieloji Viki! Taip elgtis negalima... Tai reikštų nepaisyti garbės.

- Baisus dalykas! - atrėžė ledi Kiderminster.

Jų įsitikinimai buvo tokie skirtingi, kad jie nesuprato vienas kito, ir vienas į kitą žvilgčiojo turbūt taip, kaip Agamemnonas ir Klitemnestra, pergyvendami dėl vargšės Ifigenijos.

- Tu galėtum paveikti vyriausybę, - ilgai tylėjusi, vėl prabilo ledi Kiderminster, - kad ji prispaustų policiją ir ta nutrauktų bylą. Priimtų nutartį - savižudybė, ir viskas baigta. Juk nepulsi neigti, kad taip nedaroma?

- Visko pasitaiko, sutinku, bet jeigu daroma, tai didžiosios politikos labui, kai liečiami valstybės interesai. O čia - grynai asmeninis reikalas, ir, tiesą sakant, aš nemanau, kad galėčiau ką

padaryti.

- Jei norėsi, galėsi.

- Kaip gi aš galėsiu, jeigu nenoriu! - piktai suriko lordas Kiderminsteris. - Aš negaliu piktnaudžiauti savo politine padėtim.

Ledi Kiderminster neatstojo.

- Jeigu Sandrą areštuos ir teis, nejaugi tu, Viljamai, nepasirūpinsi geriausiais advokatais? - švelniai tarė ji. - Nejaugi nepadarysi viską, kas tik įmanoma, kad ją išlaisvintum, nors ji ir būtų kalta?

- Žinoma, žinoma! Bet , kaip Dievą myliu, yra dalykų, kurių moterys niekad nesupras!

Ledi Kiderminster nieko nebesakė. Sandrą ji mylėjo mažiau už kitus vaikus. Bet šiuo metu ji buvo motina, pilna ryžto ginti "savo mažytę" visomis priemonėmis, nesvarstant, ar jos kilnios, ar ne. Jeigu užkliudyta Sandra, tai ji kovos už ją. Ir visi pamatys, kad ji turi snapą ir nagus.

- Kad ir kas būtų, - pareiškė lordas Kiderminsteris, - o baudžiamosios bylos prieš Sandrą neiškels, kol negaus absoliučiai nepaneigiamų įrodymų. Kol kas negaliu patikėti, kad mano duktė tapo žudike. Stebiuosi, Viki, kad tu taip rimtai viską paėmei į galvą.

Žmona tylėjo. Lordas Kiderminsteris išėjo, daugiau netaręs nė žodžio.

Jo nuotaika buvo be galo bjauri. Jis taip persigando dėl naujosios Viki, su kuria drauge nugyveno daugybę metų.

PENKTAS SKYRIUS

Reisas išvydo Rut už didelio stalo, paskendusią popieriuose. Ji vilkėjo juodu sijonu ir balta bliuze. Pamėlę paakiai ir rūpesčių raukšlelės akių kampeliuose - vieninteliai regimi jos liūdesio ženklai, jeigu ji iš tikrųjų pergyveno. Mis Lesing viešai nerodė savo jausmų.

- Labai malonu, kad atėjote, - tarė ji, kai pulkininkas išdėstė savo vizito tikslą. - Suprantama, aš žinau, kas jūs. Turėjote ateiti vakarienės, ar ne? Atsimenu, vakar man tai sakė misteris Bartonas.

- O anksčiau nebuvo užsiminęs?

- Ne, aš, kaip ir kiti, tą naujieną sužinojau tik sėdantis prie stalo. Ir turiu prisipažinti - truputį nustebau...

Ji išraudo ir skubiai pridūrė:

- Aišku, ne todėl, kad jus pakvietė. aš žinau, esate vienas seniausių jo bičiulių, pernai turėjote dalyvauti žinomojoje vakarienėje. Mane stebino tai, kad laukdamas jūsų, misteris Bartonas nepasirūpino pakviesti dar vienos damos dėl lygaus skaičiaus. nors, tiesa, jūs turėjote ateiti vėliau... galėjote ir visai neateiti. Bet kam čia svarstyti tokias smulkmenas, jos nebeturi jokios reikšmės... Aš tiesiog šįryt nerandu vietos!

- Tačiau jūs, kaip visuomet, atėjote į kontorą.

Nustebusi, beveik šokiruota, ji metė į pulkininką piktą žvilgsnį.

- Suprantama! Tai mano darbas... Tiek neatidėliotinų reikalų!

- Džordžas dažnai man pasakodavo, kokia jūs nepamainoma bendradarbė.

Norėdama, kad jis nepamatytų sudrėkusių akių, ji nusigręžė nuo pulkininko. Rut stengėsi neparodyti savo pergyvenimų, ir tas gėdijimasis beveik įtikino Reisą, kad ji nekalta. Nes jis buvo sutikęs ne vieną gerą aktorę, moterį, kurios moka verkti tada, kai reikia. Reisas kol kas nedarė galutinių išvadų, būdamas tokios nuomonės: Rut - jaunas žmogus, su kuria reikia atsargiai elgtis.

Vėl grįžusi prie darbo stalo, ji atsakė į Reiso repliką:

- Aš dirbau su juo beveik aštuonerius metus. Aš pripratau

prie jo ir manau, kad jis manim pasitikėjo.

- Dėl šito nė kiek neabejoju.

Žvilgtelėjęs į laikrodį, pulkininkas pridūrė:

- O, jau vėloka! Ar nesutiktumėte su manim papusryčiauti? Turiu daug ką jums pasakyti.

Po kelių minučių jie įsitaisė mažame restoranėlyje, kurį Rut dievino. Staliukai tenai stovėjo tolėliau vienas nuo kito, ir buvo galima ramiai šnekučiuotis.

Užsakęs pusryčius ir taukšdamas visokius niekus, Reisas stebėjo jaunąją moterį. Turėjo pripažinti - graži: puikūs juodi plaukai, taisyklingi veido bruožai, gal kiek atsikišęs smakras, bet veidelis dailus.

- Aš manau, - užkandžiaudama tarė Rut, - kad jus domina vakarykščio vakaro įvykiai? Prašom, klausinėkite! Tuo, kas įvyko, tiesiog sunku patikėti, ir aš būčiau laiminga, galėdama padėti. Jeigu tai nebūtų atsitikę mano akyse, sakyčiau - sapnas.

- Suprantama. Ar jau kalbėjote su vyresniuoju inspektoriumi Kempu?

- Taip, vakar vakare. Garbus žmogus,turbūt išmanantis savo darbą. Nejaugi iš tikrųjų manoma, kad tai žmogžudystė?

- Ar taip Kempas sakė?

- Ne, sprendžiu iš to, ko jis manęs klausinėjo.

- Be galo svarbu išsiaiškinti kas tai - žmogžudystė ar savižudybė, mis Lesing. Jūs pažinote Bartoną, , galbūt su juo praleidote didžiąją vakarykštės dienos dalį. Ar jis neatrodė kitoks, kaip anksčiau? Ar nebuvo liūdnas, susirūpinęs, nervingas?

- Sunku pasakyti, - pagalvojusi atsakė ji. - Bartonas buvo prislėgtas, bet tam buvo priežastis...

Rut paaiškino, kaip ir kodėl Bartonas turėjo padėti Viktorui Dreikui, ir trumpai apibūdino vėjavaikio gyvenimą.

- Suprantu, - tarė Reisas. - Nepataisomas niekšas, kokių paprastai būna kiekvienoje garbingoje šeimoje. Dėl to tipo Bartonas buvo sudirgęs?

- Sudirgęs - ne tas žodis, - kažką niūriai galvodama, lėtai atsakė Rut. - Aš gerai pažinau misterį Bartoną ir supratau, kad ta istirija jį be galo jaudina. Mis Dreik, kaip visuomet, raudojo krokodilo ašaromis, ir misteris Bartonas, žinoma, mielai vėl

pagelbėjo. O vis dėlto man susidarė ispūdis...

- Susidarė įspūdis?.. Papasakokite, mis Lesing, aš esu įsitikinęs, kad jūs turite pasakyti kažką įdomaus!

- Tai va, man susidarė įspūdis, kad jis prislėgtas kur kas labiau negu paprastai. Nes ta komedija nebe nauja. Viktoras Dreikas ją vaidino ne vieną kartą, sugalvodamas įvairiausius variantus. Praėjusiais metais Anglijoje jis irgi užsiėmė juodais darbeliais. Misteris Bartonas viską sutvarkė ir išsiuntė jį į Pietų Ameriką. Liepos mėnesį Dreikas vėl pareikalavo pinigų. Taigi suprantate - aš galėjau nujausti misterio Bartono reakciją. Spėju, kad šį kartą jis buvo taip stipriai susijaudinęs todėl, kad tai atsitiko kaip tik tuo metu, kai jis visas buvo paniręs vakarienės rūpesčiuose. Visa kita jį vedė iš kantrybės.

- Ar ta vakarienė jums nepasirodė keistoka? Ar Bartonas negalėjo turėti kokių "slaptų kėslų"?

- Jūs ieškote ryšio su pernykščiu vakaru, kai nusižudė misis Barton?

- Taip.

- Pasakysiu atvirai, šita išmonė man atrodė ekstravagantiška.

- Ar Džordžas nepasakojo apie savo ketinimą?

Rut papurtė galvą.

- Sakykite, mis Lesing, ar jums niekad neatėjo į galvą, kad misis Barton ne pati nusižudė?

- Ne, niekad!

- Ar Džordžas neužsiminė, kad, jo nuomone, žmona buvusi nužudyta?

Jeigu ankstyvesnis klausimas ją apstulbino, tai šitas tiesiog pribloškė.

- Džordžas šitaip manė? - netikėdama perklausė?

- Matau, tai jums naujiena. Taip, mis Lesing, jis taip manė. Jis gavo anoniminių laiškų, kuriuose teigiama, kad jo žmona nepakėlusi prieš save rankos, o buvusi nužudyta.

- Štai kodėl jis taip keistai atrodė prėjusią vasarą! O aš spėliojau ir šiaip, ir taip...

- Ar nieko negirdėjote apie tuos laiškus?

- Ne. Ar daug jų?

- Man parodė du.

- O aš nė neįtariau, kad tokie egzistuoja!

Ji pasijuto įžeista - Bartonas ne visiškai ja pasitikėjo! Kiek patylėjęs, pulkininkas vėl klausinėjo:

- Taigi, mis Lesing, kaip jūs manote, ar galimas daiktas, kad Bartonas pats būtų sutrumpinęs savo gyvenimą?

- Ne, žinoma, ne!

- Bet jūs visą laiką kartojote kad jis buvęs prislėgtas...

- Taip, bet tokį susikrimtusį aš jį mačiau nebe pirmą kartą. Dabar suprantu, kodėl jis karštligiškai laukė vakarykštės vakarienės. Žinoma, įsivaizdavo, kad atkūręs tikslias žmonos mirties aplinkybes, išprovokuos įvykius, kurie jam kažką atskleis. Vargšas Džordžas! Kaip sunku jam vienam tai buvo sugalvoti!

- O ar jūs tikrai tikite, kad misis Barton nusižudė?

- Aš visuomet taip maniau. Niekad neabejojau.

- Dėl depresijos, persirgus gripu?

- Ne tik dėl to. Turbūt girdėjote - ji buvo labai nelaiminga... Visi tai matė.

- O ar žinoma, - kodėl ji buvo nelaiminga?

- Dieve mano, aišku, žinoma! Tokias moteris, kaip misis Barton, matai kiaurai, nes jos nesistengia maskuotis. Apskritai, aš esu įsitikinusi, kad misteris Bartonas galėjo kai ką įtarti. taip, ji buvo nelaiminga. Tą vakarą Rozmari ne tik dar buvo neatsigavusi po gripo, bet kentėjo ir nuo baisios migrenos.

- Iš kur žinote, kad ji sirgo migrena?

- Mums tvarkantis restorano prieškambaryje, ji pasiskundė ledi Aleksandrai, ir aš nugirdau. Ji dar guodėsi nepasiėmusi aspirino. Ledi Aleksandra jai pasiūlė antipirino tabletę.

Pulkininko Reiso ranka su taure taip ir sustingo ore.

- Ir ji paėmė?

- Taip.

Reisas pastatė taurę, net neparagavęs gėrimo. Jaunoji moteris, rodės, nė nesuprato, nejučia pasakiusi faktą, galbūt lemiamą. Vargu ar Sandra galėjo ką nors įmesti į Rozmari taurę prie stalo. Rut parodymai bylojo ją turėjus kitą progą panaudoti nuodus: jie buvo tabletėje! Šiaip tabletė organizme ištirpsta per keletą minučių. Ta, matyt, veikė ilgiau. Rasi mirtini nuodai buvo supresuoti želatinos plėvelėje? Be to, gal Rozmari tuos “vaistus” ne tuoj išgėrė.

- Ar jums matant Rozmari prarijo tabletę?

- Atleiskite?.. - išsiblaškęs mis Lesing veidas bylojo apie tai, kad jos mintys klajojo kažkur toli toli. Reisas pakartojo klausimą. Rut, kiek nustebusi, atsakė:

- Ne, aš nemačiau, kad ji būtų prarijusi. Rozmari padėkojo ledi Aleksandrai, ir viskas.

Taigi Rozmari galėjo įsidėti tabletę į rankinuką, o vėliau, per koncertą, ėmus labiau skaudėti galvai, išgerti su šampanu. Žinoma, tai tik hipotezė. Bet visai įmanoma.

- Kodėl apie tai klausinėjate? - staiga pasidomėjo Rut.

Jos akys, gyvos ir protingos, žvilgėjo, smegenys įtemtai dirbo.

- Aš suprantu, - nelaukdama atsakymo, kalbėjo Rut, - dabar suprantu ir tai, kodėl misteris Bartonas pirko namą netoli Faradėjų. Ir kodėl nieko man nesakė apie laiškus. Pirma man tai atrodė keista, o dabar nebesistebiu. Jeigu jis tikėjo tuo, kas juose buvo rašoma, tai turėjo padaryti išvadą, kad žmoną nužudė vienas iš penkių, tą vakarą sėdėjusių prie stalo. tas žmogus galėjo būti... galėjo būti ir aš!

- Dėl ko jūs galėjote geisti misis Barton mirties?

Jis paklausė labai tyliai, o kadangi Rut neatsakė, Reisui net pasirodė, kad ji neišgirdo. Bet štai ji pakėlė akis ir, žiūrėdama tiesiai į jį, ėmė kalbėti:

- Yra dalykų, apie kuriuos nenoriu kalbėti, bet man maga, kad jūs žinotumėte: aš mylėjau Džordžą Bartoną. Mylėjau jį dar tada, kai jis Rozmari net nepažino. Ar Džordžas šitą žinojo? Nemanau. Šiaip ar taip, aš jo nedominau. jis jautė simpatiją, draugiškus jausmus, bet manęs nemylėjo. O, nepaisant to, žinau, kad kaip tik aš buvau ta moteris, kuri būtų suteikusi jam laimę. Jis mylėjo Rozmari, kuri deja nepadarė jį laimingu.

- Jūs nemėgote Rozmari?

- Ne. Ji būdavo labai maloni, o panorėjusi be galo simpatinga. Bet dėl manęs Rozmari niekad nesuko galvos. Širdies gilumoj aš jos neapkenčiau. Jos mirtis mane sukrėtė, ypač tas mirties košmariškumas, bet aš neliūdėjau. Atvirkščiai nors tai ir baisu - jutau pasitenkinimą.

- Ji nutilo. Paskui tarė:

- Geriau pakalbėkime apie ką nors kita.

- Sutinku. Paprašyčiau prisiminti vakarykštę dieną. Absoliučiai viską - nuo ryto iki vakaro, ypač tai, kas siejasi su Džordžu Bartonu.

- Antrą kartą Rut nereikėjo prašyti, Ji kruopščiai perpasakojo vakarykščius įvykius. Prisiminė Viktoro Dreiko kablogramą, išpasakojo apie tai, kad skambinusi į Pietų Ameriką, stengdamasi kuo greičiau išvaduoti Džordžą Bartoną nuo graužiančių rūpesčių. O, kaip Džordžas apsidžiaugęs, kai Viktoro Dreiko reikalus pavykę sutvarkyti! Nieko nepraleisdama, Rut smulkiai papasakojo apie vakarą " Liuksemburge". Jos parodymai patvirtino tai, ką pulkininkas Reisas jau žinojo.

Nusakiusi apie Džordžo mirtį, ji prisipažino esanti be galo sutrikusi.

- Aš neabejoju, kad jis nenusižudė. Vadinasi, jį nužudė. Bet kaip? Praktiškai neįmanoma, kad nusikaltimą būtų įvykdęs vienas iš mūsų. Turi būti dar kažkas, tas, kuris mums šokant, įpylė į taurę nuodų. Kas jis, tas nežinomasis?

- Įrodyta - kol jūs šokote, prie stalo niekas nebuvo priėjęs, - tarė Reisas.

- Tada nieko nesuprantu! Juk nuodai savaime šampano taurėje neatsirado!

- O jūs nieko neįtariate? Dar pagalvokite. gal prisiminsite kokią smulkmeną, iš pirmo žvilgsnio neturinčią jokios reikšmės?

Per akimirką jaunosios moters veidas pasikeitė. Rut aiškiai dvejojo. Jis jautė - Rut tuoj tuoj kažką pasakys...

Bet jo pašnekovė tiktai atsiduso:

- Ne, kaip Dievą myliu, nieko daugiau negaliu prisiminti.

Taigi Reisas liko įsitikinęs, kad Rut Lesing kažko nepasakė. Kodėl ji slapukauja?

Jis negalėjo priversti Rut kalbėti. Tokia mergina, kaip Lesing, - pulkininkas tai iš karto suprato, - nepakęs gudravimo, nepasiduos spaudimui. Jeigu dėl kažkokios priežasties nutarė tylėti, tai jau savo sprendimo nepakeis.

Bet dėl to, kad ji ketino dar kažką atvirai pasakyti, o nepasakė, Reisas neabejojo. Tas įsitikinimas ramino, teikė vilties. Pirmą kartą
Reisas neabejojo. Tas įsitikinimas ramino, teikė vilties. Pirmą kartą
Reisas išvydo sienoje plyšį. Jis turėjo jį praplatinti, nes tik tada

sužinos teisybę.

Jie atsisveikino, ir pulkininkas pasuko į Elavstono aikštę. Visą kelią galvojo apie jaunąją moterį.

Ar ji buvo pajėgi įvykdyti žmogžudystę? Turbūt taip. Toje moteryje slypėjo kažkas nežmogiška. be to, ji turėjo priežastį, ir ne vieną. Pašalinusi iš kelio Rozmari, ji gerai sustiprino savo galimybes tapti misis Barton. Vis tiek - dėl to, kad ji mylėjo Bartoną, ar dėl to, kad kėsinosi į jo turtą - pirmiausia ji turėjo atsikratyti Rozmari.

Reisas labiau buvo linkęs prie nuomonės, kad Rut negalėjo pasiduoti vien tik merkantiliniams tikslams. Ji perdaug gudri ir įžvalgi - nerizikuotų gyvybe tik dėl turtingo žmogaus žmonos vietos. Vadinasi, ji mylėjo Džordžą? Galbūt. Yra moterų, kurios išrodo šaltos, beaistrės, bet įsimylėjusios tampa liepsningais padarais ir ryžtasi bet kokioms aukoms. Dievindama Džordžą, nekęsdama Rozmari, Rut galėjo sugalvoti labai originalų ir patikimą varžovės sunaikinimo būdą. Tai, kad visi pritarė savižudybės versijai, tik įrodo, kad planas buvo nepriekaištingai sumanytas ir įvykdytas.

O laikui bėgant Džordžas gavo anoniminių laiškų - dar reikėjo išsiaiškinti, kas ir kodėl juos siuntė. Bartoną apėmė abejonės, jis ruošė žabangas, norėdamas demaskuoti nusikaltėlę, ir ta nebeturėjo kitos išeities, tik priversti jį nutilti visiems laikams.

Reisas susiraukė. Ne, viskas buvo ne taip! Šitaip manant, antrasis nusikaltimas išrodo kaip nevilties, kaip panikos pasireiškimas, o Rut ne tokia moteris, kuri prarastų šaltą galvą. Ji protingesnė už Džordžą, nėra abejonių, Rut būtų gana lengvai išvengusi žabangų.

Atidžiai viską išnagrinėjęs, pulkininkas suprato, kad Rut kaltumo hipotezė gerokai braška.

ŠEŠTAS SKYRIUS

Lucilija Dreik buvo "laiminga", galėdama priimti pulkininką. Į kambarį, kurio užuolaidos buvo nuleistos, ji įėjo juodai apsirengusi, pilnomis ašarų akimis ir vis glaudė prie veido į gumulėlį suspaustą nosinę. Lucilija Dreik įdėjo savo virpančią ranką į Reiso delną, ir tuoj pat jį apipylė žodžių lavina.

Ji nenori regėti nė vieno žmogaus, absoliučiai nė vieno! Bet, suprantama, daro išimtį senam Džordžo draugui, mūsų vargšelio brangiojo Džordžo, kurio taip trūks šiuose namuose, nes juose nuo šiolei nebebus vyro. O namai be vyro - ne namai. Kur akį mesi, vien chaosas ir netvarka! Štai liko jos dvi, vargšė vieniša našlė ir Iris, silpna mergaitė... Ką ir sakyti, labai malonu, kad pulkininkas rūpinasi, ji dėkinga už aplankymą. Tiesą sakant, ji tiesiog nežino, ką daryti. Neturi nė menkiausio supratimo. O tarnybiniais Džordžo reikalais, taip pat laidotuvėmis, rūpinasi mis Lesing... O tardymas? Tai baisu, tiesiog baisu! Pilnas namas policininkų. Žinoma, civiliai apsirengusių ir labai mandagių. O vis dėlto... Ją pribloškė, sukrėtė. Ne tik jų buvimas, o visa tai... Ji išgyvena tikrą tragediją... Ir, iš savo pusės, ji tvirtai tiki, kad visa tai - tiesiog sugestija. Garsus psichoanalitikas - ji pamiršo jo pavardę - sakęs, kad viskas pasaulyje - sugestija. Džordžo mirtį kitaip negalima paaiškinti... Žūti va taip, "Liuksemburge", toje košmariškoje vietoje, pačiame vakarėlio įkarštyje, tarp tų pačių žmonių, kurie regėjo Rozmari mirtį, prie to paties staliuko! Argi tai ne tragiška? Ir mirti staiga, per dvi minutes! Jeigu jis būtų paklausęs daktaro Kaskelio ir naudojęs tonizuojančius vaistus, tikrai šito nebūtų atsitikę. Bet Džordžas toks užsispyręs! O visą vasarą buvo kažkoks prislėgtas. Taip, prislėgtas, kito žodžio nerasi!

Žodžių srautas nutrūko - misis Dreik turėjo įkvėpti oro, ir Reisas, pasinaudojęs proga, įterpė žodelį. Jis pareiškė nuoširdžiausią užuojautą ir patvirtino absoliučią savo ištikimybę.

O po to našlė ir vėl malė.

O, tai labai malonu, ji be galo laiminga, regėdama šalia

žmogų, kuriuo galinti visiškai pasikliauti. Mis Lesing kupina geriausių norų, ji naudinga daugeliu atžvilgių, bet ne labai simpatinga, ir dar nosį riečia. Tai Džordžo kaltė, jis per daug su ja terliojosi. Vienu tarpu buvo baimės - kad tik nesumanytų jos vesti. O mis Lesing jį viliojo kaip laputė... Bet ji, Lucilija, išmano tuos dalykus, jos lengvai neapmausi - iš karto perprato klastingus sekretorės kėslus... O štai Iris nieko nenutuokė. Mieliausia mergina, bet tokia naivi, toks angelėlis! Nors ir išstypusi, bet dar labai jauna... ir perdaug protinga. Nelabai judri, nelabai iškalbi, niekada nežinosi nė pusės to , ką ji galvoja. Rozmari buvo tokia linksma ir judri, daug keliaudavo. Iris labiau mėgsta nieko neveikdama namuose lindėti, o tai auklėjimo minusas. Jau geriau lankytų kursus, mokytųsi siūti, valgį gaminti... Ar maža naudingų darbų! Ką išmoksi, ant pečių nenešiosi! Tiesą sakant, Iris pasisekė, kad ji, Lucilija, galėjo persikelti Elvastono aikštės vilon po Rozmari mirties... Vargšė Rozmari, mirė nuo gripo! Nors tai nebuvo paprastas gripas. Bent jau taip sakė daktaras Kaskelas, neapsakomai malonus žmogus ir puikiausias gydytojas. Ji norėjo praėjusią vasarą parodyti jam Iris, bet nebuvo progos. Ir dėl to labai gailisi, nes mergina tokia išblyškusi, ji tikriausiai nesveikuoja... Gal todėl, kad jie gyveno netikusioj vietoj pastatytame name... Tokioj drėgnoj žemumoj, kurioje kiekvieną vakarą tvenkdavosi rūkas... Keistas Džordžo įgeidis - nei iš šio, nei iš to ėmė ir nusipirko vienasėdį. Lyg būtų degę... Turbūt norėjo padaryti Iris siurprizą. O derėjo pasitarti su išmanančiais žmonėmis. Jis gi pats tokiuose reikaluose nieko nenutuokė... Misis Dreik buvo be galo susirūpinusi. Juk galų gale jos gyvenimo prasmė - tik rūpintis kitais... Jos vargšas vyras jau seniai mirė. O sūnus Viktoras gyvena Argentinoje ar Brazilijoje. Taigi labai toli nuo jos. jis geras berniukas ir labai myli savo motiną...

Pulkininkui Reisui pavyko įkišti trigrašį - jis jau šį tą girdėjęs apie jos sūnų. Ji bematant "pavaišino" dvidešimt minutiniu pasakojimu apieViktoro žygdarbius nuo pat vaikystės. Viktoras buvęs doras berniukas, gal šiek tiek padykęs, bet širdies gilumoj geras. Kad jis ką galėtų nuskriausti, tai jau tokios minties ji nė iš tolo neprisileidžianti.

Tik štai kas blogai - vaikinui niekad nesisekė. Oksforde dėstytojai jo neįvertino ir nepakankamai dorai su juo pasielgė. Jie

niekaip negalėjo suprasti, kodėl talentingai piešiančiam vaikinui įdomu kopijuoti kitų braižą!

Pagavusi mielą ir brangią temą, Lucilija nebegalėjo sustoti. Viktorą ji visuomet labai mylėjo. Kai tik atsitinka nors mažiausia bėda, vaikinas kreipiasi i ją. ar reikia kitų sūnaus meilės ir pasitikėjimo įrodymų. Jam nesiseka tik todėl, kad visi įdomūs biznio darbai susiję su užsieniu. Lucilija mano, kad Viktoro reikalai kaip mat pagerėtų, jeigu jam pasiūlytų rimtas pareigas pačiame Londone, pavyzdziui, Anglijos banke...

Reisas, kuris jau viską žinojo apie šitą įdomų personažą, trečią kartą mandagiai pabandė misis Dreik pakišti kitą temą. Šį kartą apie tarnus.

Pagaliau jis sulaukė atpildo už savo kantrybę.

Tarnų, Lucilija Dreik nebijo pasakyti, tikrų tarnų, kokių buvo anksčiau, - dabar neberasi! Ir dėl to gyventi nė kiek ne geriau! Asmeniškai ji negalinti skųstis, jai dar pasisekė. Misis Paund buvo priekurtė, bet šiaip padori moteris. Tiesa, kartais miltų patiekalai supuldavo, į sriubą įberdavo perdaug pipirų, bet apskritai misis Paund išmanė savo darbą ir netinginiavo. Ji dirbo čia nuo Džordžo vestuvių ir nė pusės žodžio nepasakė, kai praėjusią vasarą reikėjo važiuoti į kaimą. Kiti tarnai išlakstė kas kur, o viena tarnaitė išėjo net nepaėmusi užmokesčio už aštuonias dienas.

- Apskritai,- padarė išvadą misis Dreik, - tai menkas nuostolis! Ji buvo kvaila mergiščia: tik pasakyk ką, tuoj kad atrėš! Ir dar sudaužė šešias krištolo taures. Šešias taures. Kad po vieną! Kiekvienam gali nelaimė atsitikti... Iš karto visas šešias! Sutikite, pulkininke, kad negalima būti tokiai nugrubnagei!

- Reikia pripažinti, šešias taures iš karto - tai jau iš tikrųjų per daug!

- Aš taip jai ir išrėžiau, primindama, kad turėsiu apie tai parašyti rekomendacijoje, nes tai mano pareiga! Juk neturiu teisės apgauti žmonių ir privalau rekomendacijoje pasakyti apie geras ypatybes lygiai kaip ir apie ydas. Aš stengiausi šitą paaiškinti merginai, o ji išdėjo mane į šuns dienas. Sunku ir pamanyti, kaip šitaip gali liežuvis apsiversti! Įsivaizduokite, pulkininke, kartu su kitais chamiškais žodžiais ji man išdrožė, kad jos naujoji šeimininkė nesiduosianti “pakabinama už kaklaraiščio”! Štai kaip ji pasakė,

turbūt kine nugirdo tokį žargoną ir leptelėjo be jokio reikalo. Juk vargšė Rozmari savo noru pakėlė prieš save ranką. Negalima pykti ant mylimo vaiko, nes, kaip labai teisingai pasakė karališkasis prokuroras, tuo momentu ji negalėjo atsakyti už savo veiksmus. Taip kad tas posakis nei į tvorą, nei į mietą. Tarp kitko, kiek žinau, gangsterių kalba pasakymas reiškia, kad su kažkuo jie susitvarkę. Ačiū Dievui, tokie papročiai Anglijoje dar neįsigalėjo! Tačiau nebaigiau pasakoti apie tą merginą. rekomendacijoje aš parašiau, kad Beti Arčdeil kruopščiai atlikdavo kambarinės pareigas, kad ji pareiginga ir dora, bet negrabi ir pasipūtusi. Ir jeigu aš būčiau tos misis Ris-Telbot vietoje, būčiau mokėjusi perskaityti ir tai, kas slypėjo tarp eilučių, ir nė už ką jos nebūčiau priėmusi. Bet dabar žmonės įsileidžia į savo namus dievai žino ką, nė kiek nepagalvoję priima tarnaitę, kuri per tris savaites pakeičia tris vietas!

Pasinaudojęs proga, kai misis Dreik pavargusi ėmė gaudyti orą, pulkininkas pasidomėjo, ar ji kalbanti apie misis Ričard Ris-Telbot.

- Jeigu jūs turite galvoje ją, tai likimas man lėmė su ja susitikti Indijoje, - pridūrė jis.

- Negaliu tiksliai pasakyti, - atsakė Lucilija. Tik žinau, kad ji gyvena Kadogano aikštėje.

- Tai aš ją pažįstu.

Šia proga misis Dreik pasakė, kad pasaulis mažas ir kad seni ištikimi draugai - pats brangiausias žmogaus turtas. O ji asmeniškai labiausiai vertinanti draugystę iš didžiosios raidės.

- Nieko nežinau romantiškesnio, - paaiškino ji, - kaip Polio ir Violos istorija. O, ta Viola, kiek puikių jaunų žmonių buvo ją įsimylėję! Bet aš plepu, pulkininke, o jūs net nepažįstate tų, apie kuriuos noriu papasakoti. Aš nuvarginau jus...

Jis nuramino - jam viskas be galo įdomu. už mandagumą gavo "atlyginimą" - išgirdo smulkų Hektoro Merlio, kuriam misis Dreik faktiškai pakeitė motiną, gyvenimo atpasakojimą. Ji nepraleido nė menkiausio bruožo ar silpnybės, ir pulkininkas jau ėmė svarstyti, kam ji užvedė kalbą apie Hektorą Merlį. Pagaliau sužinojo, kad jisai vedęs Violą, našlaitę, vaikų namų auklėtinę. Kartu su Viola scenoje atsirado ir Polis Benetas, kuris, nors labai mylėjo jaunąją merginą, mokėjo pakelti savo pralaimėjimą, nes

buvo galantiškas žmogus. Jis tapo šeimos draugu ir pirmojo vaiko, Rozmari, krikštatėviu, ir jai paliko visą savo turtą.

Misis Dreik manė, kad tai esanti labai jaudinanti istorija. Ji taip pat buvo įsitikinusi, kad Polis pasielgęs kilniadvasiškai, mažąją krikšto dukrą paskyręs vienintele savo turto paveldėtoja.

- O juk tai milžiniškas kapitalas, - pridūrė ji. - Jūs pasakysite: pinigai - ne viskas. Šventa tiesa, ir vargšės Rozmari mirtis tai vaizdžiai įrodo. O Iris turtas irgi laimės neatnešė.

Reiso dėmesio skatinama - retai kas taip atidžiai mokėjo klausytis! - misis Dreik varė toliau:

- Ta mažytė man suteikia daugybę rūpesčių. O jau kokia atsakomybė ant mano galvos, sunku apsakyti. Juk visi žino, po sesers mirties ji tapo turtinga nuotaka. Aš budriai sargauju ir stengiuosi atsikratyti nepageidaujamų pretendentų, bet ar daug galiu?.. Anksčiau atidžiai prižiūrėdavo merginas. Dabar jos daro, ką sugalvojusios. Iris turi draugų, kurių aš beveik nepažįstu. reikalauju, kad atsivestų į namus, bet, matau, jie nenori rodytis... Dėl šito ir Džordžas labai nerimavo, o aš puikiai jį supratau. Štai, sakykim, toks Braunas. Nei akyse jo nemačiau. o jisai nuolat sukinėjasi apie Iris ir jaučiu - dar kiek, ir šaukštai bus po pietų. Džordžas nemėgo to vaikino, o vyrais reikia tikėti - jie moka įvertinti vyrus. Prisimenu vieną mūsų pažįstamą, pulkininką Pjusi. Buvau apie jį nepaprastai geros nuomonės, bet mano vyras laikėsi nuo jo nuošaliau ir man patarė mažiau lįsti jam į akis. Tai va! Vieną gražią dieną perpildytoje bažnyčioje, kunigui einant pro žmones, pulkininkas išsitiesė girtas kaip meitėlis! Vėliau sužinojau - o tokie dalykėliai išlenda į šviesą po laiko ir niekad - pirma laiko! - kad konjaką jis pirkdavęs po tuziną butelių iš karto! Žinoma, mes užtrenkėm jam savo duris, bet aš labai pergyvenau, nes tas žmogus, nepaisant to, kad neigdavo kai kurias dogmas, apskritai buvo dievotas. Mano vargšas vyras, būdavo, sekmadieniais nuo pat ryto iki užkimimo su juo ginčydavosi dėl šventojo Tuseno garbei skirtų pamaldų. Kaip sykis, užvakar buvo to šventojo diena. Tik pagalvokit, nelaimingasis Džordžas atidavė Dievui dvasią atminų dieną!

Durys tyliai atsivėrė ir įėjo Iris. Reisas vieną kartą ją matė Mažojoje Abatijoje, bet atsiminė kaip per miglą. Tada Iris buvo be galo susijaudinusi, nors stengėsi išrodyti rami. Didelės, labai rimtos

akys kažką jam priminė, tik pulkininkas niekaip neprisiminė - ką.

Lucilija, išgirdusi žingsnius, pasuko galvą.

- Tai tu, Iris? Eikš šen... Turbūt pažįsti pulkininką Reisą?

Iris paspaudė jo ranką. Reisui pasirodė, kad mergina labai išblyškusi. Juoda suknelė dar labiau pabrėžė jos lieknumą.

- Norėjau paklausti - gal galiu kuo padėti?

- Ačiū, pulkininke. Jūs labai malonus.

Tai ji pasakė mašinaliai, kaip paprastai būna tokiais atvejais, nė kiek nesijaudindama. Iš visko buvo matyti - Iris dar neatsigavo po šoko. Džordžo mirtis buvo labai ją sukrėtusi. Be abejo, pamanė Reisas, ji mylėjo Džordžą.

Iris piktai pažiūrėjo į tetą.

- Apie ką judu kalbėjote prieš man įeinant? - paklausė. Lucilija truputį išraudo ir, pasijutusi nejaukiai, ėmė muistytis kėdėje. Pulkininkas suprato - ji nenori išsiduoti pasakojusi apie jaunąjį Entonį Brauną.

- Dieve mano, jau net nepamenu... A! Apie Tuseną ir atmenų dieną. Džordžui mirus, aš nustebau: kaip keistai gali sutapti aplinkybės!

- Ar tik nemanai, kad Rozmari vakar atėjo Džordžo?

Misis Dreik šaižiai sušuko:

- Iris! Mano brangioji Iris! Nekalbėk šitaip! Tai baisios mintys, visai nekrikščioniškos!

Mergina pagiežingai nusijuokė.

- Argi jūs kalbėjote ne apie Entonį? Tu žinai, Entonis Braunas...

Lucilijos balsas pasidarė spiegiantis:

- Besikalbant jo vardas visai netyčia išsprūdo. Aš tik pasakiau, kad mes apie jį beveik nieko nežinome.

- O negi tu turi ką nors apie jį žinoti?

Iris tonas buvo įžūlus, ir Lucilija kapituliavo.

- Žinoma, man tai neturi rūpėti... Bet vis dėlto nebūtų nieko bloga, jeigu bent kiek geriau jį pažinčiau.

- Netrukus turėsi tokią progą. Aš išteku už jo.

- Iris!

Tą žodį ji spiegte išspiegė. Bet tuoj pat susitvardžiusi ėmė toliau kalbėti:

- Juk tai paika, Iris! Šiuo metu šventvagiška kalbėti apie vestuves!

- Jau viskas sutarta, teta Lucilija.

- Pagaliau, mano brangioji, negali būti kalbos apie vestuves šiuose namuose. Juk Džordžas dar net nepalaidotas! Yra padorumo taisyklės, kurių... O dar tardymas ir visa kita. Tiesiog galva sprogsta! Atvirai šnekant, Iris, aš nė už ką nepatikėčiau, kad Džordžas pritartų tavo užgaidai. Juk žinai - jis, kaip ir aš, nemėgo to misterio Brauno.

- Žinau. Džordžas nebūtų sutikęs, bet tai neturi reikšmės. Kalba eina apie mano, o ne apie Džordžo gyvenimą. Be to, jis jau miręs!

Misis Dreik sudejavo:

- Iris! Mano mažoji Iris! Kaip tau liežuvis apsiverčia šitaip kalbėti!

- Prašau atleisti, - pavargusiu balsu tarė Iris, - tu blogai supratai. Aš tik norėjau pasakyti, kad Džordžas dabar ilsisi ramybėje, ir kad jis nebesirūpina nei manimi, nei mano ateitimi. Dabar viską sprendžiu aš pati.

- Tačiau, mano brangioji, nieko negalima spręsti tokiomis akimirkomis! Tai netikęs laikas. Juk niekas nesako...

Iris nusijokė.

- Jau niekas nebesako! Entonis pasiūlė man ištekėti dar Mažojoje Abatijoje. Nė žodžio netarę, mes būtume išdūmę į Londoną ir po dienos susituokę. Tik vieno dabar gailiuosi, - kad jo nepaklausiau.

- Reikia pripažinti, - geraširdiškai tarė pulkininkas, - kad tas jo pasiūlymas, švelnai tariant, atrodo keistas.

Mergina metė į jį piktą žvilgsnį:

- O kažin kodėl? Mes būtume išvengę visokių nuobodžių formalumų. Kodėl juo nepasiklioviau?! Jis siūlė, o aš nesutikau. Padariau klaidą, bet dabar ištekėsiu už jo, kai tik jis panorės.

Lucilija išpylė ant jos galvos visą priekaištų maišelį. Putlūs tetos skruostai drebėjo, o akys vėl pritvinko ašarų.

Pulkininkas Reisas tarė:

- Mis Merl, ar galėčiau pasikalbėti su jumis akis į akį? Turiu galvoje absoliučiai profesinį pašnekesį.

Labai nustebusi, Iris tyliai ištarė “taip”, o paskui, rodydama

kelią, pasuko prie durų. Kai ji peržengė slenkstį, pulkininkas staiga grįžo atgal ir uždėjo ranką ant misis Dreik peties.

- Nesikrimskite, mieloji madam, - pusbalsiu tarė. - Pamatysite, viskas bus gerai. Mes pasirūpinsim!

Nuraminęs garbiąją damą, vestibiulyje jis pasivijo Iris, ir mergina jį nusivedė į mažą kambarėlį namo gilumoje. Pro langą Reisa matė liūdnai atrodantį kaštoną - krito paskutiniai lapai.

Pulkininko balsas skambėjo gana oficialiai.

- Aš norėčiau, kad žinotumėte, mis Merl: vyresnysis inspektorius Kempas - mano senas draugas, ir jis kiek išgalėdamas jums padės. Jo misija ne iš maloniųjų, bet patikėkite - inspektorius ją vykdo labai taktiškai.

Ji tylėdama žiūrėjo į Reisą. Paskui staiga paklausė: kodėl jisai nesilaikęs pažado ir vakar neatėjęs?

Reisas papurtė galvą:

- Džordžas manęs nelaukė.

- O mums sakė laukiąs!

- Galbūt, bet Džordžas puikiai žinojo, kad aš neateisiu.

- Jeigu taip... tai kam ta laisva kėdė?

- Ne man.

Jaunoji mergina užsimerkė. Ji tapo balta kaip popierius.

- Suprantu, - sušnibždėjo. - Suprantu... Ji buvo skirta Rozmari! Rozmari!

Jam pasirodė, kad Iris pasidarė bloga, ir Reisas, visaip ją ramindamas, sodino į krėslą.

Vos girdimu balsu ji tarė:

- Nesirūpinkite! Man jau geriau... Tik nežinau, ką dabar turiu daryti. Nežinau!

- Gal galiu jums padėti?

Ji pažvelgė į jį pilnomis liūdesio akimis.

- Pirmiausia turiu susivokti savo mintyse.

Aiškiai buvo regėti - Iris sutrikusi, pasimetusi.

- Matote... - pridūrė ji. - Pirmas dalykas - tai, kad Džordžas netikėjo Rozmari savižudybe. Jis buvo įsitikinęs, kad ją nužudė. Tą mintį jam padiktavo laiškai. Kas juos rašė, pulkininke?

- Deja, nežinau. Ir niekas nežino. Gal jūs ką įtariate?

- Ne. Tačiau Džordžas patikėjo, kas juose buvo rašoma, ir

dėlto ruošė vakarykštį pokylį su laisva kėde... Ir parinko atminų dieną! Turbūt vienintelę dieną, kai Rozmari dvasia galėjo sugrįžti... ir pasakyti jam teisybę!

- Neduokite valios fantazijai!

- Bet ir aš jutau jos buvimą, pulkininke! Juk tai mano sesuo, suprantate? Ir ne vieną kartą vakar aš patyriau, kad ji arti manęs, visai arti, kad ji stengiasi man kažką pasakyti!

- Ne, ne... Nurimkite!

- Aš rami, bet turiu kalbėti! Džordžas pasiūlė tostą už Rozmari... ir mirė! Galbūt... galbūt tą momentą ji atėjo jo...

- Vaiduokliai neberia ciano vandenilį į gyvųjų taurę!

Tie žodžiai, rodos, ją išblaivė, ir Iris ėmė normaliai kalbėti:

- Bet tai taip neįtikėtina! Džordžas nužudytas. Jis nužudytas, turbūt dėlto nėra ko abejoti. Tokios nuomonės yra policija, o kitaip ir negali būti, Jis nužudytas, o tuo pačiu tai atrodo nerealu.

- Taip manote? Jeigu Rozmari buvo nužudyta, o Džordžas ėmė ką nors įtarti...

Iris jį pertraukė:

- Taip, bet Rozmari nebuvo nužudyta! Aš nieko nebesuprantu! Džordžas patikėjo laiškais, nes labai sunku suvokti, kad, nors ir apimtam depresijos, bet be rimtų motyvų galima griebtis savižudybės. Tačiau Rozmari turėjo tokių motyvų! Luktelkite, tuoj jums parodysiu...

Ji išėjo ir netrukus atnešė popieriaus lapą, kiek apglamžuotą ir keturlinkai perlenktą.

- Skaitykite. Patys įsitikinsite..

Jis išskleidė lapą. Tai buvo laiškas. Prasidėjo tokiais žodžiais: “Mano dieviškasis Leopardai...”

Reisas jį perskaitė du kartus ir grąžino merginai.

- Na? - paklausė ji. - Ar dabar suprantate? Ji buvo nelaiminga, visiškai nusivylusi... Gyvenimas jos nebeviliojo.

- Ar žinote, kam skirtas šis laiškas?

- Taip. Stivenui Faradėjui. Ne Entoniui. Ji buvo Stiveno meilužė, ir dėl jo kentėjo. Rozmari gavo nuodų ir juos išgėrė “Liuksemburge”, sėdėdama priešais jį, kad Stivenas matytų, kaip ji miršta. Neabejoju, ji norėjo, kad jį kankintų sąžinės graužatis.

Reisas susimąstė.

- Kada radote šitą laišką? - kiek patylėjęs paklausė.

- Prieš kokius šešis mėnesius, seno chalato kišenėje.

- Ar Džordžui nerodėte?

Iris nustebo:

- Kaip galėjau rodyti? Rozmari - mano sesuo, ir aš neturėjau teisės jos išduoti. Džordžas tikėjo, kad Rozmari jį mylėjo. Kam įrodinėti, kad jis klydo, jeigu ji jau mirusi? Jis skaudžiai apsiriko, bet juk aš negalėjau pasakyti tiesos!

Iris atsiduso.

- Visa tai praeityje. Aš norėčiau žinoti - ką turiu daryti dabar? Laišką jums parodžiau todėl, kad buvote Džordžo draugas. Ar reikia su juo suspažindinti inspektorių Kempą?

- Be abejonių. Suprantate, juk čia daiktinis įrodymas.

- Ar jį paskelbs?

- Nebūtinai. Nepamirškite, nagrinėjama Džordžo, o ne Rozmari byla. Neskelbiami jokie dokumentai, nebent patys būtiniausi. Jūs pasielgtumėte geriausiai, jeigu šį laišką man atiduotumėte.

- Imkite!

Iris palydėjo pulkininką iki durų. Dar paklausė:

- Ar tas laiškas gali būti įrodymas, kad Rozmari nusižudė?

- Šiaip ar taip, jis byloja Rozmari turėjus tam priežasčių.

Iris giliai atsiduso.

Pulkininkas Reisas išėjo. Nulipęs ant paskutinio priebučio laiptelio, grįžtelėjo ir išvydo atdarų durų stačiakampyje stovinčią merginą. Atsisveikindama ji mojavo ranka.

SEPTINTAS SKYRIUS

Misis Ris -Telbot netikėjo savo akimis:

- Nejaugi tai jūs, pulkininke? Dievai žino kiek jau metų nesimatėme! Nuo tada, kai paslaptingai dingote Alahabade... Kokie reikalai atvijo? Tik nesakykite labai jau manęs pasilgęs - nepatikėsiu. Jūs ne toks žmogus, kuris be reikalo beldžiasi į svečius. Sakykite tiesiai, be diplomatijos - išvaduoju jus nuo tos pareigos!

- Su jumis neverta žaisti, brangioji Meri, šitą žinau. Taip pat žinau, kad mokate skaityti svetimas mintis. Ar kambarinė, kuri čia mane atvedė, - Beti Arčdeil?

- Nuo kada pradėjote domėtis vargšėmis kambarinėmis?

- Tikuosi, ji galėtų suteikti kai kurių žinių.

Misis Ris -Telbot, maloni, vos keturiasdešimt perkopusi blondinė, pašaukė dailutę tarnaitę, kažką jai pašnibždėjo, ir po kelių minučių Beti Arčdeil atnešė padėklą su soda ir viskiu.

Misis pasakė, kad pulkininkas norįs su ja pasikalbėti, ir išėjo.

Beti žvilgčiojo į solidų žilstelėjusį misterį ir jautėsi nesmagiai. Tačiau jos akys smalsiai žibėjo.

Reisas paėmė taurę ir nusišypsojęs ėmė klausinėti:

- Ar šiandien skaitėte laikraščius?

- Taip, sere.

- Ar atkreipėte dėmesį, kad misteris Bartonas vakar mirė "Liuksemburge".

- Taip. Komiška, ar ne?

"Komiška" buvo ne tas žodis, kurį jis būtų pasakęs, bet pulkininkas suprato, ką Beti turėjo galvoje.

- Aš matau, jūs protinga, - rimtai tarė jis.

Beti patenkinta nusijuokė ir paklausė:

- Nejaugi jį irgi nužudė? Laikraščiai rašo neaiškiai.

- Kodėl sakote "irgi"? Misis Barton bylos tyrėjai priėjo prie išvados, kad ji nusinuodijusi.

Beti žvilgtelėjo į jį akies krašteliu. Žinoma, jau nebejaunas, bet dar gražus! Ramaus charakterio. Tikras džentelmenas, iš karto

regėti. Tik kur jis suka?

- Taip, - pakartojo ji kažkaip manieringai, - tardymo organai padarė išvadą - savižudybė.

- O jūs nepatikėjote?

- Ne, sere. Niekada!

- Kodėl?

Tarnaitė pešiojo prikyštę ir dvejojo, ar sakyti.

- Pasakykite, Beti! Tai labai svarbu.

Jai patiko rimtas pokalbio tonas. Beti patiko ir malonus pulkininko balsas. be to, jis buvo mandagus, kalbėjo paprastai, todėl Beti norėjo suteikti jam malonumą. Apskritai, dėl Rozmari mirties ji neturėjo sau dėl ko priekaištauti, o tai, ką savo širdim jautė, niekam niekada nesakė.

- Ją nužudė, sere. Argi kitaip manote?

- Galbūt, galbūt... Bet kodėl jums taip atrodo?

- Sprendžiu iš vieno pokalbio, kurio pabaigą netyčia nugirdau.

- Štai kaip! Labai įdomu!

Draugiškai paskatinta, ji ėmė pasakoti.

- Durys buvo vos vos praviros. Tai sakau todėl, kad nepamanytumėte, jog klausiausi, ausį prikišusi. Neturiu tokios mados. Aš ėjau koridoriumi į valgomąjį, ant padėklo nešdama stalo įrankius. O jie kalbėjosi labai garsiai... misis Barton sakė misteriui Entoniui Braunui žinanti - tai ne tikrasis jo vardas. Tada jis tarsi pasiuto! Niekad nebūčiau pamaniusi, kad taip gali pasikeisti žmogus, - visuomet būdavo be galo mandagus, net švelnus... Braunas sakė, kad jeigu nebus taip, kaip jis norįs, tai perrėšiąs jai peiliu veidą ir vistiek "priversiąs tylėti"... Šventa tiesa, sere, ne pati sugalvojau! Kas paskui dėjosi, nežinau, nes pamačiau paradiniais laiptais lipančią mis Iris ir nėriau į valgomąjį. Tuo metu neėmiau galvon, ką nugirdusi, bet paskui, kai pradėta kalbėti apie savižudybę ir kai sužinojau, kad Braunas buvęs toje vakarienėje, atsiminiau pokalbį ir mano nugara perbėgo šiurpas. Garbės žodis!

- Ir iki šiol tylėjote?

- Juk manęs nešaukė į policiją ir neklausė. O ir ką aš žinau? Apskritai - nieko. Be to... Jei būčiau prasitarusi, tai ir mane būtų "privertę tylėti"...

- Suprantu, Beti!

Tuo pačiu bičiulišku tonu jis paklausė:

- Tad štai kodėl jūs misteriui Bartonui rašėte anoniminius laiškus!

Priblokšta ji nieko nesuprato:

- Apie ką jūs?.. Apie kokius anoniminius laiškus šnekate? Aš rašiau? Niekad gyvenime!

- Nebijokite, Beti, puikiai suprantu, kodėl jūs taip padarėte. O ir pats sumanymas ne toks jau blogas. Perspėjote jį, savęs neišduodama. Gudriai padarėte!

Beti kone neverkė:

- Aš nerašiau, sere, nerašiau! Tokia mintis net galvon nebuvo atėjusi! Jūs norite pasakyti, kad aš būk tai parašiusi misteriui Bartonui, kad jo žmona nažudyta... Prisiekiu, man ir į galvą tokia mintis nebuvo atėjusi.

Ji taip karštai įtikinėjo, jog pulkininkas sudvejojo. Gaila, nes viskas nuostabiai "tiko"! Jeigu ji būtų buvusi laiškų autorė, byla būtų tapusi aiškesnė. Tačiau Beti gynėsi ir, rodos, nuoširdžiai. Ji nenustebo, neišsigando, bet atkakliai teigė Bartonui nerašiusi. Sukandęs dantis, pulkininkas turėjo patikėti.

Reisas pakreipė kalbą kita tema.

- Ar kam nors pasakojote apie tai, ką nugirdote misis Barton ir Brauną kalbant?

- Niekam, sere. Atvirai pasakysiu, mane apėmė nerimas. Maniau, bus geriau, jei liežuvio nepaleisiu ir pasistengsiu apie tai pamiršti. Tik vieną kartą dantų nesukandau. Žinote, dėl tos misis Dreik pasidarė nepakenčiama gyventi. Ji krovė ant manęs nepabaigiamus darbus ir dar norėjo, kad kartu su ja palaidočiau save kaime, kažkokioje glūdumoje, kur nėra nei mašinų, nei geležinkelio! Tada nutariau išeiti. O ji - parašysiu blogą rekomendaciją, nes sudaužei galybę indų ir dar visokių eibių prikrėtei... O man buvo nebesvarbu, todėl atrėžiau: negąsdinkit, rasiu vietą, kur šeimininkė nesileis už "kaklaraiščio pakabinama"... Aš iš karto susigriebiau be reikalo drėbtelėjusi, nors ji, man atrodo, į tuos žodžius neatkreipė dėmesio. Galbūt, kaip jūs sakote, anksčiau turėjau papasakoti, ką nugirdusi. Bet iš kur galėjau žinoti, kad ši žinia taip svarbi? Be to, gal jie tik pajuokavo... Kartais juokaujant pasakoma dievai žino kas, o misteris Braunas mėgo pašmaikštauti...

Sakau jums šventą tiesą, sere, man iš tikrųjų sunku buvo nuspręsti. Ar suprantate?

Pulkininkas Reisas nuramino Beti - jis tikįs.

- Vadinasi, misis Barton pareiškė, kad jis iš tikrųjų esąs ne Entonis Braunas? Ar ji pasakė tikrąją jo pavardę ir vardą?

- Taip. O jis ir vėl reikalavo - jūs turite pamiršti tą vardą! Tonis... Tonis... o pavardė? Neatsimenu... Kažkoks Tonis... Juokinga pavardė, ji man priminė vyšnių uogenę...

- Tonis Čeremenas? Čerizas? *

- Ne . Juokingiau... Prasidėjo raide "N".

- Nesikankinkite, Beti, savaime atsiminsite, ir tada pasakysite. Štai mano vizitinė kortelė. Kai tik atsiminsite pavardę, tuoj parašykite šituo adresu.

Jis padavė jai kortelę ir banknotą.

- Ačiū, sere! Galite manimi pasikliauti.

Kambarinė išėjo, pakartodama - jai buvę labai malonu pasikalbėti su tikru džentelmenu. Beti būtų apsidžiaugusi ir dešimčia šilingų, o jis davė visą svarą!

- Na, - paklausė svetainėn grįžusi misis Ris -Telbot, - ar esate patenkintas?

- Labai. Teliko viena neįminta mįslė, bet, jums padedant, galimas daiktas, ir ją įminsiu. Ar negalite prisiminti pavardę, primenančią vyšnių uogenę?

- Keistas klausimas!

- Pagalvokite, Meri! Matote, aš nelabai išmanau virtuvės paslaptis. Čia turima galvoj uogienė, ir ne bet kokia, o vyšnių.

- Vyšnių uogienę ne taip dažnai verda.

- Kodėl?

- Todėl, kad vyšnios sucukrėja. Žinoma, išskyrus specialiai apdorotas Morelo firmos vyšnias.

- Eurika! - sušuko Reisas. - Kertu lažybų, mes sužinojome tai, ką norėjome sužinoti.

Pulkininkas pašoko.

- Iki pasimatymo, Meri! Be galo esu už viską dėkingas.

---

* Cherry - vyšnia (angl.).

Malonėkite paspausti skambučio mygtuką, tegu tarnaitė mane išlydi.
Jis jau buvo prie durų.
- Ak, nedėkingasis, jau dumiate! O vis dėlto galėtumėte pasakyti, kas čia dedasi?
- Pažadu - netrukus vėl pribūsiu ir viską papasakosiu.
- Sunku patikėti.
- Pamatysite!
Beti jo laukė apačioje, prie laiptų. Ji padėjo reisui apsivilkti paltą, padavė skrybėlę, lazdą ir palydėjo iki durų.
- Klausikite, Beti, ar kartais tą Brauną nepavadino Moreliu? - paklausė jau keldamas koją per slenkstį.
Merginos veidas nušvito.
- Tikrai, sere! Tiksliau - Morelis! Tonis Morelis, tą vardą ir pavardę mano poniai jis įsakė pamiršti. Ir dar jis sakė - pirma iškrito iš galvos - sėdėjęs kalėjime.
Pulkininkas atsisveikino. Jo nuotaika buvo puiki.
Reisas įėjo į pirmą pasitaikiusią telefono kabiną ir surinko Kempo numerį.
Pokalbis buvo trumpas.
- Nutarta, -padarė išvadą Kempas. - Aš tuoj pat telegrafuoju. Netrukus viską sužinosime. Jeigu jūsų spėlionė pasitvirtintų, daug kas paaiškėtų.
- Būkime kantrūs, - atsakė Reisas. - Bet aš puoselėju viltį, kad rūkas išsisklaidys.

AŠTUNTAS SKYRIUS

Inspektorius Kempas niršo.

Pusvalandį jis tardė nelaimingą, iš baimės mirštantį šešiolikametį vaikiną, išblyškusį paauglį. Gera jo dėdės, metrdotelio Čarlzo, padėtis ateityje jam žadėjo padavėjo vietą ir darbą "Liuksemburge". Laukdamas, kol išmuš lemtoji valanda, jis kartu su kitais penkiais berniukais tarnavo pasiuntinuku - neburbėdamas turėjo paklusti visiems ir kiekvienam. Pasiuntinukai išnešiodavo duoną, šakutes ir salotines, jeigu serviruojant stalus pritrūkdavo kokio nieko, dumdavo į virtuvę ir atgal - visuomet judėjo, krutėjo, visuomet likdavo kalti dėl kitų nuodėmių, ir dienai baigiantis nebepastovėdavo ant kojų, nualsinti prancūziškų, itališkų, o kartais ir angliškų įsakymų. Čarlzas, nors tai buvo natūralu tokio rango personai, nė per nago juodymą nenuolaidžiavo giminaičiui ir nepraleisdavo progos atsiskaičiuoti net už mažiausią nusižengimą. O kartais dirdavo kailį ir be jokios priežasties, tiesiog pabauginimui. Nepaisant šito, Piteris buvo laimingas - jis degte degė nuo minties, kad kada nors vilkės metrdotelio fraką ir dirbs aukštos klasės restorane.

Bet tuo metu jam atrodė - išsvajotoji karjera žlugo amžiams. juk jį įtarė nužudžius žmogų!

Kempas jį gerokai pakratė, kol pagaliau padarė mažai guodžiančią išvadą: berniukas tik pakėlė nuo grindų damos rankinuką ir padėjo ant stalo.

Piteris jau kelintą kartą kartojo vieną ir tą patį:

- Suprantate, sere, aš viską dariau skubėdamas, nes turėjau padėti misteriui Robertui išnešioti padažą, o jis, mačiau, labai nervinosi. Pamatęs, kad dama, eidama šokti, numetė rankiniką, aš stabtelėjau, pakėliau ir nudūmiau pas misterį Robertą, kuris, manęs nesulaukdamas, jau žaibavo akimis. Aš neturėjau laiko nė sekundės dar ką nors padaryti. Štai taip viskas buvo, sere, prisiekiu, tikrai viskas buvo taip.

Kempas neturėjo pagrindo abejoti. Jis atleido berniuką ir

vos susitvardė nešūktelėjęs: “Žiurėk, pakliūsi man kada, tai...”

Agentas Polokas raportavo: sargybinis telefonu pranešęs apie apačioje laukiančią jauną moterį, kuri primygtinai norinti pasikalbėti su juo, teisingiau, su asmeniu, tiriančiu “Liuksemburgo” bylą.

- Kuo ji vardu?

- Klo Vest.

- Tegu atveda, - niūriai atsakė Kempas. - Galiu jai skirti dešimt minučių, nes laukiu misterio Faradėjaus, o jis nevėluoja. Apskritai nieko tokio, jeigu misteris truputį ir palauks už durų. Tai net į naudą!

Mis Klo Vest įėjus, Kempui pasirodė, kad jau buvo su ja susitikęs, bet atidžiau pažiūrėjęs, suprato apsirikęs. Jis, žinoma, niekad jos nebuvo matęs, tiktai mis Klo Vest kažką priminė.

Tai buvo kokių dvidešimt penkerių metų moteris, aukšta, labai graži, dailiais raudonmedžio spalvos plaukais. Balsas kiek manieringas, gerai artikuliuotas. Atrodė truputį susijaudinusi.

- Sėskitės, mis Vest. Kuo galiu padėti?

Kalbėjo jis griežtokai, bet ji turbūt šito nepajuto.

- Aš perskaičiau laikraščiuose, kad vakar vakare “Liuksemburge” mirė vienas žmogus. Dėl to ir norėjau su jumis pasikalbėti.

- Misteris Džordžas Bartonas. Ar jį pažinote?

- Kaip čia pasakius... Ne. Nors... Pažinau jį labai menkai...

Kempas atidžiau ją nužiūrėjo. Ir vėl klausė savęs - kur ją buvau sutikęs? Viešnia darė gerai išauklėtos moters įspūdį, ir jis nutarė būti nuoširdesnis.

- Būkite maloni, pirmiausia pasakykite kas esate ir kur gyvenate.

- Aš Klo Elizabeta Vest. Gyvenu Meriveilio Plente, 15. Esu aktorė.

Inspektorius atidžiai ją stebėjo. Turbūt sako tiesą. Tikriausiai, vaidina komedijose, bet jai tiktų rimti vaidmenys.

- O dabar, mis Vest, papasakokite, ko sunerimote.

-Iš laikraščių sužinojusi, kad policija tiria misterio Bartono mirties priežastį, pamaniau: turbūt turiu pas jus ateiti ir viską iškloti. Pasitariau su viena savo drauge, ji irgi taip manė, štai ir atėjau. Nors, galimas daiktas, tai, ką papasakosiu, ir neturės jokios reikšmės.

- Pamatysim... - geraširdiškai atsakė Kempas. - Pasakokite, pasakokite...

- Tai va... Šiuo metu aš nevaidinu. Bet esu žinoma agentūroms, mano fotografijas spausdina "Prožektorius", profesinis laikraštis. Turbūt misteris Bartonas vartė tą laikraštį ir atkreipė dėmesį į mano nuotrauką. Jis susirado mane, ir pasakė, kad norėtų...

- Ko norėtų?

- Jis papasakojo rengiąs vakarienę "Liuksemburge" ir norįs padaryti svečiams siurprizą. Rodė moters fotrografiją, portretą, ir norėjo, kad aš nusigrimuočiau lygiai taip ir kad būčiau kuo panašesnė į ją. Mano plaukai, rodos, tokie, kaip tos misis...

Akimoju Kempas viską prisiminė. Elvastono aikštėje ant Džordžo rašomojo stalo jis matė Rozmari fotografiją, o lankytoja jam priminė Rozmari! Ji buvo panaši į ją. Gal ne idealiai, bet labai panaši.

- Aš turėjau apsivilkti jo atneštą žalią suknelę, - toliau pasakojo mis Vest, - pasidaryti lygiai tokią šukuoseną, kokią mačiau nuotraukoje, žodžiu, turėjau verstis per galvą, bet tapti panašia į ją. O paskui nuvykti į "Liuksemburgą", laukti, kol baigsis koncerto pirmoji dalis ir tada atsirasti prie misterio Bartono stalo, kur buvo laisva kėdė. Norėdamas, kad viskas gerai pavyktų, prieš porą dienų jis nusivežė mane į "Liuksemburgą" pusryčių.

- Tačiau vakar "Liuksemburge" jūs nebuvote, mis Vest?

- Ne, nes apie aštuntą kažkas... Misteris Bartonas... paskambino telefonu ir pasakė, kad viskas pasikeitė ir vakarienė nukeliama kitam vakarui, jis pasakysiąs kada. O rytą laikraščiuose išvydau pranešimą apie jo mirtį...

- Labai gerai padarėte, pas mus atėjusi, - pareiškė Kempas. - Be galo jums dėkingas, mis Vest, ačiū. Jūsų dėka viena paslaptis - laisvos kėdės paslaptis - jau įminta. Tiesa, kodėl jūs dvejodama sakėte, kad skambinęs "kažkas... misteris Bartonas"?

- Todėl, kad iš karto neatpažinau misterio Bartono balso. Man net pasirodė - kalba ne jis.

- Ar esate įsitikinusi, kad tai buvo vyriškas balsas?

- Taip... Bent jau taip atrodė. Toks gergždantis, persišaldžiusio, stipriai sloguojančio žmogaus balsas.

- Daugiau nieko nesakė?

- Ne.

Kempas dar šio bei to paklausė, bet nieko nebeišpešė.

Klo Vest išėjo. Agentas Polokas laukė nurodymų. O vyresnysis inspektorius negalėjo nuslėpti savo pasitenkinimo:

- Mes žengiame į priekį, Polokai. Dabar žinome, koks buvo tas paslaptingasis Bartono planas, ir aš supratau, kodėl jie visi pasakojo su siaubu žiūrėję į tuščią kėdę, kas juos kankino... Aišku viena, jis suvokė, kad jo puikusis planas žlugo!

- Tai jūs manote, kad ne jis skambino aktorei?

- Kertu lažybų, ne jis! Ir nesu tikras, kad skambino vyras. Švogždančiu balsu kalbėti telefonu - senas triukas! Mes progresuojame. Polokai, mes žengiame į priekį! O dabar kvieskite misterį Faradėjų.

DEVINTAS SKYRIUS

Stivenas Faradėjus į Skotlend Jardą atvyko vaizduodamas ramų ir abejingą, o iš tikrųjų jo viduje viskas virė ir kunkuliavo. Jis jautėsi netekęs žemės po,kojomis, sugniuždytas, sunaikintas. Rytą, rodės, viskas klostėsi kuo puikiausiai. Kodėl inspektorius Kempas, kalbėdamasis telefonu, taip primygtinai reikalavo tuoj pat susitikti? Ką jis suuodė ar įtarė? Žinoma, nieko jis nežino! Svarbiausia, būti šaltakraujiškam ir viską neigti.

Tačiau būdamas be Sandros, jis jautėsi visiškas bejėgis, lengvai pažeidžiamas. Kai jie kartu pasitikdavo pavojų, jis būdavo drąsus, nes jausdavo šalia Sandrą. Kartu jie buvo nepabaidomi ir visagaliai. Vienas jis - silpnas ir bejėgis. Ar ir Sandra panašiai jaučiasi, kai lieka viena? Jis klausė šito savęs, įsivaizduodamas ją, atsiskyrusią nuo žmonių, bežadę milžiniško namo užkaboryje, ją, tokią išdidžią, o dabar iškankintą ir kamuojamą lygiai tokio pat bejėgiškumo jausmo, kuris, rodės, paraližavo visas galias.

Inspektorius Kempas jį pasitiko šaltai ir pabrėžtinai mandagiai. Polokas sėdėjo prie mažo stalelio su pieštuku rankoje. Akį rėžė priešais jį gulinčio bloknoto baltas lapas.

Paprašęs lankytoją sėstis, Kempas gana oficialiai pasakė:

- Aš ketinu, misteri Faradėjau, jus apklausti. Jūsų parodymus užrašys ir išeidami turėsite pasirašyti. Mano pareiga įspėti, kad turite teisę atsisakyti duoti parodymus ir galite reikalauti, kad pokalbyje dalyvautų advokatas.

Stivenas suglumo, bet stengėsi neišsiduoti. Jis neatrado jėgų nusišypsoti:

- Visa tai, inspektoriau, man atrodo tiesiog komiška!

- Misteri Faradėjau, aš turiu išsiaiškinti kai kurias aplinkybes.

- Kiek suprantu, viskas, ką pasakysiu, gali būti nukreipta prieš mane?

- Mes nesakome "prieš", misteri Faradėjau. Tai ką jūs pasakysite, bus panaudota teisėsaugos interesams.

- Aš suprantu tą skirtumą, inspektoriau, ir vis dėlto niekaip

negaliu suvokti, kam jums prireikė kažkokių mano parodymų, jeigu jau kalbėjote su manimi šį rytą?

- Tiktai tam, kad pokalbis būtų visiškai oficialus ir kad patikslintumėme kai kuriuos faktus, prie kurių tenka grįžti. Antra vertus, kai kuriuos faktus norėčiau aptarti be pašalinių. Dėl viso kito, kas neturi tiesioginio ryšio su byla, mes pasistengsime būti labai taktiški, suprantama, kiek tai leis tiesos paieškos. Ar suprantate apie ką kalbu?

- Ko gero, ne.

- Tada paaiškinsiu, - atsiduso Kempas. - Jūs, rodos, turėjote gana intymių santykių su velione misis Barton?

- Kas šitą teigia?

Kempas paėmė nuo stalo mašinėle perspausdintą dokumentą ir padavė Stivenui.

- Štai kopija laiško, kurį rado tarp misis Barton daiktų. Originalas byloje. Laišką mums perdavė mis Iris Merl, kuri patvirtino sesers braižą.

Stivenas perskaitė: "Mano dieviškasis Leopardai..."

Jį užplūdo atsiminimai. Tarsi išgirdo Rozmari balsą - ji teisinasi, kažką įrodinėja... Nejaugi jis niekada negalės pamiršti praeities?

Faradėjus susitvardė ir grąžino Kempui laišką.

- Galbūt jūs turite pagrindą manyti, kad tą laišką rašė misis Barton, bet neturite jokių įrodymų, kad jis adresuotas man.

- Ar prisipažįstate, kad nuomavote dvidešimt pirmąjį kambarį Melando Menše, Grafo krantinėje?

Taigi, jie žino! Įdomu, ar seniai...

- Matau, - atsakė Stivenas, - esate gerai informuoti. Ar galiu paklausti, kokio tikslo siekiate, viešai skelbdami apie mano asmeninį gyvenimą?

- Mes nieko neketiname daryti, jeigu tai nebus tiesiogiai susiję su Džordžo Bartono žuvimu.

- Jūs manote, kad, paviliojęs žmoną, aš dar ir jį nužudžiau?

Kempas užgulė stalą ir sunėrė pirštus.

- Misteri Faradėjau, aš kalbėsiu atvirai. Jūs ir misis Barton buvote labai artimi bičiuliai. Jūs pirmas panorote viską baigti, ne ji. Ji ketino sukelti skandalą, apie tai byloja laiškas. Ir staiga ji mirė.

Tai jums išėjo į naudą.

- Ji nusižudė. Prisipažįstu, galbūt iš dalies ir esu kaltas dėl tos liūdnos istorijos, ir dėl šito galiu sau priekaištauti,, bet teisėsaugai tai turėtų nerūpėti.

- Gal misis Barton nusižudė, o gal tai ne savižudibė. Tokios nuomonės buvo ir Džordžas Bartonas. Jis pradėjo paiešką. Ir staiga mirė. Tai dar vienas susimąstyti verčiantis sutapimas.

- Galbūt. Bet kodėl įtariate mane?

- Jūs turbūt nenuginčysite, kad misis Barton mirtis padėjo jums išvengti didelių nemalonumų? Skandalas, misteri Faradėjau, galėjo padaryti galą jūsų karjerai.

- Skandalo nebūtų buvę. Misis Barton, šiaip ar taip, paklausydavo sveiko proto.

- Nežinia. Ar jūsų žmona žinojo apie tuos ryšius?

- Žinoma, ne!

- Esate įsitikinęs?

- Absoliučiai! Mano žmona manė, kad misis Barton ir aš - tik geri draugai...Tikiuosi, ji ir toliau šituo tikės.

- Ar jūsų žmona pavydi, misteri Faradėjau?

- Ne. Bent jau šito nepastebėjau. Ji per daug protinga!

Inspektorius, gal ir ne visai sutikdamas, nešoko ginčytis. Jis tuoj pat paklausė:

- Ar kada turėjote ciano vandenilio rūgšties?

- Niekad!

- Kaime nė kruopelės nebuvo?

- Tikriausiai, sodininkas naudojo. Šito nežinau.

- O pats niekad nepirkote, sakysim, vaistinėje ar foto reikmenų parduotuvėje?

- Aš nesu fotografijos mėgėjas ir kartoju - niekad neturėjau ciano vandenilio rūgšties.

Apklausa dar truko keletą minučių. Tada Kempas padėkojo Stivenui, ir tas nedelsdamas išėjo.

Inspektorius susimąstęs tarė Polokui:

- Man pasirodė, kad jis pernelyg stengėsi mus įtikinti, kad žmona nieko nežinojusi apie jo meilės ryšius. Norėčiau suprasti, kodėl?

- Gal jis bijo, kad ji dabar nesužinotų?

- Galbūt... Bet aš manau, jam pakako proto suprasti, kad, jeigu žmona nieko nežinojo, tai vieną gražią dieną, sužinojusi tą istoriją, ji galėjo jį mesti. Prisideda dar viena priežastis, kuri galėjo paskatinti Stiveną nužudyti Rozmari. Įdomu, kodėl jis nepasirinko kito gynimosi būdo? Juk taip paprasta pasakyti: žmona šį bei tą numanė, bet tiesiog užmerkė akis.

- Šito jis nesugalvojo.

Kempas susiraukė. Faradėjus - ne kvailys. atvirkščiai, gana protingas. Jo blaivus protas dirba puikiai. O visomis jėgomis stengėsi įtikinti inspektorių, kad žmona nieko nenutuokusi apie jo romaną!

- Šiaip ar taip, netrukus mes viską sužinosime, - tarė Kempas. - Reisas užtiko kažkokių pėdsakų ir, rodos, patenkintas laimikiu. Jeigu jis neklysta, abudu Faradėjai iškrenta iš žaidimo, ir aš pirmas tuo pasidžiaugčiau. Tas Stivenas man patinka, ir aš negaliu patikėti, kad jis būtų žudikas.

Atidaręs mažosios svetainės duris, Stivenas sušuko:

- Sandra, kur tu?

Ji išniro iš tamsos. Stivenas pajuto ant pečių jos rankas.

- Stivenai!

- Kodėl sėdėjai tamsoje?

- Nenorėjau degti šviesos. Kas naujo?

- Na, jie žino.

- Apie Rozmari?

- Ir ką jie mano?

- Jie mano, suprantama, kad aš turėjęs priežastį... Ak, mano mieloji, į kokią avantiūrą tave įpainiojau! Tai tik mano kaltė! Po Rozmari mirties aš turėjau išvažiuoti... Juk tai taip paprasta: aš dingstu, tu tampi laisva... tada bent jau nebūtum įvelta į tą kraupią istoriją!

- Ne, ne, nekalbėk šitaip! Nereikėjo manęs palikti vienos, Stivenai! Nereikėjo!

Sandra prigludo prie jo, Ji visa virpėjo, jis pajuto jos skruostais sruvenančias karštas ašaras.

- Aš tik tave temyliu, Stivenai! Tu - visas mano gyvenimas... Visas gyvenimas!

- Nejaugi, Sandra, taip mane myli? O aš ir nežinojau...

- Nenorėjau, kad žinotum. Bet dabar...

- Dabar, mano mylimoji, mes drauge, todėl viską nugalėsime! Kad ir kas būtų - mes dviese!

DEŠIMTAS SKYRIUS

Entonis Braunas žvilgtelėjo tarno atnešton vizitinėn kortelėn.

- Įdomu! - perbraukė ranka pabarzdę, - Kviesk!

Braunas stovėjo prie lango ir atsigrįžo tik tada, kai pulkininkas Reisas peržengė slenkstį.

Jis išvydo aukštą, kariškos išvaizdos, gerai saulėje įdegusį, kiek žilstelėjisį žaliūką, su kuriuo jau kažkada buvo susitikęs, bet labai seniai. Apie jį sklido legendos.

Entonis neskubėdamas žengė jam priešais.

- Malonu jus regėti, pulkininke, - ištiesė ranką. - Žinau - esate Džordžo Bartono draugas: jis prisiminė jus net paskutinį savo gyvenimo vakarą. Gal užsirūkysite?

- Mielai. Ačiū!

Entonis pridegė cigaretę.

- Vakar jūs vaidinote vaidmenį svečio, kurio laukia ir kuris neateina, - tarė jis. - Tarp mūsų kalbant, gerai padarėte nesirodęs.

- Klystate: laisvoji kėdė buvo skirta ne man.

- Ne jums? - nuoširdžiai nustebo Entonis. - Bet Bartonas mums sakė...

Reisas jį pertraukė:

- Kad ir ką būtų Bartonas sakęs, jis manęs nelaukė. Užgesus švesai, laisvąją kėdę turėjo užimti aktorė Klo Vest.

Entonis dar labiau nustebo.

- Klo Vest?.. Tokios nė negirdėjau. Kas ji?

- Jauna aktorė, vaidina komedijose, nelabai garsi. Tačiau be galo panaši į Rozmari Barton.

Entonis susižavėjęs net švilptelėjo.

- Imu suprasti!

- Bartonas jai nunešė žmonos nuotrauką ir paprašė susišukuoti taip, kaip šukuodavosi Rozmari ir apsivilkti tą pačią suknelę, kurią vilkėjo Rozmari žūties dieną.

- Štai kokia buvo ta genialioji Bartono idėja! - sušuko Entonis. Uždegsime šviesą, ledi ir džentelmenai, ir penketą minučių jūs

patirsite juodosios magijos baisumus! Rozmari grįžo! Nusikaltėlis mirtinai išblykšta ir sumurma: " Tai aš! O Dieve! Aš žuvau!"

Jis nusijuokė ir pridūrė:

- Ne naujas atradimas! Iš vargšo Džordžo aš daugiau tikėjausi.

- Ką jūs norite pasakyti? - paklausė Reisas.

- Pats pagalvokite! Viltis, kad piktadaris ims elgtis kaip bevalė išgąsdinta mergaitė?.. Tas, kas šaltakraujiškai nunuodijo Rozmari ir pasiruošęs įberti ciano vandenilio į Džordžo taurę, manau, buvo stiprių nervų. Vargu ar nusigrimavusi kaip Rozmari aktoriukė būtų privertusi jį sukiužti!

- Prisiminkite Makbetą! Jis tai iš tikrųjų buvo nepataisomas nusikaltėlis, bet ir jis ištižo, išvydęs Banko šmėklą1

- Taip, bet tai buvo šmėkla, o ne koks pajacas, nusigrimavęs kaip Banko! Aš linkęs manyti, kad tikras vaiduoklis ateina su savo anapusiniu kvapu... Nes tikiu vaiduokliais. Bent jau pastarąjį pusmetį. Gal ir ne visais, bet vienu - tai jau tikrai.

- Rimtai? Kieno gi ta šmėkla?

- Rozmari Barton! Galite juoktis... Aš nemačiau jos šmėklos, bet jaučiau ją esant. Dėl nežinomų priežasčių vargšė Rozmari negali būti su mirusiais.

- Šią priežastį, ko gero, aš žinau.

- Todėl, kad ją nužudė? Jūs tai turite galvoje?

- Taip. Arba, kitaip sakant, "privertė nutilti". Ką jūs apie tai pasakysite, misteri Toni Moreli?

Įsiviešpatavo tyla. Entonis sėdėjo krėsle prie židinio. Jis numetė cigaretę į ugnį, prisidegė naują ir paklausė:

- Kaip jūs šitą sužinojote?

- Jūs neneigiate esąs Tonis Morelis?

- O ar jums neatrodo, kad neigdamas tuščiai prarasiu laiką? Tikriausiai jau telegrafavote į Ameriką ir gavote informaciją?

- Ir prisipažįstate, kad Rozmari Barton atskleidus jūsų incognito, grasinote "priversiąs tylėti", jeigu ji neprikąsianti liežuvio?

- Aš padriau viską, ką galėjau, norėdamas ją įbauginti ir priversti tylėti.

Tonis neatrodė susijaudinęs, jo balsas liko ramus. Braunas įsmeigė žvilgsnį į savo lakinius puspadžius, ant kurių žaidė blausios

žiemos saulės spinduliai.

Pulkininkas Reisas kiek sutriko - pokalbis vyko ne taip, kaip jis įsivaizdavo, Tą elegantišką priešais sėdintį jaunuolį,, nerūpestingai atsidrėbusį krėsle, užmetusį koją ant kojos, jis, rodės, jau kažkur matė, nuo seno pažino.

- Toni Moreli, ar turiu pasakyti viską, ką apie jus žinau?

- Būtų labai įdomu!

- Jungtinėse Valstijose jus areštavo už prekybą narkotikais ir teisė. Išėjęs iš kalėjimo, jūs dingote valdžiai iš akių. Pasirodėte Londone, gyvenote Kleridže Entonio Brauno pavarde, bet jūsų ryšiai su kontrabandininkais nenutrūko. Lankydavotės kinų rajone. Pas jus slapta atvažiavo vienas Italijos mafijos vadovas - jo pavardę mes žinome. Jūs dalyvavote Niujorke vykusia ne tarptautiniame vertelgų, gabenančių į Afriką ir Aziją ginklus, prekiaujančių narkotikais ir darančių kitokius nusikaltimus, susitikime. Ar prisimenate Niujorko "Astorijos" viešbutį? Pagaliau, po neilgos pertraukos jūs vėl pasirodėte Londono horizonte ir atgaivinote pažintį su Iris Merl. Jūs vengiate lankytis jos namuose, nenorėdamas nustatyti prieš save jos šeimą, ir stengiatės ją įkalbėti slapta, niekam nė žodžio nesakius, už jūsų ištekėti.

- Iš tikrųjų, sunku patikėti, kad jums pavyko visa tai sužinoti.. Turiu galvoje ne tai, kas siejasi su mano darbu, bet kita - grasinimą Rozmari ar meilias kvailystes, kurias šnibždėjau į Iris ausį. Nejaugi ir tie dalykai yra "M-15" kompetencijoje?

Dabar jau teko nustebti Reisui.

- Jūs daug ką privalote paaiškinti, Moreli!

- Taip manote? Sakykim, kad visa tai, ką jūs čia pasakėte, - tiesa. Na ir kas? Aš sėdėjau kalėjime, aš užmezgiau naudingas pažintis, aš įsimylėjau žavingą jauną merginą ir man knieti kuo greičiau ją vesti...

- Taip knieti, kad įsigeidėte susituokti, kol šeima nieko nesužinojo apie jūsų praeitį. Juk Iris Merl labai turtinga.

- Kaip tik dėl to! Kai kalba eina apie pinigus, tai giminaičiai paprastai nori užtempti laiką. Iris nieko nežino apie mano tamsią praeitį. Aš turiu pagrindą taip manyti!

- Bijau, kad jums gali tekti viską jai pasakyti...

- Labai gaila!

- Be abejo, nes suprantate, kokios bus pasekmės...

Homeriškas juokas nustelbė jo žodžius.

- O!.. Galite daugiau nieko nesakyti... - Entonis, vis dar juokdamasis, sunkiai išspaudė šiuos žodžius. - Galite nebetapyti mano portreto! Kadangi Rozmari žinojo mano nusikalstamą praeitį, aš ją nužudžiau. Kadangi Džordžas Bartonas mane įtarė, aš nužudžiau ir jį. O dabar minu takelį prie Iris pinigėlių. Tai aišku, kaip dieną, ir taip logiškai siejasi... Tik va bėda - jūs neturite nė vieno įrodymo.

- Reisas ilgai ir atidžiai žiūrėjo į Brauną, paskui pakilo ir ėmė vaikščioti po kambarį.

- Viskas, ką pasakiau, - teisybė, - lėtai tarė jis, - ir kartu - klastotė!

- Kaip tai - klastotė?

- Taip. Ne tas personažas.

Vis tebežingsniuodamas, Reisas paaiškino:

- Viskas taip atrodė, kol jūsų nepamačiau. Dabar, kai išvydau, viskas nuejo šuniui ant uodegos. Jūs ne apgavikas. O jeigu ne sukčius, tai, nėra abejonių, mūsiškis. Ar aš neapsirikau?

Entonis žiūrėjo į jį linksmai šypsodamasis:

- Nes pulkininko ir Džiudi O'Hreidi žmonos buvo "kraujo seserys"!.. Taip... Ką ir sakyti, kolegos turi uoslę! Komiška! Kaip tik todėl aš stengiausi jūsų išvengti. Bijojau, kad suprasite, kas aš, o tai buvo nepageidautina iki pat šito rytmečio. O šiandien, ačiū Dievui, viskas baigta, svarbiausi gaujos gangsteriai, kuriuos aš persekiojau štai jau trejetą metų, užkibo ant kabliuko. Tai bent darbelis man kliuvo, pasakysiu jums! Pavargau kaip reikiant! Ilgai ieškojau kelio - kaip prieiti? Pagaliau su savo šefu nutarėm: aš organizuosiu skandalingą bylą ir būsiu nuteistas. Būtinai reikėjo, kad "byla" atrodytų rimta ir įtikinama, kad niekas neabejotų mano ryšiais su nusikaltėlių pasauliu. Pogrindis mane priėmė.

Išėjus iš kalėjimo, reikalai iš karto pajudėjo, aš pamažu artinausi prie organizacijos centro, galingo tarptautinio štabo, kurių vadovai buvo Centrinėje Europoje. Kai įsikūriau Kleridže, jau buvau jų agentas. Man įsakė užmegzti ryšį su lordu Diusberiu. Aš vaizdavau aukštuomenės žmogų, kuris dažnai išvyksta, lanko balius, ir tokiu būdu susipažinau su Rozmari. Vieną gražią dieną ji sužinojo, kad

Jungtinėse Valstijose Tonio Morelio vardu sėdėjau kalėjime. Aš išsigandau. Išsigandau dėl mūsų. Žmonės, su kuriais dirbau, neabejodami būtų ją sunaikinę, jeigu tik būtų sužinoję, kad ji gali mane demaskuoti. visomis teisėtomis ir neteisėtomis priemonėmis stengiausi ją įbaidyti ir priversti tylėti, bet netikėjau, kad tai pavyks. Ji, vargšelė, gimė plepė. Susiklosčius tokioms aplinkybėms, aš turėjau dingti. Tada pirmą kartą išvydau Iris. Neturėdamas galimybių keisti savo planų, prisiekiau baigęs darbą grįžti ir ją vesti.

Kadangi reikalai klostėsi gerai ir man aktyviai nebereikėjo kištis, aš vėl pasirodžiau Londone. Susidraugavau su Iris, mes dažnai susitikdavome, bet laikiausi nuošaly nuo jos šeimos, nes supratau - jie ims domėtis, kas aš per vienas, o man dar neleido nusimesti kaukės. Tačiau neramino Iris. Ji aiškiai kentėjo, buvo įgąsdinta, ir man atrodė, kad Džordžas Bartonas nelabai jai geras. Aš skubinau ją, įkalbinėjau bėgti su manimi ir susituokti. Ji atsisakė... gal ir gerai padarė. Po kurio laiko mane pakvietė į garsiąją vakarienę. Išsisukti niekaip negalėjau. Kai susėdome prie stalo, Bartonas pareiškė laukiąs jūsų. Negaišdamas pareiškiau Londone susitikęs pažįstamą žmogų ir galimas daiktas, kad man teksią anksčiau išeiti. Aš iš tikrųjų buvau susidūręs su vienu tipu, kuris Amerikoje vadinosi Gordmanu. Jis turėjo slapyvardį - Gordmanas-"beždžionė". Jis manęs neprisiminė, bet tai neturėjo reikšmės. Aš pasinaudojau atsitiktine priežastimi. Nusprendžiau jokiu būdu nesusitikti su jumis, nes tuo metu dar nebuvau baigęs savo darbo. O visa kita jūs žinote, Aš nesu nagų prikišęs prie Džordžo, lygiai kaip jaučiuosi nekaltas dėl vargšės Rozmari žūties, ir iki šiol negaliu suvokti, kas juos nužudė.

- Neturite jokios versijos?

- Žudikas gali būti tik padavėjas arba vienas iš penkių, sėdėjusių prie stalo. Padavėją atmetu. Tai taip pat ne aš ir ne Iris. Gal Stivenas Faradėjus arba Sandra, arba net abu kartu. Bet labiau patikėčiau, kad tai - Rut Lesing.

- Kuo remiatės, šitaip sakydamas?

- Niekuo. Lesing man panaši į potencialiausią nusikaltėlę, bet aš visai neįsivaizduoju, kaip buvi galima nunuodyti. Ir vieną, ir kitą vakarą ji sėdėjo prie stalo taip, kad absoliučiai neturėjo jokios galimybės įberti nuodų. Juo daugiau mąstau apie antrojo vakaro

įvykius, juo labiau abejoju, kad Bartoną nunuodijo. O antra vertus, tai tiesa: jis nunuodytas!

Entonis kiek patylėjo ir vėl kalbėjo:

- Dar viena aplinkybė mane jaudina. Ar radote anoniminių laiškų autorių?

- Ne. Kurį laiką maniau radęs, bet apsirikau.

- Tai neramina. Juk laiškai įrodo: kažkur yra žmogus, kuris žino, kad Rozmari nužudyta. Ir jeigu jūs nebūsite budrūs, tai tas žmogus bus sekanti auka.

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

Paskambinęs telefonu, Entonis sužinojo, kad Lucilija Dreik penktą valandą ruošiasi pas savo senus pažįstamus puodeliui arbatos ir nutarė būti Elvastono aikštės viloje dvidešimt penkios minutes šeštos. Jis norejo pamatyti Iris, o ne tetulę, ir neabejojo, kad atsiradęs dar neišėjus garbiajai damai, kuri gali ir susitrukdyti, jis vargu ar galės pasikalbėti su mergina.

Naujoji kambarinė, blondinukė, kuriai trūko linksmo Beti Arčdeil akių blizgesio, pasakė, kad mis Iris neseniai grįžusi ir dabar esanti darbo kabinete.

- Nesirūpinkite, - Entonis aplenkė tarnaitę, - aš žinau kelią.

Jam įėjus, Iris pašoko iš vietos.

- A! Tai jūs, Toni!

Ji atrodė truputį susijaudinusi.

- Mano brangioji, kas atsitiko? - paklausė, skubėdamas ją apglėbti.

- Nieko... Jeigu numosim ranka į tai, kad mane beveik suvažinėjo. Pati kalta. Taip užsimąsčiau, ir protas tarsi buvo aptemęs, kad neapsižvalgiusi žengiau per gatvę, o mašina, išnirusi iš už posūkio, vos manęs nepartrenkė. laimei, tik sparnu kliudė.

Jis švelniai papriekaištavo:

- Argi galima taip lengvabūdiškai elgtis, Iris? Man neramu dėl jūsų. Aptemo protas... ne vietoje per gatvę... vos nepakliuvote po mašina... Kas atsitiko, Iris?

Ji liūdnai pažvelgė į jį. Iris akyse atsispindėjo baimė, ir Tonis tai išvydo anksčiau negu išgirdo:

- Man baisu!

Entonis paėmė ją už rankos, nuvedė prie sofos. Jie atsisėdo.

- Papasakokite man viską, Iris.

- Nežinau, ar galiu jums tai sakyti, Entoni.

- Nekvailiokite, mergyte. Jūs juk ne laikraštinių romanų herojė, kuri pirmajame skyriuje nežinia kodėl slapukauja tik todėl, kad sukeltų rūpesčių herojui ir priverstų mus perskaityti bent keletą

puslapių...

Iris linksmiau nusišypsojo ir tarė:

- Aš norėjau atvirai jums viską pasakyti, Toni, bet nežinau, ką apie mane pamanysite... ir ar patikėsite...

Entonis pakėlė kairę ranką ir, lenkdamas pirštus, ėmė skaičiuoti:

- Pirma: jūs turite nesantuokinį vaiką. Antra: tėvas reikalauja pinigų... Trečia...

Mergina nustebusi pertraukė:

- Puikiausiai žinote, Toni, kad sakote nei šį, nei tą!

- O, kaip mane nuraminote! Tai, paskykite, mano kvailute mergaite, kas atsitiko?

Iris veidas vėlei apniuko.

- Visai nejuokinga, Toni! Aš apie... apie aną vakarą.

- Na? - jis surimtėjo.

- Ką šįryt išgirdote per parengtinį tardymą? - paklausė Iris.

- Nedaug ką. Teismo gydytojas paskaitė paskaitėlę apie nuodus, atskirai apie ciano vandenilio rūgštį. Inspektorius rinko parodymus. Ne Kempas, kitas, su mažais ūsiukais, kuris pirmas atvažiavo į "Liuksemburgą". Kūną atpažino atsakingi Džordžo tarnautojai. Po to prokuroras atidėjo posėdį iki aštuntos valandos.

- O ar inspektorius... neužsiminė apie mažą popierėlį, rastą po stalu, su ciano vandenilio rūgšties pėdsakais?

- Taip, užsiminė, - gyvai atsakė Entonis. - Bet dėl to nėra ko stebėtis. Juk žmogus, įbėręs miltelius į Džordžo taurę, nekiš popierėlio kišenėn!

Iris sudrebėjo.

- Ne, Toni, ne taip!

- Kas ne taip, mano mylimoji, ir ką jūs žinote?

- Toni, tai aš numečiau popieriuką po stalu.

Jis nustebęs pažvelgė į ją.

Iris paaiškino:

- Atsimenate, Džordžas išgėrė savo šampaną. Vėliau... Vėliau atsitiko tas niekingas, baisus... ir tuo baisiau, kad jau visiems tarsi akmuo nuo širdies buvo nukritęs. Tada, kai vėl užsidegė šviesa, mane apėmė kažkokio palengvėjimo, išsivadavimo jausmas. Aną kartą, atsimenate, per pirmąją vakarienę, po koncerto mes radome

negyvą Rozmari. Ir man, pati nežinau kodėl, atrodė, kad viskas kartojasi. Aš jutau Rozmari greta savęs, prie stalo...

- Mieloji...

- Aš žinau, viskuo kalti nervai, ir niekas kitas. Ir vis dėlto kai uždegė šviesas ir nieko neatsitiko, košmaras nejučia išsisklaidė. Visi buvo savo vietose, gyvi ir sveiki, ir man pasirodė, kad jau viskas praeity. Aš pajutau - gyvenu iš naujo. Šokau su Džordžu ir buvau labai patenkinta. Pagaliau ėmiau linksmintis kaip reikiant! O paskui mes grįžome prie stalo, Džordžas ėmė kalbėti, pasiūlė išgerti už jos atminimą - ir griuvo negyvas! Košmaras pasikartojo. Vėl radosi baisus miražas. Aš buvau tarsi paraližuota. Sustingau vietoje, krėtė šiurpas. Kai jūs priėjote prie Džordžo, aš mašinaliai pasitraukiau, po to subėgo padavėjai, kažkas išdūmė gydytojo. O aš vis buvau lyg stabo ištikta, negalėjau ištarti nė žodžio. Pajutau skruostais srūvančias ašaras, panorau nusišluostyti. Atidariau rankinuką, ketindama išsitraukti nosinę, ir užčiuopiau popieriuką, gana šiurkštų popieriuką, su sulenkimo žymėmis, kaip tie, į kuriuos vaistinėse pila miltelius. Nustebau: iš kur?.. Gerai žinojau, kas buvo rankinuke, juk išeidama iš namų pati į jį įkišau pudrinę, lūpų dažus, nosinę, šukas ir keletą monetų. Tą popieriuką kažkas tyčia įdėjo į mano rankinuką! Tada aš atsiminiau, kad lygiai toks popieriukas buvo rastas Rozmari rankinuke... ir man pasidarė baisu, Entoni, neapsakomai baisu! Mano pirštai ūmai suvirpo, ir popieriukas nukrito po stalu. Aš nieko nesakiau. Mane baugino mintis, kad ims šnekėti, jog aš nužudžiusi Džordžą!

- Ar kas nors matė, kaip nukrito popierėlis?

- Nežinau, - kiek padvejojusi, atsakė ji. - Rodos, Rut žiūrėjo į mane, bet buvo tokia suglumusi, kad vargu ar pastebėjo... Nors, galimas daiktas, ji suglumo kaip tik todėl, kad pastebėjo.

Entonis trumpai reziumavo:

- Štai kaip!

- Juo toliau, juo labiau aš bijau, - prisipažino Iris. - Jeigu policija išaiškintų...

- Bet kodėl ant popieriuko neliko jūsų pirštų atspaudų? - stebėjosi Entonis.

- Turbūt todėl, kad aš jo net nepaliečiau. Ištrenkiau kartu su nosine.

- Tai žmogui sekasi!

- Bet kas galėjo įkišti? Juk rankinuką visą vakarą turėjau prie savęs!

- Gal tai galima paaiškinti paprasčiau negu jums atrodo. Kai po koncerto išėjote šokti, rankinuką palikote ant stalo. Patogus momentas. Atsiminkite, buvo dvi moterys... Tiesa, grįžkime į prieškambarį. Ar visos tvarkėtės prieš vieną veidrodį, ar veidrodžių buvo daugiau?

Iris galvojo.

- Mes stovėjome prie siauro ir ilgo stalo, ant jo pasidėjusios rankinukus. Kabėjo vienas veidrodis, prieš kurį ir dabinomės. Juk žinote, kaip paprastai tai daroma...

- Vis dėlto aiškiau papasakokite.

- Pamėginsiu. Rut pradėjo pudruotis, o Sandra tvarkė šukuoseną, susegdama plaukus segtukais. O aš, atidavusi rūbininkei kailinę peleriną, pamačiau išsimurzinusį delną, ir nuėjau prie praustuvo.

- Rankinukas liko ant stalo?

- Taip. Aš nusiploviau rankas. Rut, rodos, tuo laiku vis dar pudravosi. Sandra, nusiėmusi peleriną, grįžo prie veidrodžio. Rut nuėjo nusiplauti rankų, o aš tuo tarpu šukavausi.

- Taigi jos abidvi nepastebėtos galėjo ką nors įkišti į jūsų rankinuką!

- Taip, bet popierėlį radau tuščią! Matyt, įkišo tik užnuodijus Džordžo šampaną. Niekada nepatikėsiu, kad tai galėjo padaryti Rut arba Sandra.

- Esate per daug geros nuomonės apie žmones. Sandra panaši į viduramžių fanatikus, kurie siųsdavo į laužą nepritariančius jų nuomonei, ir aš nė kiek nenustebčiau sužinojęs, kad Rut - beširdė nuodytoja.

- Jeigu taip, tai kodėl ji nė žodeliu neužsiminė apie popiergalį?

- Nežinau nei kaip paaiškinti. Jeigu Rut įkišo, tai logiška teigti - ji turėjo atidžiai stebėti, kad neišmestumėte. Nors vis dėlto sunku patikėti, kad ji čia viskuo dėta. Apskritai, realiausias kandidatas - garsonas... O! Garsonas! Jeigu tik jis būtų ne ordinarinis, ne toks dievobaimingas... Ne! Juk be Džiuzepės, prie stalo buvo priėjęs tik Piteris. Nei vienas, neiu kitas šiam vaidmeniui

netinka.

Iris giliai atsiduso.

- Aš labai laiminga, kad jums viską papasakojau. Bet tegu tai lieka mūsų paslaptimi. Niekas neturi žinoti...

Entonis truputį nustebo.

- Aš kitaip manau, Iris. Reikia tuoj pat važiuoti pas dėdulę Kempą. Jūs turite jam viską papasakoti. Tylėti negalima!

- Entoni, juk jis pamanys, kad aš nužudžiau Džordžą!

- Tikriausiai jis taip pagalvotų vėliau, sužinojęs, kad tylėjote. O šiuo metu labai lengvai jį įtikinsite, kad esate nuoširdi. Ir jums, ir visiems bus kur kas geriau, jeigu pati papasakosite, ką žinote.

- Tačiau, Toni...

- Klausykite manęs, mergyte. Jūs keblioje padėtyje. Bet, nepaisant visko, yra toks dalykas, kaip tiesa. Kai kalbama apie teisingumą, jūs negalite rūpintis vien tik savo brangia persona.

- Entoni, argi jūs iš tikrųjų tikite tuo, ką sakote?

- Kad ir ką aš manyčiau, tai neturi jokios reikšmės. Važiuojam pas Kempą! Greičiau!

Virpančia širdimi ji išsekė paskui Entonį į vestibiulį. Paltas liko ant kėdės. Entonis grįžo ir atnešė.

Jis jautė - mergina bijo ir stengsis priešintis visomis jėgomis, bet neketino nusileisti:

- Taksi pagausime gatvėje.

Tuo tarpu sučirškė durų skambutis.

- Tai Rut! - sušuko Iris. - Aš buvau ir pamiršusi, kad ji ateis. Mes turime pasitarti dėl laidotuvių. Juk laidotuvės poryt. Pamaniau - geriau pasišnekėsime be Lucilijos, nes teta viską taip suveltų, kad...

Entonis atidarė duris.

Rut atrodė prislėgta, kiek išdraikyta šukuosena. Po pažastimi ji spaudė didelį odinį portfelį.

- Prašau atleisti už vėlavimą, - tarė ji, - metro baisi grūstis, aš turėjau praleisti trisperpildytus traukinius. Ir dar kaip tyčia - nė vieno taksi!

Teisintis Rut nebuvo pratusi - ji nekada nevėluodavo ir neklysdavo. Entonis pagalvojo - Džordžo mirtis viską pakeitė.

Iris aiškiai norėjo pasinaudoti situacija.

- Matote, aš negaliu su jumis važiuoti, - tarė Entoniui. - Turiu su mis Lesing aptarti...

- O aš manau, kad mūsų reikalas kur kas svarbesnis, - pareiškė Entonis. - Mis Lesing, man labai apmaudu, kad turiu išsivesti Iris, bet tai tikrai skubiai atliktinas darbas.

- Nesirūpinkite, misteri Braunai, - atsakė Rut, - grįš misis Dreik, ir mudvi viską aptarsime.

Rut nusišypsojo ir pridūrė:

- Aš labai gerai žinau, kaip elgtis su misis Dreik...

- Dėl to neabejoju, - burbtelėjo Entonis.

Rut paklausė - gal Iris turinti kokių svarbių pavedimų? Mergina papurtė galvą.

- Norėjau su jumis pasikalbėti dviese, - paaiškino Iris, - kad išvaduočiau nuo nebaigiamų tetulės Lucilijos tauškalų. Ji gi keičia savo nuomonę kas dvi minutės. O apskritai - man vienas ir tas pats! Teta Lucilija be galo mėgsta laidotuves. O man jos varo siaubą. Žinoma, mirusiuosius reikia laidoti, bet kam kelti tokį sąmyšį? Mirusieji - tai mirusieji, ir jie niekada nebesugrįš.

Pabrėžusi tuos žodžius, ji dar kartą iššaukiančiu tonu pakartojo:

- Taip, mirusieji nebesugrįžta!

Entonis paėmė Iris už alkūnės ir vedė prie durų.

- Eime greičiau, Iris! Mes turime paskubėti...

Sustabdęs pro šalį važiavusį taksi, padėjo įlipti merginai, paliepė vairuotojui sukti į Skotlend Jardą ir pats įsitaisė užpakalinėje sėdynėje.

- Mano brangioji, - po kurio laiko prabilo Entonis, -tik ką vestibiulyje jūs du kartus pasakėte, kad mirusieji nebesugrįžta. Ar vėl jautėte ką nors šalimais? Ką? Džordžą ar Rozmari?

- Ne, ne! Nei vieno! Aš tiktai jaučiu laidotuvių baimę, ir viskas. - Entonis atsiduso ir pafilosofavo:

- Tada tubūt aš pamažu virstu mediumu!

DVYLIKTAS SKYRIUS

Trys vyrai sėdėjo prie mažo, marmuru dengto staliuko.

Pulkininkas Reisas ir vyresnysis inspektorius Kempas gėrė labai stiprią arbatą. Priešais Entonį garavo kavos puodelis. Braunas dalyvavo pokalbyje kaip lygus su lygiais. Priekabusis Kempas, patikrinęs Entonio tarnybinį laipsnį ir visus nuopelnus, pripažino jį lygaverčiu kolega.

- Jeigu norite žinoti mano nuomonę, - kalbėjo Kempas, į juodąjį gėrimą įmesdamas keletą gabalėlių cukraus, - ši byla viena tų, kurios niekad nepasiekia teismo. Mes neturime kuo paremti kaltinimo. Tiesa, misteri Braunai - jeigu neprieštarausite, aš ir toliau jus taip vadinsiu, - turiu jums pareikšti nuoširdžiausią padėką už tai, kad negaišaudamas atvedėte mis Merl.

- Būtinai turėjau tuoj pat ją perduoti į jūsų rankas, nes vėliau turbūt jau apskritai nebebūčiau galėjęs to padaryti.

- Ji turbūt nenorėjo klausyti? - pasidomėjo Reisas.

- O, vargšas vaikelis, beveik mirė iš baimės. Bet nėra ko stebėtis...

- Puikiai suprantu, - inspektorius dar įsipylė arbatos.

Tuo metu Entonis atsargiai siurbtelėjo kavos.

- Šiaip ar taip, manau, ją nuraminome, - Kempas maišė cukrų. - Iris išėjo laiminga.

- Po laidotuvių Iris truputį pabus kaime, - tarė Entonis. - Jai labai reikia bent kelių atilsio ir tylos dienų, kuo toliau nuo tetos Lucilijos tauškėjomo.

- Iš tetos Lucilijos tauškėjimo yra ir šiokios tokios naudos, - įsiterpė Reisas.

- Puiku, pulkininke, paliksim jums ir naudą, ir tetulę! - susijuokė Kempas. - Ačiū Dievui, kad nesusigalvojau stenografuoti jos parodymų. Sekretorė būtų išėjusi iš proto!

Visi pasijuokė ir grįžo prie rimtų reikalų.

- Aš pritariu jums, inspektoriau, - tarė Entonis, - tokios rūšies bylos teismo nepasiekia. Bet šitoks epilogas negali mūsų

patenkinti. Būtų be galo apmaudu... Lygiai kaip apmaudu ir dėl tų laiškų - jų autoriaus mes ligi šiol nežinome!

Reisas paklausė:

- Jūs po senovei manote, kad nusikaltimą įvykdė...

- Taip, Rut Lesing. Jūs sakėte - ji prisipažino mylėjusi Bartoną. Rozmari jai trukdė. Štai Lesing rado būdą, kaip ją pašalinti, būdama įsitikinusi, kad vėliau jai lengviau pavyks ištekėti už savo patrono.

Reisas pripažino, kad hipotezė įtikėtina.

- Rut Lesing, - tarė jis, - šaltakraujė ir protinga, o be šitų savybių žmogžudystės nesigriebsi ir jos neįvykdysi. Tik jai trūksta išmonės, ir todėl ji vėliau nevaizdavo pergyvenančią dėl savo aukos. Taigi pirmoji žmogžudystė gal ir jos rankų darbas. Bet neįsivaizduoju Rut nužudžius ir Bartoną, žmogų, kurį mylėjo ir kurio žmona rengėsi tapti! Kitas dalykas, kas ją išteisina mano akyse, - tai, kad ji matė, kaip Iris išmetė popierėlį, bet nieko nesakė.

- Gal ji ir nematė, - spėliojo Entonis.

- Beveik esu įsitikinęs, kad matė, - peištaravo Reisas. - Ją apklausęs, aiškiai supratau - ji kažką slepia, be to, Iris Merl teigia, kad Rut tuo metu i ją žiurėjusi.

Stojo tyla.

- O dabar, - prabilo Kempas, - jūsų eilė, pulkininke. Pasakykite savo nuomonę.

Reisas aiškiai dvejojo. Kempas reikalavo.

- Pulkininke, tęskime žaidimą! Jūs kritikavote mūsų teoriją, dabar norime žinoti, ką manote.

Reisas žvilgtelėjo į Kempą, paskui įsmeigė akis į Entonį - to net antakiai ėmė trūkčioti.

- Ar nesirengiate pasakyti, kad aš panašus į pjesėse vaizduojamus dviveidžius?

Reisas papurtė galvą.

- Nežinau priežasties, dėl kurios būtumėte žudęs Bartoną. O šiaip esu įsitikinęs, kad žinau, kas nužudė tuos žmones.

- Kas jis?

Reisas išėme iš burnos pypkę ir neskubėdamas tarė:

- Jūs abudu tikite, kad nusikaltėlis - moteris. Aš irgi... Manau, tai - Iris Merl.

Entonis pašoko lyg įgeltas, net kėdė nugriuvo. Kraujas mušė jam į veidą - pasidarė purpurinis. Bet Entonis susitvardė, ir kai ėmė kalbėti, jo balsas, nors truputį virpėjo, bet kaip paprastai buvo širk tiek ironiškas ir pašaipus.

- Štai hipotezė, kurią reikia visapusiškai aptarti. Visų pirma, jeigu Iris - nusikaltėlė, tai kodėl savanoriškai papasakojo apie rankinuke rastą popierėlį?

- Paprasčiausiai todėl, kad tuo metu į ją žiūrėjo Rut Lesing.

Priblokštas Entonis svarstė tuos žodžius.

- Sakykim... Bet kodėl įtariate ją, o ne ką kitą?

- Todėl, kad ji turėjo stimulą. Iris buvo plikšė, o Rozmari paveldėjo didelį turtą. Galima nujausti - jaunesnioji sesuo jautėsi nuskriausta ir, metams bėgant, tas jausmas vis stiprėjo. Iris žinojo, kad jeigu Rozmari mirs bevaikė, kapitalas atiteks jai. Išmušė valanda, kai pagunda tapti turtinga nugalėjo protą. Dar reikia pastebėti - Rozmari buvo nelaiminga, prislėgta, nusilpusi po gripo, ir Iris galėjo tikėtis, kad, esant tokioms aplinkybėms, tardytojai greičiau padarys išvadą - savižudybė.

- Visa tai teisybė, - tarė Entonis, - bet jeigu taip, tai šita mergina - tikras monstras!

- Ne. Yra dar kita priežastis, dėl kurios, manau, ją esant kaltą. Šita priežastis jums pasirodys labai atoki: Viktoras Dreikas.

- Viktoras Dreikas?

Entonis nieko nebesuprato.

- Kitaip sakant, slogus paveldėjimas... Aš ne šiaip sau kantriai klausiausi tetulės Lucilijos pasakojimo. Iš jos sužinojau, kokia tai buvo šeima. Viktoras ne toks jau silpnavalis, bet linkęs į blogą. Jo motina linko, kur vejės pūtė. Hektoras Merlis - minkšto charakterio, kaip ir ji, riaušininkas ir girtuoklis. Rozmari - silpno būdo. Tokia šeimos charakteristika... ir aš turiu galvoje paveldėtas ypatybes.

Entonis perkėlė į kitą vietą savo kėdę, vėl atsisėdo ir užsirūkė. Jo ranka virpėjo.

- Ir jūs nemanote, kad tokioje šeimoje gali išaugti sveika atžala?

- Gali. Sergantis medis sugeba išleisti sveikus ūglius. Bet tai ne Iris Merl. Aš netikiu...

- Ir visa, ką aš sakau, neturi reikšmės? Ir net tai, kad ją

myliu?

Kiek patylėjęs, Entonis pridūrė:

- O antrasis nusikaltimas, vadinasi, visai paprastas? Džordžui parodžius laiškus, ji išsigando ir jį nužudė? Ar taip?

- Kaip tik taip. Pažįstant jos temperamentą, nereikia stebėtis, kad ji persigando.

- O kaip ji įbėrė nuodus į Džordžo taurę?

- Štai šito, turiu prisipažinti, aš nežinau.

- Ačiū Dievui, nors šio to ir jūs nežinote!

Entonis mėgino juokauti, bet jo akys buvo liūdnos.

- Šiaip ar taip, -pridūrė jis, metęs į Reisą žvilgsnį, kurį toli gražu negalėjai pavadinti nuoširdžiu, - jūs drasiai pasielgėte, viską man papasakojęs.

- Žinau, - ramiai atsakė Reisas, - bet aš turėjau šitaip pasielgti.

Kempas labai susidomėjęs klausėsi dialogo, tylėjo ir susikaupęs judino arbatos puodelį.

Entonis pagaliau visiškai susitvardė.

- Labai gerai, - tarė jis. - Šiandien viskas įgavo naują prasmę. jau nebėra reikalo sėdėti prie stalo ir ilgai teoriškai diskutuoti. Turime galutinai išnarplioti šią problemą. Būtina rasti tiesą. Jeigu norite, pats ją rasiu, kad ir brangiai man kainuotų. Iš paskutiniųjų imsiuos ir galų gale pasieksiu tikslą! Esu įsitikinęs: reikia tik išsiaiškinti detales, o visa kita savaime paaiškės.

Dar kartą žvilgtelkime į šią problemą. Kas žinojo, kad Rozmari nužudyta? Kas parašė Džordžui? Ir kodėl?

Kol kas šituos klausimus atidėkime. ir nesukime galvos dėl pirmojo nusikaltimo - viskas atsitiko gana seniai, mes tiksliai nežinome, kaip ten buvo. Bet antrasis nusikaltimas įvykdytas mano akyse. Aš viską mačiau. Vadinasi, turiu žinoti, kaip tai atsitiko. Idealus momentas įberti nuodus į Džordžo taurę buvo per koncertą, salei paskendus tamsoje. Bet žmogžudys pasirinko ne šitą laiką, nes, salėje užsidegus šviesai, Džordžas gėrė iš savo taurės ir liko gyvas. Po to niekas prie taurės nebuvo prisilietęs, o nepaisant to, Džordžas antrą kartą gurkštelėjo jau užnuodyto šampano. Jis griuvo negyvas. Taurėje, prie kurios niekas neprisilietė, jau buvo ištirpę nuodai. Ar sužinojome ką nors nauja?

- Ne, - padarė išvadą Kempas.

- Taip, - sutiko Entonis. - Dabar mes įsivaizduokime atsidūrę iliuzijų arba spiritizmo manipuliacijų sferoje. Taigi iškeliu tokią psichologinę versiją. Kol mes šokome, Rozmari dvasia nusileido ant Džordžo taurės ir švelniai įbėrė nuodų kristalus. O anksčiau ta pati dvasia iš oro pagamino truputį ciano vandenilio rūgšties. Džordžas paskelbė tostą ir... O Dieve!

Du pašnekovai nustebę žiūrėjo į Entonį. Jis spaudinėjo smilkinius ir sukinėjo galvą, be ryšio kartodamas:

- Ne tai!.. Ne tai!.. Rankinukas! Garsonas...

- Garsonas? - perklausė Kempas.

- Ne, ne, tai ne tai, ką jūs manote!.. Aš irgi kažkurią akimirką patikėjau, kad čia įpainiotas garsonas, kuris turėjo būti ne ordinarinis padavėjas, o iliuzionistas, atsitiktinė fiktyvi išvakarėse pasamdyta figūra. Tačiau tai niekaip "nekimba", nes mus aptarnavo senas profesionalas, velniškai doras, ir berniūkštis, ant kurio, kaip ir jo vyresniojo giminaičio, nekrenta nė menkiausias įtarimo šešėlis. Jis nekaltas, tas berniukas, nors pjesėje ir suvaidino savo vaidmenį. Deja, pagrindinių vaidmenį.

Entonis žvilgčiojo į juos, tarsi stebėdamasis, kad jie iki šiol nieko nenutuokia, apie ką jis šneka.

- Nejaugi nesuprantate? - varė jis toliau. - Mūsiškis garsonas neužnuodijo šampano, bet kažkoks garsonas galėjo tai padaryti. Niekas nepalietė Džordžo taurės, bet Džordžą nunuodijo. Prancūzų kalboje yra žymimasis ir nežymimasis artikeliai. "Le garçon" - vienas, žymimasis garsonas... "Un garçon" - apskritai kažkoks garsonas... Džordžo taurė ir pats Džordžas - ne vienas ir tas pats... Pinigai irgi būna - tikri ir netikri. Galbūt ir meilė!.. Nežiūrėkite į mane taip, lyg būčiau išėjęs iš proto! Einam, aš jums parodysiu!

Jis privertė juos atsistoti ir paėmė Kempą už rankos:

- Eikite su manimi!

Kempas sielvartingai pažvelgė į artipilnį savo puodelį.

- Reikia atsiskaityti, - burbtelėjo.

- Nereikia, mes tuoj grįšime! Sugaišime tik minutę. Ar jūs einate, Reisai?

Entonis pastūmė kėdes ir abudu vyrus nuvedė prie durų.

- Matote tą telefono būdelę?

- Taip. Na ir kas?

Jis kuitėsi kišenėse.

- Ak, velniai rautų! Neturiu smulkių... Tiek to! Aš persigalvojau. Padarysiu kitaip. Grįžkime!

Jie vėl įėjo į kavinę: pirmas - Kempas, paskui jį - Reisas ir Entonis.

Kempas atsisėdo, paėmė nuo stalo savo pypkę, papūtė į kandiklį ir pajutęs, kad jis užsikimšęs, liemenės kišenėje graibėsi smaigės, kuria paprastai tokiais atvejais naudojosi.

Reisas, gerokai suintriguotas, žiūrėjo į Entonį. Jis pakėlė savo puodelį ir gurgštelėjo.

- Velniava! - sušuko jis. - Arbata kažkodėl per daug saldi!

Entonis sėdėjo kitoje stalo pusėje ir šypsojosi.

Kempas irgi gurkštelėjo:

- Velniai rautų! Kas čia?

- Jie tai vadina kava, - atsakė Entonis. - Bet aš nesistebiu, kad jums nepatinka. Mano gėrimas irgi labai neskanus!

TRYLIKTAS SKYRIUS

Susižvalgę su savo pašnekovais, Entonis patenkintas konstatavo - jie viską suprato!

Bet jo džiaugsmas buvo trumpas. Staiga kažką atsiminęs, nevilties apimtas sušuko:

- Dieve mano! Mašina!

Entonis pašoko.

- Koks aš idiotas! Iris juk sakė - jos vos nepartrenkė mašina, o aš neatkreipiau į tai dėmesio! Greičiau!

- Išeidama iš Skotlend Jardo, ji sakėsi važiuosianti namo, - priminė Kempas.

- Taip! Bet kodėl aš, kvailys, jos nepalydėjau?

- O kas dar yra namuose?

- Mums išėjus, liko Rut Lesing - ji laukė pargrįžtančios misis Dreik. Galimas daiktas, jos dar aptarinėja laidotuvių reikalus.

- Arba ką nors kita - pridūrė Reisas. - Misis Dreik nelabai pasikeitė...

Jis iš karto surimtėjo ir paklausė, ar Iris turi dar kokių giminaičių.

- Kiek žinau, ne, - atsakė Entonis.

- Man atrodo, aš supratau, ką jūs pamanėte, -įsiterpė Reisas. - Bet ar tai fiziškai įmanoma?

- Kodėl gi ne? Pagalvokite apie tai, ką mes palaikėme tiesa, pasikliaudami vieno žmogaus parodymais!

Kempas užsimokėjo, ir visi trys skubiai išėjo.

- Jūs manote, - paklausė inspcktorius, - kad mis Iris Merl gresia pavojus?

- Manau, taip.

Važiuojant į Elvastono aikštę, inspektorius prabilo:

- Aš kol kas matau tik bendrus bylos kontūrus, bet Faradėjai, man atrodo, čia niekuo dėti.

- Be abejonės.

- Puiku! Nejaugi jūs manote, kad galima griebtis naujos

žmogžudystės taip greitai po vakarykščio nusikaltimo?

- Kodėl gi ne? - tarstelėjo Reisas. - Argi ne geriau viską baigti, kol mes neužtikome tikrųjų pėdsakų?

Jie kalbėjosi priebėgomis, nes vairuotojas, griežtai laikydamasis prisakymo, spaudė kiek tik nešė, pažeisdamas eismo taisykles ir nepaisydamas policijos postų.

Pagaliau mašina staiga sustojo prie Bartono vilos.

Visur viešpatavo netrikdoma tyla.

Sunkiai tramdydamas jaudulį, Entonis tarė:

- Ar tik nebūsiu jus tuščiai sutrukdęs.

Kol Reisas atsiskaitė su vairuotoju, jis keliais šuoliais užlėkė priebučio laiptais.

Duris atidarė kambarinė.

- Ar mis Iris grįžo?

- Taip, sere, - kiek nustebusi atsakė mergina. - Prieš pusvalandį.

Entoniui kiek atlėgo. Bet name viešpatavo tokia ramybė, kad darėsi nejauku.

- Kur ji?

- Turbūt pirmojo aukšto mažojoje svetainėje.

Entonis nudūmė pirmas. Kempas ir Reisas nusekė iš paskos.

Prie lempos apšviesto mažyčio rašomojo stalo sėdėjo misis Dreik ir rausėsi stalčiuose. Ji buvo viena, bet kalbėjo garsiai:

- Še tau, kad nori!.. Kur nukišau tą misis Meršam laišką? Juk maniau...

Kambarin įlėkęs Entonis pertraukė jos monologą:

- Kur Iris?

Lucilija apstulbusi grįžtelėjo.

- Iris?.. Bet, atleiskite, kas jūs toks?

Ji atsistojo. Už Entonio nugaros išniro Reisas, ir senosios damos veidas nušvito.

- Mano brangusis pulkininke Reisai! - sušiko Lucilija. - Aš taip džiaugiuosi, vėl jus regėdama! Bet kodėl anksčiau neatėjote? Aš norėjau su jumis pasitarti dėl laidotuvių. Visuomet svarbi vyriškio nuomonė. Aš jau sakiau mis Lesing, kad Džordžo mirtis taip mane pribloškė, kad galva pasidarė kaip puodynė! Turiu pripažinti, šį kartą mis Lesing buvo nepaprastai maloni: ji siūlėsi padėti ir

užtikrino, kad viskuo pasirūpinsianti. Man tik tereikia parinkti himnus, kuriuos atliks bažnyčioje, - tuos, kuriuos mėgdavo Džordžas.

Reisas, laukęs progos įterpti žodį, pasinaudojo pauze ir paklausė, kur Iris.

- Iris... Ji neseniai grįžo. Pasakė, kad kankinanti migrena ir nuėjo į savo kambarį. Suprantate, šiuolaikinės merginos mažakraujės, nemėgsta špinatų. Tiesą sakant, Iris visai nusišalino nuo laidotuvių. Jokio darbelio nenori imtis. Bet kažkas juk turi pasirūpinti, kad viskas būtų kaip dera, kad mirusiam parodytume pagarbą, kurios jis nusipelnė. Sakysim, kad ir laidotuvių automobilio klausimas... Asmeniškai aš manau, kad tai per modernu, nepakankamai iškilminga, ir atiduodu pirmenybę žirgams bei jų sultonams... Bet vis dėlto sutikau, ir turiu pasakyti, apskritai, Rut ir aš - taip, aš vadinu ją Rut, o ne mis Lesing - visiškai sutarėme, taigi Iris visus rūpesčius ramiai galėjo perkelti ant mūsų pečių!

- Ar mis Lesing išėjo? - pasidomėjo Kempas.

- Taip, prieš kokį dešimtį minučių. Mes viską kuo puikiausiai sutvarkėme. Ji net išsinešė užuojautų tekstus laikraščiams. Gėlių nebus, atsižvelgiant į aplinkybes, laidosime vienuoliktą valandą...

- Kol misis Dreik kalbėjo, Entonis nepastebimai išsmuko iš kambario. Misis Dreik tik dabar pasidomėjo:

- Beje, kas tas jaunuolis, kuris čia jus atlydėjo? Pirma aš nesusiprotėjau, kad jūs atėjote kartu, ir pamaniau - kažkoks reporteris. Jau antra para jie mus persekioja!

Tuo tarpu Entonis ant pirštų galų palipo į antrąjį aukštą. Išgirdęs žingsnius, atsigręžė: iš paskos ėjo Kempas.

- O! Jūs irgi dezertyravote? Vargšas pulkininkas!

- Jis taip kantriai klausosi! Aš nebeištvėriau...

Jie jau remgėsi iš antrojo aukšto lipti į trečiąjį, bet laiptuose sukaukšėjo ir jiedu smuko į vonios kambarį. Durys liko praviros.

Žmogus antrajėme aukšte nuskubėjo į apačią. Entonis kaip žaibas šovė į viršų. Jis žinojo: Iris kambarys - koridoriaus gale.

Tyliai pasibeldęs, negarsiai pašaukė:

- Iris!

Niekas neatsakė. Pabeldė stipriau. Kambaryje viešpatavo visišika ramybė. Entonis paspaudė rankeną. Durys buvo užrakintos. Dar kiek padaužęs kumščiais, Entonis beviltiškai nuleido rankas.

Purus vilnonis kilimas tikriausiai buvo patiestas tyčia tam, kad pro durų apačią netrauktų vėjas. Entonis paspyrė kilimą. Nors tarp grindų ir durų buvo didokas plyšys, iš kambario nesiskverbė nė menkiausia šviesa. Vadinasi, tenai buvo visiškai tamsu. Entonis pasilenkęs žvilgtelėjo, ar spynoje nelikęs raktas, ir pajuto kažkokį keistą kvapą. Atsiklaupęs prispaudė nosį prie plyšio. Ir tučtuojau pašoko, visu balsu šaukdamas Kempą. Bet pirmas atbėgo Reisas. Entonis neleido jam ištarti nė žodžio:

- Dujos, pulkininke! Reikia laužti duris.

Reisas buvo stiprus, ir jie abudu surėmė pečius. Durys bemat atsidarė. Į veidą trenkė aštrus dujų kvapas. Jie nustėrę žvalgėsi po kambarį.

- Antai ji! - sušuko Reisas. - Prie radiatoriaus... Aš tuoj išdaušiu langą, o jūs pažiūrėkite ją...

Iris gulėjo ant nugaros prie pat grotelių. Radiatoriaus čiaupas buvo atsuktas iki galo.

Dusdami, kosėdami ir spjaudydamiesi, Entonis ir Reisas išnešė Iris ir paguldė ant grindų kitame koridoriaus gale, prie atdaro lango.

- Aš paglobosiu ją, - tarė Reisas. - Greičiau kvieskite gydytoją!

Entonis puolė laiptais žemyn. Jau būdamas hole, išgirdo pulkininko Reiso balsą:

- Nesijaudinkite, Braunai! Viskas gerai! Mes pribuvome laiku!

Entonis stvėrė telefono ragelį. Lucilija Dreik kaip mat išdygo šalia - paaiškinkit, kas čia dedasi? Pasikalbėjęs Entonis padėjo ragelį, atsigręžo, giliai įkvėpė oro ir tarė:

- Ačiū Dievui, radau! Gydytojas bus po kelių minučių.

- Bet iš tiesų, kas gi čia dedasi? - visai sutrikusi, šūkavo misis Dreik. - Argi Iris susirgo?

- Iris radome gulinčią prie dujų radiatoriaus, o čiaupas iki galo atsuktas... - atsakė Entonis.

Lucilija spigiai suriko:

- Iris!.. Iris norėjo nusižudyti?.. Negaliu patikėti! Ir nepatikėsiu!

- Tai ir netikėkite, nes savižudybe čia net nekvepia.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

- O dabar, Toni, būkite toks malonus ir viską man papasakokite.

Iris gulėjo ant sofos. Švietė apniukusi lapkričio saulė ir Mažosios Abatijos svetainėje buvo niūroka.

Entonis žvilgtelėjo į pulkininką Reisą sėdėjusį ant palangės, o jam linktelėjus, pradėjo pasakoti:

- Neslėpsiu, Iris, aš jau seniai laukiau šito momento. Nenoriu iš karto girtis puikiai pasirodęs visoje šitoje istorijoje, bet jūs netrukus suprasite, kad nė kiek nemeluoju. Nesikuklinsiu pasakodamas, kaip viskas buvo. Tegu skamba fanfaros mano garbei, o aš tam tikru momentu nutilsiu, kad jūs galėtumėte pasakyti: “Entoni, aš didžiuojuosi tavimi!”, arba “Toni, jūs tiesiog genijus!” arba ką nors panašaus. Taigi pradedu.

Byla atrodė gana paprasta. noriu pasakyti, kad priežasčių ir pasekmių tarpusavio ryšį, iš pirmo žvilgsnio, rodėsi, lengva nustatyti. Rozmari, žinoma, nenusižudė. Džordžas tai įtarė ir pradėjo tyrinėti, ir jis, reikia manyti, netrukus būtų sužinojęs tiesą, bet jį nužudė nespėjus išaiškinti nusikaltimo. Viskas logiškai siejosi, viskas atrodė absoliučiai aišku.

Bet iš pat pradžių susidurta su aiškiais prieštaravimais: A. Džordžas negalėjo būti nunuodytas; B. Džordžas buvo nunuodytas. Arba: A. Niekas nelietė Džordžo taurės; B. Negali būti, kad niekas nebūtų lietęs Džordžo taurės.

Iš tikrųjų tie prieštaravimai atsirado, nepakankamai skiriant dėmesio įvairioms kilmininko linksnio reikšmėms. Džordžo ausis - tai jo ausis, neginčijama galvos dalis, ir ją galima atrėžti tik chirurginės operacijos būdu. Bet kai aš sakau “ Džordžo laikrodis”, aš turiu galvoje laikrodį, kurį jis turi, nepriklausomai nuo to, ar tai jo, ar laikinai iš ko nors pasiskolintas. Jeigu sakau “Džordžo taurė”, arba “Džordžo puodukas”, tai reikia suprasti, kad turiu omenyje taurę arba puoduką, niekuo nesiskiriantį nuo kitų to paties servizo taurių ar puodukų.

Norėdamas pailiustruoti šitą argumentą, aš atlikau bandymą. Reisas gėrė arbatą be cukraus, Kempas - labai saldžią arbatą, o aš - kavą. Arbata buvo stipri, kava - nelabai, ir gėrimai - tos pačios spalvos. Mes sėdėjome prie mažo apskrito staliuko. Vaizduodamas, kad mano galvon šovė kažkokia "nuostabi" idėja, aš paprašiau Kempą ir Reisą išeiti drauge į kavinės holą. Jie atsistojo, ir mes trumpam išėjome, bet aš spėjau atitraukti kėdes nuo stalo ir Kempo pypkę perkelti prie savo puoduko. Nei vienas, nei kitas, savaime suprantama, nieko nepastebėjo. Hole aš patauškiau kažkokius niekus, ir mes grįžome. Kempas ėjo pirmas, jis patraukė kėdę ir atsisėdo prie puoduko, šalia kurio gulėjo jo pypkė. Reisas įsitaisė jo dešinėje, kaip ir prieš tai, o aš kairėje. Išvada: štai tas prieštaravimas, apie kurį pasakojau. A. Kempo puodelyje arbata; B. Kempo puodelyje kava. Du prieštaringi teiginiai, abudu neteisingi, ir vis dėlto abu teisingi. Klaidingą įspūdį padaro savybinis atributas: Kempo puodelis. Nes Kempo puodelis, kai jis pakilo nuo stalo, ir Kempo puodelis, kai jis grįžo, ne vienas ir tas pats.

Lygiai taip atsitiko "Liuksemburge" Džordžo mirties vakarą. Kai mes visi po koncerto išėjome šokti, jūs netyčia numetėte ant grindų rankinuką. Garsonas jį pakėlė. Aš pasakiau "garsonas" be žymimojo artikelio, o "apskritai kažkoks garsonas". Tai nebuvo "žymimasis garsonas", mūsų, kuris puikiausiai žinojo, kur jūs sėdėjote, o paprasčiausias garsonas, kitas, kažkoks nelaimingas paauglys, visiškai nukamuotas, kuris skubėjo išnešioti padažą kitame restorano gale sėdintiems žmonėms. Jis skubėdamas pasilenkė, pakėlė rankinuką ir padėjo jį ant stalo prie įrankių, tai yra prie tų įrankių, kurie buvo kairėje nuo jūsų kėdės, Jūs su Džordžu grįžote pirmieji, ir jūs atsisėdote toje vietoje, kur buvo jūsų rankinukas, lygiai taip, kaip ir Kempas mano eksperimente atsisėdo į vietą, paženklintą jo pypkės. Džordžas užima vietą dešinėje nuo jūsų, manydamas, kad tai iš tikrųjų jo vieta. Ir kai jis pasiūlė išgerti už Rozmari atminimą, pakelia taurę, kurią manė esant jo taure, o kuri iš tikrųjų buvo jūsų. Taurė, į kurią buvo galima įberti nuodų be juododsios magijos pagalbos, nes vienintelis žmogus, kuris neišgėrė tuoj po koncerto, tai kaip tik buvo tas žmogus, kurio garbei buvo pasiūlytas tostas.

Dabar pažvelkime į visą šitą bylą kitu kampu. Žmogus, kurį

norėjo nužudyti, buvote jūs, o ne Džordžas. Tada išeitų. kad Džordžu tenorėta tik pasinaudoti. Ką pasakytumėte, jeigu įvykiai būtų klostęsi taip, kaip sugalvojo žudikas? Vakarėlis buvo tiksli kopija ano, pernykščio pokylio, kada nusižudė Rozmari, kopija, nes šįkart pakėlė ranką prieš save jos sesuo. Kiek būtų kalbų apie šeimą apėmusią savižudybės epidemiją, tuo labiau, kad jūsų rankinuke rado popieriuką su nuodų pėdsakais. Jūs labai pergyvenote dėl sesers mirties, ir tai visi žinojo. Žmonės būtų tarškę: "Tai labai liūdna, bet, žinote, tos turtingos merginos dažnai būna tikros neurastenikės!"

- Bet kodėl kažkas norėjo mane nužudyti? - paklausė Iris.

- Kodėl?.. Paprasčiausiai todėl, kad jūs turtinga, mergaite. Juk paveldėjote Rozmari kapitalą. Įsivaizduokim, jūs mirštate neištekėjusi. Kam atitenka turtas? Aišku, artimiausiems giminaičiams. Kitaip sakant, Lucilijai Dreik. Sprendžiant iš to, ką mes žinome apie garbiąją damą, sunku įsivaizduoti, kad ji gali griebtis žmogžudystės. Bet ar nėra dar kokio žmogaus, kuris apsidžiaugtų dėl jūsų mirties? Yra! Viktoras Dreikas. Jeigu Lucilija gautų palikimą, tai lygiai tas pats, kas pinigai pinigai jo kišenėje. Dėl šito nekyla abejonių. Argi jis neišpešdavo iš motinos viską, ką tik norėdavo? Taigi, jeigu Lucilija Dreik atkrenta kaip potencialus nusikaltėlis, tai Viktoras lieka. Tai visiškai įtikimas žudikas... Be to, nuo pat bylos pradžios mes visą laiką girdime visokias apie jį sklindančias kalbas. Jis glūdi šešėlyje, kažkoks paslaptingas, bet yra!

Iris nepatikėjo. Pasiteiravo:

- Teta vis prisimena Viktorą, tai tiesa, bet jis Argentinoje! Į Pietų Ameriką išvyko prieš metus.

- Argi? Mes priartėjame kaip tik prie visų, kada nors sukurtų istorijų šerdies... Mus dominanti istorija prasidėjo nuo Rut ir Viktoro susitikimo. Jis tuoj pat prie jos prisvilo. Ir dar kaip! Galiu net įsivaizduoti - Rut beprotiškai jį įsimylėjo. Labai dažnai atsitinka - šalto proto, įstatymus ir moralės normas gerbiančios moterys staiga iki ausų įsimyli tikrą perėjūną.

Truputį pamąstykite, Iris, ir jūs prisiminsite, kad vienintelis įrodymas, jog Viktoras Pietų Amerikoje - Rut teigimas. Šio teiginio niekad netikrino, nes niekam nešovė į galvą, kad Viktoras čia būtų

kuo dėtas. Bet įsivaizduokite! Juk Rut likus trims dienoms iki Rozmari mirties pareiškė, kad ji savo akim mačiusi Viktorą "Kristobalu" išplaukiantį iš Anglijos. Juk Rut Džordžo mirties dieną pasisiūlė paskambinti į Rio! Juk Rut tą pačią dieną atleidžia iš darbo telefonistę, netyčia galėjusią išplepėti apie tai, kad ji niekur neskambinusi.

Ir štai ką mes išaiškinom. Viktoras Dreikas atvyksta į Rio garlaiviu, kuris paliko Anglijos pakrantę antrą dieną po Rozmari mirties. O'Hilvis, Džordžo agentas Rio mieste, Bartono mirties dieną nekalbėjo telefonu su mis Lesing dėl Viktoro. Pagaliau, Viktoras Dreikas išvyko iš Rio į Niujorką prieš kelias savaites. Jam buvo nesunku patvarkyti, kad pasirašytąją kablogramą išsiųstų paskirtą dieną, - tai buvo viena iš tų kablogramų, kurioje jis reikalavo pinigų ir kuri nenuginčijamai patvirtintų, kad Džordžo mirties dieną jis buvęs už tūkstančių kilometrų nuo Londono. Tuo tarpu iš tikrųjų...

- Tai kaip iš tikrųjų?..

Entonis, aiškiai patenkintas, artėjo prie savo pasakojimo kulminacinio taško. Nutęsdamas žodžius, jis tarė:

- Tuo tarpu, kai iš tikrųjų jis buvo "Liuksemburge", prie gretimo stalelio, drauge su mažąja blondinuke, kuri pasirodė esanti ne tokia jau kvaila!

- Nejaugi norite pasakyti, kad tai buvo tas šlykštus žmogus?

- Jis buvo ne toks jau šlykštus, nepaisant gelsvos odos ir krauju pasruvusių akių - fizinių savybių, įgyjamų grimo pagalba. Išvaizdą nesunku pakeisti. Iš visų, sėdėjusių prie mūsų stalo, tik aš ir Rut atpažinome Viktorą Dreiką... Deja, aš nežinojau jo tikrojo vardo ir pavardės! Stengiausi visą laiką sėdėti į jį nugara. Prieš vakarienę, bare geriant kokteilį, aš pamačiau vieną tipą, Gordmana-"beždžionę", kurį pažinau kalėjime. Bet kadangi dabar gyvenau garbingą ir respektabilų gyvenimą, stengiausi, kad jis manęs neatpažintų. Niekad nemaniau, kad Gordmanas kažkokiu būdu susijęs su nusikaltimu, ir jau niekaip negalėjau įsivaizduoti kad jis ir Viktoras Dreikas - tas pats asmuo.

- Bet kaip jam pavyko įvykdyti nusikaltimą?

Entonis gestu paragino prabilti pulkininką Reisą, Tas tarė:

- Pačiu paprasčiausiu būdu! Koncerto metu jis ėjo prie

telefono, aplenkdamas mūsų stalą. Dreikas yra dirbęs ir aktoriumi, ir restorano padavėju, todėl šitie įgūdžiai labai pravertė. Buvusiam aktoriui nusigrimuoti ir suvaidinti Pedro Moraleso vaidmenį - vaikiška išdaiga. O štai vikriai sukinėtis tarp staliukų, pilstyti šampaną, mokėtiprofesionaliai gestikuliuoti ir elgtis - čia jau reikia baigti tikrą restorano padavėjo mokyklą! Menkiausias nevykęs judesys patrauktų dėmesį. Kadangi visi manė, kad tai tikras padavėjas, tai niekas nieko ir nepastebėjo. O dar nepamirškite - visi žiūrėjo koncertą ir nė kiek nesidomėjo garsonais, kurie restorane yra tarsi baldų priedėlis.

- Bet... Rut? - truputį mikčiodama paklausė Iris.

- Tai Rut įkišo popiergalį į jūsų rankinuką, - atsakė Entonis. - Greičiausiai rūbinėje, dar prieš įeinant salėn. Ji tik pakartojo tai, ką jau buvo padariusi prieš metus tokiomis pat aplinkybėmis.

- Labiausiai stebiuosi, kaip Džordžas, dėl visko tardavęsis su mis Lesing, nepapasakojo jai apie laiškus? - paklausė Iris.

- O laiškus jis tuoj pat jai parodė! - juokdamasis šūktelėjo Entonis. - Ji todėl ir rašė, kad buvo įsitikinusi, jog Džordžas, nieko nelaukdamas, jai parodys. O paskui teliko tik paakinti Džordžą imtis "stebuklingojo" plano. Džordžas manė pats sugalvojęs, o iš tikrųjų viską sumanė Rut. Puiki režisūra, nieko nepasakysi, ir viskas buvo parengta savižudybei numeris du. O vėliau Džordžas būtų buvęs įtikintas, kad jūs, nužudžiusi Rozmari, nusižudėte pati, negalėdama pakelti sąžinės graužaties arba iš baimės... O Rut čia jau būtų buvusi nieko dėta!

- Tik įsivaizduokite, aš ją mylėjau!.. Labai mylėjau ir norėjau, kad Rut ištekėtų už Džordžo!

- Galbūt ji būtų tapusi ideali žmona, jeigu nebūtų pasimaišęs Viktoras, - pastebėjo Entonis. - Moralė: nėra nusikaltėlės, kuri kažkada nebuvo gera mergina.

- Ir visa tai dėl turto!

- Žinoma, naivioji mergele, dėl turto ir griebiamasi didžiausių niekšybių. Viktoras tegalvojo apie svarus, Rut - truputį apie pinigus, truputį apie Viktorą, kurį mylėjo, o taip pat, manau, apie Rozmari, kurios iš tikrųjų neapkentė. Nusikalsti dar karta jai jau buvo vieni niekai. Ji bandė jus suvažinėti mašina, bet nepavyko. Tada atėjo pas jus, prieš tai garsiai trinktelėjusi paradines duris, - kad misis Dreik

pamanytų, jog ji išėjusi. Turbūt Rut, įėjusi į jūsų kambarį, atrodė visai rami?

- Dieve mano, žinoma! Ji tyliai pasibeldė, o įėjusi pasakė, kad laidotuvėms visiškai pasiruošta. Paskui paklausė, ar pasitaisiusi mano nuotaika? Aš atsakiau, kad jaučiuosi pavargusi. Tuo metu ji paėmė nuo stalo didžiąją elektrinę lempą ir susižavėjusi pareiškė, kad ta lempa "tiesiog nuostabi"... O kas buvo po to, jau neatsimenu.

- Kitaip ir negalėjo būti, mano mieloji, - tarė Entonis, - nes ta "nuostabiąja" lempa ji trinktelėjo jums per pakaušį, į labai jautrią vietą. tai buvo staigus ir gerai apskaičiuotas, nors ir nelabai stiprus smūgis, bet pakankamas žmogui apkvailinti. Po to ji rūpestingai paguldė jus prie dujų radiatoriaus, patikrino, ar gerai uždaryti langai, ir iki galo atsuko čiaupą. Išėjusi užrakino duris, raktą įkišo pro durų apačią, kruopščiai kilimu užkimšo skylę ir išbėgo. Mes su Kempu išgirdome ją lipančią laiptais ir suskubome pasislėpti vonioje. Paskui aš puoliau į viršų, o Kempas sekė ją iki pat mašinos. Man iš karto pasirodė gana įtartinos jos pastangos, stengiantis mus įtikinti, kad važiavusi metro ir autobusu.

Iris atsiduso:

- Tiek vargo, ir tiktai dėl to, kad mane nužudytų! Tiesiog baisu! Vadinasi, ji ir manęs neapkentė?

- Nemanau. Bet mis Lesing neleido veltui laiko nei kontoroje, nei kitur.

Dviejų žmogžudysčių bendrininkė negalėjo nė pamanyti du kartus veltui rizikavusi savo galva. Esu įsitikinęs, kad Lucilija Dreik papasakojo jai apie jūsų ketinimą už manęs tekėti,ir ji padarė išvadą, kad nėra ko ilgiau laukti, o reikia nedelsiant ir jus pribaigti. nes po mūsų vestuvių įstatymiškai artimiausias jūsų giminaitis būčiau jau aš, o ne Lucilija...

- Vargšė tetulė! Man taip jos gaila!

- Mums visiems jos gaila. Gera moteris, simpatinga ir bejėgė.

- O ar tikrai Viktoras areštuotas?

Entonis pažvelgė į Reisą. Tas atsakė:

- Jį areštavo šįryt Niujorke belipantį iš laivo.

- Ar Viktoras iš tikrųjų ketino Rut vesti?

- Tai buvo Rut idėja... Ir jis tikriausiai būtų sutikęs.

Iris, kiek pasvarsčiusi, tarė:

- Entoni, man atrodo, kad aš neapkenčiu savo pinigų!

- O, mano mieloji, mes rasime, kaip juos panaudoti kilniems tikslams. Mano algos pakaks gyvenimui ir dar galėsiu parūpinti žmonai šiokį tokį komfortą. O jūsų pinigus išdalinsim: atidarysime vaikų namus, pirksime tabaką vargšams seneliams, imsime visur ir plačiai mokyti anglus virti tikrą kavą ir reklamuosime šį vajų spaudoje...

- Gerai jau gerai, - nusijuokė Iris. - Bet vis dėlto truputį pasiliksiu ir sau. tam atvejui, jeigu vieną gražią dieną panorėčiau atsisveikinti su jumis ir pagyventi vienatvėje.

- Ir šitaip nusiteikusi jūs ruošiatės už manęs tekėti? Tiesa, jūs nė kartelio nepertraukėte mano pasakojimo ir nesušukote: "Toni, koks tu nuostabus!" arba "Toni, aš didžiuojuosi tavimi!". Kaip šitą suprasti?

Pulkininkas Reisas pajuto, kad jau laikas atsisveikinti.

- Nueisiu pas Faradėjus išgerti arbatos, -pareiškė jis.

Žvaliai mirktelėjęs Braunui, pridūrė:

- Manau, jūs liksite čia?

Entonis linktelėjo galva. ir Reisas pasuko prie durų. Jau spausdamas rankeną, pulkininkas atsisuko ir tarė:

- O jūs padarėte puikią ataskaitą, Braunai!

Kai durys užsivėrė, Entonis tarė:

- Reikia manyti, kad tai didžiausias komplimentas, kokį anglas tik sugeba pasakyti.

Iris nebuvo linkusi juokauti.

- Jis mane kaltina, ar ne?

- Neširskite ant jo! Savo gyvenime jis sutiko tiek ir tiek žavių šnipių, kurios išvogdavo slaptus brėžinius ir sprogdindavo štabus, todėl pasidarė piktas ir visiškai pagadino skonį. Jam atrodo, kad visuose bylose kaltininkas numeris pirmas - graži mergina!

- O kodėl jūs nepatikėjote, kad aš esu nusikaltėlė?

- Turbūt todėl, kad jus myliu!

Entonis tai ištarė juokaudamas ir dar gūžtelėjo pečiais.

Bet staiga jo veidas pasikeitė ir tapo rimtas. Ant staliuko prie sofos Entonis išvydo mažą vazelę. Joje tebuvo viena vienintelė gėlelė.

Rozmarinas...

Kone pašnibždom jis paklausė:

- Ar rozmarinas šiuo metu žydi?

- Kartais, - atskė Iris. - Kai šiltas ruduo...

Entonis atsargiai paėmė gėlelę ir priglaudė prie skruosto. Jis užsimerkė, ir vėl išvydo akį veriančius nuostabius plaukus, dideles pašaipias akis, putlias raudonas lūpas...

Tramdydamas jaudulį, jis pažvelgė į Iris ir paklausė:

- Ar ji jau nebedūlinėja apie jus?

- Apie ką šnekate, Toni?

- Puikiausiai žinote apie ką kalbu... Rozmari... Man atrodo, Iris, ji žinojo, kad jums gresia pavojus...

Entonis prispaudė rozmariną prie lūpų.

Paskui priėjo prie lango, atidarė ir išmetė gėlelę į sodą:

- Sudie, Rozmari!... Ačiū!

- Ačiū, Rozmari! - lyg aidas atsiliepė Iris.

TURINIS

Agatos Kristi romanų serijoje UAB "ŽIDINYS" išleido šias knygas:

1. Rodžerio Ekroido nužudymas.
2. Dešimt negriukų.
3. Paslaptingas atsitikimas Stailze.
4. Bertramo viešbutis.
5. Mirtis šampano taurėje.

Agata Kristi
Mirtis šampano taurėje

Romanas. Iš anglų kalbos vertė Laimonas Inis
A. Kristi romanų biblioteka. Nr.5
Viršelio dailininkas Arvydas Nekrošius

S.L.Nr.128. Tiražas 20 000 egz. Kaina sutartinė.
Leido UAB "Židinys", Ukmergės 120, 2034 Vilnius.
Spausdino valstybinė įmonė "Spauda", Laisvės prosp. 60,
2019 Vilnius. Užs. Nr. 1192